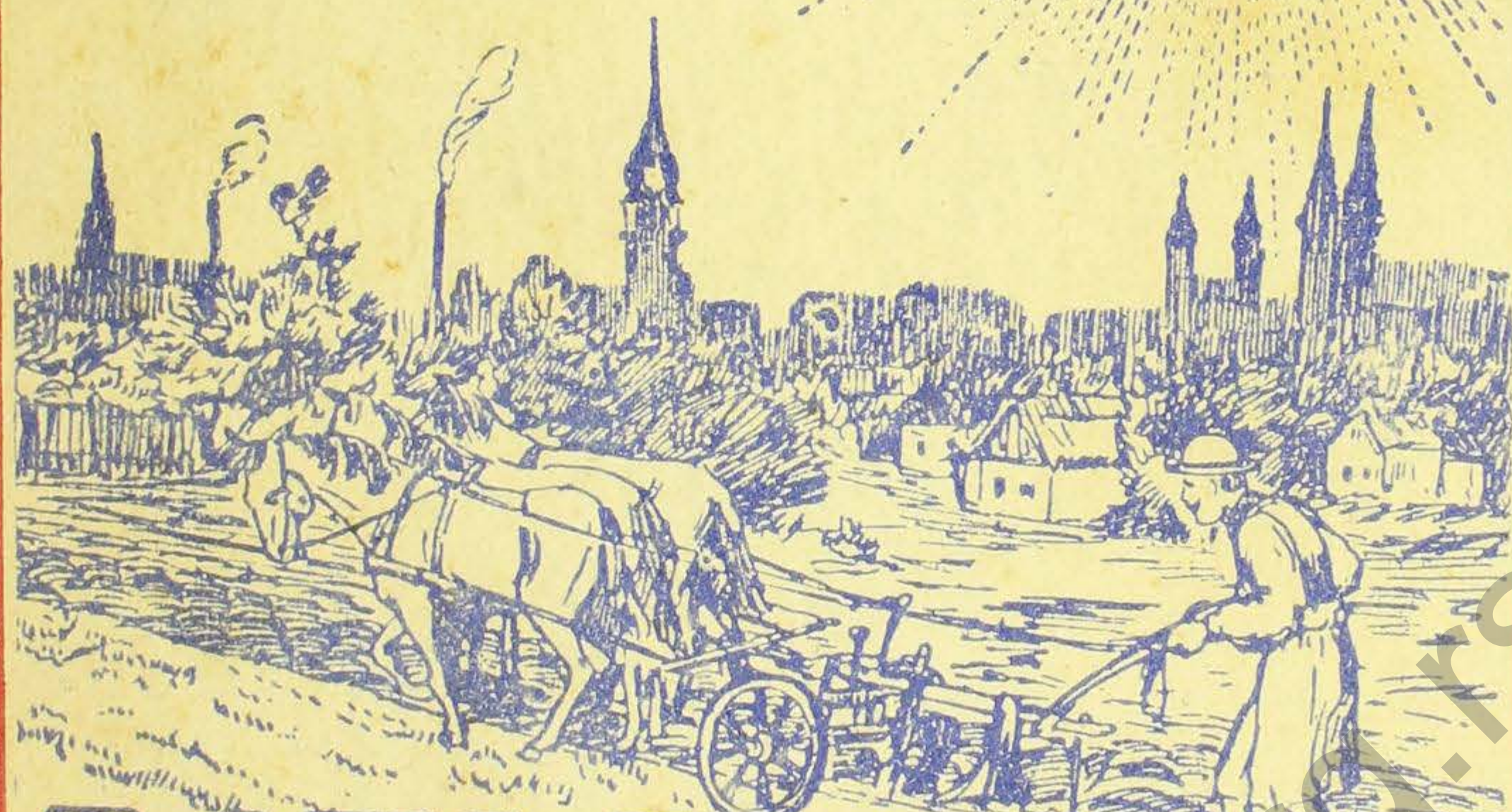
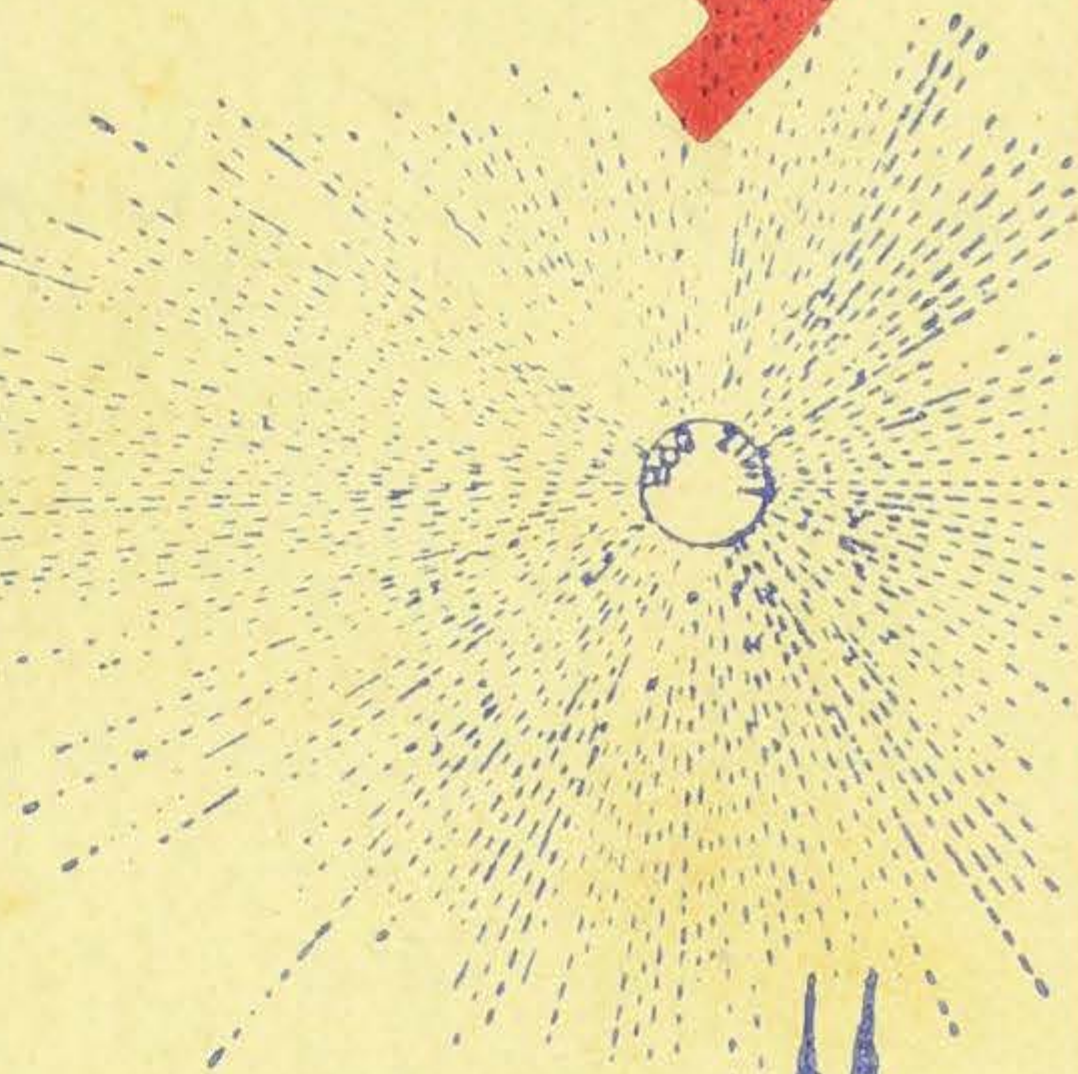

SUBOTIČKA

DANIČA

KALENDAR

ZA 1936. GOD.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

53. GODINA

SUBOTIČKA DANICA

ILI

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

(SA SLIKAMA)

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

Br.: 26/97. 2P

SUBOTICA

KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

ZA PRESTUPNU GODINU

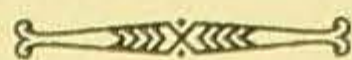

1936.

Za uredništvo i izdavače odgovara: BLAŠKO RAJIĆ Subotica, Beogradski put 52.

KRALJEVSKA PORODICA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Njegovo Veličanstvo

KRALJ PETAR II.
rođen u Beogradu 6. rujna 1923. godine.

Njeno Veličanstvo

KRALJICA-MATI MARIJA
rođena u Goti 27. prosinca 1899. godine kći Rumunjskog Kralja
Ferdinanda I.

Njegovo Kraljevsko Visočanstvo

KRALJEVIĆ TOMISLAV
rođen u Beogradu 19. siječna 1928. godine.

Njegovo Kraljevsko Visočanstvo

KRALJEVIĆ ANDREJ
rođen na Bledu 28. lipnja 1929. godine.

Njegovo Kraljevsko Visočanstvo

KNEZ ARSEN
rođen u Temišvaru 4. travnja 1859. godine, oženjen Knjeginjom
Aurorom (Zorka) Demidov od San Donata, umrla 1904. godine.

Njegovo Kraljevsko Visočanstvo

KNEZ NAMJESNIK PAVLE
rođen u Petrogradu 15. travnja 1893. godine.

Njeno Kraljevsko Visočanstvo

KNJEGINJA OLGA
kći Kraljević Nikole Grčkog,
rođ. u Dvorcu Tatorju (Grčka)
27. svibnja 1903. god.

Njeg. Kraljevsko Visočanstvo

KNEZ ALEKSANDAR
rođ. u Yajt Lođju (Engleska)
13. kolovoza 1924. godine.

Njeg. Kraljevsko Visočanstvo

KNEZ NIKOLA
rođen u Londonu 29. lipnja
1928. godine.

Njeg. Kraljevsko Visočanstvo

KRALJEVIĆ ĐORĐE
rođen na Crnojevića Rijeci
27. kolovoza 1887. godine.

KRŠĆANSKA GODINA 1936. JEST PRESTUPNA GODINA

I. ČETIRI GODIŠNJA DOBA

Proljeće počinje 20. ožujka u 7 sati 58 min. navečer.

Ljeto počinje 21. lipnja u 3 sata 22 min. posl. podne.

Jesen počinje 23. rujna u sati 26 minuta prije podne.

Zima počinje 22. prosinca u 1 sat 27 min. iza ponoći.

Vrijeme se razumije po srednjeevropskom vremenu.

II. GODOVNI RAČUNI

Zlatni broj	18
Epakta	VI
Sunčani kolobar	13
Indikcija	4
Nedj. slovo po Gregoriju	E D
Nedj. slovo po Juliju	F E

III. POMRČNE SVETKOVINE

1. po rimskom kalendaru:

Sedamdesetnica	9. veljače
Čista srijeda	26. veljače
Uskrs	12. travnj.
Spasovo	21. svibnja
Duhovi	31. svibnja
Presv. Trojstvo	7. lipnja
Tijelovo	11. lipnja
Srce Isusovo	19. lipnja
Krist Kralj	25. listop.
Prva nedj. Adventa	29. studen.

2. po grčkom kalendaru

Triodij	20. siječ. (2. velj.)
Mesopust	3. velj. (16. velj.)
Uskrs	30. ožuj. (12. trav.)
Spasovdan	8. svib. (21. svib.)
Duhovi	18. svib. (31. svib.)

IV. POSTOVI

Treća zapovijed crkvena nalaže nam post dvije vrste i to: **nemrs i post**.

1. **Nemrs** sastoji se u tom, da svaki kršćanin počam od 7 god. do smrti ne jede mesa od živine vruće krvi. Mašću zaprigati jela slobodno je u svako doba. Takav se nemrs obdržava svakog petka preko godine.

2. **Post** je određen samo za odrasle od 21 g do 60 i obdržava se tako, da se može jesti tripud na dan a samo jedared do sitosti. Ako je u ove dane po dopustu Crkve slobodno mesa jesti, ipak ostaje **post bez nemrsa**. Ovakav je post bez nemrsa **olakšan post**. Tako se obdržavaju svi dani u Korizmi osim petka. U oči Svi Svetih, kod Kvatrih posta srijeda i subota.

3. **Strogi post** sadržaje i **nemrs i post**; i taki su strogi postovi: petkovi u korizmi i u Kvatrih, čista srijeda, u oči Duhova, Velike Gospojine i Božića.

Ako na petak pada zapovijedna svetkovina ne ima ni nemrsa ni posta.

V. KVATRENI POSTOVI

Proljetni 4. 6. 7. ožujka; **Ljetni** 3. 5. 6. lipnja; **Jesenski** 16. 18. 19. rujna; **Zimski** 16. 18. 19. prosinca.

VI. POMRČINE 1936

1. potpuna pomrčina Mjeseca 8. siječnja, početak 5,28 poslije podne, svršetak 8,51 poslije podne.

2. potpuna pomrčina Sunca 19. lipnja; početak 3,45 prije podne, svršetak 8,55 prije podne.

3. djelomična pomrčina Mjeseca 4. srpnja, poč. 5,27 poslije podne, svršetak 7,24 poslije podne.

4. prstenasta pomrčina Sunca 13. i 14. prosinca, poč. 13. pros. u 9,27 noću, svršetak 14. pros. u 3,29 iza ponoći.

Kod nas u Evropi mogu se vidjeti samo prve dvije pomrčine.

VII. PRVE DVIJE POMRČINE

Glazba i plesanje zabranjeno je i po državnom zakonu u zadnja tri dana Velikoga tjedna, na prvi dan Uskrsa i Duhova, na Tijelovo, Badnjak i Božić. Vjerna pak djeca katoličke Crkve uzdržavajući se od toga još i u ozbiljno vrijeme adventa i u pokorničko vrijeme korizme te u kvatrene dane.

Kazališne predstave zabranjene su na iste dane osim na Tijelovo.

Norme: Božić, Uskrs, Duhovi, Tijelovo, Velika Gospa, Svi Sveti.

Državni praznici: 24. svibnja, 28. lipnja, 6. rujna, i 1. prosinca.

VIII. SVETKOVANJE NEDJELJE I BLAGDANA

1. Prema propisima katoličke Crkve treba da svaki katolik, koji je navršio 7 godina **pribiva svetoj Misi** i to u cijeloj; inače griješi ako ga ne ispriča važan razlog.

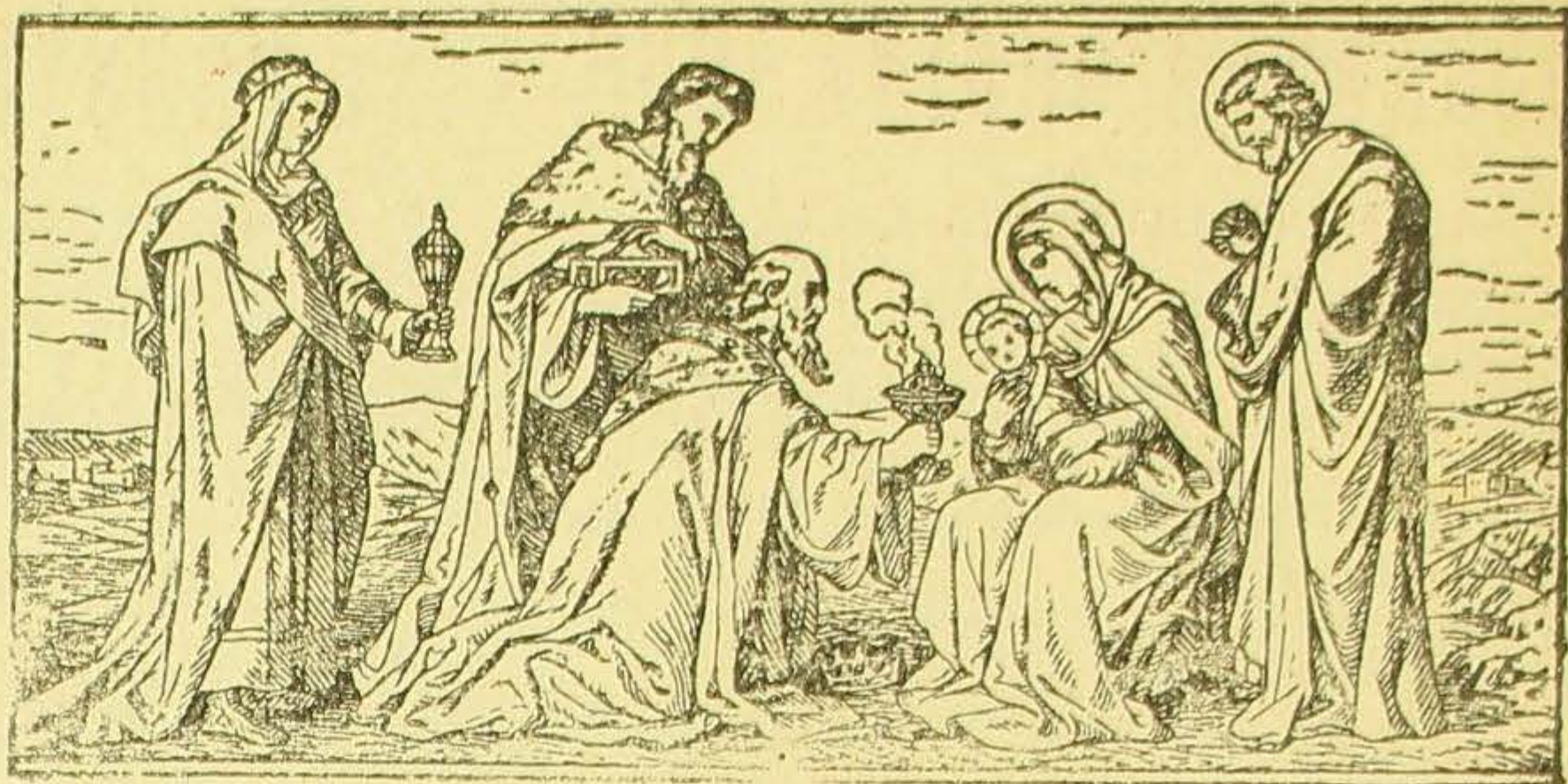
2. **Ne smiju se obavljati težački poslovi** ni bučne rasprave kao ni sajmovi.

3. **Treba slušati kršč. nauk** i vjersku pouku. Na to su i pod teški grijeh obvezani osobito oni, koji ne znadu ni temeljnih istina katoličke vjere.

Siječanj

BROJI 31 DAN

Januar

TRI KRALJA DONESOŠE ISUSU ZLATA, TAMJANA I MIRHE.

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Srijeda	1 Nova Godina ☾	19 Bonifacije †
Četvrt.	2 Makarij op.	20 Ignatije B. †
Petak	3 Genoveva dj. †	21 Julijana m. †
Subota	4 Tito b.	22 Anastazija vm.
1. tjed. Nadjenuše mu Ime Isus. Lk. II. 21.		
Nedjelj.	5 Ime Isusovo Tel. p.	23 N. sv. Otac.
Poned.	6 Tri Kralja	24 Badnjak. Evg.
Utorak	7 Lucijan m.	25 Rođ. Hristovo
Srijeda	8 Severin b. ☾	26 Zbor pr. Bog.
Četvrt.	9 Julijan m.	27 Stjepan prv.
Petak	10 Agaton p. †	28 2,000 mučen.
Subota	11 Higin p. m.	29 Mladenci
2. tjed. Kad bi Isusu 12 godina. Lk II. 42-52.		
Nedjelj.	12 1. po B. Sv. Obit.	30 Nedi pr. Bog.
Poned.	13 Leoncij b.	31 Melanija
Utorak	14 Feliks m.	1 Obr. G. N. g.
Srijeda	14 Pavao pust.	2 Silvestar p.
Četvrt.	16 Marcel p. m. ☾	3 Malahija pror.
Petak	17 Antun pust. †	4 Zbor 70 učen.
Subota	18 Stol. sv. Petra u Rimu	4 Teopempt i T.
3. tjed. Svadba u Kani. Iv. II. 1-11.		
Nedjelj.	19 2. po B. Marije m.	6 Bogojavljenje
Poned.	20 Fabijan i Sebastij. m.	7 Zbor sv. Iv.
Utorak	21 Janja dj. m.	8 Georgije H.
Srijeda	22 Vinko i Anastazij m.	9 Polijevkto m.
Četvrt.	23 Zaruke B. Dj. M.	10 Grigorije b. N.
Petak	24 Timotej b. m. ● †	11 Teodozije
Subota	25 Obraćanje sv. P. ap.	12 Tatijana m.
4. tjed. Isus izliječi gubavca. Mt. VIII. 1-13		
Nedjelj.	26 3. po B. Polikarp b.	13 N. po B. E i St.
Poned.	27 Ivan Zlat. b. uč.	14 Oci Sinajski
Utorak	28 Flavijan m.	15 Pavao Tivejski
Srijeda	29 Franjo Saleski b. uč.	16 Verige sv. Pet.
Četvrt.	30 Martina dj. m.	17 Antonije
Petak	31 Petar Nol. pr. ☾ †	18 Atanasije i K.

SIJEČANJ

posvećen je presv. Imenu Isusovom.

SUNCE

ulazi dne 21. u 6 sati 13 min. prije podne u znak Vodenjaka. Dan poraste za 56 minuta.

Izlazi:

Zalazi:

1. 7 s. 34	4 s. 14
5. 7 s. 34	4 s. 18
10. 7 s. 32	4 s. 24
15. 7 s. 30	4 s. 30
20. 7 s. 28	4 s. 37
25. 7 s. 22	4 s. 44
31. 7 s. 17	4 s. 52

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Prvak, dne 1. 4 s. 15 m. posl. p.
- ☾ Uštap, dne 8. u 7 s. 15 m. posl. p.
- ☾ Trećak, dne 16. u 8 s. 41 m. posl. p.
- Mlad. dne 24. u 8 s. 18 m. prij. p.
- ☾ Prvak, dne 31. u 0 s. 36 m. noću.

VRIJEME

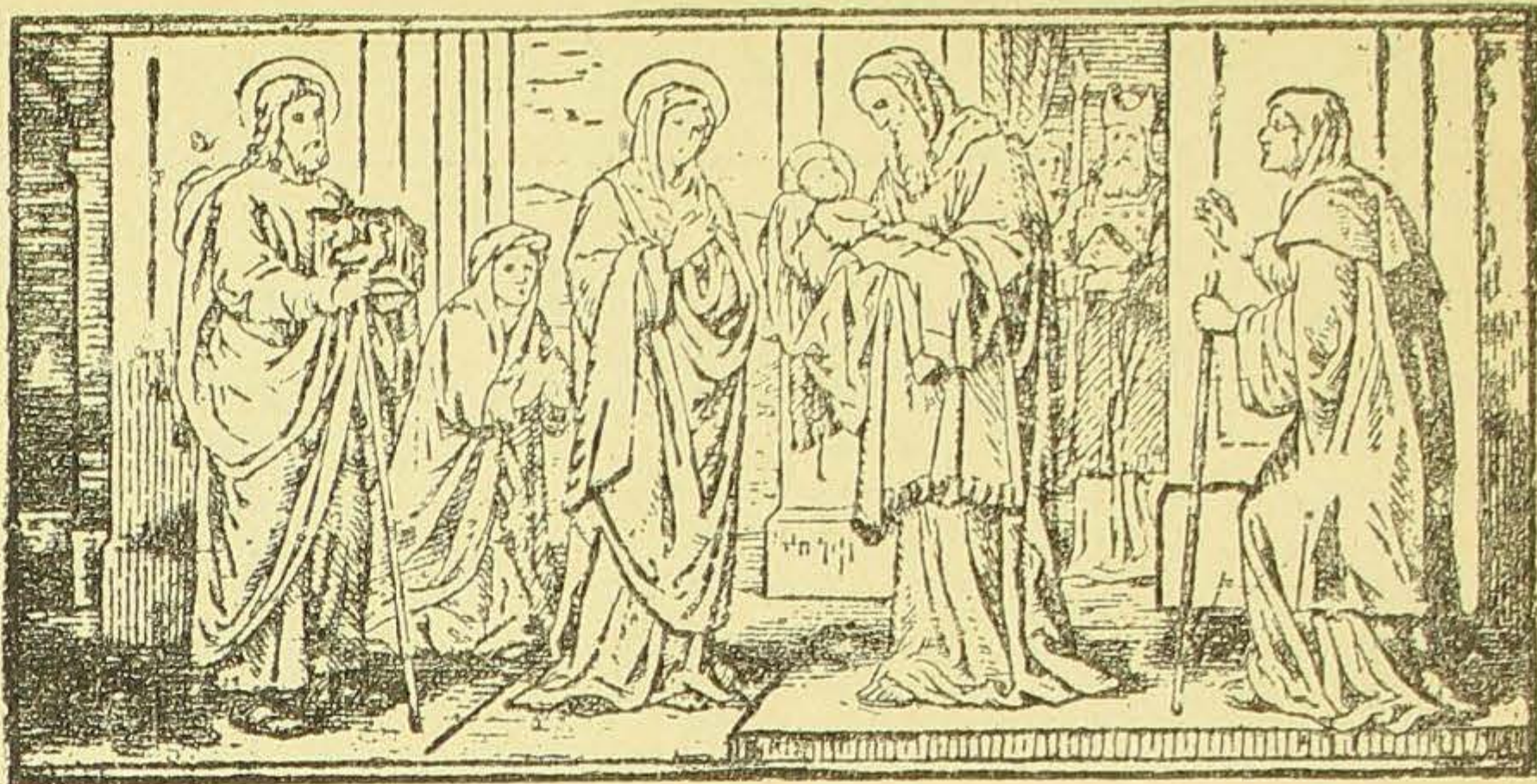
Do 11. trajno hladno, od 12. do 18. oblačno i blago, 19. hladno, zatim vedro i studeno, od 24. do 26. kiša, 27. pljusak, zatim do konca oblačno i suho.

U siječnju vode:
Vino nam ode.

Veljača

BROJI 29 DANA

Februar

ISUSE, MARIJO, JOSIPE POMOZITE NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Subota	1 Ignacije b. m.	19 Makarije
5. tjed. Oluja na moru. Mt. VIII. 23–27.		
Nedjelj.	2 4. po Bog. Svijeć.	20 N. M. i F. Tr.
Poned.	3 Blaž b. m.	21 Maksim
Utorak	4 Veronika	22 Timotej ep.
Srijeda	5 Agata dj m.	23 Kliment ep m.
Četvrt.	6 Doroteja dj. m.	24 Ksenija
Petak	7 Romuald op. ☉ †	25 Grigor. Bog
Subota	8 Ivan de Mata pr.	26 Ksenofont
6. tjed. Radnici u vinogradu. Mt. XX 1–16.		
Nedjelj.	9 Sedamdes. Apol.	27 N razbl. sina
Poned.	10 Skolastika dj.	28 Efrem sirski
Utorak	11 Gospa Lurdska	29 Pren. m. Ig B
Srijeda	12 Sedam utem. r. S.	30 Tri svetitelja
Četvrt.	13 Stjepan b.	31 Kir i Ivan
Petak	14 Valentin m. †	1 Trifon m.
Subota	15 Bl. Klaudije K. pr. ☾	2 Sretenije
7. tjed. Sijač i sjeme. Lk. VIII. 4–15.		
Nedjelj.	16 Šezdeset. Julijana	3 Mesop. S i A.
Poned.	17 Donat m.	4 Isidor Pelus.
Utorak	18 Simeon b. m.	5 Agata m.
Srijeda	19 Mansuet b.	6 Vukol ep.
Četvrt.	20 Eleuterij b. m.	7 Partenije ep.
Petak	21 Severijan b. m. †	8 Teodor vm.
Subota	22 Stol. sv. Pet. u A. ☽	9 Nikifor m.
8. tjed. Isus izliječi slijepca. Lk. XVIII. 31–43.		
Nedjelj.	23 Pedesetn. Petar D.	10 Sirop. Har.
Poned.	24 Prestupni dan	11 Poč. č. post. †
Utorak	25 Matija ap.	12 Meletije ep. †
Srijeda	26 Pepelnica Vikt. †	13 Martinijan †
Četvrt.	27 Aleksan. b. Branko	14 Avksentije †
Petak	28 Gabriel od žal. G.	15 Onisim †
Subota	29 Roman op.	16 Pamfil i V. †

VELJAČA

posvećen je Svetoj Obitelji.

SUNCE

ulazi dne 19. velj. u 8 s. 34 m. navečer u znak Ribâ. Dan poraste za 1 sat 25 min.

Izlazi:	Zalazi:
1. 7 s. 16	4 s. 53
5. 7 s. 10	5 s. —
10. 7 s. 4	5 s. 6
15. 6 s. 56	5 s. 15
20. 6 s. 50	5 s. 20
55. 6 s. 39	5 s. 30
29. 6 s. 34	5 s. 34

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Uštap dne 7. u 12 s 19 m. o pod.
- ☾ Trećak dne 15. u 4 s. 45 m. posl. p.
- Mlađ dne 22 u 7 s. 42 m. posl p.
- ☾ Prvak dne 29 u 10 s. 28 m. prije p.

VRIJEME

1. vjetrovito, 2, i 3. kiša, od 5. do 10. oblačno i vjetar, 12. i 13. jaka bura i nevrijeme, 14. snijeg, 15. i 16. vjetar i kiša, od 17. do 19. kiša, do konca lijepo.

Sveti Matija
Led razbija;
Kad ga nema,
On ga sprema.

Ožujak

BROJI 31 DAN

Mart

ZARUČNIČE BOGORODIČIN MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
9. tjed. Davao kuša Isusa. Mt. IV. 1—11.		
Nedjelj.	1 Čista Albin b.	17 1. posta. Teod.
Poned.	2 Lucij b. m. †	18 Lav. p. †
Utorak	3 Kunigunda kr. †	19 Arhipa †
Srijeda	4 Kazimir pr. <i>Kvatre</i> †	20 Lav. ep. †
Četvrt.	5 Miroslav m. †	21 Timolaj †
Petak	6 Perp. i Fel. <i>Kvatre</i> †	22 Petar i At. †
Subota	7 Toma Akv. <i>Kvatre</i> †	23 Polikarpo ep.
10. tje.d Preobraženje Isusovo Mt. XVII. 1—9		
Nedjelj.	8 Pačista. Iv. od B. ☽	24 2. posta
Poned.	9 Franciska Rim. ud. †	25 N. gl. Iv. K. †
Utorak	10 Četrdeset muč. †	26 Tarazije ep. †
Srijeda	11 Sofronij b. †	27 Porfinije ep. †
Četvrt.	12 Grgur I. p. uč. †	28 Prokop. pr. †
Petak	13 Ruža †	29 Vasilije pr. †
Subota	14 Matilda ud. †	1 ož. Evdok m.
11. tjed. Isus izgoni đavla. Lk. XI. 14—28		
Nedjelj.	15 Bezim. Longin m. †	2 3. posta. Teo.
Poned.	16 Cirijak đ. m. ☾ †	3 Evtropije i K. †
Utorak	17 Patrik b. †	4 Gerasim i P. †
Srijeda	18 Ćiril Jeruzal. b. uč. †	5 Konon m. †
Četvrt.	19 Sv. Josip	6 42 muč. u A. †
Petak	20 Niceta b. †	7 Vasilije m. †
Subota	21 Benedikt op. †	8 Teofilakt ep. †
12. tjed. Isus nahrani 5 000 ljudi. Iv. VI. 1—15.		
Nedjelj.	22 Sredopos. Katar	9 4. posta. 40 m.
Poned.	23 Fidelis m. ☉ †	10 Kodrat i K. †
Utorak	24 Gabriel arkandeo †	11 Sofronije ep. †
Srijeda	25 Blagovijest	12 Teofan pr. †
Četvrt.	26 Emanuel m. †	13 Pren. m. N. †
Petak	27 Iv. Damasc b. uč. †	14 Benedikt †
Subota	28 Iv. Kapistran pr. †	15 Agapije i T. m.
13. tjed. Židovi hoće kamenovati Isusa Iv. VIII.		
Nedjelj.	29 Gluha. Eust. pr. ☾	16 5. posta. Sav.
Poned.	30 Kvirin m. †	17 Aleksije †
Utorak	31 Balbina dj. †	18 Kiril arhiep. †

OŽUJAK

posvećen je sv. Josipu.

SUNCE

ulazi dne 20. ožuj. u 7 s. 58 min. navečer u znak Ovna. Početak proljeća. Dan poraste za 1 sat i 39 minuta.

Izlazi:

Zalazi:

1. 6 s. 33	5 s. 34
5. 6 s. 25	5 s. 41
10. 6 s. 16	5 s. 46
15. 6 s. 7	5 s. 54
20. 5 s. 56	6 s. 02
25. 5 s. 48	6 s. 07
31. 5 s. 36	6 s. 15

MJESEČEVE MJENE

- ☽ Uštap dne 8. u 6 s 13 m. ujutro
- ☾ Trećak dne 16. u 9 s 35 m. prij. p.
- ☉ Mlađ dne 23. u 5 s. 13 m. ujutro.
- ☾ prvak dne 29. u 10 s 22 m. posl. p.

VRIJEME

Od 1. do 5. oštro i hladno, od 6. do 10. toplo, 11. kiša, od 14. do 16. lijepo, od 17. do 19. svako jutro hladno i oštro, 22. hladno nevrijeme, koje traje do 29. 31. kiša. *Bolje da te majka bije, Neg ožujsko sunce grije.*

Travanj

BROJI 30 DANA

April

NEMA GA TU, ON USKRSNU.

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Srijeda	1 Hugo b. †	19 Hrizanto i D. †
Četvrt	2 Franjo Paulski pr. †	20 Oci iz ob. S. †
Petak	3 Sedam Ž. B. D. M. †	21 Jakov ep. †
Subota	4 Izidor b. uč †	22 Vasilije m.
14. tjed. Isus ulazi u Jeruzalem. Mt. XXI. 1–9.		
Nedjelj.	5 Cvjetnica V Fer.	23 Cvjetna. Nik.
Poned.	6 Marcel. m. Jul. ☉ †	24 Zakarija i J. †
Utorak	7 Epifanij b. m. †	25 Blagovijest
Srijeda	8 Dionizij b. †	26 Zbor. ark. G. †
Četvrt	9 Veliki četvrtak †	27 Vel. četv. †
Petak	10 Veliki petak †	28 Vel. pet. †
Subota	11 Vilika subota †	29 Vel. sub. †
15. tjed. Uskrsnuće Isusovo. Mk. XVI. 1–7.		
Nedjelj.	12 USKRS	30 USKRS
Poned.	13 Uskrsni poned.	31 Uskrsni pon.
Utorak	14 Justin m. Tib. m. ☾	1 Uskrsni utor.
Srijeda	15 Bazilisa i Anast. m.	2 Tito čudotv.
Četvrt.	16 Bernard. Soubir. dj	3 Nikita pr.
Petak	17 Rudolf m. †	4 Josip stihotv.
Subota	18 Apolonije dj.	5 Teodul m.
16. tjed. Isus se ukazuje apostolima lv. XX.		
Nedjelj.	19 Bijela Kresc pr.	6 Tomina Evt.
Poned.	20 Sulpicij i Servilij. m.	7 Georgije ep.
Utorak	21 Ans. b. uč. K. P. ☉	8 Irodion i Agav.
Srijeda	22 Soter i Kajo m.	9 Eupsihije m.
Četvrt.	23 Adalbert b.	10 Terentije m.
Petak	24 Đurđevo †	11 Antipa ep. m.
Subota	25 Marko evand.	12 Vasilije ep.
17. tjed. Isus, dobri pastir. lv. X. 11–16.		
Nedjelj.	26 2. po Usk. lv. B.	13 Mironosacâ
Poned.	27 Petar Kanizij uč.	14 Martin p.
Utorak	28 Pav. od Križ, pr. ☾	15 Aristarh
Srijeda	29 Zaštita sv. Josipa	16 Agap. i Irena
Četvrt.	30 Katar Sienska dj.	17 Simeon

TRAVANJ

posvećen je štovanju sv. 5 Rana Isusovi.

SUNCE

ulazi dne 20. trav. u 7 s. 31 min. ujutro u znak Bika. Dan poraste za 1 sat 34. minute.

Izlazi: Zalazi:

1. 5 s. 34	6 s. 17
5. 5 s. 27	6 s. 22
10. 5 s. 17	6 s. 28
15. 5 s. 08	6 s. 35
20. 5 s. —	6 s. 43
25. 4 s. 50	6 s. 48
30. 4 s. 42	6 s. 55

MJESEČEVE MIJENE

- ☉ Ustap dne 6. u 11 s. 46 m. u noći.
- ☾ Trećak dne 14. u 10 s. 21 m. u noći.
- ☽ Mlađ dne 21. u 1 s. 32 m. posl. p.
- ☾ Prvak dne 28 u 12 s. 16 m. o pod.

VRIJEME

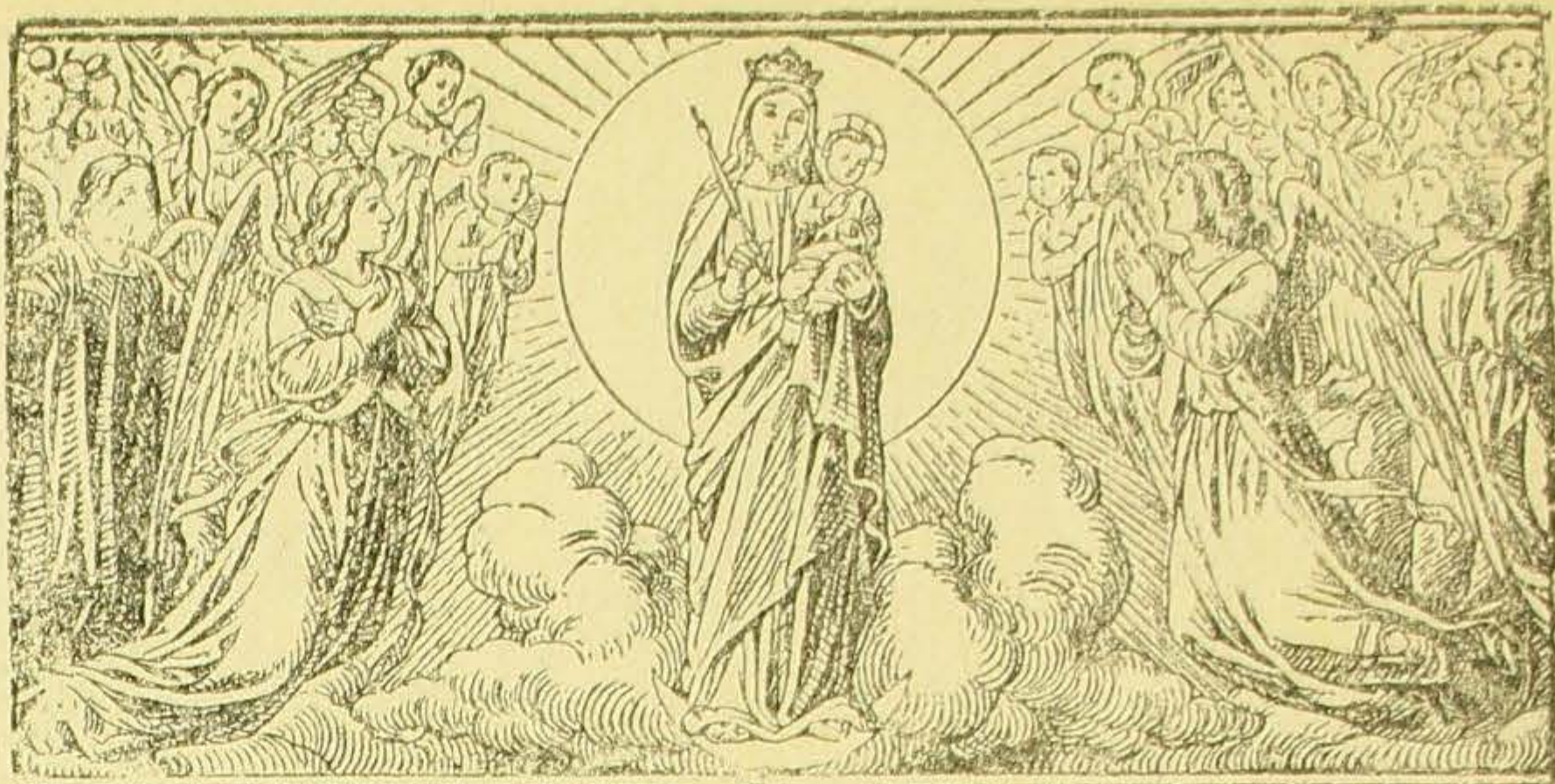
Od 1. do 9. vjetrovito, oblačno i kišovito, od 10. do 13. jaka kiša, od 14. do 18. hladno, 22. lijepo, od 26. do konca kiša.

Vedri li se travanj noću, Škodi vinu ko i voću.

Svibanj

BROJI 31 DAN

M a j

GOSPE SVIBANJSKA MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Petak	1 Filip i Jakov ap †	18 Ivan monah
Subota	2 Atanazije b uč	19 P. fnucije
18 tjed. Još malo i ne ćete me vidjeti. lv. XVI.		
Nedjelj.	3. po Usk. N sv. Kr	20 N. o raslab.
Poned	4 Florijan, Monika ud.	21 Januarije ep.
Utorak	5 Pijo V. p.	22 Teodor Sik.
Srijeda	6 Ivan pred Vr. I. ☉	23 Georgij vm.
Četvrt.	7 Stanislav b. m.	24 Sava Stratilat
Petak	8 Miholjice †	25 Marko ap.
Subota	9 Grgur Naz. b. uč	26 Vasilije ep. m.
19 tjed. Idem onome. koji me je poslao. lv. XVI.		
Nedjelj.	10. po Usk. Ant b.	27 N. o Sam. Sim.
Poned	11 Franjo Hieron pr.	28 Jason i Sosip
Utorak	12 Pankracij m.	29 9 muč. Kiz.
Srijeda	13 Servacij m.	30 Jakov ap. (st.)
Četvrt.	14 Bonifacij m. ☾	1 Maj, Jeremija
Petak	15 Iva dela Salle, pr. †	2 Atanasije ep.
Subota	16 Ivan Nepomuk m.	3 Teodosije
20. tjed. Štogod zaištete u moje ime. lv. XVI		
Nedjelj.	17. po Usk. Pask. pr.	4 N. o Slijep. P.
Poned	18 Valencij m.	5 Irena m.
Utorak	19 Petar Cel. p. } prosni	6 Job mnogostr.
Srijeda	20 Bernard. S ☉ } dani	7 Pojava sv. Kr.
Četvrt.	21 Spasovo	8 Spasovo. lv.
Petak	22 Julija dj. m. †	9 Izaija pror.
Subota	23 Desiderij b m	10 Simon Z.
21. tjed. Kad dođe Tješitelji lv XV 26; XVI 1.		
Nedjelj.	24. po Usk. Suz m.	11 N. Nik. Ot. M.
Poned	25 Grgur VII. p.	12 Epifanije i G.
Utorak	26 Filip Neri pr.	13 Glikerija m
Srijeda	27 Beda časni uč.	14 Isidor m.
Četvrt.	28 Augustin b. ☾	15 Pahomije Vel.
Petak	29 Marija M. de Paz. †	16 Teodor
Subota	30 Feliks (Sreć.) p m. †	17 Andronik
22 tjed. Tko me ljubi, riječi m. drži. lv. XIV 23.		
Nedjelj.	31 DUHOVI	18 DUHOVI

SVIBANJ

posvećen je Majci Božjoj.

SUNCE

Ulazi dne 21. svibnja u 7 s. 8 min. u jutro u znak Blizanaca. Dan poraste za 1 sat 12 min.

Izlazi: Zalazi:

1. 4 s. 40	6 s. 56
5. 4 s. 35	7 s. 01
10. 4 s. 28	7 s. 07
15. 4 s. 21	7 s. 14
20. 4 s. 14	7 s. 20
25. 4 s. 10	7 s. 25
31. 4 s. 6	7 s. 31

MJESEČEVE MIJENE

- ☉ Uštap dne 6. u 4 s. 1 m. posl. pod
- ☾ Trećak dne 14. u 7 s. 12 m. prij. p.
- ☽ Mlađ dne 20. u 9 s. 34 m. posl. p.
- ☾ Prvak dne 28. u 3 s. 46 m. prije p.

VRIJEME

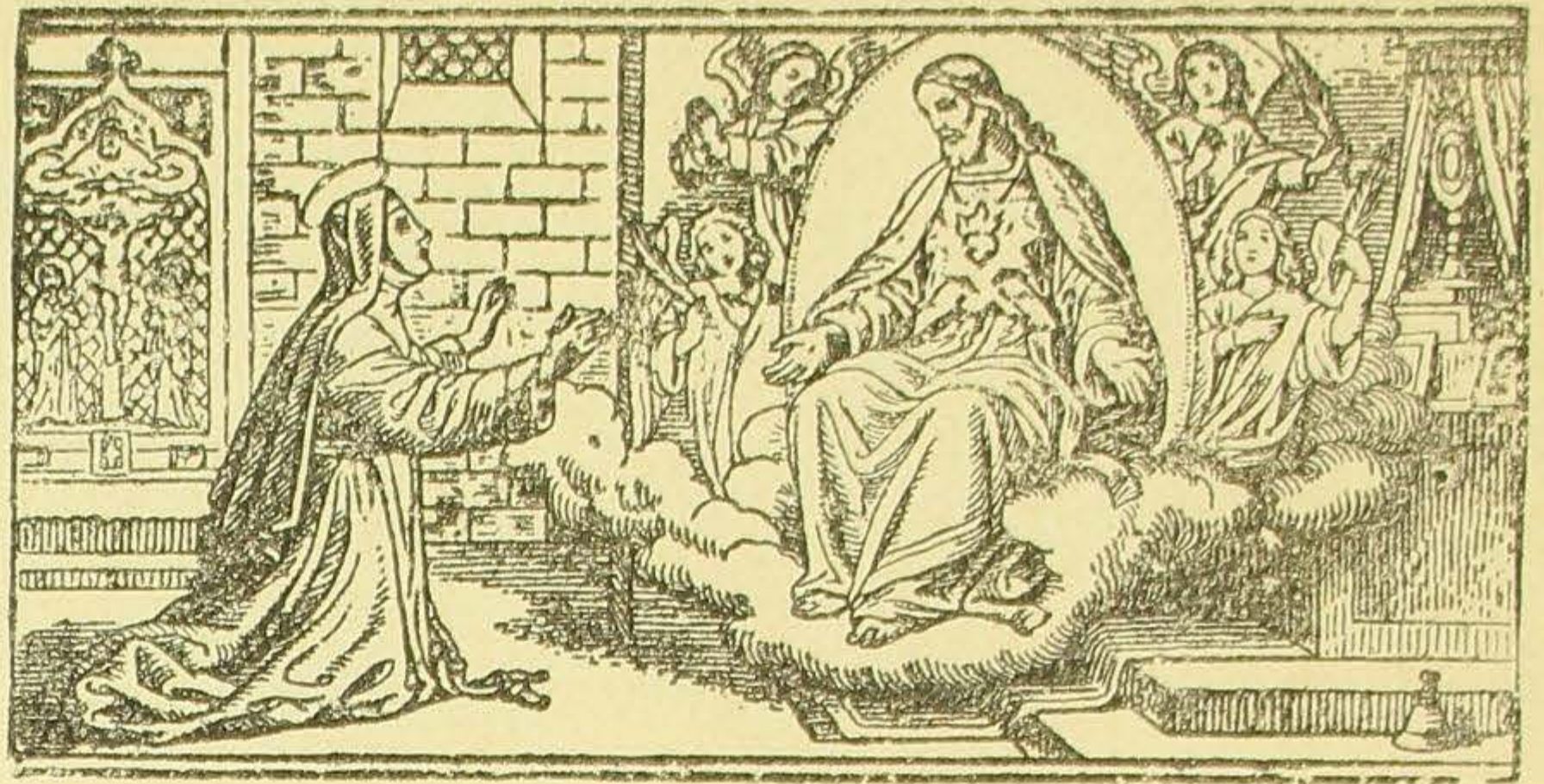
Od 1. do 7. toplo, od 10. do 19. vrućina, od 20. do 23. hladno i led, od 25. do 27. oblačno i neugodno, 28. i 29 hladno, 30. i 31. toplo.

Kad u svibnju mnogo [sijeva, Zemljodjelac neka pjeva.

Lipanj

BROJI 30 DANA

Juni

PRESV. SRCE ISUSOVO ŠTITI OBITELJI NAŠE.

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Poned.	1 Duhov. ponedj.	19 Duhov pon.
Utorak	2 Marcelin sveć. m.	20 Talalej m.
Srijeda	3 Klotilda kr. <i>Kvatre</i> †	21 Konstantin i J.
Četvrt.	4 Kvirin b.	22 Vasilisko m.
Petak	5 Bon b <i>Kvatre</i> ☉ †	23 Mihael ep.
Subota	6 Norbert b. <i>Kvatre</i> †	24 Simeon
23 tjed. Dana mi je sva vlast. Mt XXVIII. 18.		
Nedjelj.	7 Presv. Trojstvo	25 N. Svih Svetih
Poned.	8 Medardo b.	26 Karpo †
Utorak	9 Primo i Felicijan m.	27 Terapont m. †
Srijeda	10 Margareta kr. ud.	28 Nikita †
Četvrt.	11 TIJELOVO	29 Teodosija dj. †
Petak	12 Ivan odsv. F pr. ☾ †	30 Isaakije †
Subota	13 Antun Padov pr.	31 Jermije
24. tjed. Kraljevska gozba. Lk. XIV. 16-24.		
Nedjelj.	14 2. po Duh. Baz. V.	1 juni 2 po D. J.
Poned.	15 Vid m	2 Nikifor i A.
Utorak	16 Ivan Fr. Regis pr.	3 Lukilijan m. †
Srijeda	17 Rajner pr.	4 Mitrofan ep. †
Četvrt.	18 Efrem đ. uč.	5 Dorotej m. †
Petak	19 Srce Isusovo ☉ †	6 Visarijon †
Subota	20 Srce Marijino	7 Teodot m. †
25. tjed Izgubljena ovca. Lk. XV. 1-10.		
Nedjelj.	21 3 po Duh. Alojz. G	8 3. po Duh. T.
Poned.	22 Paulin b.	9 Kiril aleks. †
Utorak	23 Agripina dj. m.	10 Timotej m. †
Srijeda	24 Rođenje Iv. Krst.	11 Vartol i V. †
Četvrt.	25 Vilim op.	12 Onufrije †
Petak	26 Ivan i Pavao m ☾ †	13 Akilina m. †
Subota	27 Ladislav pr.	14 Elisej pror
26 tjed. Petrov ribolov. Lk. V. 1-11.		
Nedjelj.	28 4 po Duh. Ir. b. m.	15 4. po Duh. A
Poned.	29 Petar i Pavao ap.	16 Tihon ep. †
Utorak	30 Spomen sv. Pavla	17 Man., S i dr. †

LIPANJ

posvećen je Presv. Srcu Isusovom.

SUNCE

Ulazi dne 21. lipnja u 3 sata 22 min. poslije podne u znak Raka. Početak ljeta. Dan poraste do 21. za 17 min. zatim se smanji do 30. za 3 m.

Izlazi:

Zalazi:

1.	4 s. 04	7 s. 32
5.	4 s. 03	7 s. 34
10.	4 s. 01	7 s. 38
15.	4 s. 01	7 s. 41
20.	4 s. 00	7 s. 41
25.	4 s. 01	7 s. 42
30.	4 s. 04	7 s. 43

MJESEČEVE MIJENE

- ☉ Uštap dne 5. u 6 s 22 m prije p.
- ☾ Trećak dne 12. u 1 s. 5 m. posl. p.
- ☽ Mlađ dne 19 u 6 s. 14 m. prije p.
- ☾ Prvak dne 26 u 8 s 23 m. posl. p

VRIJEME

Od 1. do 3. toplo i lijepo, 4. i 5. oblačno i maglovito, 7. kiša, od 8. do 26. toplo i suho, od 27. do 29. kiša, 30. vrlo hladna noć.

Hladan Juni
Sve pokunji.

Srpanj

BROJI 31 DAN

Juli

GOSPE ŠKAPULARSKA MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Srijeda	1 Presv. Krv Isusova	18 Leontij m. †
Četvrt.	2 Pohod Bl. Dj. M.	19 Juda Tadej †
Petak	3 Leon II. p. †	20 Metodije ep. †
Subota	4 Uldarik b. ☉	21 Julijan m.
27. tjed. Ako ne budete pravedniji ... Mt. V.		
Nedjelj.	5 5. po Duh. Ćiril i M.	22 5. po Duh. E
Poned.	6 Izaija pror.	23 Agripina m. †
Utorak	7 Vilibald b.	24 Rođ. Iv. Krst.
Srijeda	8 Veronika Jul. dj.	25 Fevronija m. †
Četvrt.	9 Elizabeta kr. port.	26 David mon. †
Petak	10 Amalija dj. †	27 Sampson mo. †
Subota	11 Pijo I. p. m ☾	28 Kir i Ivan čud.
28. tjed. Isus nahrani 4.000 ljudi. Mk. VIII.		
Nedjelj.	12 6. po Duh. Ivan G.	29 Petar i Pavao
Poned.	14 Anaklet p. m	30 Zbor 12 apost.
Utorak	14 Bonaventura b. uč.	1 juli Kuzm. i D.
Srijeda	15 Henrik car (Hinko)	2 Haljina pr. B.
Četvrt.	16 Gospa Škap.	3 Jakinto i An.
Petak	17 Aleksij pr. †	4 Andrija Krit.
Subota	18 Kamilo L. pr. M. ●	5 Kir. i Met.
29. tjed. Lažni proroci. Mt. VII 15–21.		
Nedjelj.	19 7. po Duh. Vinko P	6 7. po Duh. A.
Poned.	20 Ilija pror.	7 Toma i Akak.
Utorak	21 Daniel pror.	8 Prokopij vm.
Srijeda	22 Marija Magdalena	9 Pankratije m.
Četvrt.	23 Apolinar b. m.	10 Avtonije Peč
Petak	24 Kristina dj. m. †	11 Evfinija i Olga
Subota	25 Jakov ap.	12 Proklo i Ilarije
30. tjed. Nepravedni upravitelj. Lk. XVI. 1–9.		
Nedjelj.	26 8. po Duh. A. m. ☾	13 8. po Duh. Z. a.
Poned.	27 Pantaleon m.	14 Akila
Utorak	28 Viktor I. p. m	15 Vladimir
Srijeda	29 Marta dj.	16 Antinogen m.
Četvrt.	30 Abdon i Senen m.	17 Marina vm.
Petak	31 Ignacije L. pr. †	18 Jakinto i Em

SRPANJ

posvećen je štovanju predragocjene Krvi Isusove.

SUNCE

ulazi dne 32. u 2 s. 18 min. ujutro u znak Lava. Početak vrućih. t. zv. „Pasjih“ dana. Dan se smanji za 49 min.

Izlazi: Zalazi:

1. 4 s. 05	7 s. 44
5. 4 s. 06	7 s. 42
10. 4 s. 10	7 s. 41
15. 4 s. 14	7 s. 39
20. 4 s. 20	7 s. 33
25. 4 s. 25	7 s. 28
31. 4 s. 32	7 s. 22

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Uštap dne 4. u 6 s. 34 m. posl. p.
- ☾ Trećak dne 11. u 5 s. 28 m. posl. p.
- mlađ dne 18. u 4 s. 19 m. posl. p.
- ☾ Prvak dne 26. u 1 s. 36 m. posl. p.

VRIJEME

1. jaka magla, 3. i 4. stalno vrijeme, zatim kiša, od 7. do 13 vjetrovito, 14. kiša, zatim do konca lijepo.

Jul močvaran
Svačemu je kvaran.

Dan

D N E V N I K

Primitak

Izdatak

D.

p.

p.

p.

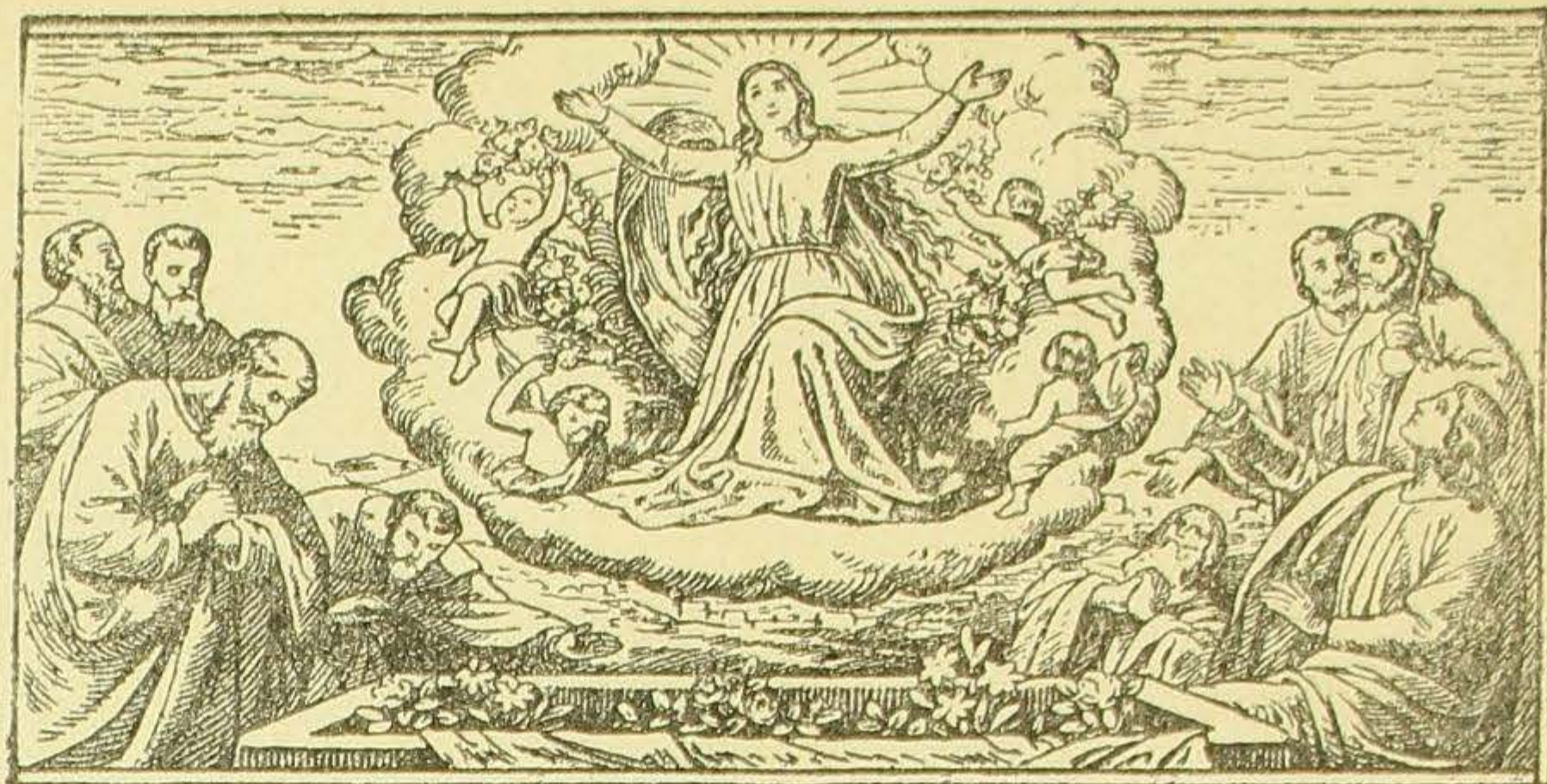
Zrno po zrno pogača, kamen po kamen palača.

VKLH.ORG.RS

Kolovoz

BROJI 31 DAN

August

VELIKA GOSPE MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Subota	1 Petar u okovima	19 Mekrina
31. tjed. Isus plače nad Jeruzalemom. Lk. XIX.		
Nedjelj.	2 9 po Duh. Porciun	20 9. po Duh. Ilija
Poned.	3 August. b. zagr. ☺	21 Simeon
Utorak	4 Dominik pr.	22 Marija Magd.
Srijeda	5 Sniježna Gospa	23 Trofin m.
Četvrt.	6 Preobr. Isusovo	24 Boris i Hlj.
Petak	7 Kajetan pr. †	25 Uspe. sv. A.
Subota	8 Cirijak m.	26 Jermolaj m.
32. tjed. Farizej i carinik. Lk. XVIII. 9—14.		
Nedjelj.	9 10. po Duh. Iv. V. ☾	27 10. po Duh. P.
Poned.	10 Lovrinac m.	28 Prohor
Utorak	11 Tiburcij i Suzana m.	29 Kalinik
Srijeda	12 Klara dj.	30 Sila
Četvrt.	13 Hipolit i Kasijan m.	31 Jevdokim
Petak	14 Euzebij pr. †	1 aug N. sv. K. †
Subota	15 Velika Gospa	2 Pr m sv Stef.
33. tjed. Isus izliječi gluhoonijemoga, Mk. VII.		
Nedjelj.	16 11. po Duh. Rok pr. ♂	3 11. po Duh. Is.
Poned.	17 Hiacint pr. ♂	4 7 mlad. Efeš. †
Utorak	18 Jelena car.	5 Evsignije m †
Srijeda	19 Ivan Eudes pr.	6 Preobr. Gosp.
Četvrt.	20 Bernard	7 Dometije m. †
Petak	21 Ivana F. Š. ud. †	8 Emilijan ep.
Subota	22 Simforijan m.	9 Matija ap.
34. tjed. Milosrdni Samaritanac. Lk. X. 23.		
Nedjelj.	23 12. po Duh. Filip B.	10 12. po Duh. L
Poned.	24 Bartol ap.	11 Ev. arh. m. †
Utorak	25 Ljudevit kr. ☾	12 Fotije i An. †
Srijeda	26 Zefirin p. m.	13 Maksim pr. †
Četvrt.	27 Josip Kalas. pr.	14 Miheja pror. †
Petak	28 Augustin b. uč. †	15 Uspen. Bog.
Subota	29 Glavosjek Iv. Krst.	16 Pren. ubr. Hr.
35. tjed. Isus izliječi 10 gubavaca. Lk. XVII.		
Nedjelj.	30 13. po Duh. Ruža L.	17 13. po Duh. M.
Poned.	31 Rajmund N pr.	18 Flor. i L. m.

KOLOVOZ

posvećen je prečistom Srcu Marijinu.

SUNCE

Ulazi dne 23. u 9 s. 11 min. prije podne u znak Djevice. Svršetak vrućih tako zvanih „Pasjih“ dana. Dan se smanji za 1 sat 28 min.

Izlazi:

Zalazi:

1. 4 s. 32	7 s. 21
5. 4 s. 37	7 s. 15
10. 4 s. 42	7 s. 07
15. 4 s. 50	7 s. 00
20. 4 s. 56	6 s. 50
25. 5 s. 03	6 s. 42
31. 5 s. 10	6 s. 32

MJESEČEVE MIJENE

- ☺ Uštap dne 3. u 4 s. 47 m. prije p.
- ☾ Trećak dne 9. u 9 s 59 m. posl p.
- ♁ Mlađ dne 17. u 4 s. 41 m. prije p.
- ☾ Prvak dne 25 u 6 s 49 m prije p.

VRIJEME

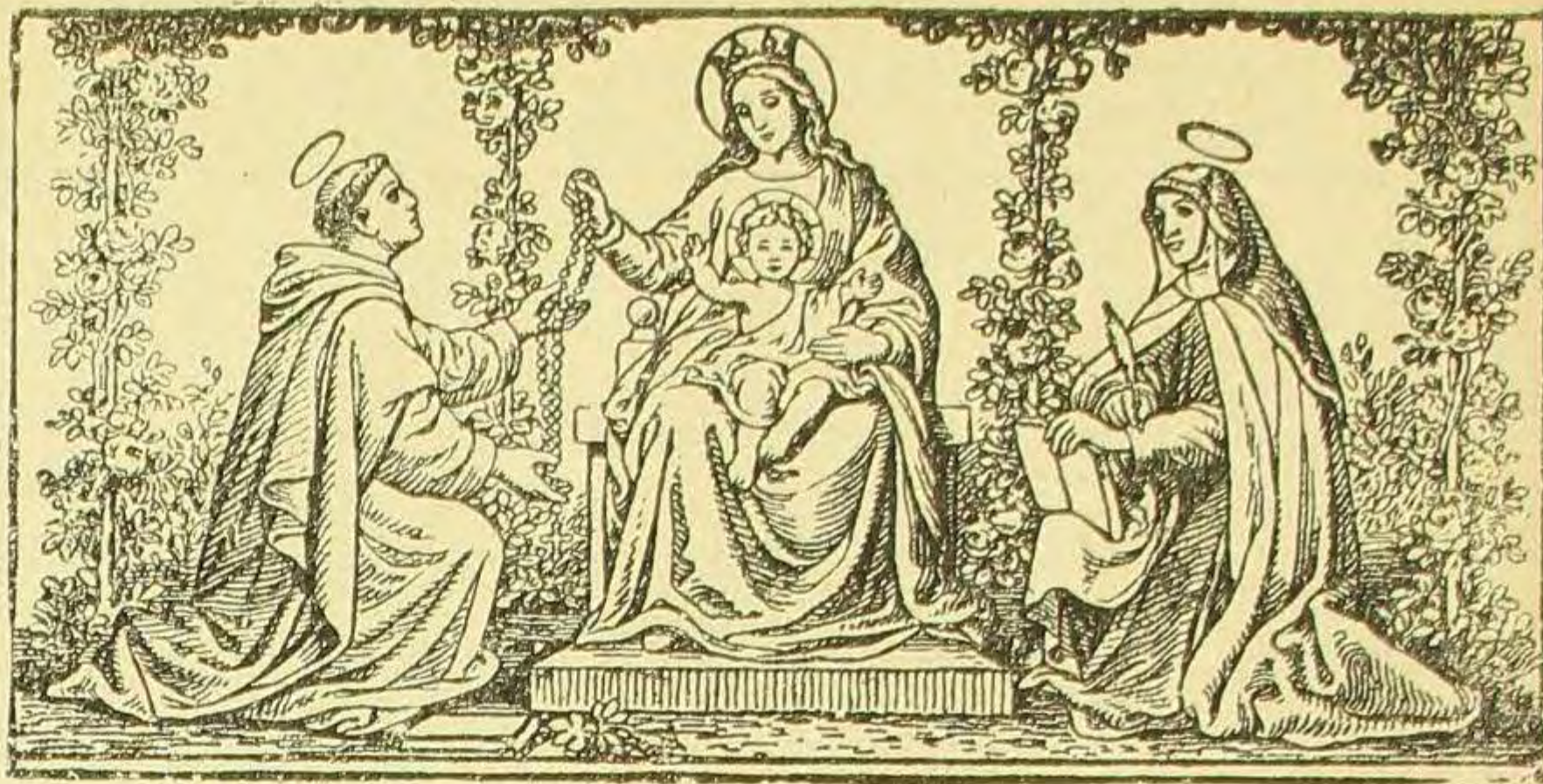
Do 3. toplo, 10. mraz i hladno do 13. 14. kiša 15. i 16. lijepo, 20. velika vrućina, od 22. do 26. kiša, od 28. do 31. lijepo.

Ako august žeže, žeže i vino.

Listopad

BROJI 31 DAN

Oktoobar

KRALJICE SVETE KRUNICE MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Četvrt.	1 Remigij b.	18 Evmenije b.
Petak	2 Anđeli Čuvari †	19 Trofim m.
Subota	3 Terezija (M.) od D. I.	20 Evstatije vm.
40. tjed. Isus izliječi uzetoga. Mt. IX. 1-8.		
Nedjelj.	4 18. po D. Franjo As.	21 18. po D. Kod.
Poned.	5 Placid m.	22 Foka m.
Utorak	6 Bruno pr.	23 Zač. Iv. Krst.
Srijeda	7 Sv. Krunica ☾	24 Tekla m.
Četvrt.	8 Brigita ud.	25 Evfrosinija
Petak	9 Dionizij b. †	26 Sp. sv. Iv. ap.
Subota	10 Franjo Borgia pr.	27 Kalistrat m.
41. tjed. Kraljevska gozba. Mt. XXII. 1-14		
Nedjelj.	11 19. po D. M. BDM.	28 19. po D. Har.
Poned.	12 Maksimilijan b.	29 Kirijak
Utorak	13 Eduard kr.	30 Grigorije m.
Srijeda	14 Kalisto p. m.	1 okt. P. Bogor.
Četvrt.	15 Terezija dj. ●	2 Kiprijan m.
Petak	16 Hedviga kr. †	3 Dionizij Ar.
Subota	17 Margareta Alacoqu.	4 Jerotej
42. tjed. Bolesni sin kraljeva čovjeka Iv. IV.		
Nedjelj.	18 20. po D. Luka ev.	5 20. po D. Har
Poned.	19 Petar Alkantara pr.	6 Toma ap.
Utorak	20 Ivan Kancij pr.	7 Sergij i Vakho
Srijeda	21 Uršula dj. m.	8 Pelagija i Tajs.
Četvrt.	22 Kordula m.	9 Jakov Alfejev
Petak	23 Ignacij b. ☾ †	10 Evlampij m.
Subota	24 Rafael arkandeo	11 Filip ap.
43. tjed. Kraljev obračun Mt. XVIII. 23-35		
Nedjelj.	25 21. po D. Krist Kralj	12 N. Hr. Kr.
Poned.	26 Demetrij p. m.	13 Karpo m.
Utorak	27 Vincencij i Sab. m.	14 Paraskeva (P.)
Srijeda	28 Šimun i Juda T. ap.	15 Evtimije
Četvrt.	29 Narcis b.	16 Longin m.
Petak	30 Alfonz R. pr. ☺ †	17 Ozija pror.
Subota	31 Vuk b. †	18 Luka evan.

LISTOPAD

posvećen je Kraljici svete Krunice.

SUNCE

Ulazi dne 23. u 3 s. 17 m. poslije podne u znak Štipavca. Dan se smanji za 1 sat 39 min.

Izlazi:

Zalazi:

1. 5 s. 48	5 s. 33
5. 5 s. 54	5 s. 24
10. 6 s. 00	5 s. 15
15. 6 s. 08	5 s. 05
20. 6 s. 16	4 s. 55
25. 6 s. 20	4 s. 49
31. 6 s. 30	4 s. 38

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Trećak dne 7. u 1 s. 28 m. posl p
- Mlađ dne 15. u 11 s. 20 m. prije p.
- ☾ Prvak dne 23. u 1 s. 53 m. posl. p.
- ☺ Uštap dne 30 u 6 s. 58 m. prije p

VRIJEME

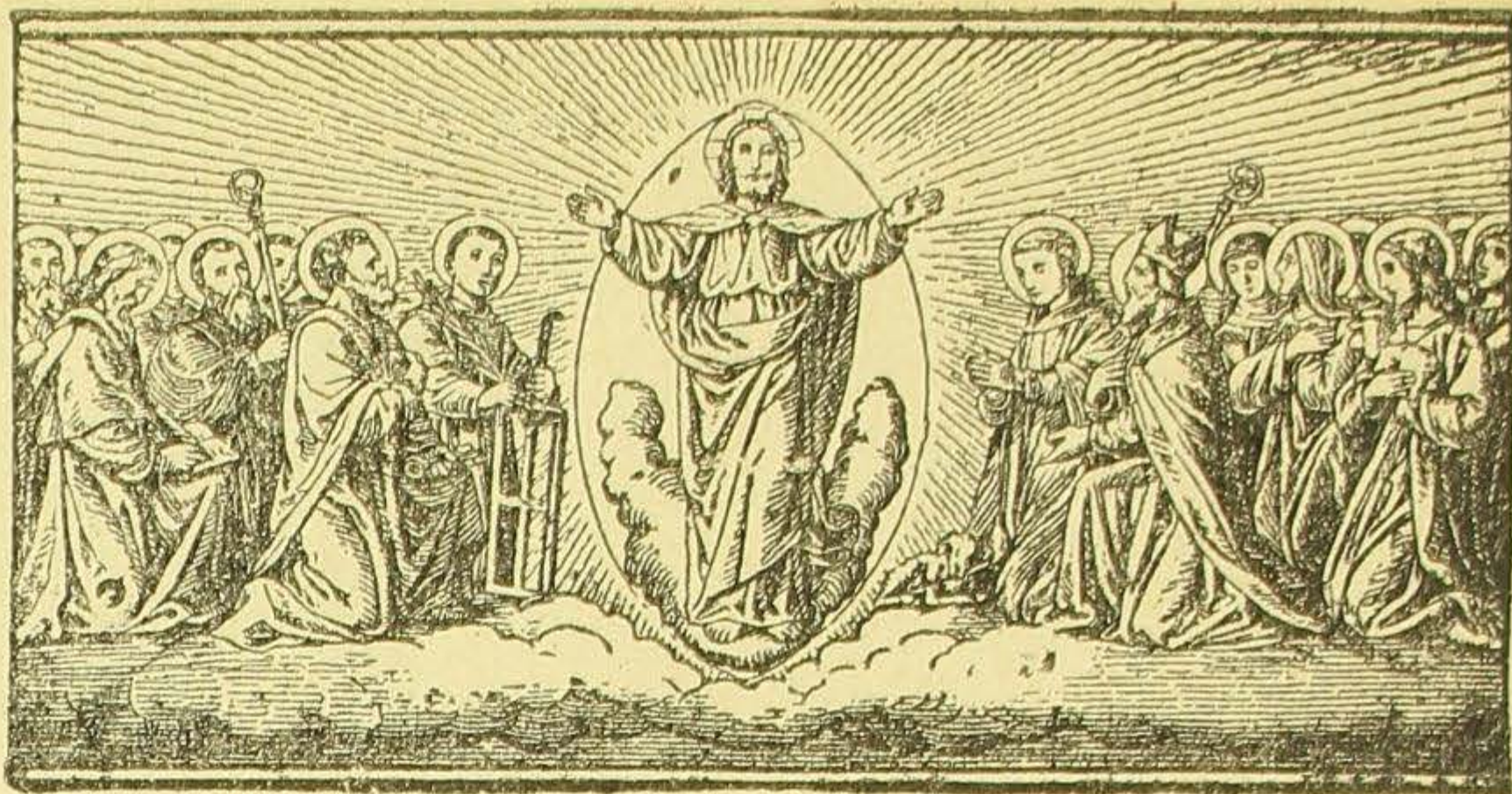
Do 14 nestalno, 23 neobično hladno, 26 nešto kiše, 29. i 30 hladno, 31. hladno

Luki kišica,
Petru pšenica.

Studeni

BROJI 30 DANA

Novembar

SVI SVETI I SVETICE BOŽJE MOLITE SE ZA NAS!

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
44. tjed.	Porez Mt. XXII. 15–21.	
Nedjelj.	1 22. po D. Svi Sveti	19 22. po D. Joil
Poned.	2 Mrtvi dan ☾	20 Artemije vm.
Utorak	3 Hubert b.	21 Ilarion Vel.
Srijeda	4 Karlo bor b.	22 Averkije ep.
Četvrt.	5 Mirko	23 Jakov i Ignat.
Petak	6 Leonardo pr. †	24 Areta m.
Subota	7 Engelbert b.	25 Makrijan m.
45. tjed.	Jairova kći, Mt. IX 18–26.	
Nedjelj.	8 23. po D. Gotfrid b.	26 23. po D. Dim.
Poned.	9 Teodor m. (Božid.)	27 Nestor m.
Utorak	10 Andrija Avelino pr.	28 Paraskeva
Srijeda	11 Martin b.	29 Anastazija
Četvrt.	12 Martin p. m.	30 Zinovij
Petak	13 Stanislav Kost. pr. †	31 Stahij i dr.
Subota	14 Jozafat b. m. ☾	1 nov Koz. i D.
46. tjed.	Kukolj medju pšenicom. Mt. XIII. 24.	
Nedjelj.	15 24. po D. Albert V.	2 24. po D. Ak.
Poned.	16 Edmund b.	3 Akepsim m.
Utorak	17 Grgur Čudotv. b.	4 Joanikije
Srijeda	18 Odo op.	5 Galaktijon m.
Četvrt.	19 Eliz. ugarska ud.	6 Pavao b.
Petak	20 Feliks Valois pr. †	7 Lazar pust.
Subota	21 <i>Prikaz. Bl. Dj. M.</i>	8 Zbor M. A.
47. tjed.	Propast Jeruzalema. Mt. XXVI. 15.	
Nedjelj.	22 25. po D. Cec. dj. ☾	9 25. po D.
Poned.	23 Klement p. m.	10 Erast
Utorak	24 Ivan od Križa uč.	11 Teodor Stud.
Srijeda	25 Katarina dj. m.	12 Josafat ep. m.
Četvrt.	26 Ivan Berchmans pr.	13 Ivan Zlatoust.
Petak	27 Virgilije b. †	14 Filip
Subota	28 Sosten pr. ☾	15 Poč. Bož. post.
48. tjed.	Sudnji dan. Lk XXI. 25–33	
Nedjelj.	29 1. Adventa Sat. m.	16 26. po D. Mat.
Poned.	30 Andrija ap.	17 Grigorij m. †

STUDENI

sjeća nas groznih muka, što ih trpe duše u čistilištu.

SUNCE

Ulazi dne 22. u 12 s. 26 min. o podne u znak Strijelca. Dan se smanji za 1 sat i 14 min.

Izlazi: Zalazi:

1. 6 s. 32	4 s. 37
5. 6 s. 38	4 s. 30
10. 6 s. 44	4 s. 25
15. 6 s. 51	4 s. 19
20. 7 s. 00	4 s. 13
25. 7 s. 06	4 s. 09
30. 7 s. 12	4 s. 06

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Trećak dne 6. u 2 s. 28 m. prij. p.
- Mlađ dne 14. u 5 s. 42 m. prij. p.
- ☾ Prvak dne 22. u 2 s. 19. m. prij. p.
- ☺ Uštap dne 28. u 5 s. 12 m. posl. p.

VRIJEME

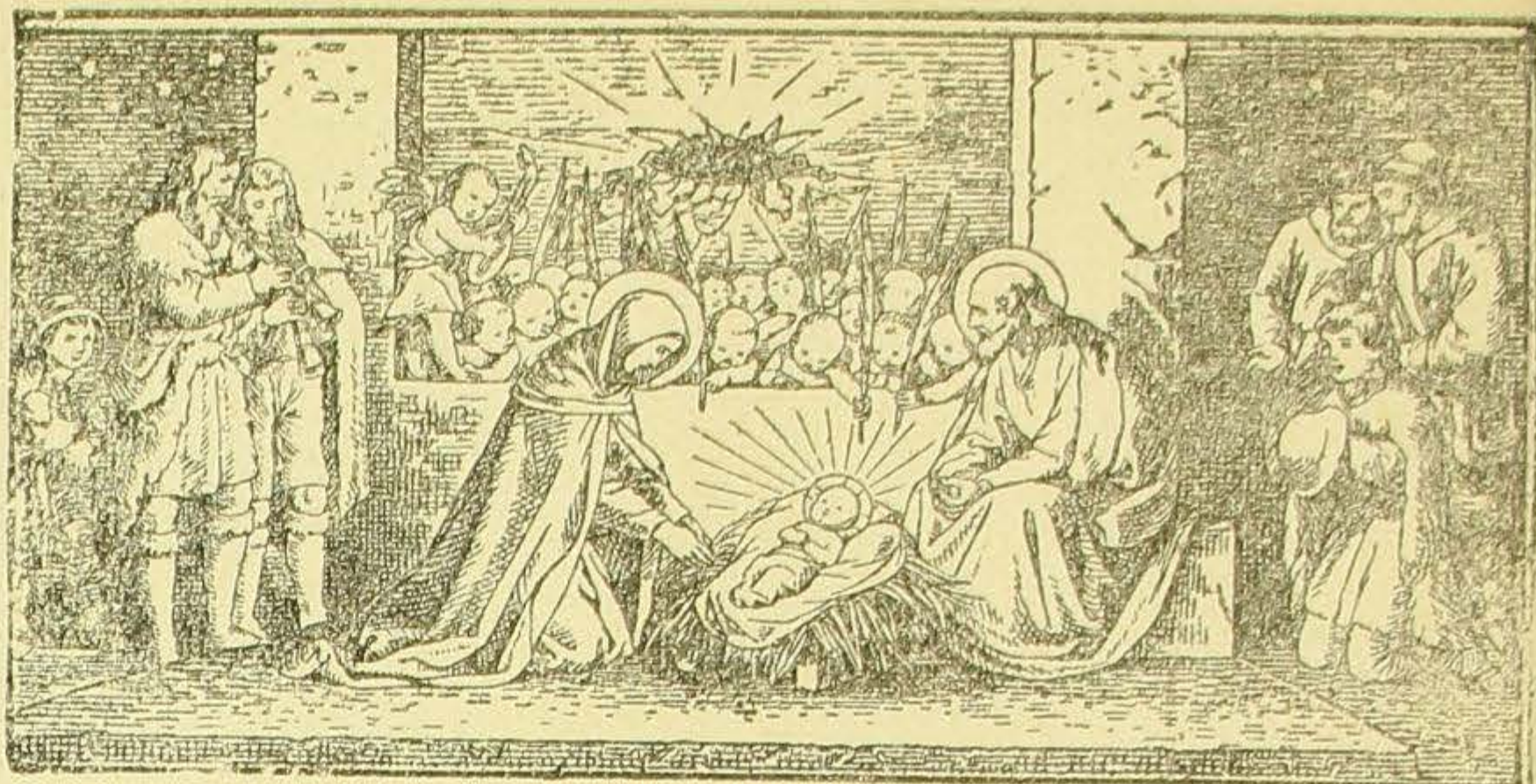
Od 1. do 9. trajna kiša, zatim prilično lijepo, 15. i 16. ponovo kiša, 23. vedro i hladno, 24. blago, 29 i 30. zahlađuje.

Teška zima,
Težak snop.

Prosinac

BROJI 31 DAN

Decembar

RODI MARIJA ISUSA, SPASITELJA SVIJETA (BOŽIĆ).

Dani	Rimski kalendar	Grčki kalendar
Utorak	1 Državni praznik	18 Drž. praz. †
Srijeda	2 Bibijana dj. m.	19 Avdija pror. †
Četvrt.	3 Franjo Ksav. pr.	20 Grigorij i pr. †
Petak	4 Barbara dj. m. †	21 Uvod Bogor.
Subota	5 Saba op. ☾	22 Eilimon. Kekil.
49. tjed. Ivan šalje učenike k Isusu Mt. XI.		
Nedjelj.	6 2. Adv. Nikola b	23 27. po D. A.
Poned	7 Ambrozij b uč. †	24 Katarina vm. †
Utorak	8 Bezgrj. Zač. BDM	25 Kliment m. †
Srijeda	9 Petar Fourier pr.	26 Alipije †
Četvrt.	10 Prenos kuće Loret.	27 Jakov Perz. †
Petak	11 Damas p. †	28 Stefan m. †
Subota	12 Maksencij m.	29 Paramon i F.
50. tjed. Farizejsko poslanstvo k Ivanu. Iv I.		
Nedjelj.	13 3. Adv. Materice	30 28. po D. A.
Poned.	14 Spiridion b pr. ☉	1 dec. Naum †
Utorak	15 Irenej m.	2 Avakum †
Srijeda	16 Eus. b. m. <i>Kvatre</i> †	3 Sofonija †
Četvrt.	17 Lazar b.	4 Varvara vm. †
Petak	18 O p. BDM <i>Kvatre</i> †	5 Sava pr. †
Subota	19 Nemesij. V. <i>Kvatre</i> †	6 Nikola arh.
51. tjed. Ivan propovijeda na Jordanu. Lk. III.		
Nedjelj.	20 4. Adventa Oci	7 29. po D. Am
Poned.	21 Toma ap. ☾	8 Patapije †
Utorak	22 Zenon m.	9 Pren. Z. Bog.
Srijeda	23 Viktorija dj. m.	10 Mino i dr. †
Četvrt.	24 Ad. Eva Badnjak †	11 Daniel pror. †
Petak	25 BOŽIĆ	12 Spiridion †
Subota	26 Stjepan prvi muč.	13 Evstratije
52. tjed. Simeonovo proročanstvo. Lk II. 33.		
Nedjelj.	27 po Božiću Ivan ap.	14 N. sv. Pr. Tirs
Poned	28 Mladenci ☽	15 Elefterije m. †
Utorak	29 Toma b D. kr. pror.	16 Agej pror. †
Srijeda	30 Eugenij b.	17 Dan, i 3 ml. †
Četvrt.	31 Silvestar I. p.	18 Sebastij. m. †

PROSINAC

posvećen je malom Isusu.

SUNCE

Ulazi dne 22. u 1 sat 27 min. po ponoći u znak Kozoroga. Početak zime. Do 21. dan se smanji za 19 min. zatim poraste za 4 minute.

Izlazi: Zalazi:

1. 7 s. 13	4 s. 05
5. 7 s. 19	4 s. 04
10. 7 s. 23	4 s. 03
15. 7 s. 25	4 s. 05
20. 7 s. 31	4 s. 06
25. 7 s. 32	4 s. 09
31. 7 s. 34	4 s. 13

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Trećak dne 5. u 7 s. 20 m. posl p.
- ☽ Mlađ dne 14. u 0 s. 25 m. o pon.
- ☾ Prvak dne 21. u 12 s. 30 m. o p.
- ☽ Uštap dne 28. u 5 s. 00 m. ujutro.

VRIJEME

1. hladno, 4 snijeg, od 5 do 10 poplave, od 11. do 14. kiša, 21. snijeg, od 22. do konca hladno.

Crn Božić,
Bijeli Uskrs.

POGLAVARSTVO CRKVE KATOLIČKE

Vrhovni poglavar Crkve, namjesnik Kristov;

SV. OTAC PAPA PIJO XI.

Vlada od 6. veljače 1922.

Kardinal EUGEN PACELLI drž. tajnik SV. OCA PAPE.

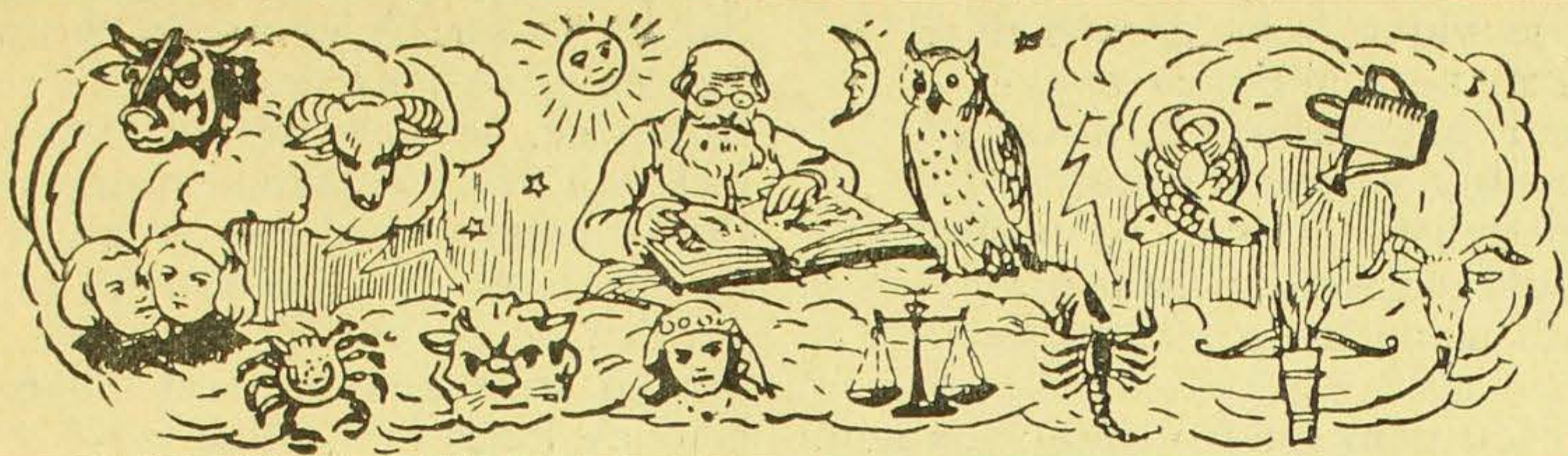
Zastupnik Sv. Oca Pape u našoj državi:
Dr. HERMENEGILDO PELLEGRINETTI,
nadbiskup, ima svoje sjedište u Beogradu.

EPISKOPAT U NAŠOJ DRŽAVI:

Hrvatski metropolita i predsjednik biskupskih konferencija

Dr. ANTUN BAUER
nadbiskup zagrebački.

Zagr. nadb. koadjutor:	Dr. Alojzije Stepinac
Sarajevski nadbiskup:	Dr. Ivan Ev. Šarić
Beogradski nadbiskup:	O. Rafael Rodić
Barski nadbiskup:	Dr. Nikola Dobrečić
Umirovljeni nadbiskup:	Dr. Antun Jeglič
Đakovački biskup:	Dr. Antun Akšamović
Senjski biskup:	Dr. Viktor Burić
Krčki biskup:	Dr. Josip Srebrnić
Križevački biskup:	Dr. Dionizije Njaradi
Splitski biskup:	Dr. Klement Bonafačić
Šibenički biskup:	Dr. Fra Jerolim Mileta
Hvarski biskup:	Msgr. Miho Pušić
Dubrovački biskup:	Dr. Josip Carević
Kotorski biskup:	Dr. Franjo Uccellini
Mostarski biskup:	O. Alojzije Mišić
Banjalučki biskup:	O. Josip Garić
Subotički biskup:	Msgr. Lajčo Budanović
Velikobečkerečki biskup:	O. Rafael Rodić
Ljubljanski biskup:	Dr. Josip Rožman
Mariborski biskup:	Dr. Iv. Josip Tomažić
Skopljanski biskup:	Dr. Ivan Fr. Gnidovec
Pom. biskup zagreb.:	Dr. Franjo Salis-Sevis

Stogodišnji gatalac za god. 1936.

Zvезда vladarica MARS

Mili Rode, ti si dobro znao.
 Da sve ovo što ti Gospod dao:
 Viru, jezik, poštenje i ime
 Čuvat možeš, kada vik si s Njime,
 Ako sluš š sve Njegove riči
 I još daješ. da ti On sam liči
 Svaku ranu na tvojemu tilu
 I bol koji muči dušu cilu.
 Plašio se zato nisi muka
 Nanosila što ti tuđa ruka.

Na sve ovo mislio sem, Rode,
 Prilazio kad sam brda, vode
 I žurio što prije doć tebi
 Da na putu zaboravio ne bi
 Sve to kazat što ti imam reći,
 Pa da mogu mirno u grob leći,
 Ako jeste to Božija volja,
 Jer već mira želi duša moja.

Žurio sam, da ti pravo velim,
 Da se s tobom radujem, veselim,
 Jer već vidim i stare i mlade
 Da su složni i da marno rade.
 Vidio me da si, Rode slavni,
 Na sam Uskrs „Klasje naših ravni“
 Kad sam starac u ruke dobio
 Radosnicu — suzu sam prolio
 I svaku sam poljubio stranu
 Kao dite svoju milu nanu.
 Jer od kada ja živim i dišem
 I od kada za „Danicu“ pišem
 Nikad tako Bunjevci-Hrvati
 Sa Šokcima nisu mogli dati.

Kad prolizam drago moje „Klasje“
 I kad vidim da na poslu vas je
 I starijih, a još više ml-đi,
 Ta život mi oma lakši, slađi,
 Pa sve mislim kraj ovakih sila
 Brzo, rode, raširićeš krila,
 A i ja ću dočekati dane
 Suncem sriće divno obasjane.

Savit ovaj primi, mili Rode,
 Ne daj, da te kao slipca vode
 Nego uvijek svojom glavom misli,
 Makar tebe teži jadi stisli.
 Kud god dođeš svojom zbori riči,
Tuđe poštuj, a svojom se diči,
 Čuvaj svoje, pošten uvijek budi,
 Pa ćeš srićan bit na svojoj grudi.
 Neka svaki čuje, pa i znade,
 Da Bunjevac dušu ne izdade
 A i Šokac iste nam je grane
 Ko dva sina jedne mile nane.
 Čitaj dobre knjige i listove,
 Al najviše kupuj stvari ove:
 Uz „Danicu“ kalendar naš slavni
 Imaj uvijek „Klasje naših ravni“,
 Pa „Novine“ list bačkih Hrvata,
 Sve to puštaj slobodno kroz
 [vrata;

Ali pazi da te ne privare,
 Da ti dadu nike kalendare
 I listove čije sve stranice
 Ispisuju naše izdajice,
 Koji hoće, o moj mili Rode
 Tvoju dicu da u propast vode.

Sve sam knjige pročitao stare,
 Da ja vidim kakve će sve dare
 Doneti nam godinica ova,
 Oće l' biti gladi, rata nova,
 Il će biti veselja i mira,
 Zadovoljstva, sriće kod pastira.
 Varoščana, paora, seljaka,
 Ljudi, žena, cura i momaka.

Kazaću vam sve što starac znadem,
 Jer s vremenom iskustva imadem,
 Ako se baš sve ne zbude tako,
 Neka od vas dobro znade svako
 Prorok nisam nit ću prorok biti
 Da vam znadem tačno pogoditi.
 Ali ja ću ipak da vam pišem
 O vrimenu, jer od kad ja dišem
 Običaj se da se vrime gata
 I proriče naših njiva plota
 Običaja držaću se s toga
 Do posljednjeg dana žića svoga,
 A i vama znadem da je drago
 Kad spominjem ono vaše blago,
 Koje će vam donet novi dani,
 Novi dani često spominjani.
 Bog pridragi nek vas blagoslovi
 I dade vam da što prije novi
 Dođu dani blagostanja, sriće,
 Kada svakom život lipši biće!

Zima će nam rano osvanuti,
 Ali ladno neće dugo biti.
 Istom kada snijeg zapadne bili
 I pokrije kuće, atar cili,
 Smrzavati kada ljuto stane
 Ladni dani onda će da svane,
 Al za žito neće loše biti,
 Jer snig će ga dobro čuvat, kriti,
 Od sniga se radit neće moći
 Dugačke će biti zimske noći,
 Pa na prelu skupiće se mladost
 Na veselje svima i na radost,
 Svinjokolji biće po salaši
 Di će svirat naši tamburaši,
 Pa doći će gosti varoščani
 I u pismi prolaziće dani,

Proliće će doneti nam sriće,
 Jerbo friško sunca, cvića biće,
 A pilići glave male, žute,
 Sigra će se oko kvočke ljute
 I biće ih mlogo po salaši
 Na veselje i gazdi i snaši,

Mlado sunce izmamit će žito
 Što je do sad snigom bilo skrito,
 Sve će ptice glasne pivačice:
 Kukavice, ševe, lastavice
 I slavuji vratit s južnih strana,
 Pa će pivat sa zelenih grana.
 Na Uskrs će biti lipo vrime
 Mladež će se veseliti s njime,
 Mnogo sriće doneće nam Dove,
 Kad će kuće kitit grane zove
 I „kraljice“ kad će sokacima
 Pivat momku, curi i đacima,
 A kad prođe lipo Bršančevo
 Za par dana svaniće nam evo:

Lito drago, lito opivano
 Što nam nosi žito sazrijano,
 Ako kiša oma padat stane
 Žarko sunce posli će da svane
 Pa će biti suše i vrućine
 Od čega će usiv da pogine,
 Kad se pčela vitrom smetat ne da,
 Nego dalje kupi slatkog meda
 Onda, pamti, biće lipi dani
 Žarkim suncem divno obasjani,
 Ako zemljom i po gustoj travi
 Šetaju se mlogi sitni mravi
 Znači da će zima biti ljuta.
 Ako lasta oko kuće luta
 Ne diže se od torana više
 Kažu stari biće brzo kiše,
 Žito spremi u ambare suve,
 Čuvaj ilo i stoku od muve
 Ako triba, čisti voćke mlade,
 Pa polivaj redom vinograde,
 Ako može strniku ugari,
 Da propadne sav ti korov stari,

Jesen će nam biti mirna, blaga
 Zimi neće bit s početka traga,
 Zato svaki nek se posla lati
 Da ne mora posli da se pati
 Kada ladne listopadske kiše
 Stanu padat sve češće i više
 I kad vitar stane šibat, duvat,
 Onda triba svakome se čuvat,
 Dok je lipo po čitav dan radi,
 Pa se ne boj ni žeđe ni gladi,
 Rano ustaj kasno iđi leći,
 Pa ćeš moći pomalo i teći.
 Podrum zrači, burad redom peri
 Na orah se više puta veri
 I sve smlati da nam gazdarice

Imadu kad dođu materice.
 Sobe redom očisti i maži
 Dok nam kiša ne počme da vlaži,
 Staje gradi, ostavi alate,
 A dužnici nek ti dug sad plate,
 Jer ko sada ne mož se odužit
 Taj će brzo počet drugom služit.

U proliće biće trišnje rane,
 Od težine lomiće se grane,
 Osobito di se dobro radi
 Biće puni vaši vinogradi
 Zerdelija, jabuke i šljiva
 Krušaka i grožđa mnogo biva
 Grožđe pušti neka dobro zrije
 I na berbu nemoj ići prije,
 Samo zrilo grožđe jeste fino
 I od njega biće dobro vino

Pšenice će donet na sve strane
 Samo njive dobro uzorane,

Još ako je zemlja potorena,
 Pa nek Bog da dobroga vri-
 [mena

Biće slame i još teškog zrna
 Da će škripit voz i zemlja crna.
 Kukuruz, raži i krumpira
 Biće tolko da će imat mira
 Svaki onaj koji ih imade,
 Pa i za glad neće on da znade,
 A kupusa, paradičke, grava
 Daje svaka zemlja dobra, zdrava,
 Lubenica, dinja biće više
 Nego lane, godine bez kiše,
 Pa i drugog biće dosta svega
 Samo moli dara Božijega
 Moli, Rode, blagoslov od Boga,
 Da ti dade dobročinstva mnoga
 Da tvoj napor blagoslovom rosi,
 Pa će zemlja roda ti da nosi
 I u tvojoj kući onda biće:
 Zadovoljstva, mira, sloga sriće.

Za moju nanu

Za jedinu ljubav ovog svita,
Za najdraže što mi Gospod dao,
Za najveće blago što ga imam
Sa molbom sam na kolina pao:

Po noći tihoj
I po cilom danu,
O Marijo,
Čuvaj moju nanu!

Što su cvieću sitne kapi rose,
Što je ptici duga zelen grana,
Što je sunce na proličnom nebu
To je meni moja slatka nana;

Zato noću
I po cilom danu,
O Marijo,
Čuvaj moju nanu!

Sve što imam to mi ona dala,
Sve što želim ona može dati,
Njeno srce samo za me kuca,
Njeno oko mene svuda prati;

Zato noću
I po cilom danu,
O Marijo,
Čuvaj moju nam!

Mlado srce kad radosno kuca,
Duša moja kada se veseli,
Nana sva je blaženo i srićna,
I radosti još mi više želi;

Zato noću
I po cilom danu,
O Marijo,
Čuvaj moju nanu!

Kad stvarnosti u jedno mi srce,
Zarinu se bolno oštri zubi,
Ona samo umirit me znade,
Ona tada najviše me ljubi;

Zato noću
I po cilom danu,
O Marijo,
Čuvaj moju nanu!

Što su cvieću sitne kapi rose,
Što je ptici duga zelen grana,
Što je sunce na proličnom nebu
To je meni moja slatka nana;

Zato noću
I po cilom danu,
O Marijo,
Čuvaj moju nanu!

Smiljan.

SVRŠENI LJUDI

Oj, budi svoj! Ta stvoren jesi čitav,
U grudi nosiš brate srce cielo;
Ne kloni dušom, i da niesi mlitav,
Put vedra neba diži svoje čelo!
Pa došli danci nevolje i muke,
Ti skupi pamet, upri zdrave ruke,
I budi svoj!

August Šenoa.

Kako je lijepo čuti, kad se o netkome kaže: to je svršen čovjek! A blago narodu koji ima što više svršenih ljudi.

Da li se mi Bunjevci i Šokci možemo pohvaliti s tim, da imamo mnogo svršenih ljudi? Na to hoćemo evo da odgovorimo.

Zakon radljivosti gospoduje cijelim svijetom, nadnaravskim i naravskim. Boga, izvor svega života, sve radljivosti, ne možemo pomisliti u ukočenu, tromu miru; On od vijeka radi. Djelatnost, gibanje vlada u svijetu; u neživoj prirodi ne nalazimo nigdje mirovanja, lijenosti; kreću se zvijezde nebeske, neprestano se kreće i naša zemlja. A na zemlji! Svuda život, radljivost, rad! Svako biće na svoju! Divlja zvijer, koja se u guštari vere na plijen, riba, koja valovima plovi i za plijenom hrli, ptica, koja zrakom lebdi, sve radi. Zar da u svijetu, punom života i rada jedini čovjek imade pravo da bude lijen, da ne radi? „Čovjek je rođen za rad, a ptica za lijet“, veli Sveto Pismo; da radi, posluje, to je tako naravski za čovjeka, kako je ptici da leti. Kao što zatvorena životinja ne radeći izgubi svoju ljepotu i snagu — kako je velika razlika između lava u pustinji i onoga u kavezu! — tako zakrčlja i čovjek, koji lijeno mirujući ne upotrebljava svoje sile. Naravske su posljedice lijenosti: tijelo se razmazi, oslabi mu otporna snaga, pristupačno je bolestima, prerano mu klonu sile.

A koliko ima u nas, osobito mladih ljudi, koji se bez ikakvog posla, bez ikakvog zanimanja, vucare po

ulicama i raznim društvima i kasinama, ništa ne radeći već jedino dan Božji kradeći.

Mladu čovjeku valja da je prvo, kakav će sebi da odabere stalež. Većina čitalaca valjda je već to pitanje u glavnom i riješila. Drugo je, da li ga je do kraja i sprovela?

Mladi prijatelju!

Tebi govorim, čuj me!

Počeo si učiti škole, uvalio si roditelje u silan trošak, nekoji skoro i u propast, došao si do male mature, možda i do petog razreda, možda sedmog, možda i do zrelosti, nekoji su svršili i pravo, i onda zapeli, stali . . . Namještenja nema, jer se svud reducira, a ti misliš da si gospodar, da ti je sramota ponovo uzeti plug za ručice. Nije, brate, nije! Nikakav rad nije sramota, ta svima nam je sudbina u znoju lica jesti hljeb svoj. Ako ti je sramota poljski posao, a ti upri sve sile i dovrši svoje nauke na koje si se odlučio, ispuni uvjete što traži od tebe odabrani stalež, što čeka od tebe Rod tvoj. Budi svršen čovjek!

Najgore je polovičarstvo. Nisi ni gospodar, jer nisi svršio ništa potpuno, a ni paor, jer ne ćeš da radiš. A narodu toliko treba svršenih ljudi. Svrši i dovrši, pa bilo kako teško, jer ne znaš kada ćeš ustrebati svome Rodu, a njemu trebaju samo svršeni ljudi. Ako ne možeš biti gospodar, a ti plug za ručice pa budi paor, ali svršen čovjek.

U javnom životu ne valja se nikada pouzdati na tuđu dobrohotnost, već jedino na svoju snagu. Svijet će se bojati onoga, tko se digao na noge i spremio na borbu, a boriti se mogu samo svršeni ljudi — bilog kojeg staleža — a ne polovičari i dangube.

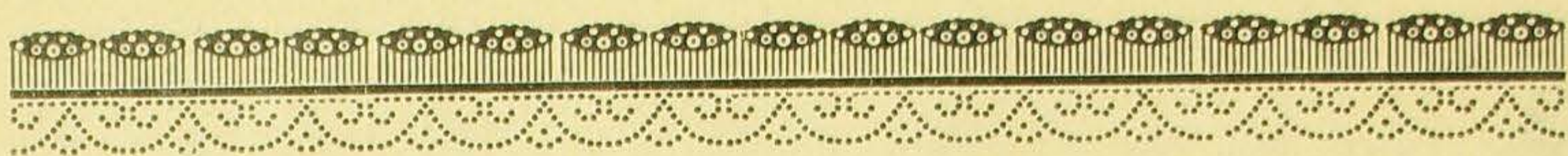
Možda je danas ovaj poziv jasniji i zorniji, nego pred deset godina; možda će se naći manje onih, koji ga potpuno ne bi usvojili. Daj Bože!

Ur.

NJEGOVO VELIČANSTVO
KRALJ PETAR II.

*prvi puta je proslavio, kao kralj,
svoj rođendan, dne 8. rujna go-
dine 1935. Na mnogaja! Živio!*

NAŠE DUŽNOSTI

Budimo svijesni dužnosti što nam nalaže naš položaj na sjeveru Jugoslavije. Konačna sreća nas svakoga ovisi o tome je li u dobar čas uredio zgodan pravac svoga života i rada. Čovjek je samo jedanput mlad, za pravac i rad u životu samo se jedanput može opredijeliti. Izgubiti će se u životu, ako ne pogodio odmah

Crkva na Oplencu

gdje je sahranjen pok. Viteški Kralj Aleksandar I. Ujedinitelj.

svoj put i ako se laćao novog zvanja i smijera. Kreće se mladić kuda mu svijetle plemeniti primjeri, ide u budućnost svoga maglovitoga života, usputice mu se vrte ponori, koji će ga zanositi, ali svoju smijernicu ne smije izgubiti.

Isto tako može uspjeti samo onaj narod, koji u dobar čas upozna i uporno slijedi svoje ciljeve. Tako i mi trebamo pravi i jasni putokaz u metežu današnjeg vremena; da upoznamo i da se žilavo držimo jasne osnove, o kojoj ćemo izgraditi dom svoje budućnosti.

Jevrejima daje istrajnosti pomisao, da su oni od Boga odabrani narod, kome je dužnost, da ime Jehove zaposjedne zemlju. Oprostili smo se od utjecaja tuđinske kulture, gradimo puteve naše

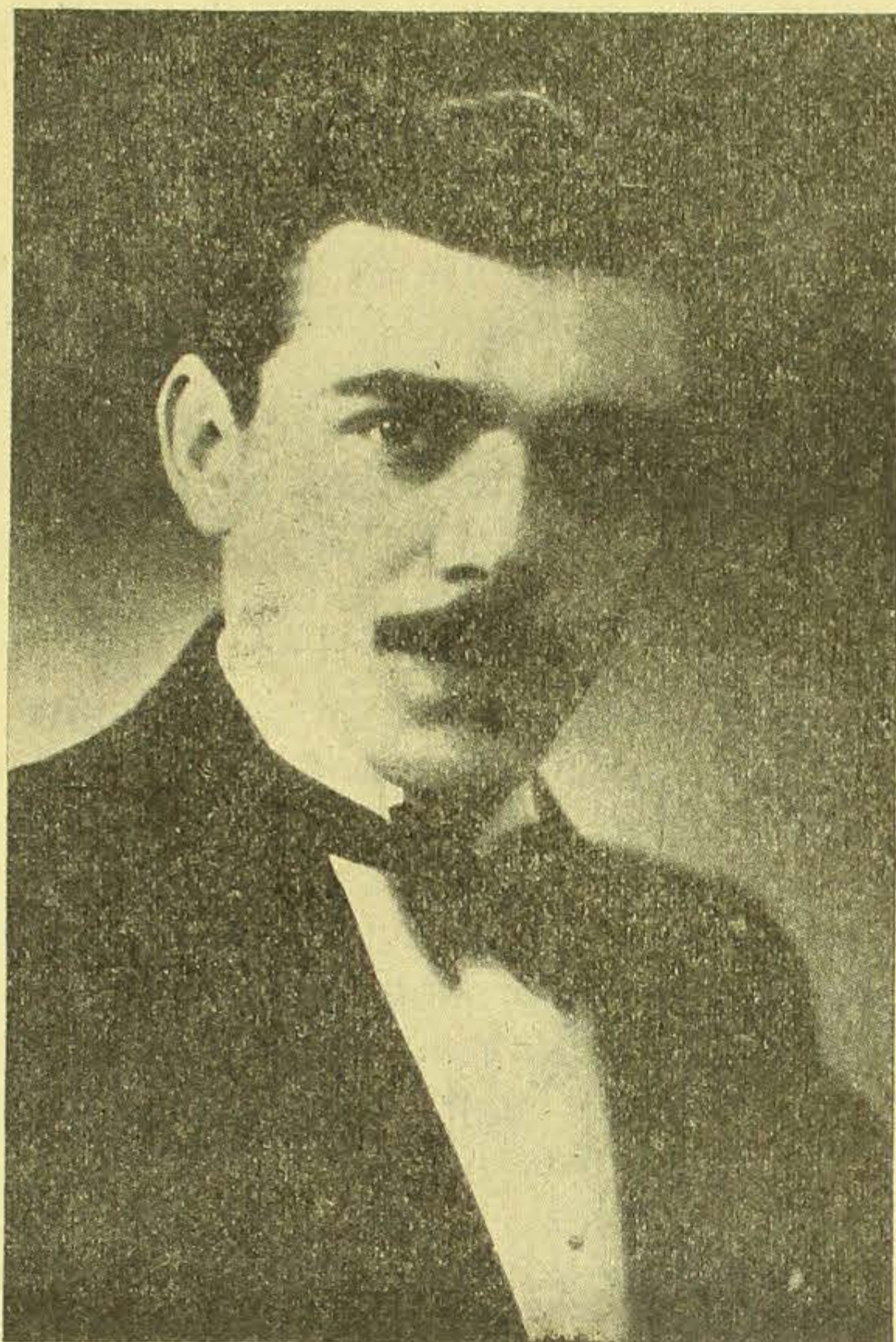
prosvjete i u radu moramo imati pred očima, šta nam je bila povijesna misija u prošlosti, da upoznamo šta nam je dužnost u budućnosti.

Tristo godina branili smo ovu najsjeverniju tačku naše domovine i bili smo ovdje nosioci slavenske ideje; kao izvan grad stavljeni vojnici izvrgnuti smo bili najžešćim napadima, al obranili smo kulu naše historijske misije, koja je u tom sastojala da smo u sebi i u svom narodnom i vjerskom životu sjedinili dvije ideje a to su: slavenstvo i katolicizam. Sačuvani listići naše prošlosti daju nam svjedočanstva, da su naši pradjedovi bili svijesni ove svoje misije i svijest u ovu orijentaciju imaju i njihovi potomci da sačuvaju u budućnosti; ljudi i narodi bez ideje naliču stojećoj vodi, koja se usmrđi i postane gnijezdom klica za bolest i rasulo. Pomisao da budemo ne samo Slaveni nego i svijesni katolici, sačuvati će nas od propasti; iskustva sadašnjosti uvjerljivo pokazuju da što se većma gubi i osjećaj za katolicizam, oslabe i veze za narodno jedinstvo u onom malom opsegu u kojem mi živimo.

Prošli smo kroz razne zemlje, u narodnim običajima i nariječju nalazi se mnogo što-šta što nas sjeća na tadašnja vremena; na putniku može da se naslaže prah sa onog područja, kudan prolazi, al se boja osobe ne mijenja; saperi prah i poznaćeš ga! Naši junaci su ostavili svoje kuće i ognjište izmijenili su domovinu, izbjeglice su postali iz Ercegovine na Primorje a otud u ravnu Bačku, al sačuvali su svoju narodnu svetinju: svetu katoličku viru.

Budućnost se gradi na prošlosti; bez katolicizma ne bi bili u prošlosti ono što smo izvršili a bez katolicizma ne ćemo postići ono, što nam je u budućnosti namijenio naš geografski položaj i što treba da po njemu postanemo.

Živimo kao u prošlosti i sada usred raznih naroda, koji nisu sa majčinim mlijekom upili ni slavensku riječ ni slavenski osjećaj. Osim škole i na društveni život čeka zadaća budućnosti, da se ovi narodi privedu u krilo slavenske ideje. U Banatu su se pravoslavna

Dr. Antun Šokčić liječnik.

sela utopila u Rumunje, jer su bila jedne te iste vjere sa njima; napori staroga režima više su donijeli uspjeha kod jednovjeraca nego kod onih sugrađana koje je vjera odvajala; vjera spaja duhove al ako ih razdvaja, jedna će da nestane al se ne utapa.

U ovom stoji velika budućnost našega naroda ovdje na Sjeveru za interese južnih Slavena; preko nas katolika i naših svijesnih uloga može se doći samo do duhovnog umirenja i jezičnog ujedinjenja.

Ovo je naša zadaća, da se držimo katolicizma i po njemu steknemo toliko moralnog kapitala, da što će biti vezom sa onima, koje ćemo mi jedini moći prevesti da budu s nama jedno stado i jedan pastir.

Zato starešine naroda u prvu ruku treba da budu svijesni ove naše historijske zamisli, jer ne ćemo postati težište za privlačenje drugih, ako ne vršimo u životu ove dužnosti, da budemo i dobri kršćani i dobri borci za domovinu: Za krst časni i slobodu zlatnu.

Katolicizam ne možeš da istjeraš iz narodnog života a da historiji ne načiniš nepravdu a narodnu svijest ne okljaštriš i da se ne pokažeš, da u tebi manjka svijest za svoju historijsku zadaću. Po putu katolicizma smo došli do sadašnjeg mrginja i u svijesnom izgrađivanju katoličkog života u sebi i u narodu čeka nas naša nacionalna dužnost; čeka nas mnoštvo da ih prevedemo u svoje krilo pa da ih zagrimo u nepomućenoj žari bratske ljubavi.

Tražimo vrline, koje će nam narod spasiti: Pozitivna vjera, stari dobri običaji, zdravi moralni život treba da leži na srcu svakoga svijesnoga rodoljuba, koji je zabrinut za budućnost svojega naroda. Bez vjerskog procvata ne ima ni preporoda narodnog; vjera nije klerikalna stvar, nego je posao svakoga koji voli svoj rod.

I vođe arijskih nacija uvidjeli su, da će im duša ostati prazna, pa da bi konturima njihovih napora dali sadržine, nastoje zvesti staro pogansko praznovjerje, religiju krvi. Ni mi ne smijemo promašiti zgodu da ne iskoristimo veliku moć vjere za narod; neka ne bude nikada nacionalna svečanost bez vjerskog karaktera. Ako od vjere ne dobijemo više otporne snage, pritisak vremena će nas baciti u ponor ništavila. Budimo svijesni naše historijske misije.

LIPU TI JE U NAS...

**Lipo ti je, lipo u nas,
Crkve krasne kuće bile
Ljudi snažni poput gore
Žene lipe kao vile.**

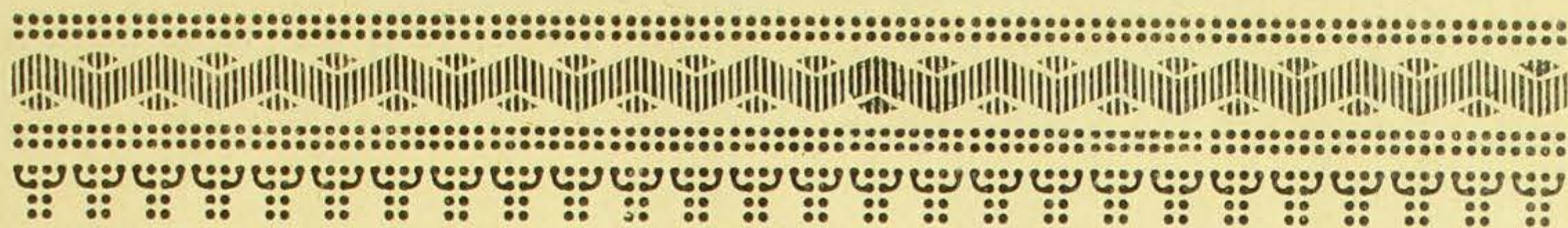
**Na njivama ravnim, dugim
Mirisava rastu žita,
Na svom gnjizdu ševa piva
U zelenoj brazdi skriva.**

**Divojke i momci mladi
Potišteni nikad nisu,
Vesele se, raduju se
I u berbi i u risu.**

**Pa kad prode jesen blaga
I osvane ladna zima,
Na prelo se mladež skupi,
Te veselja opet ima.**

**Tako eto sve je kod nas
Lipo, zdravo, dobre volje —
Samo da je više sloge
Bilo bi nam svima bolje!**

Smiljan.

SMIONO NAPRIJED!

Sadašnjica nikoga ne veseli! S nejasnom se slutnjom ide naprijed u susret danima, za koje se nada čovjek, da ih neće proživljavati pod tmastim oblacima, što su zamračili narodni život. Hoće li se ispuniti nade zapretane u dubini srca?! Jalov je posao nagađati više treba raditi.

Tko radi može se nadati, da mu neće biti uzaludan napor i trud, da će mu kad-tad donijeti pravoga ploda. Roditelji se nadaju, svojim znojem i žuljevima olakšati budućnost djece, da će ona uživati plod njihove muke. Narod se uzda u svoju omladinu, osobito onu sa sveučilišnom naobrazbom, jer je ona u prvom redu pozvana, da bude zastupnik, tumač osjećaja i misli naroda iz kojega je iznikla.

Kakogod bila teška sadašnjica, ipak nalazimo u njoj svijetlih momenata, koji su od opće važnosti. Među njih spada činjenica, da su ove godine svršila četiri mlada čovjeka svoje visoke škole, našli se na pragu života s čvrstom voljom, da kroz šibe i buru ponesu ideale svoga naroda...

Liječnici Dr. Antun Šokčić, Dr. Ante Prčić, skupa sa mladomisnicima Ivanom Drgalić i Alojzijem Stantić, nadamo se, da će biti, svaki u svome krugu, čvrsto uporište zbijenim narodnim redovima. U slozi s drugim narodnim sinovima ispuniće nade, polagane u njihovu mladenačku svježinu, produbljenu visokim znanjem.

Svećenik upućuje u tajne sv. vjere, pruža okrepnu u časovima, kada duša počinje da klone pod nesmiljenim uzdacima. Iscjeljuje rane duše, da se digne, nađe put do svoga Boga, skrivenog pod prilikama kruha u miru svetišta.

Kao bolesniku lijek, potrebni su našem narodu svećenici, da vidaju rane, što sa sviju strana padaju na narodnu dušu.

Uz veliku savjesnost, te doličnu spremu, što je traži liječničko zvanje, liječnik je neprestano upućen na narod, ima neprekidno veze s narodom. U našim danima zaslužuje ova okolnost potrebnu pažnju.

Svaka struka ima nešto za sebe, svoju važnost, vrijednost u praktičnom životu, ali su savremene prilike svakoga uvjerile, od

kolikog je značaja imati u svojoj sredini ljude, koji se ne moraju bojati nemilosti svoga šefa, ako u svemu ne mogu da misle onako, kako bi on htio, nego u odlučnim časovima rade prema svome uvjerenju.

Staleži kojima su se posvetila četiri sina našega naroda — koliko nam je poznato — pruža im pogodnost, da imaju slobodne

Dr. Ante Prčić liječnik.

ruke — koliko je danas moguće — i što šire granice svoga djelovanja. Nadalo se, da nećemo pogriješiti, ako predviđamo, da će oni biti kadri do kraja iskoristiti ovu mogućnost.

Neka nikada ne uquine u Vašim srcima zanos u radu za Boga, za narod! Neka se razbukta u živi oganj, da grije ozebla srca, sažiže trnje . . .

Ma kako nahrupili udarci protivnika, ustaljenim redovima iskusnijih boraca pridružice se polet mladosti, snaga neutruđenih mišica, neslomivost karakterâ pred kime će sastati neprijatelj.

Mladosti naša — uzdanice naša — ponosna čela, čvrsta koraka stupi u život, kao ljudi koji znaju za čim idu, koji im je cilj, te radi toga ne smiju ni časa krzmati! Ne daj se smeti

časovitim neuspjehom — „kroz trnje k zvijezdama!“ Kroz čitav život neka Te vodi načelo — S Bogom za narod!

S tom lozinkom smiono naprijed u vrtlog života, upotrijebi sve svoje sposobnosti u korisni rad, da danas-sutra budeš uzor naraštajima koji će doći! . . .

Smiono naprijed! S nama je Bog . . .

Biskup Ivan Antunović*

— 19. lipnja 1815. — 13. siječnja 1888. —

Prije 47 godina 13 siječnja 1888. izdahnuo je svoju veliku slavensku dušu Biskup Ivan Antunović, preporoditelj Bunjevaca i Šokaca. Vratio se Bogu, — Stvoritelju svome, zaslužan u kršćanskim vrlinama i bogat u djelima milosrđa prema bližnjemu. „Neven“, ovaj jedini rodoljubivi list oprašta se od njega: — Bože! koji sve narode jednakom ljubavlju ljubiš i k sebi prizivlješ: udili nam muževe, koji će bunjevački rod uvijek tako prosvitljavat, da uvijek virni ostaju svetoj božanstvenoj viri. Za to moli, veliki pokojniče, kod pristolja božjeg, kuda si polag tvojih izvanrednih kriposti prispio. A uspomena tvoja uvijek će ostati među nama, doklegod bunjevačko i šokačko pleme živi!

Uzvišenoj ličnosti biskupa Ivana Antunovića imamo da zahvalimo, što smo ostali vjerni svome narodu. Njega je Biskup ljubio iznad svega, u svojoj duši i srcu vazda nosio, od njega se nikad ni u danu ni u noći nije odijelio, već u njega vazda kao u najmilije zrcalo gledao, za njim vazda tužio i s njim se jedino radovao.

Antunović je u svojim djelima pokazao svu svoju veličinu kao svećenik, rodoljub, Slaven, prosvjetitelj i preporoditelj našega naroda i učitelj naše narodne prošlosti.

Svećenik

Antunović se brinuo za duševno dobro i zemaljsko blagostanje svoga naroda. Svagdje je i u svako vrijeme tamo, gdje treba štititi svetu vjeru protiv podmuklih napadaja neprijatelja sv. Crkve. Tako treba da radi svaki svećenik, i zato mu je zvanje najteže, ali ujedno i najčasnije na svijetu. Zato i kaže Antunović: „Svećenik je mučenik, koji imade krvave muke trpiti; muke, koje samo i jedino prati oko sveznajućega Boga. On je pobjeditelj, komu se ne razastiru slavluci, već mnogokrat spravljaju odozgor preziranja, a odozdol mržnja. („Odmetnik“, str. 78.)

Antunović nas uči, da čuvamo našu sv. vjeru i budemo vjerni i odani sinovi sv. majke Crkve. Ona nam je pouzdanje u patnjama

* Predavanje održano na Razgovoru Matice Subotičke 13. siječnja 1935. god.

i nada za boljitak duševni i tjelesni. Vjera je neprocjenjivo blago svakoga katolika, a tko izgubi svoju vjeru, otuđiće se i svome narodu. Vjera počinje u Bogu i u njemu se i svršava, ona je potrebna svakome čovjeku, bio on učen ili neuk. Ali ipak što vidimo u svijetu: „Riedko je naći inteligentnog čovjeka, pa da vjeru ne smatra za drugo. već za svetčanu haljinu, s kojom treba da se počasti ovo ili ono dostojanstvo, a drugčie neka visi o klinu, do uskrsa ili careva dana.“ („Vila“, br. 20. god. 1874. str. 78.) Što vrijedi za pojedinca, to vrijedi i za sav narod: „Onaj narod ne može u slobodi obstojati, koji bi svetu svoju kršćansku vjeru zatajao.“ („Slavjan“, str. 82.) Sv. majka Crkva je sagrađena na čvrstoj stijeni. Javno ispovijedati, da smo pripadnici sv. Crkve dužnost je svakom katoliku Slavenu. To zahtijeva od njega Krist i njegova Crkva; to zahtijeva od njega stalna i čvrsta vjera naših pradjedova; to zahtijeva od njega naša bunjevačka majka; to zahtijeva od njega napokon i naš bunjevački i šokački rod. A gdje je sv. majka Crkva i njeno jedinstvo? Na to nam odgovara naš veliki svećenik: U Petrovu zakonitu nasljedniku je ono gnjizdo, u kom se rađa, pridržaje, kripi i tvori jedinstvo. Učinimo dakle korak i pružajmo bratinsku ruku na vječno ujedinjenje! („Razprava“ str. 175.)

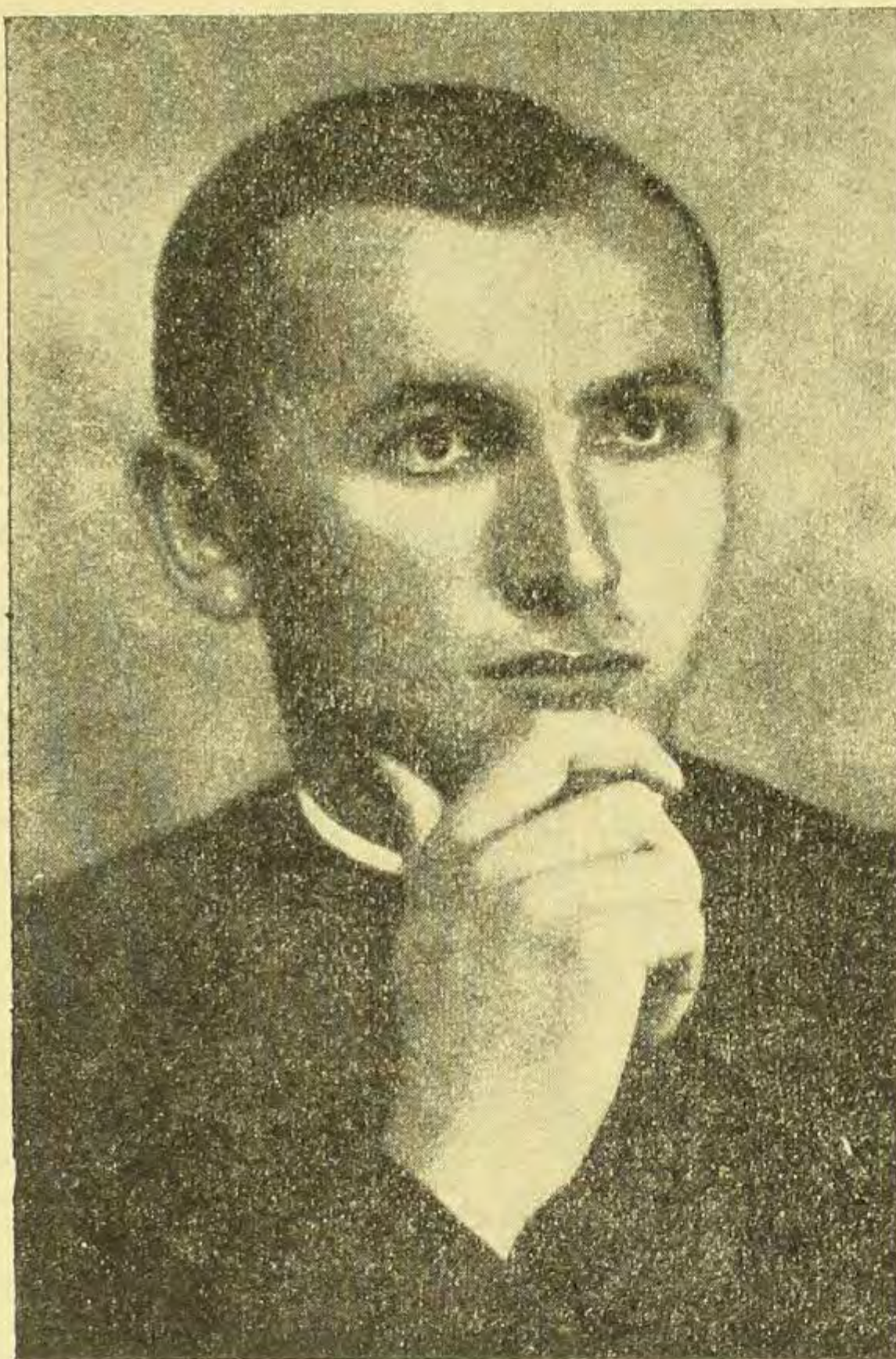
Rodoljub

Antunović je u velikom slavenskom srcu svome nosio sreću, napredak i blagostanje svoga roda. Za njega je žrtvovao sve što je imao na svijetu. Iz ove ljubavi prema svome rodu počeo je i svoj prosvjetiteljski rad, pa je neustrašivo dizao barjak narodne svijesti, na kojem je bila napisana zlatnim slovima njegova lozinka: Sve za vjeru, narodnost i riječ svoju! — O svome rodu uvijek je govorio tako nježno i ljubazno, tako vatreno i oduševljeno, tako uvjerenost i razborito, da se često znao zanijeti u onaj lijepi san o narodnoj sreći i blagostanju, što ga u svome životu htio ostvariti. — Ti si rode zenica u oku mojem, nemoj se dakle čuditi, što se tako brižljivo o tvojem boljku staram. — („Novine“ br. 1. god. 1870) — On je nastojao svim svojim silama, da podigne svijest u narodu, koga je tako iskreno i očinski ljubio. Zato i kaže: Samosviest narodna to je život, koji prolazi sve žilice tiela čovečieg. Samosviest narodna to je živalj koji u najmanje zaškuljice sveg narodnog tiela i duha prolazi; samosviest narodna je silna sila prid kojom sve prepreke padaju, to je krijepost, prid kojom se sve neprijateljske snage uklanjaju i slobodan ulazak ostavljaju nabožnosti i svakovrstnim vrlinama; bez samosviesti je tijelo i duh mrtvo. — („Vila“, br. 11. god. 1873. str. 42.) Samosvijest narodna uvjet je slozi i ljubavi bratskoj. Samo složni bićemo jači i ustrajniji u borbi za narodna prava. U ovom plemenitom radu oko prosvjedenja naroda treba da pomažu našim učenim sinovima svijesne bunjevačke majke. Njima Antunović stavlja za uzor čestitu i vrijednu majku nesretnoga opata Martinovića, koja je na smrtnoj postelji dala

svome sinu ovu lijepu pouku: — Dvoje mi je na srcu, čedo moje, čega prešutiti ne mogu i, što bih rado da ti ulijem u pamet i usadim u srce, na vječnu uspomenu. Prvo: da zadržiš u svih okolnosti svoga života vjeru onako postojanu, kako nas ju sv. mati Crkva uči. A drugo: da se svojemu narodu, iz kojega si nikao, nikad u svietu ne iznevjeriš. — („Odmetnik“ str. 37.) Opat Martinović nije poslušao savjeta svoje dobre majke; iznevjerio se svetoj vjeri i otuđio se od svoga naroda. Zato je tako nesretno i zaglavio. Iz ove pouke Antunovićeve slijedi dakle: tko postane nevjernik i ostavi sv. vjeru svojih otaca, taj će kadgod mu se ukaže zgodna prilika, a da postigne svoj cilj. izdati i svoju rođenu majku. I obratno: tko se iznevjeri svome narodu i ruši bratsku slogu, taj će se otuđiti i od sv. vjere, za koju su naši slavni pređi žrtvovali sve svoje na zemlji pa i svoje živote. To su nerazdjeljivi pojmovi u uzvišenoj nauci našega velikoga Biskupa. Ne-ka nam budu dakle smjernice u javnom djelovanju za sreću i blagostanje našega naroda!

Slaven

Antunović bio je vatren Bunjevac i dobar rodoljub. U svome osjećaju narodnom pošao je dalje i išao stopama velikih pobornika slavenske uzajamnosti. Biskup Štrosmajer u Hrvatskoj, Juraj Dobrila u Istri, Slomšek u Sloveniji, a biskup Ivan Antunović među Bunjevcima i Šokcima šire bratsku slogu među svima južnim Slavenima. Biskup Antunović bio je velik Slaven ne samo riječju, nego srcem i dušom i djelima svojim Proročanskim okom vidio je daleko unaprijed, predviđao je propast Austro-Ugarske monarhije i stvaranje Jugoslavije. To je jasno rekao i tvrdio u svojim djelima. U njima se ispoljava njegov veliki i slavenskim osjećajem prožeti duh. On kaže u svome drugom „Pozivu“ na pretplatu za „Bunj. i Šok. Novine“ od 15 prosinca 1869 godine: — Čvrsto ćemo se držati ustavnosti državne, za Carevinu Austrij-Madjarsku, i Kraljevinu Madjarsko-Hrvatsku nastavljene, dok se druga za občenu

Alojzije Stantić mladomisnik.

slobodu sigurnia nebi pronašla. — A na drugom mjestu kaže: „Jedinstvena je sjeverna Amerika, jedinstvena Njemačka, Italija, Španija, Francuska i t. d. jedinstvena, Bože sveti! daj, da bude već jednoć i zmožna Slavija!“ — („Poučne iskrice“, str. 248) Antunović je bio iskreni pobornik jugoslavenskog narodnog jedinstva u potpunom smislu. On zagovara jedinstvo u jeziku i predlaže štokavsko narječje i ijekavski govor i latinicu, kao jedinstveno pismo svih južnih Slavena. On zagovara jedinstvo vjersko pod vrhovnom glavom nasljednika Sv Petra. Do slobode narodne mora doći i ako su svi susjedni narodi neprijatelji našem narodu: — „Južni Slaven će sve preživiti, ma ga kakovom silom obarali.“ On će najneprijazniji mu narod preživiti i na njegovom grobu: „Requiescat in pace!“ odpjevati. — („Razprava“, str. 18) On je dakle uvjeren, da će doći dan, koji će navijestiti slobodu svima Slavenima nu Jugu.

Prosvjetitelj

Što je Hrvatima Štrosmajer i Slovencima Slomšek, to je nama Bunjevcima i Šokcima biskup Ivan Antunović. Nema nijedne grane znanosti, u kojoj on nije dao pouke i dobrog savjeta svome zaboravljenom puku. Kao čovjek i svećenik svestrano naobražen i mogao je to učiniti. Tko temeljito prouči njegova djela, lako se može uvjeriti, da je Antunović dobro bio upućen u sve nauke. Njegov je um bio prava enciklopedija znanja. Takav čovjek, koji je sve što je imao i napisao za narod, uistinu je mogao postati prosvjetiteljem i preporoditeljem svoga naroda. On ga neprestano upućivao, da uvijek uči i marljivo pohađa crkvu. To su dva svetišta, gdje stičemo znanja, potrebna duši i tijelu. Neprijatelj je pak narodu, koji razdvaja ove dvije važne ustanove. Neprijatelj je i onaj, koji nastoji, da se u školu uvede duh protivan nauci sv. Crkve. Utvrđena je naime istina, da sama škola nikada neće stvoriti od dječaka čovjeka, nego je on uvijek takvim postao, kakva mu je bila vjera. Sveta je dakle dužnost svih nadležnih, da strogo vode računa o crkvi i školi, jer kakva je škola u općini i vjera u ljudi, tako će biti i njihovo pokoljenje. Zato treba da ove dvije vlasti, državna naime i crkvena, rade u školi u potpunoj saglasnosti, jer se u protivnom neće doći do povoljnog uspjeha. Pa zato i kaže: „Na krivom putu hodaju, i nesriću za čovika pripravljaју oni, koji čovika uče i odgajaju jedino po tilu. Odud izvire one borbe, koje se vode za čovika po crkvi i državi. I to sve zbog toga: što se misli, da se čovik može razdiliti, kanda bi jedna vlast proizlazila iz svita a druga od Boga — („Naputak, str. 47—48.)

Učitelj

Antunović je učitelj naše narodne prošlosti. Nije žalio ni truda ni troška, samo da rasvijetli povijest Bunjevaca i Šokaca. Zato je

napisao svoje najznamenitije djelo „Razpravu o podunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokcih“. Ovo je neprocjenjivo djelo o našoj prošlosti. On ga napisao tako temeljito, kritički i objektivno, kako o Bunjevcima nije pisao niko prije ni poslije njega. Koji su pak poslije Antunovića pisali o prošlosti ili podrijetlu Bunjevaca i Šokaca počevši od Ivana Ivanića (1894. god.), koji je dobio nagradu Matice srpske od 100 for. pa sve do danas, većinom su slabi pokušaji, puni subjektivnostivnih, osjećaja i k tomu slabe kopije Antunovićeve „Razprave“. Želja dakle, da dade potpunu i jasnu sliku o našoj prošlosti, krijevala ga i ulijevala jakost u srce, da svrši ovo epohalno djelo. Zato i kaže: — Bio čovik kojega mu drago stanja i zvanja i ma koje vire nikada se ne može lišiti želje, da prodre u prošlost svojega porikla. — („Razprava“ str. 3.) Što je Antunović namislio, to je savršeno izveo u djelo. Ostavio nam dragocjeni amanet, i mi smo mu zato zahvalni.

Preporoditelj

Tko pozna prilike sedamdesetih godina u bivšoj Ugarskoj, lako može predočiti sve poteškoće, s kojima se imao boriti naš veliki Biskup. Njemu je lebdio jedini cilj pred očima: da prosvijetli i preporodi svoje zapuštene i zanemarene Bunjevce i Šokce. „Da u ono odsudno doba nije bilo Antunovića, to bi, kako je nestajalo i književnih njegovda fratarara, slavenska svijest u Bunjevcima do danas posve izumrla. Antunović je u istinu pravi preporoditelj bunjevačko-šokačke knjige; on je ujedno i narodni spasitelj dobroga onoga puka“ Tako piše o Antunoviću tajnik biskupa Štrosmajera i kanonik đakovački Milko Cepelić. („Danica god. 1914. str. 55—56.) Antunović je svojim radom i djelima svratio na sebe pozornost učenih ljudi u slavenskom svijetu. Kada je pak izdao svoju „Razpravu“, biskup Štrosmajer predložio je njega i fra Grgu Martića za počasne članove Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. U Zagrebu su se, osjećajući tešku ruku više vlasti, naročito Tisinih ljudi, pobojali, da im se ne bi prigovorila politika i time naškodili akademiji, pak su molbu svoga pokrovitelja Biskupa odgodili na zgodnije vrijeme. Međutim je Antunović god. 1888. umro, a fra Grga Martić koju godinu prije svoje smrti postao je počasnim članom Akademije. Svejedno, ako biskupa Ivana Antunovića i ne diči čast akademika, a ono ga diči čast Oca i preporoditelja naroda!

Dr. M. E.

Našem Gospodinu sve se pokorava: uzburkanom moru zapovijeda, i ono se stišava; zapovijeda bolesti, i nje nestaje; zapovijeda gubi, i ona izčezava; zapovijeda đavolima, i oni bježe; zapovijeda mrtvima, i oni se dižu. Ali nažalost, zapovijeda i živima, — ali ovi ga ne slušaju uvijek.

Klerikalizam

— Prigodom progona u Meksiku i u Rusiji —

Malo se s kojom riječi toliko frazira protiv Crkve i njezinih predstavnika, koliko s riječju „klerikalizam“. A da upitamo kojekakve parlamentarne gromovnike, napuhana novinska piskarala i kojekakve nadobudne profesorčiče, šta misle pod tom strašnom riječi, mislim, da bi smo ih stavili u veliku nepriliku. Pa ako bi nam uopće dali kakve odgovore, ti bi se međusobno jako razilazili.

Najopćenitije se ipak ta riječ upotrebljava u tu svrhu, da se njom označi težnja Crkve za vlašću u svijetu. Mi međutim u praksi opažamo, da se klerikalnim naziva svaki zahtjev katolika, da Crkva dođe u javnosti do izražaja, pa makar i samo kao učiteljica morala i vjere. Ali i svako pristajanje i druženje s klerom, pa čak i svaka pobožna bakica, koja ide često u crkvu i rado prebire zrnca na krunici, ukratki svaki religiozno raspoložen čavjek.

Interesantno je u toj stvari to, što je ta krilatica nastala ili se barem najčešće rabi, u vezi s radom revnih i potpuno Božjih svećenika, koji rade i nastoje oko toga, da se vjera i kršćansko čudo-ređe svagdje respektira. Ne samo u privatnom nego i u javnom životu; ne samo u obitelji, nego i u školi, i u kinu, i u kazalištu, i u knjištvu i u novinstvu, i u parlamentu, i kako se već sve zovu forumi javnoga života.

Najčešće se čuje ta riječ baš na adresu onih katoličkih svećenika, koji se nesmiljeno obaraju na sve javne poroke i koji se ne žacaju ni silnicima reći, što ih ide, i koji se ne boje demaskirati svemogućnike ovoga svijeta — slobodne zidare. Pa barem takvi svećenici i bar takvim svojim djelovanjem nisu zaslužili, da im se predbaci težnja za svjetskom vlašću, za ugledom kod moćnih, za zemaljskom prevlašću Crkve nad državom. Jer takvo djelovanje dobrim je dijelom reskiranje, s kojim su često povezana mnoga vremenita zla, progoni, šikanacije, a često i pogibao života. I baš ta okolnost najbolja je ilustracija za tvrdnju, da se tu ne radi o težnji za svjetskom vlašću, već da su po srijedi najčišći motivi opće koristi, čisti od svakoga sebeljublja.

Pa dok se klerikalizam predbacuje svećenicima, koji taj prigovor ni najmanje ne zaslužuju, dotle se u zvijezde kuje oni svećenici, koji su „dobri“ sa mogućnicima, samo da lakše dođu do zemaljskog ugleda i nađu pristup k diobi narodnog blaga. Izgleda stoga često, kao da je samo jedno potrebno, da se dotada notornom klerikalcu briše taj „žig sramote“ sa čela: izjava, da i on želi odsele biti učesnikom dobara ove zemlje. Takvi su svećenici potrebni antiklerikalcima za umirenje savjesti.

Onima, koji se boje, da katolički kler. svojim žilavim radom, širenjem organizacija, priređivanjem neprestanih manifestacija ide

za svjetovnom vlašću, zgodno odgovara glasoviti švicarski župnik Mäder:

„Klerikalizam nijesu stepenice, po kojima bi se mogli popeti svećenici do vanjske časti i vlasti. Kad bi to bio klerikalizam, tad bih ja bio prvi antiklerikalac. Ništa toliko ne škodi katoličkom svećenstvu, koliko neevanđeosko gramzenje za vanjskom moći. Mi nećemo da sjedimo na svilenim stocima, nećemo da počivamo na mekanim jastucima, nećemo da budemo velika gospoda. Znamo iz povjesnice, da nam sve te stvari ne donose dobra. Mi hoćemo da i dalje radimo kao priprosti učenici Krista, koji križ nosi. Ali u drugu ruku smo uvjereni, da se sreća zemalja osniva na nerazdruživoj ljubavi i vjernosti među svećenstvom i narodom, prema tome na klerikalizmu. Svećenstvo i narod treba da budu jedno. Što je Bog združio, čovjek ne smije da rastavlja; pa ni u tom.“

Za vlašću ne idemo. Ali nećemo nikada prestati tražiti, — u ime Boga, Krista i Crkve, ali i u ime naroda, s kojim smo posve srasli, a takvi želimo da i ostanemo vazda, — da na svim područjima javnoga života vladaju načela Isusova evanđelja. Jer vjera nam se ne sastoji tek u procesijama i u drugim vanjskim oblicima našega vjerovanja, već prvenstveno u tome, da sve forme i privatnog i javnog života budu posve prožete načelima vjere i ćudoređa. Takva se klerikalizma nećemo nikada odreći. Tim se samo ponosimo!

K. Tj.

Zna Bog šta radi

Neki trgovac putovao sa velikog sajma kući. Jašio je na konju, koji mu je bio uvijek vjerni pratioc. Iza sedla pričvrsti vrećicu sa novcem.

Iznenada se spusti jaka kiša, a trgovac promoči do kože. Bio je vrlo nezadovoljan.

— Nesreća je to, da mora uvijek padati kiša, kad sam ja na putu. Put ga je vodio kroz neku veliku i gustu šumu. Najednom opazi iza jednog drveta razbojnika, kako diže pušku i uperi na njega.

— Stoj! — i u isti čas odapne kokot. Kako je bio pušćani prah od kiše moker, puška zataji.

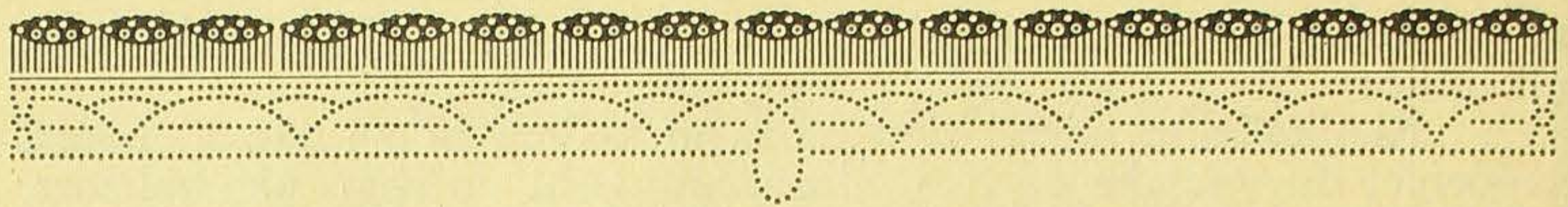
Trgovac podbode konja i odjaši dalje, da ga razbojnik nije mogao dostignuti.

Kad je izašao iz šume, gdje je bio opet siguran, reče:

— Kako sam bio glup, da sam prigovarao kiši. Da je bilo lijepo vrijeme, puška ne bi zatajila i ja bi bio mrtav. Žena i djeca ostala bi bez hranitelja. Sve što dolazi od Boga, dobro je.

Veselo nastavi put, zahvaljujući Bogu da je padala kiša.

Po Ezopu.

Manifestacije katoličke i narodne svijesti u Subotici

Dan svetog Mihovila 29. rujna 1935. značajan je ne samo za nas Bunjevce i Šokce ravne Bačke, nego i za našu braću širom cijele lijepe naše domovine. Za nas je od osobite važnosti zato, jer se toga dana prvi puta sastala naša svijesna omladina i otvoreno pokazala svoje duboko katoličko osvjedočenje i iskrenu ljubav svome narodu. Pokazala je da je ona ostala vjerna tradicijama svojih otaca i da je ona u svako vrijeme spremna braniti sve što je naše bilo od crvenih moskvinih plaćenika, bilo od destruktivnih elemenata koji pod krinkom nekog čudnog nacionalizma žele ugušiti u narodu ispravni vjerski i nacionalni osjećaj. I baš ta je činjenica i za našu braću lijepe naše domovine od neprocjenjivoga značaja, jer su time naši omladinci pokazali da misle i osjećaju isto onako kao oni.

U okviru Omladinskog dana priredili su naši mladi marljivi kulturni radnici Smotru bunjevačke prošlosti, a naša poznata kulturna ustanova Katolički Krug proslavila je svoju 40 godišnjicu. Sam uvod ovih svečanosti bilo je

Otvaranje smotre bunjevačke prošlosti

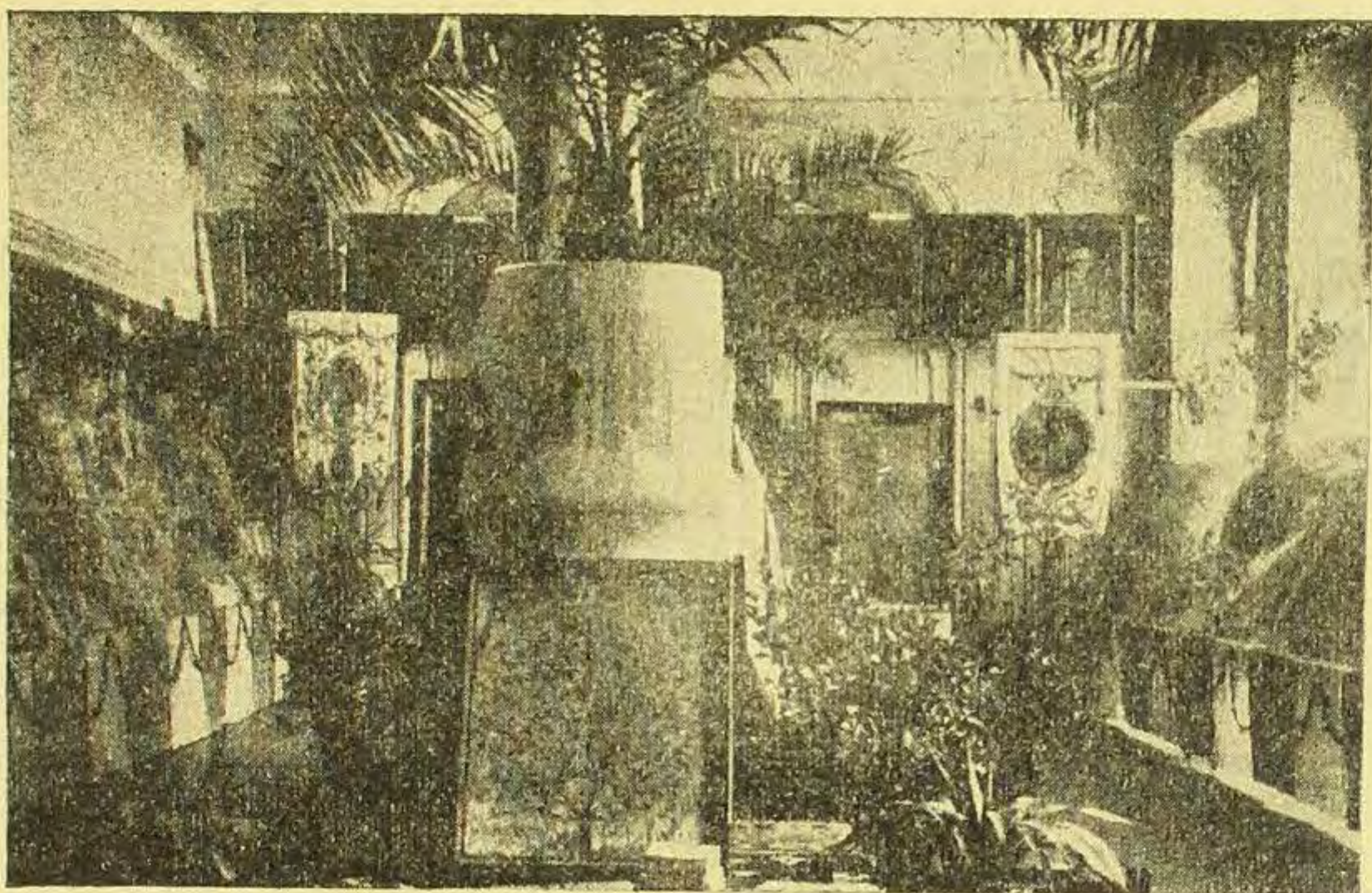
U oči svetog Mihovila 28. rujna u subotu na večer u 6 sati u prisustvu preuzv. gosp. *Lajče Budanovića*, narodnog poslanika gosp. *Josipa Vukovića Đide*, zastupnika svih naših hrvatskih katoličkih društava, brojne publike i gostiju iz Vajske otpjevao je gosp. *Matej Jankač* „Molitvu Bunjevaca“. Iza toga održao je gosp. *dr. Pajo Vujević* dosta dugo predavanje o Bunjencima, a poslije toga je gosp. *prof. Ivan Malagurski* otvorio smotru bunjevačke prošlosti ovim kratkim govorom:

Poštovana Gospodo!

Progres kulturnoga napretka nailazi uvijek na poteškoće, koje se mogu uklanjati samo prosvjetnom revolucijom, koja je tiha ali sigurna pobjeda svjetlosti nad tminom, i na istine, koje nadvisuju svojim širokim pogledom sve dimenzije čovječjih težnja i uspjeha.

Narodni dah, koji se prisluškuje, bije jednakim ritmom već prema tomu, u kakvom se stanju nalazi srce — to pokretalo i vječito mjerilo kulture i napretka — što je u ovom slučaju prosvjetna akcija ove izložbe, koja neka nam svojom ozbiljnošću otkrije starodrevne stranice naših knjiga.

Stoljeća i ako su svojim „zubom vremena“ izbljedila crna slova, no sve to neka je za nas zlatom pisano, jer svjedoče da nam narod nikada nije ostajao u potpunoj tami, nego, da su se uvijek nalazili požrtvovni ljudi, narodni borci, koji su i u doba stoljetnih robovanja držali i onaj maleni žižak prosvjetne svjetlosti. Pa kad bacite pogled na sve, što je izloženo i pogledate stare portrete naših boraca, osjećat ćete toplinu, ljubav i zahvalnost mi-

Smotra bunjevačke prošlosti.

nulih decenija i stoljeća, vidjet ćete minule generacije kako prolaze ispred Vas uvijek složni, da bilo perom u ruci, bilo sabljom i krvavih rukava postignu boljitak svome rodu, ne žaleći truda niti žrtve za dobrobit svojih ognjišta.

Tu ćete zorno osjetiti, udubljeni u mislima sve teškoće i borbe kretanja naših pređa, koji su prevalili stotinu kilometara puni nade, da će ih u ovim krajevima čekati bolja budućnost, no i ako su bježali od turskih najezda, ovdje su ih čekale ponovne bitke sa Turčinom, te ih je očuvalo samo stoljetna patnja i odvažno srce.

Smatrajte ovu smotru, koja je čedna, ali vjerna slike naše prošlosti, kulturnim korakom, koji dolikuje duhu savremenosti, da i ovim načinom pokažemo — i ako vrlo rijetkim zgodama — da ko- račamo u prosvjetnim nastojanjima općenite civilizacije.

Subotička Matica, ovom svečanom zgodom, otkriva Vam pri- vremeno i spomenik našega dičnoga pjesnika „Miroljuba“, koji treba, da zaide sve kutiće naših domova, da nam ulije topline svoje me-

lankolične, ali i vedre duše, koja je dizala svakim pogledom bijedu sa očiju našega roda, davala mu utjehu i bodrila ga, u vjekovnom robovanju.

Subotička Matica daje i ovom zgodom jasni pravac svoje kulturne misije, da želi ovakovim prosvjetnim težnjama dići zajednički smisao za sve što je lijepo i plemenito, okupljati narodne snage u ovoj dvorani, gdje se naša sveukupna inteligencija obraća molitvom i pjesmom oko prijestolja „*Majke dobroga savjeta*“, da isprosi onu potrebu bez koje nema napretka, a to je:

Bratska ljubav i sloğa!

Poslije govora pošli su svi u veliku dvoranu, koja je bila tako ukusno uređena i bogato iskićena zelenilom i ćilimima da su se svi iznenadili. Na lijevoj strani bila su poredana djela naših najstarijih pisaca do najnovijih. Na prvom mjestu bio je akat s potpisom prvog bunjevačkog biskupa *Paula Sučića* koji je jedno vrijeme bio župnik subotičke crkve sv. Terezije. Vrijedno je spomenuti da je Bunjevac biskup Sučić primio u sjemenište i odgojio velikog hrvatskog dobrotvora biskupa *Strosmayera*. Zatim su slijedila djela *Alberta Horvata*, *Emerika Pavića*, *Antuna Mihalića*, zanimljiv ugovor između *Matije Rudića* i sela *Bajmaka* iz god. 1786. Iz godine 1755. sačuvano je djelo „*Ravan put u nebo*“ od *Luke Čilića*. Slijedila su neobjavljena pisma najvećeg bunjevačkog sina *Ivana Antunovića* i djelo o njemu koje je napisao *dr. Matija Evtović*. Isticala su se brojna Antunovićeve djela od koje su „*Gospodar Bariša Kitković*“ i „*Posljednji Gizdarev*“ još u rukopisu. Upravo s veseljem smo na svoje oči mogli vidjeti kako je Antunović pisao lijepim hrvatskim jezikom kako su u njegovo vrijeme pisali i ostali hrvatski književnici. Dalje su bile knjige poznatog našeg pisca *Stjepana Grgića Krunoslava* koji je inače bio obični seljak, ali se mnogo bavio i knjigom, što je u njegovo vrijeme, pa nažalost i u naše, kod naših ljudi bila velika rijetkost. Zanimljivo je, kako je Grgićev molitvenik „*Živa Ružica*“ u našem malom narodu doživio preko 10, a *Jaićev* „*Vinac bogoljubnih pisama*“ do 18 izdanja. Dalje su slijedila izdanja *Zetovićevih* 12 božićnih pisama. Pravila Katoličkog Kruga od *Maće Mamužića*, *Kratki nauk za katoličku dicu* iz 1884. *Katekizam* iz 1896. *Pisme prelske* iz god. 1893. od *Nikole Kujundžića* koji je spjevao poznatu pjesmu „*Kolo igra tamburica svira . . .*“ Iz god. 1880. sačuvao se poziv na pretplatu školskih knjiga od *Mije Mandića* koje je on uz potporu svećenstva i izdao. Od istoga pisca sačuvao se i molitvenik „*Nebesko Janješće*“ iz god 1885. „*Bunjevačko pitanje*“ i „*Pedesetgodišnjica subotičke Pučke Kasine*“. Zatim su redom bile poredane u rukopisu *bunjevačke propovijedi* održane u *Somboru* 1831. u *Čonoplji*, u *Lemešima* 1838. u *Bačkom Monoštoru* god. 1882. Od *Stjepana Tumbasa* „*Križ G. Isukrsta i saboraši*“ i „*Majka Crkva i kukavni sabor nazarenaca*“ iz 1892. god. „*Obrana Kola Mladeži* od

dr. Josipa Vojnića Hajduka iz 1898. i „Život sv. Elizabete“ od dr. Paje Vidakovića. Od biskupa Lajče Budanovića bile su izložene: „Slava Božja“ 1901. „Svetotajstvo“, „O društvu sv. Krunice“, „Mala slava Božja“, raspis o osnivanju prosvj. društva „Kultura“, „Tmurni i vedri dani“, „Velika slava Božja“ i dr. Osim toga isticale se 2 velike bule kojim je Sveti Otac papa Pijo XI. imenovao Lajču Budanovića za cisamskog biskupa. Redom su slijedile razne knjige i brošure većinom nabožnog sadržaja, „Narodno pitanje i budućnost Ugarske“, 1914. od Paje Kujundžića, zatim od Blaška Rajića: „Narodno blago“ 1912. „Stari mirotvorci“, „Duhovna Mana“, „Našim šorom“, „Pridslava“, a od Janje Prčić „Pobožnost Djetetu Isusu od Praga“. Najviše je bio zastupan naš najplodniji sadašnji književnik Petar Pekić. Oko njegove fotografije bile su poredane ove

Križari iz Bajmaka.

knjige: „Spomenica“, „Novi ljudi“, „Meropa“, „Pobijanje kritike V. S.“, „Bajski Trokut“, „Povijest Hrvata u Vojvodini“, „Zvuci i uzdasi“, „Uvela ruža“ i još neke na našem i francuskom jeziku. O. Mladen Barbarić je izložio: „Fragmente“, „Tugovanke“, „Rodo-ljupke“, „S iste žice“, „Crtice iz prošlosti Šarengrada“, „Sabrane pjesme“ i dr. Od Ive Prčića se ističu „Sveta noć“, „Ezopčice“ i „Muka Isusova“. Zastupani su bili Andrija Kujundžić, dr. Stjepan Matijević, Lazar Stipić, Mara Đ. Malagurska i dr. Izložena su bila i djela srpskih pisaca koje rade o Bunjevcima i to Vase Stajića, dr. Jovana Erdeljanovića, Marka Protića, Konstantina Kostića i Mlivoja Kneževića. Isto i knjige nekih mađarskih pisaca kao Ivanji, Katona, Bel, Borovski i Tormasi. Konačno da spomenemo i Josu Šokčića, koji je suradnik jednog mađarskog lista, a napisao je neku knjigu o Subotici.

Na desnoj strani ukusno uređene dvorane bili su poredani naši listovi od najstarijih koje je pokrenio naš preporoditelj Ivan

lankolične, ali i vedre duše, koja je dizala svakim pogledom bijedu sa očiju našega roda, davala mu utjehu i bodrila ga, u vjekovnom robovanju.

Subotička Matica daje i ovom zgodom jasni pravac svoje kulturne misije, da želi ovakovim prosvjetnim težnjama dići zajednički smisao za sve što je lijepo i plemenito, okupljati narodne snage u ovoj dvorani, gdje se naša sveukupna inteligencija obraća molitvom i pjesmom oko prijestolja „*Majke dobroga savjeta*“, da isprosi onu potrebu bez koje nema napretka, a to je:

Bratska ljubav i sloga!

Poslije govora pošli su svi u veliku dvoranu, koja je bila tako ukusno uređena i bogato iskićena zelenilom i ćilimima da su se svi iznenadili. Na lijevoj strani bila su poredana djela naših najstarijih pisaca do najnovijih. Na prvom mjestu bio je akat s potpisom prvog bunjevačkog biskupa *Pavla Sučića* koji je jedno vrijeme bio župnik subotičke crkve sv. Terezije. Vrijedno je spomenuti da je Bunjevac biskup Sučić primio u sjemenište i odgojio velikog hrvatskog dobrotvora biskupa *Strosmayera*. Zatim su slijedila djela *Alberta Horvata*, *Emerika Pavića*, *Antuna Mihalića*, zanimljiv ugovor između *Matije Rudića* i sela *Bajmaka* iz god. 1786. Iz godine 1755. sačuvano je djelo „*Ravan put u nebo*“ od *Luke Čilića*. Slijedila su neobjavljena pisma najvećeg bunjevačkog sina *Ivana Antunovića* i djelo o njemu koje je napisao *dr. Matija Evtović*. Isticala su se brojna Antunovićeve djela od koje su „*Gospodar Bariša Kitković*“ i „*Posljednji Gizdarev*“ još u rukopisu. Upravo s veseljem smo na svoje oči mogli vidjeti kako je Antunović pisao lijepim hrvatskim jezikom kako su u njegovo vrijeme pisali i ostali hrvatski književnici. Dalje su bile knjige poznatog našeg pisca *Stjepana Grgića Krunoslava* koji je inače bio obični seljak, ali se mnogo bavio i knjigom, što je u njegovo vrijeme, pa nažalost i u naše, kod naših ljudi bila velika rijetkost. Zanimljivo je, kako je Grgićev molitvenik „*Živa Ružica*“ u našem malom narodu doživio preko 10, a *Jaićev* „*Vinac bogoljubnih pisama*“ do 18 izdanja. Dalje su slijedila izdanja *Zetovićevih* 12 božićnih pisama. Pravila Katoličkog Kruga od *Maće Mamužića*, *Kratki nauk za katoličku dicu* iz 1884. *Katekizam* iz 1896. *Pisme preljske* iz god. 1893. od *Nikole Kujundžića* koji je spjevao poznatu pjesmu „*Kolo igra tamburica svira . . .*“ Iz god. 1880. sačuvao se poziv na pretplatu školskih knjiga od *Mije Mandića* koje je on uz potporu svećenstva i izdao. Od istoga pisca sačuvao se i molitvenik „*Nebesko Janješće*“ iz god 1885. „*Bunjevačko pitanje*“ i „*Pedesetgodišnjica subotičke Pučke Kasine*“. Zatim su redom bile poredane u rukopisu *bunjevačke propovijedi* održane u *Somboru* 1831. u *Čonoplji*, u *Lemešima* 1838. u *Bačkom Monoštoru* god. 1882. Od *Stjepana Tumbasa* „*Križ G. Isukrsta i saboraši*“ i „*Majka Crkva i kukavni sabor nazarenaca*“ iz 1892. god. „*Obrana Kola Mladeži od*

dr. Josipa Vojnića Hajduka iz 1898. i „Život sv. Elizabete“ od dr. Paje Vidakovića. Od biskupa Lajče Budanovića bile su izložene: „Slava Božja“ 1901. „Svetotajstvo“, „O društvu sv. Krunice“, „Mala slava Božja“, raspis o osnivanju prosvj. društva „Kultura“, „Tmurni i vedri dani“, „Velika slava Božja“ i dr. Osim toga isticale se 2 velike bule kojim je Sveti Otac papa Pijo XI. imenovao Lajču Budanovića za cisamskog biskupa. Redom su slijedile razne knjige i brošure većinom nabožnog sadržaja, „Narodno pitanje i budućnost Ugarske“, 1914. od Paje Kujundžića, zatim od Blaška Rajića: „Narodno blago“ 1912. „Stari mirotvorci“, „Duhovna Mana“, „Našim šorom“, „Pridslava“, a od Janje Prčić „Pobožnost Djetetu Isusu od Praga“. Najviše je bio zastupan naš najplodniji sadašnji književnik Petar Pekić. Oko njegove fotografije bile su poredane ove

Križari iz Bajmaka.

knjige: „Spomenica“, „Novi ljudi“, „Meropa“, „Pobijanje kritike V. S.“, „Bajski Trokut“, „Povijest Hrvata u Vojvodini“, „Zvuci i uzdasi“, „Uvela ruža“ i još neke na našem i francuskom jeziku. O. Mladen Barbarić je izložio: „Fragmente“, „Tugovanke“, „Rodoljupke“, „S iste žice“, „Crtice iz prošlosti Šarengrada“, „Sabrane pjesme“ i dr. Od Ive Prčića se ističu „Sveta noć“, „Ezopčice“ i „Muka Isusova“. Zastupani su bili Andrija Kujundžić, dr. Stjepan Matijević, Lazar Stipić, Mara Đ. Malagurska i dr. Izložena su bila i djela srpskih pisaca koje rade o Bunjevcima i to Vase Stajića, dr. Jovana Erdeljanovića, Marka Protića, Konstantina Kostića i Milivoja Kneževića. Isto i knjige nekih mađarskih pisaca kao Ivanji, Katona, Bel, Borovski i Tormasi. Konačno da spomenemo i Josu Šokčića, koji je suradnik jednog mađarskog lista, a napisao je neku knjigu o Subotici.

Na desnoj strani ukusno uređene dvorane bili su poredani naši listovi od najstarijih koje je pokrenio naš preporoditelj Ivan

Antunvić, pa sve do najnovijih. Zanimljivo je, ali i žalosno da su neki naši listovi nekada bili tako lijepo uređivani, objavljeni i čitani u narodu, a danas ne predstavljaju nikakvu vrijednost. Tako je jedan naš list svijetle i časne tradicije zapao u ruke čovjeka koji našim jezikom i ne vlada dobro.

Naš nekada poznati „Neven“ bio je zastupan od 1885. do 1931. god. „Neven“ su prije izdavali naši ljudi, pa je bio na priličnoj visini. Zatim su bile poredane ove knjige i listovi: „Subotičke novine“, „Bunjevac“, „Naše novine“, „Bunjevačko-šokačke novine“, „Glasnik novog stolića“, „Južna Ugarska“, „Danica“, „Klasje naših ravni“, „Subotički sportski list“, „Narod“, „Bački gazda“ i na kraju „Naše slovo“. Od kalendara je najviše bila zastupana naša svima dobro poznata

„Subotička Danica“

Osim nje bio je izložen znameniti „Prvi bunjevački kalendar“ koji je uredio Bozo Šarčević, a nalazi se u njemu poziv Ivana Antunovića „na utemeljenje jednih pučkih novinah“. Vidili smo i nekoliko godišta kalendara „Danice“, koja je poslije svjetskoga rata izašla nekoliko puta u Pešti i „Katolički kalendar“ od 1870—1889. Bilo je dalje nekoliko vrlo lijepih slika prof. Marka Horvatskog i mnogo fotografija bunjevačkog i šokačkog društvenog života.

Na sredini dvorane bile su poredane najstarije stvari. Tako na pr. „Razmišljanja pribogomiona od ljubavi Božie“, Rim 1683. od Mihovila Radnića Bačanina. To je uopće najstarije bunjevačko štampano djelo, a lijepo nam svjedoči kako su bački Hrvati i u novoj svojoj postojbini dobivali prosvjetu iz Rima. Važna je i studentska svjedodžba Antuna Parčetića iz 1771. god., zatim, vrlo raskošno izrađena plemićka povelja obitelji Parčetića iz 1790. god. Dalje se nalazila knjiga „Istina katoličanstva“, Budimpešta 1732. od Antuna Bačića.

Na uzvišenom i najljepšem mjestu bilo je divno izrađeno poprsje najvećeg dosadašnjeg bunjevačkog pjesnika Ante Evetovića Miroljuba. Izradio ga je i poklonio Bunjevcima najveći hrvatski kipar Ivan Meštrović. Ispod poprsja nalazila se slika Miroljubova i njegova brata Ivana Evetovića i pjesme „Sretni i nujni časi“ i „Spomen izdanje“ Miroljubivih pjesama. Od fra Loure Bračuljevića nalazila se knjiga „Uzao goruće serafinske ljubavi“, Budim, 1730. god. Lijepa je bila plemićka povelja Matije Antunovića i fotografije grba Mandića iz god. 1720. Iz 18. stoljeća se sačuvala originalna plemićka povelja obitelji Lukač koja se doselila u Suboticu i sasvim se pobunjevčila. Od fra Grge Peštalića nalazilo se poznato djelo „Dostojna plemenite Bačke starih uspomena . . . slavinske krvi delijah slava“ 1794. Kaloča. To je kako se tvrdi najstarija bunjevačka pjesma.

Najstariju zbirku bunjevačkih crkvenih pjesama „Pismenik iliti sakupljanje pisama različitih“ izdao je u Osijeku 1819. god. Đuro

Arnold koji je 1800. g. postao zborovođa glavne sub. crkve sv. Terezije. Krasna je šegrtska diploma iz 1796. god. zatim su zanimljivi cehovski obračuni iz 1786. 1800. god. Od osobite je važnosti za nas kraljevski privilegij „Plemenitog caha saračkog, gombarskog i štrangerskog“ iz 1777. god. na latinskom i hrvatskom jeziku.

Svakoga su privlačile slike i nagrade prvog našeg svjetskog šampiona u pješačenju *Đure Stantića*. Od *fra Emerika Pavića* isticale se „Epi-stole i evanđelje“ III. izdanje Budim 1764. god. i „Nediljne i svečane predike priko jeseni i zime“ Budim 1762. god. Nada sve je bila zanimljiva, diploma *Josipa Šokčića Alaševića* koji je 1772. god. otišao pješke iz Subotice u Rim. Matice krštenih, vjenčanih i umrlih u Subotici od 1687. god. pokazuju skoro isključivo hrvatska imena i prema tome jasno svjedoče da smo mi starosjedioci Subotice. To dokazuje

Križari iz Bačkog Monoštora.

i nadgrobni govor iz god. 1747. *Luki Sučiću II.* kapetanu Subotice. Govor je napisan u čistom i lijepom našem hrvatskom jeziku. Pod brojem 283. nalazila se krasna slika deseterice naših svijesnih omladinaca koji su 10. studenoga 1918. pronijeli Suboticom hrvatsku zastavu i izvjesili je na gradski toranj.

Od ostalih slika važnije su *dr. Franje Sudarevića* odličnog narodnog borca, *Boze Šarčevića*, *Albe Prčića*, oca bunjevštine *Ivana Antunovića*, *dr. Age Mamužića*, đakovačkog biskupa *Pavla Sučića* koji je bio Bunjevac i župnik glavne subotičke crkve, *Matije Mamužića* osnivača Katoličkog Kruga, *dr. Josipa Vojnića Hajduka* glavnog suradnika „Kola mladeži“, *Ivana Sučića*, *pop Paje Kujundžića*, neustrašivog borca za kulturna prava subotičkih Hrvata, *Antuna Parčetića*, *Matije Rudića* i najveća i najljepša slika *Laze Mamužića* dugogodišnjeg i zaslužnog subotičkog gradonačelnika i

nar. poslanika. Ova je slika imala najviše posmatrača, jer ko se sjetio Laze, sjetio se lijepih dana kada naš grad nije bio zadužen.

Još su bile izložene neke važnije stvari: društveni barjaci Hrvatskog pjev. društva „Neven“, Katoličkog divojačkog društva, Momačkog kola, Dobrotvorne zajednice Bunjevaka i velika hrvatska trobojnica bivšeg Hrvatskog akademskog društva „Bunjevac“ koju je „Pučkoj kasini“ prigodom 50 godišnjice predao g. Pere Budanović. Zatim mala hrvatska zastava koju je 1918. sašila gđa Mara Đorđević Malagurska. Pehari Bačke, kompozicije našega Jose Mlinka, orlovska zastava, genealoške grane Dulića, Mamužića i Prčića, zatim stvari iz Čonoplje i Sombora.

Omladinski dan

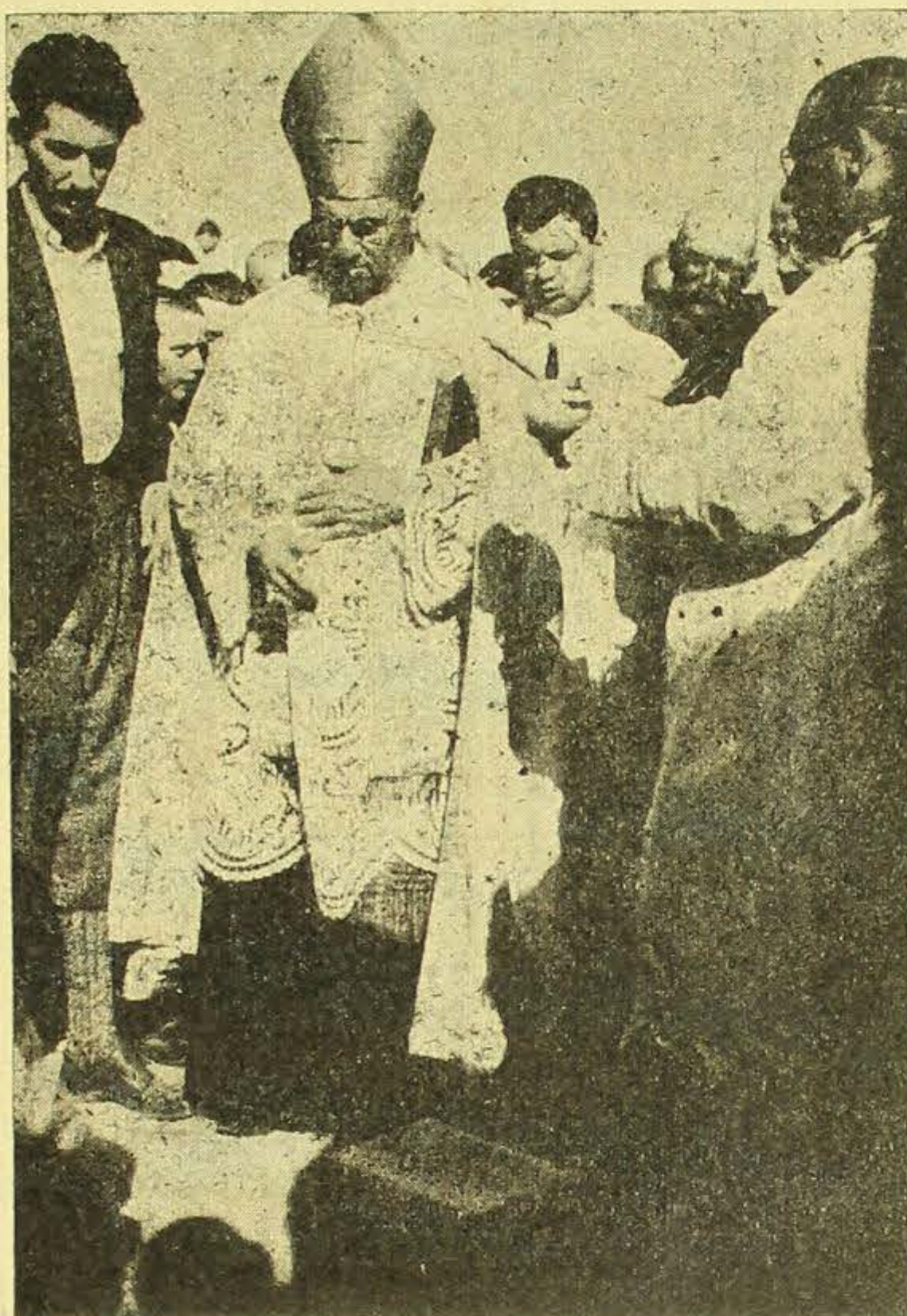
Već rano u juto 29. rujna u Subotici bilo je sve užurbano. Na sve strane žurili se naši omladinci da dočekaju goste, da sve srede i tako da u redu prođe ova glavna svečanost. Oko pol 8 došli su nam gosti iz Bača, sa krasnom zastavom, Sombora, Čonoplje, Bajmaka, Tavankuta, Sonte, dok su iz Bačkog Monoštora i Vajske stigli već prije. Pod svojim zastavama, pjevajući pjesme u uzornom redu pošli su gosti glavnom ulicom i uputili se u Katolički Dom. Tamo se sastali svi, pozdravili se i svrsta u povorku. Na čelu povorke bili su mladi naši hrvatski akademičari, zatim domaći, pa strani križari, omladina Katoličke akcije i na koncu oni koji još ne spadaju ni u jednu organizaciju. Pod šest krasnih zastava, s dvije glazbe i oduševljenom pjesmom pošla je ponosno naša omladina kroz glavne ulice grada, da pred svima manifestira svoju odanost vjeri i narodu. Krasno je bilo vidjeti kako su naši Šokci iz Sonte i Vajske u svojoj krasnoj narodnoj nošnji stupali svijesni i oduševljeni.

U pol 10 povorka se uputila u veliku subotičku katedralu ispred koje je već čekala masa svijeta da vidi svoju uzdanicu. Svečanu pontifikalnu sv. Misu pjevao je preuzvišeni gosp. Lajčo Budanović biskup, koji je iza sv. Evanđelja održao značajan govor. Neobično je dirljivo bilo kada su stotine i stotine omladinaca glasno i jasno izgovarale riječi Vjerovanja i pod cijelom službom Božjom pjevale crkvene pjesme. Nikada još našom katedralom nisu tako gromko odjekivale riječi: „Čujte puci cijelog svijeta, oci naši čujte sad; čujte sluge pakla kleta, kako Hrvat kliče mlad“. A kad je zazvonilo na Podizanje svi omladinci zajedno sa svojim zastavama duboko se poklonili svome Vođi i vječnom idealu Kristu Kralju. Pri koncu svete Mise zaorila ona svima omiljela pjesma „Hoćemo Boga“. Poslije službe Božje omladina je opet u povorci prošla gradskim ulicama, a stariji sa preuzv. gosp. Lajčom Budanovićem na čelu pošli su u Katolički Dom gdje se započela

Proslava 40 godišnjice Katoličkog Kruga

Svečanu jubilejsku sjednicu otvorio je najstariji član Katoličkog Kruga g. *Veco Prčić* i predao riječ presvj. gosp. *Blašku Rajiću*. Pun zanosa i oduševljenja i protkan lijepim mislima bio je govor našega obljubljenoga pop Blaška čiji se glas jasno orio u dupkom punoj dvorani. Povijest Katoličkog Kruga iznio je u svom kratkom i lijepom predavanju g. *Ento Ostrogonac*, tajnik. Iza toga je uz

opće odobravanje publike predana presvj. gosp. *Rajiću* hrvatskim narodnim motivima izrađena diploma kojom je izabran za prvog počasnog člana Katoličkog Kruga. Diplomu je izradio naš poznati umjetnik prof. *Marko Horvatski*. Sada su svi pošli ulazu u prostorije Katoličkog Kruga gdje se otkrila spomen ploča. Bijela mramorna ploča sa zlatnim slovima ovjekovječila je ime nadvojice bunjevačkih velikana: *Matije Mamužića* prepozita osnivača Kat. Kruga i *Ilije Kujundžića* prelata dugogodišnjeg pretsjednika i preporoditelja istoga društva. Pod samom spomen pločom održao je smišljen i dobro izveden govor omladinac g. *Ljudevit Vujković Lamić*. On je na jasan i lijep način ocrtao značaj *Matije Mamužića* i *Ilije Kujundžića*, te njihov^u požrtvovan rad za dobro naroda.

Posveta temeljnog kamena crkve na Đurđinu. (Vidi članak na st. 59.)

Iza njegova govora starina gosp. *Veco Prčić* otkrio je spomen ploču. Prisutni su slavljenicima uskliknuli „Slava“ i pošli u Dom katoličkih udruženja gdje se započelo

Svečano omladinsko zborovanje

Omladinci su svoga Natpastira dočekali sa oduševljenim klicanjem. Zborovanje je otvorio dijecezanski duhovnik svih omladinskih organizacija subotičke biskupije vlč. gosp. *Andrija Moullion*, biskupski tajnik. U svom krasnom govoru pozdravio je sve prisutne i ovo zborovanje stavio pod zaštitu Bl. Dj. Marije i pozvao sve da zapjevaju „Rajska Djevo, Kraljice Hrvata“. Zatim je razložio važnost

dana i visoki poziv svakog katoličkog omladinca. Slijedila je deklamacija pjesme „Za ljepšu budućnost“ od A. Kokića Deklamirao je s puno razumijevanja g. *Marko Čović* stud. phil. Sada je nastupio sa vrlo uspješnim govorom naš mladi i agilni g. *Ante Kopunović* stud. phil. koji studira u Rimu. On je u svom vatrenom govoru pozvao akademičare, srednjoškolce, radnike i seljake da se organiziraju, da aktivno porade na dizanju katoličke i narodne svijesti. Njegov govor popraćen je burnim odobravanjem. Zadnja tačka svečanog zborovanja bila je „Nova omladina“ pjesma za govorni zbor od A. Kokića. Pjesmu je recitirao muški zbor svima nama dobro poznatog Hrvatskog pjevačkog društva „Neven“. Na kraju je otsvirana križarska himna koju su svi stojeći slušali, a iza toga je govorio sam preuzv. gosp. *Lajčo Budanović*. On je izrazio svoje veselje što se omladina sastala u tako lijepom broju i ujedno je zaželio da drugi omladinski sastanak bude još brojniji. Omladina je s oduševljenjem slušala riječi svoga Natpastira. Sviranjem glazbe završeno je svečano zborovanje.

Poslije podne u 3 sata bio je sastanak izaslanika svih naših organizacija. Pretsjedao je duhovnik vlč. gosp. *Andrija Moullion*. On je pozvao da svaki iz svog mjesta prikaže bar u kratko

rad i napredak omladinskih društava

a gdje nema nikakvih organizacija, da se bar prikaže mogućnost osnivanja kakvog društva. Prvi je preč. gosp. *Ante Skenderović* iznio rad i mogućnost još boljega rada među omladincima u *Somboru*. Drugi je bio mladi i oduševljeni radnik na polju omladinskog društva vlč. gosp. *Zvonimir Luckarž* kapelan u *Baču*. U par markantnih crta iznio je osnivanje podmlatka katoličke akcije i njezin djelotvorni rad među omladinom. Mladi su *Šokci* dobro shvatili važnost organizacije pa su se u velikom broju združili, pa imadu vidnog uspjeha. Jedan je od velikih uspjeha i to što su i unatoč današnjih teških dana već nabavili krasnu veliku zastavu, od bijele svile. Posvetu zastave obavio je uz velike svečanosti presvj. gosp. *Blaško Rajić* generalni vikar subotičke biskupije sa sudjelovanjem Hrvatskog pjevačkog društva „Neven“ i mnogih gostiju 20. listopada 1935. Zatim je govorio mladi kapelan s *Tavankuta* vlč. gosp. *Ljudevit Vajda*. On je naglasio da se *Tavankučani* trgli, osvijestili i da je njihovo križarsko društvo najbrojnije u čitavoj biskupiji. Njegovi su križari razdijeljeni na 5 grupa, ali ipak se sastanci marljivo pohađaju. *Monoštorski križari* su isto došli u lijepom broju, ali bez svoga duhovnika. Oni rade već više godina, pa su već dobili pohvalu i od križarskog bratstva iz *Zagreba*. Imadu zapreka, ali ih se ne boje. Duhovnik i osnivač križara iz *Sebešića* (Male Bosne) vlč. g. *Ivan Lebović* iznenada se razbolio i nije mogao doći na ovaj omladinski dan za koji se toliko spremao. Mjesto njega došli su njegovi marljivi križari. Marljivi su i vrijedni jer od 47 križara ostalo je kod kuće samo 2—3, drugi su svi došli. Oni su sami svojim rukama sagradili križarski dom. To znači raditi i žrtvovati

se. Oni često posjećuju svoj dom koji je za kratko vrijeme postao žarište vjerske i kulturne svijesti tamošnjih salaša.

Iz *Bajmaka* došla je isto lijepa grupa križara. Tamo su nedavno osnovani, ima ih još malo, ali ne sustaju, nego rade i sve više napreduju. U *Sonti* još nema križara ni kakvog drugog omladinskog društva, ali ima dobre volje, ima mladih srdaca koji su spremni da osnuju kakvo društvo. Čekaju da ih ko zovne, da ih ko uputi, pa da svi kao jedan stupe u kakvo društvo. Tu svoju dobru volju pokazali su time što su se tako lijepo odazvali i svojom krasnom narodnom sokačkom nošnjom uzveličali omladinski dan. Oni mole da ko pođe i da ih okupi u omladinsko katoličko društvo. *Vajska* se isto dobro ponijela. Iako nemaju veze sa željeznicom ipak ne žaleći ni truda ni troška već su u subotu 28 rujna na večer stigli u Suboticu. Kod njih postoji omladina „Hrvatskog Radiše“, ali žele da se osnuje i križarsko društvo. Svi bi se upisali.

Zatim se govorilo o mjestu i danu drugog Omladinskog zborovanja koje bi se imalo održati ljeti god 1936. Jedan je iz redova mlade subotičke inteligencije govorio o važnosti stampe. Predložio da se opet pokrenu „Hrvatske novine“ kao tjednik. Zatim se govorilo da se ne čitaju kojekaki listovi koji ne pišu o nama kako treba.

Na koncu se vlč. gosp. A. Moullion svima zahvalio i ponovio biskupove riječi da se na godinu sastanemo u većem broju. Sastanak je time bio završen.

Zadnja točka omladinskog dana sastojala se iz zabave koju je priredila omladinska sekcija Katoličkog Kruga u Domu katoličkih udruženja. Zabavu je otvorio g. *Remija Vuković stud. iur.* koji je deklamirao pjesmu „Hrvat sam“ od Marka Čovića. Iza toga je slijedila šaljiva igra u jednom činu „Tri kralja“. Poslije toga razvilo se narodno kolo.

Time je završeno ovo prvo omladinsko zborovanje, a daj Bože, da ovo bude poticaj za življi i požrtvovniji rad među našom omladinom da tako ona složna, radina, svijesna i oduševljena zaista bude uzdanica svoga Roda.

Nazdravica

— Narodna —

Zaspa, zadrima, cara dvoreći,
Više carica, nego li cara.
Di kondir spusti, tu zemlja puče,
Di zemlja puče, jabuka niče:
Zlatan joj koren, srebrno granje,
Srebrno granje biserno lišće.
Biser opada, u čašu pada;
Biser se kruni, čaša se puni.
Ispite čašu, za ljubav našu,
Mi ćemo čašu, za ljubav vašu.

Iz zbirke I. P. Jablanović.

SONETI SUBOTICI

I.

Najdraži spomen života mi mlada
i svu svoju sreću u tebe sam skrio,
jer najljepše onda cvala mi je nada,
kad sam kao dijete u tvom krilu bio.

Ljubavlju si srce napunio moje
prema njivi ravnoj i zlatnome klasu,
očarao sav si dušu cvijećem koje
kiti polja duga gdje ovčice pasu.

I ne znam sada kako bih te zvao
i kako da tebi zahvalim na sreći
što si mi kao svome sinu dao

da u krilu tvojem cvatu moje nade
i ljubavlju bivam svakim danom veći
prema tebi mili moj rođeni grade!

II.

Proljeće je bilo, kad se s tobom dijelih,
sjajilo se nebo od sunčanog plama.
Pjevale su ševe. Akacija bijelih
širio se miris tvojim ulicama.

Ja osjetih tada u grudima boli
koje ništit znadu ponajljepše nade,
ja osjetih tada da te srce voli
kao nikad dotle moj rođeni grade!

I posljednji kad sam tebi zbogom reko
na oči mi krupne potekoše suze,
a kad vlak je crni jurio daleko

još sam jednom lice pogledao tvoje
i osjetih da mi sreću neko uze,
a oči se opet orosiše moje . . .

III.

Iza duga puta ja stigoh u mjesto
koje samo leži u tihoj dolini,
potišten i sjetan bio sam tu često
kao ljudi koji žive u tuđini.

Život mi je bio kao potok mali
koji mirno teče kroz njive zelene,
bez riječi me ljudi hladno susretali
i u miru uvijek ostavljali mene.

Tako sam svoje dane sprovadao
naviknut tišini i ozbiljnom radu,
a samo sam jedno uvijek dobro znao

da će meni sreća procvast u bjelini,
ali nikad ovdje u tihoj dolini,
jerbo sreća cvatê tek u rodnom gradu!

LIPANJSKO JUTRO

Ravna grudo naša, puna si života,
svježa poljska cvijeća našarala sva te,
obasjani suncem salaši se bijele,
a oko njih svuda
zrela žita zlate.

Pokraj puta rastu kukuruzi rodni,
po jarcima uskim talasa se voda,
uz ograde niske redaju se vočke
čije duge grane spustile se zemlji
i pune su ploda.

Uplašeni zeko po dolini bježi,
dok maleno pseto zalud za njim hita . . .
U sjeni pod zovom
seljak mirno leži,

gledeć klasje duša vedri mu se mlada,
jer ovoga ljeta biće puno žita,
a dok žita ima —
neće biti glada.

Smiljan.

Posveta đurđinske crkve

Od kako je naša „Subotička Danica“ prije 2 godine objavila nacrt đurđinske crkve stalno se među našim ljudima govorilo o tom kako bi i Đurđin, poput ostalih naših salaša, dobio dostojnu kuću Božju. I na sreću nije se ostalo samo kod riječi, kako to često biva u mnogim našim pothvatima, nego se ubrzo prešlo i na djelo.

Pod pokroviteljstvom i uz veliku pomoć subotičkog biskupa preuzv. gosp. Lajče Budanovića i izdašnu pomoć g. Vece Prčića započelo je ostvarivanje te lijepe zamisli. U rano proljeće 22. travnja prošle godine obavljeno je na svečan način prvo kopanje. Obavili su ga biskupski izaslanik presv. gosp. Blaško Rajić i pretsjednik subotičke općine gosp. ing. Ivan Ivković Ivandekić uz prisustvo velikog broja naroda. Iza toga se pristupilo kopanju temelja. Posveta temeljnog kamena bila je krasnog proljetnog dana 12. svibnja. Na tu svečanost došao je sam preuzv. gosp. Lajčo Budanović izvršio posvetu kamena temeljca. Tisuće vjernika pratile su ovaj krasan obred, a zatim pažljivo slušale riječi svoga Natpastira.

Posveta crkve na Đurđinu. Preuzv. gosp. Lajčo Budanović biskup drži govor.

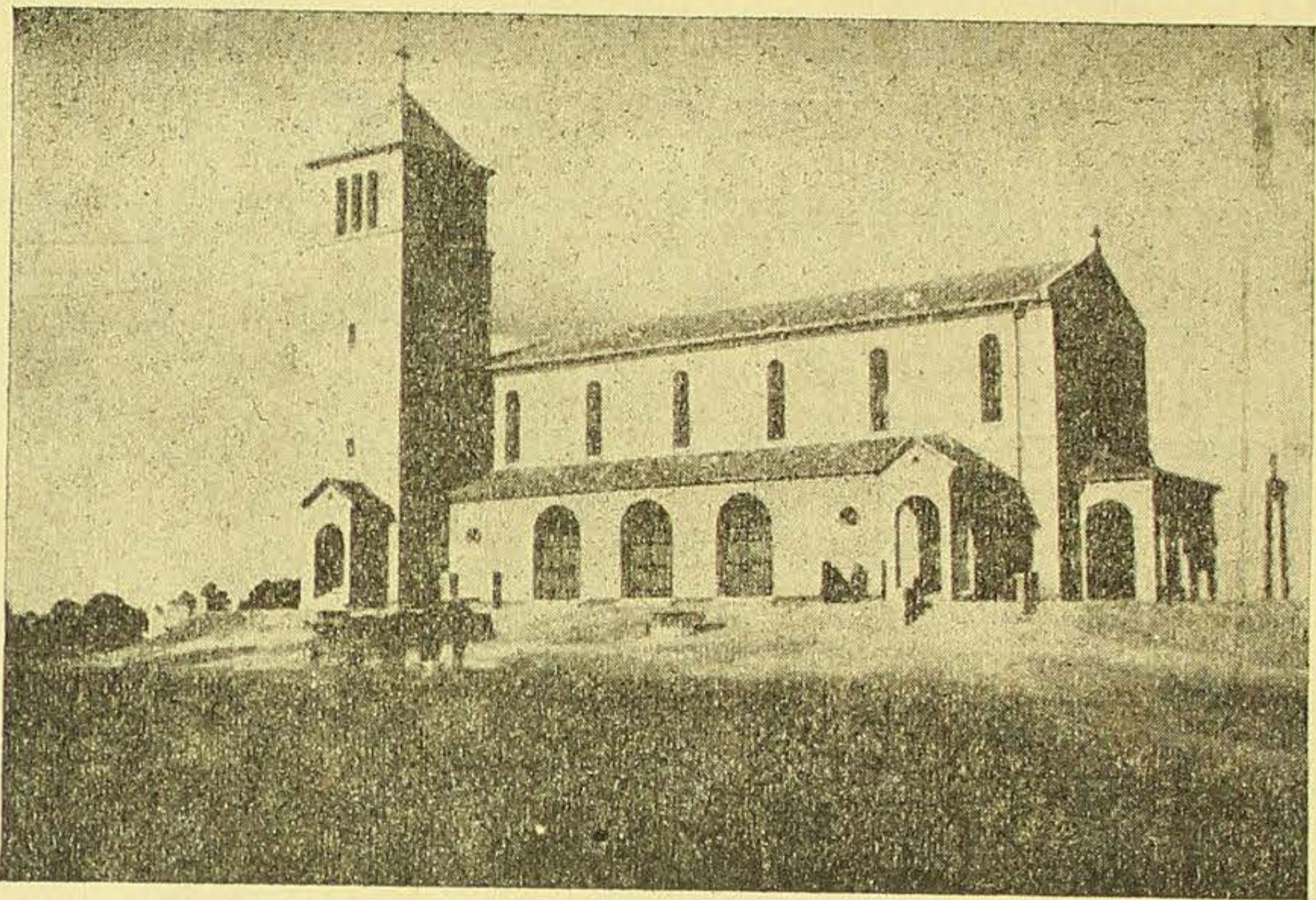
Poslije toga su radovi brzo napredovali. Krajem svibnja temeljni su zidovi već bili izgrađeni, mjeseca lipnja došlo se do krova. I dok su prostranim đurđinskim njivama naši marljivi risari uz glasne pjesme kosili žito, dotle se u njihovoj sredini dizala krasna crkva u kojoj će se moći zahvaliti Gospodinu na obilnoj žetvi. Risari su kosili ono zlatno žito od kojega će naskoro postati bijeli mirisni kruh, a zidari su gradili crkvu u kojoj će naskoro taj bijeli i mirisni kruh postati pravo tijelo našega Gospodina . . .

Toploga kolovoza crkva je već bila pod krovom, a 12. istog mj. postavljen je križ na toranj koji je bio sasvim gotov. Čitavog rujna radilo se na nutarnjem i vanjskom uređenju i podizanju nasipa oko crkve.

Prva nedjelja listopada bio je dan za kojim je čeznuo ne samo čitav Đurđin, nego velik dio Subotičana. Đurđinčani su sa

zebnjom u srcu očekival taj dan, jer im se imala ostvariti njihova stara želja, naime da dobiju crkvu, a varoščani su htjeli da dođu svojim salašarima u goste i da tako povećaju to slavlje. Krasna je bila prva nedjelja listopada na Đurđinu. Već u rano jutro svi su Đurđinčani bili na nogama. Mladi se konjanici lijepo opremili i pošli pred svoga Natpastira, a drugi se opet krenuli u Bajmak da sačekaju članove hrvatskog pjevačkog društva „Neven“ i ostale goste.

Masa od više tisuća naroda bila je oko nove krasne crkve, kada je u pratnji svećenstva došao subotički Natpastir preuzv. gosp. Lajčo Budanović. Lijepim je govorom preuzv. gosp. Biskup pozdravio prisutne vjernike, zatim je pristupio posveti zvona, koje je za-

Crkva na Đurđinu.

jedno sa zemljištem na kojoj je sagrađena crkva, darovala obitelj Jaramazovića. Iza posvete zvono je postavljeno odmah u toranj, poslije čega se pristupilo blagoslovu crkve. Preuzv. gosp. Biskup uz asistenciju velikog broja svećenstva obavio je blagoslov nove crkve, iza toga je slijedila sv. Misa. Za vrijeme službe Božje pjevao je odličan zbor hrvatskog pjevačkog društva „Neven“. Već je skoro bilo podne kada se svršila sv. Misa i kada se salašari stali razilaziti sa svojim gostima.

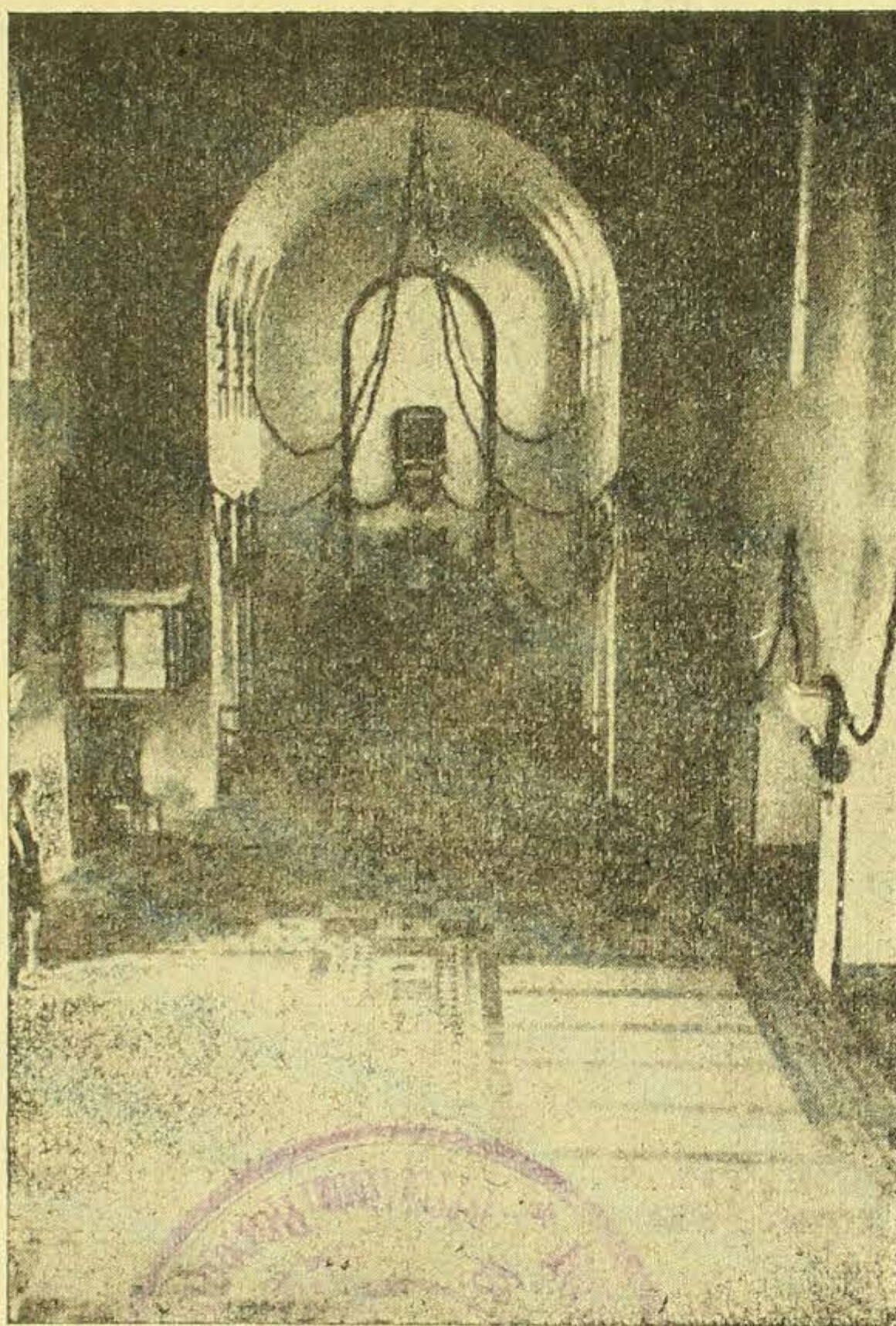
Poslije podne u 5 sati prvo je večernje imao vlč. gosp. Nikola Dulić kustos Subotičke Matice koji je rodom s Đurđina. Pod večernjom i opet je pjevao vrsni „Nevenov“ zbor.

Time se eto ispunila stara želja naših poštenih Đurđinčana, pa daj Bože, da se oni što bolje drže svete Nauke koja će im se govoriti u njihovoj novoj crkvi. Neka se što više utječu svom velikom patronu sv. Josipu, koji će njihove obitelji sačuvati od svake nesreće, pa će oni tako dočekati dane „suncem sriće divno obasjane“ kako kaže naš stari Gatalac.

Završna svečanost Svete godine u Lurdu

Providnost Božija je valjda tako udesila, da se jubilara godina našeg otkupljenja dovrši u Lurdu, gradu Majke Božije. Ne bi smo dostojno i potpuno proslavili uspomenu ovog najvećeg događaja, kada u okviru njezinih svečanosti ne bi dali vidno mjesto Majci Božjoj. O njezinoj riječi je ovisilo naše otkupljenje. Ona je u njem uz Spasitelja najviše sudjelovala. To je razlog, da se je katolički svijet, izrazujući zahvalnost Kristu Spasitelju, ujedno velebnom proslavom zahvalio Blaženoj Djevici Mariji na svemu, što je za naše spasenje pridonijela. I to baš u gradu, gdje nam je Ona najbliže, gdje nam se ona kroz decenije najočitije prikazuje.

Naročitom dozvolom sv. Oca kroz tri dana i tri noći neprekidno nizale su se sv. Mise u lurdskej špilji ukazanja. Ovo je bio najzgodniji način da se završi proslava Svete godine. Sveta je Misa ona ista žrtva, koju je Sin Božji primio na Kalvariji za oslobođenje ljudskoga roda. Sveta je Misa dakle kalvarijska žrtva s tom razlikom, što se u njoj Krist prikazuje na nekrvan način. Zato su njezine milosti najveće, od kojih se veće ne mogu ni zamisliti ni ljudima dati. Ova je pobožnost završila i pomoću Marijinom potpuno iscrpila milosrđe Božje.

Ponutrica crkve na Đurđinu. Iskićena prigodom posvete. (Vidi članak na str. 59.)

Sveti je Otac poslao ovamo svog državnog tajnika kardinala Pacellia, da ga zastupa i da pretsjeda svečanostima od 25 do 28. travnja.

Kardinal Pacelli kao zastupnik suverena Pija XI. bio je ispraćen u Rimu od najviših crkvenih i civilnih vlasti. Putovao je po Italiji posebnim vozom u pratnji dostojanstvenika papine svite. Na francuskoj granici dočekao ga je u ime pretsjednika Lebruna ministar Marin s najvećim vojničkim i civilnim počastima, te mu ponudio posebni francuski vlak. Svi su pratili kardinala na daljnjem putu.

Vrhunac oduševljenja bio je u Nici. Masa od 10.000 ljudi, vojska, civilne vlasti, zastave papinske i francuske, osvjetljenje, usklici, sve je to izražavalo duboku odanost francuskog naroda prema sv. Stolici. Treba spomenuti i krasan govor ministra Marina, koji u ime Francuske pozdravlja zamjenika onoga Oca, koji se najviše brine za narode i želi, da njegovim blagoslovom ova svečanost donese što više ploda, mira i sreće čovječanstvu. Iz Nice je kardinal Pacelli uputio pozdravni brzoglav pretsjednik u republike Lebrunu, na što mu je pretsjednik odmah odvratio. Na podne bio je priređen u počast papinog delegata svečani objed i banquet.

Dne 24. travnja završile su se zadnje pripreme u Lurdu, a 25. u 11 sati i 40 minuta stigao je posebni vlak s papinim izaslanikom u Lurd. Na stanicu su izašli 40 crkvenih dostojanstvenika: primas Belgije van Roey, kardinal Verdier, nadbiskup Binet i drugi francuski i strani biskupi. Počasnu stražu su sačinjavali: 18 pješadijski puk, odredi kolonijalnih četa i 2 eskadrona husara iz Tarba. Kad je voz ulazio svirala je vojna glazba papinsku himnu.

Kardinal Pacelli sišao je okružen papinom plemićkom gardom i konjanicima sv. groba u najsvečanijim odorama. Prvi ga je srdačno pozdravio prefekt okružja Tarabskog. Zatim je govorio načelnik Lurda i drugi. Kardinal Pacelli se je srdačno zahvalio, istaknuvši svoje veselje, što može prisustvovati divnoj svečanost Majke Božje u Lurdu.

Za tu svečanost okupilo se oko 350 000 naroda iz svega svijeta, oko 3000 svećenika, 70 nadbiskupa i biskupa i 4 kardinala. Ni jedan auto ni jedna kola nisu mogla proći gradom, toliko je bilo svijeta. Grad je bio okićen kao nikada. Na najrazličitijim jezicima zemaljske kugle orila se pjesma i molitva Božanskom Spasitelju i njegovoj i našoj Nebeskoj Majci u spomen otkupljenja na križu. Ali se ujedno uzdizala i molba, da nas njih dvoje ne ostave u današnjim teškim časovima.

Na koncu podijelio je sv. Otac svima prisutnima preko radija apostolski blagoslov.

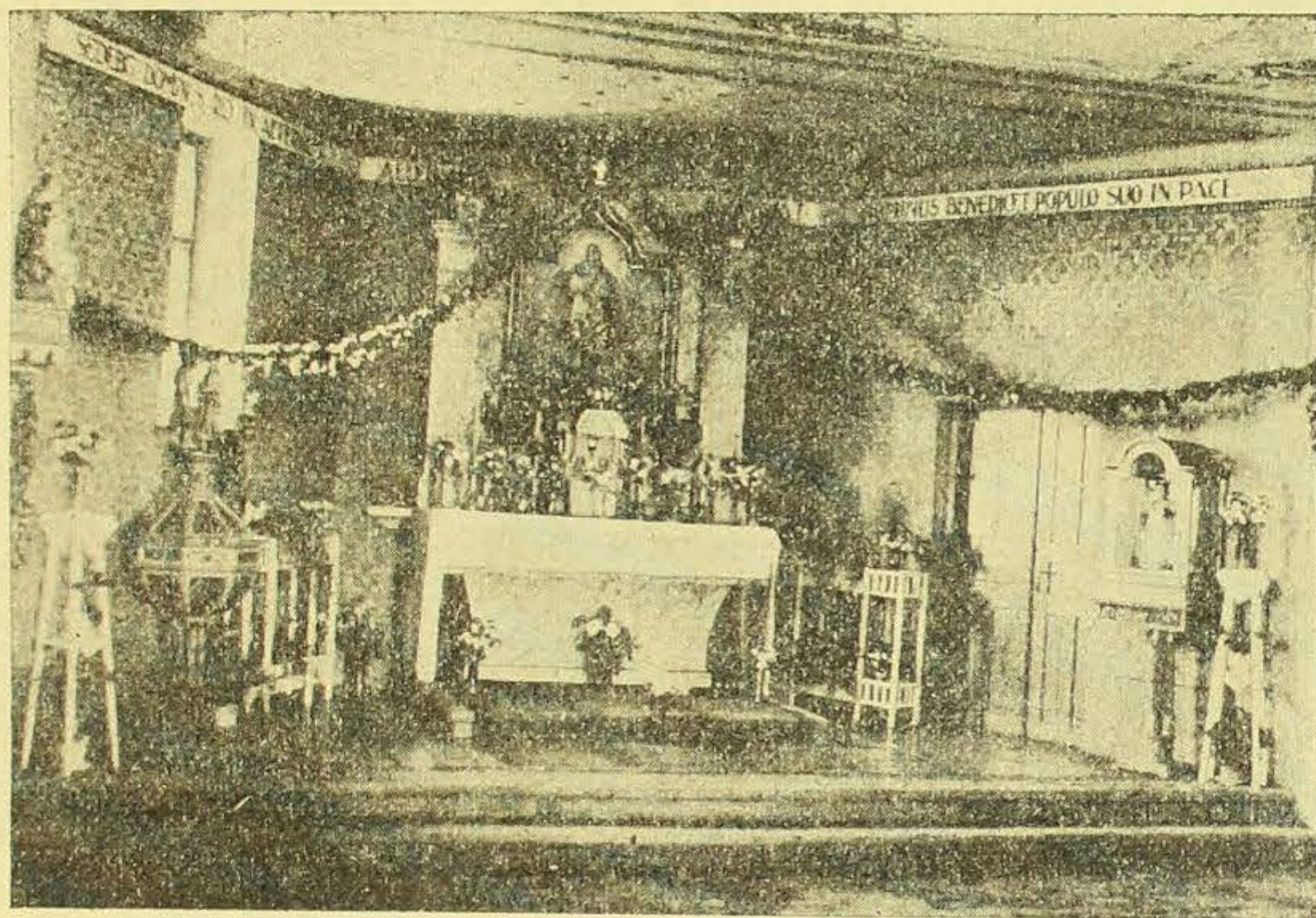
Dao Bog, da ova svečanost donese ispaćenom i uznemirenom čovječanstvu što više blagoslova Božjeg i ojača u srcima ljudskim vjeru i nadu u ljubav Božiju.

Prava ljubav domovine, požrtvovanje za opće dobro, vjernost, strpljivost i sve ostale prednosti, kojima izobraženi narodi svoju slobodu, napredak, slavu i prosvjetu zahvaliti imaju, plod su povjeri, dar po Propelu.

Sa izleta na Bikovo

U duhovnom životu bunjevačkog salašarskog naroda veoma lijepu i važnu ulogu ima skromna Bikovačka crkva. Tri prostrane pustare Bikovo, Verušić i Šupljak pohađaju nedjeljom ovu crkvu, da proslave sedmi dan, dan Gospodnji molenjem krunice, slušanjem svete mise i propovijedi, primanjem svetih sakramenata pokore i svete pričesti.

Milota je gledati, kako salašarski narod, koji cijele nedjelje kroz 6 dana teško radi pod vedrim nebom, nedjeljom sa svih strana u Božju kuću hrli. Oko 9 sati je već napunjena crkva pobožnih vjernika, koji iz srca znadu pjevati onu poznatu pjesmu: „Na

Bikovačka crkva iskićena iznutra za prvu sv. Pričest 1935.

misničke svete riječi Bog s nebesa sad će prijeći k nami odmah na oltar.“ Iza svršene službe Božje mirne duše odlaze svi kući svojoj znajući, da su nedjeljnu kršćansku dužnost savjesno ispunili i da nose blagoslov onima, koji su kod kuće ostali.

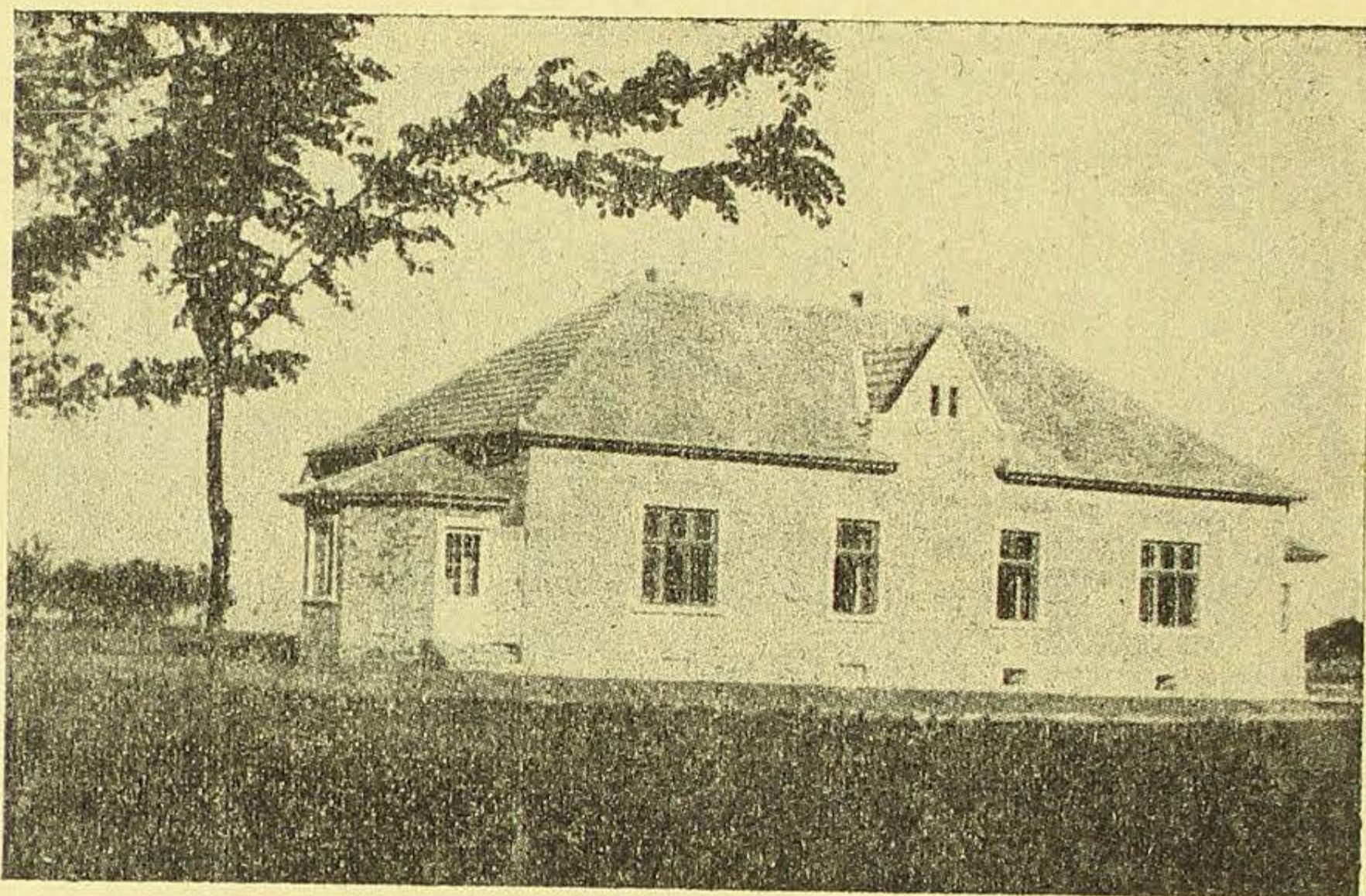
Takova je svaka nedjelja na Bikovu od 1921. godine. Svaki pravi katolik, star i mlad, marljivo dolazi na svetu misu; ako je vrijeme ugodno, većinom pješice. Nitko ne ostaje kod kuće, ako je na njemu red.

God. 1935. na Spasovo je najsvečanije proslavljena bila prva sveta pričest. Taj dan je dan prvopričesnika, kojih je bilo ve godine 92. Među ovima su se nalazili i takovih, koji su već u biko-vačkoj crkvi kršteni.

Dan klanjanja, 31. svibnja, znamenit je na Bikovu osobito za žensku mladež. Djevojke pojedinih krajeva zajedno dolaze na molitveni sat i obavljaju klanjanje u svoje određeno vrijeme.

God. 1935 sagrađen je i župski dvor, plebanija i od 1936. godine bikovački narod nije više „stado bez pastira“. Dosad je svećenik samo srijedom i nedjeljom izlazio i služio svetu misu, a srijedom i subotom je vjeronauk držao u školama. Nažalost dogodilo se nekoliko puta, da su zbog toga bolesnici umrli bez ispovijedi.

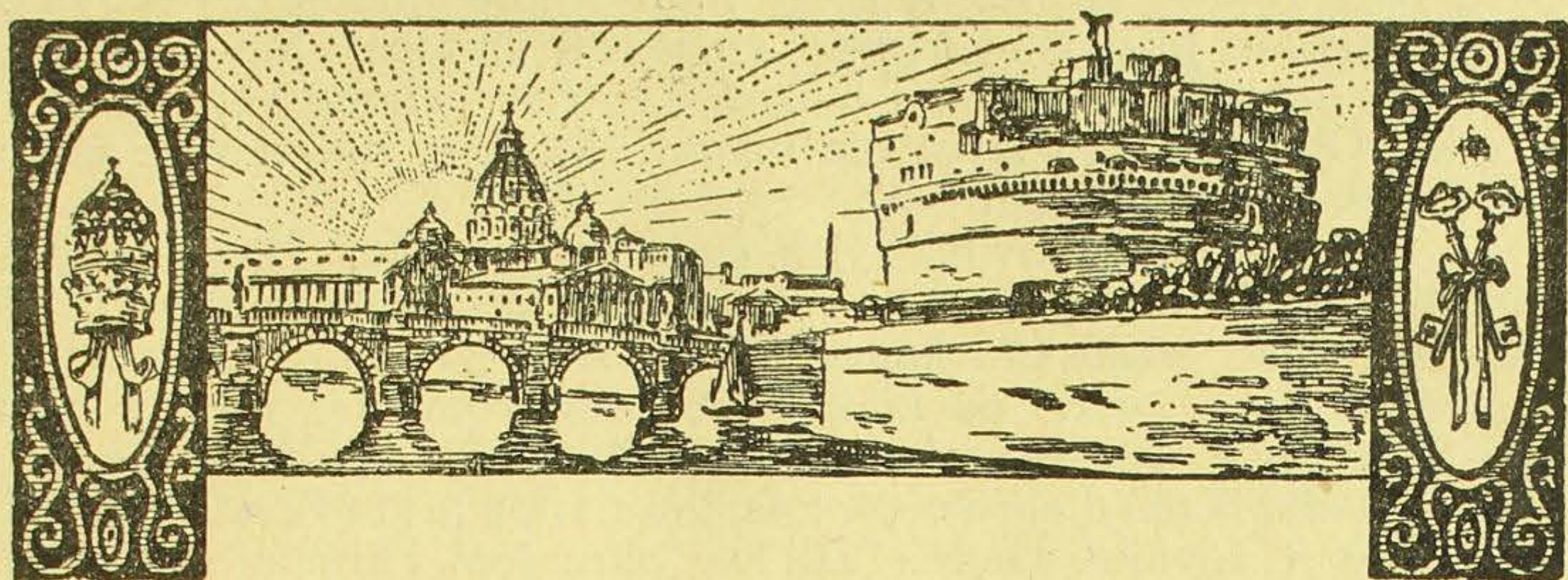
Preko nedjelje je svećenik bikovačke crkve kao vjeroučitelj zaposlen predavanjem vjeronauke u osnovnim školama, kojih dosta

Župni dvor (plebanija) na Bikovu.

ima na spomenutim pustarama. Na Bikovu ima 3: Ćurčićeva, Lamiceva i Kuckalova. Na Verušiću 3: Sudareva, Klisa, Puzićeva. Na Šupljaku: 1. Od ovih 7 škola samo je jedna kod crkve, Ćurčićeva, sve su druge dosta daleko. Prema tome je ova svećenička dužnost na salašu najteža a i najmilija; salašarska djeca pažljivo slušaju riječi vjeroučitelja i vrlo dobro nauče Katekizam i Bibliju.

Bikovačka crkvena općina je prva i najstarija subotička općina, koja je osnovana od preuzv. gosp. biskupa L. Budanovića. Povijest i uspješno djelovanje ove crkve najbolje pokazuje, da će i druge nove salašarske crkve od velike važnosti i koristi biti za vjeru i narod.

Novi sveci

Dne 6. srpnja 1535. penjao se na londonsko stratište Toma Moore, bivši kancelar strastvenog ženskara Henrika VIII. Zamoli časnika, koji ga pratio:

„Molim Vas, dajte mi ruku, da se uspnem, a sići ću već sam.“

Kad je stigao gore, izmolio je psalam Miserere, prozborio nekoliko prijaznih riječi krvniku, nazvao se „dobrim i vjernim slugom kraljevim ali još prije Božjim.“ Izmoliv sve molitve veselo se odrene krvniku te će:

„Junački, prijatelju, ne boj se: moj je vrat vrlo kratak, zato pazi, da ne udariš mimo znak, jer ti ode tada slava.“

Okrene se svjetini: „Vi ste mi svjedoci, da umirem u vjeri katoličke crkve i jer vjerujem u nju; umirem kao vjerni sluga Božji i kraljev. Molite se Bogu za kralja, da ga rasvijetljuje i nadahnjuje.“

Klekne kraj panja, podigne prignutu glavu i kaže: „Ne bi smjela biti odrubljena, jer nije izdala.“

„Tako je prošao g. Toma Moore i popeo se Bogu s ovog svijeta baš na dan u koji je žarko želio,“ završava prvi životopisac. — A dvije nedjelje prije bila je i kardinalu Ivanu Fisher odrubljena glava. Sva im je krivnja bila u tom, što su branili zakoniti brak Henrika VIII. s Katarinom Aragonskom. Kardinal nije htio, jer nije mogao da razvjenča kralja i blagoslovi njegovo priležništvo s dvorskom damom Anom Boleyn, majkom potonje zloglasne kraljice Elizabete.

I ova dvojica mučenika bili su 19. svibnja 1935. proglašeni svetima i svemu svijetu postavljeni kao uzori. Koga Bog zove na ovako veliki žrtve, tom On daje i velike milosti. Mučenik većinom još u životu pokazuje veliku vjernost Bogu. Tako i ova dva nova sveca.

Toma Moore se rodio u jednoj običnoj obitelji g. 1478. Kao darovitog dečka iškolovao ga jedan biskup. Bože koliki su od

svećenika školovani! Ali kako je malo Toma Moore! Već sa 22 godine postao je poznat i izvan engleskih granica. Bio je odličan pravnik, humanista, teolog i filozof. Rano se oženio i imao je tri kćerke. Obiteljski mu život bio uzoran. Molitva, rad, nevine zabave izmjenjivale se kod njih.

Taj veseli i duhoviti čovjek činio je i pokore. Nosio je često cilicij, a danomice je išao na misu i vrlo je često ministrirao, još i kad je postao engleskim kancelarom, prvim iza kralja. I kad bi ga pozvali s mise, jer da ga kralj hoće, odgovorio bi, da ne može prekidati službu Kralju kraljeva radi kralja, koji je također samo sluga.

Pisao je razna djela a najpoznatija su: Utopija i povijest Rikarda III.

Tog je čovjeka Henrik VIII taj okrunjeni Faun držao 14 mjeseci u tamnici i konačno ga osudio na smrt.

Drug u tamnici i prijatelj u životu mu *Ivan Fisher* rođen 1468. ili 69. svršio je odlično svoje nauke i posvetio se svećeničkom staležu. Bio je rektor univerze u Cambridge-u. Radi svog neporočnog života i velike ljubavi prema sirotinji i omladini nadaleko se proćuo. I napokon ga prisili, da primi biskupiju u Rochesteru.

Kao biskup bio je pravi pastir svoga stada. Osobito se brinuo za vjersku pouku svoga naroda. Tražio je od klera, da često propovijeda, a sam je prednjačio. Za njegova biskupovanja počeo se širiti otrov tobožnje reforme. Bilo je kukolja u žitu Crkve Božje, no za čišćenje i popravljavanje nisu pozvani nepokorni, oholi i nečisti svrzimantije kao Luter i drugi, već ljudi Božji kao Fisher, Moore, Ignacije, Terezija i slični. Fischer je pisanim djelima, kao i Moore, ustao na obranu kat. crkve. Taj njegov rad sviđao se i kralju, dok je još i on bio pošten i pravovjeran. Nije li on jednog dana izjavio kardinalu Pole da nijedan vladar nema takova prelaća kao što je Fisher i povjerljivo ga upita da li je na svojim silnim putovanjima igdje našao čovjeka koji bi se u kreposti i nauci mogao takmiti s Fisherom?

Ali pravo se veli da je strast slijepa. Sve je to Henrik zaboravio kasnije. Radi junačkog otpora nepravednim prohtjevima svoga kralja, bi Fisher bačen zajedno s Moore-om u tamnicu, vlažnu, mračnu, bez potrebnog odijela i rublja. I onako boležljiv još je više trpio. Ali je ostao do kraja stalan. Papa ga u ime priznanja imenovao kardinalom. Kralj radi toga pobjesni i požuri sa smrtnom osudom. Dne 17. lipnja bi pročitana osuda njemu i Tomi: objesit će ih, živima će se izvaditi utroba i spaliti, zatim će ih raščetvoriti. Fisher će umrijeti 22. lipnja 1535. Odrubili su mu glavu, jer je kralj promijenio svoju odluku. Kroz 14 dana bila je izložena mučenikova glava na vratima kule Tower.

Uzalud bismo tražili u engleskoj povijesti dvije tako divne ličnosti: duhove tako duboko kršćanske, tako blage i ponizne u svojoj jakosti, tako izrazite predstavnike svega najplemenitijega u engleskom značaju. Njih nam Bog preko sv. Crkve stavlja za uzore i zaštitnike. Molimo im se, da i mi budemo tako vjerni Bogu u svim dužnostima.

Bilo je lijepih sunčanih dana

Ne, ja ne mogu nikada zaboraviti taj vedri listopadski dan. Ja ne mogu zaboraviti ono blago sunce. Ne mogu.

Bio sam još dijete. Navršio sam devet godina. A sjećam se toga tako dobro kao da je jučer bilo. Ja ne mogu zaboraviti taj listopadski dan, najteži dan moga života . . .

Ležao sam na bolničkom krevetu. Operacija je prošla. — Nisam se odmah snašao. — Stvari i lica su tek postepeno poprimala svoj određeni oblik . . . Vidio sam majku . . . sestru . . . Sjedili su kraj moga kreveta. Otvorili su prozor . . . Ja sam duboko udahnuo zrak . . . I osjetio sam miris zrelog grožđa . . . To miriše grožđe? . . . — Da, tamo nose jedna kola . . . — Onda sam pogledao noge? . . . Desnu . . . Pa lijevu . . . na kojoj su bili krvavi zavoji . . . Mati . . . — ali još nisam sve razumio . . . Mene je prestrašila krv. — „Boli li te sine? . . . Budi dobar . . . Mama će ti sutra opet doći . . . A uskoro ćeš i ti doći s nama kući . . . Zbogom sine . . . „Mati, ne idi . . .

Ostavljali su me samoga . . . U čitavoj sobi nije bilo nikoga . . . Samo su dolazile sestre i liječnik dva puta dnevno . . . Bilo mi je tako dosadno . . .

Poslije podne sam čuo viku i smijeh djece . . . A ja sam morao ležati mirno . . . Znao sam da djeca igraju nogomet. Bio sam zdrav, a ipak sam dane i dane morao ležati mirno, nepomično. Kako je to strašno biti zdrav, mlad a prikovan uz bolnički krevet . . . Kako je to strašno . . .

Vjetar je donosio u moju sobu žuto lišće. Na stolu su mirisale dunje. Moja majka ih je donijela . . . Dani su bili sunčani, a jutro svježija . . . Svuda se već osjećala jesen . . .

Odveli su me kući. Čekao sam taj dan. Mislio sam da ću biti opet veseo, sretan. Da neću morati ležati . . . Da ću se osloboditi bolnice . . . I da ću se igrati kao i druga djeca, moji vršnjaci . . . Ali moja lijeva noga je bila za pet centimetra kraća . . . Ja sam bio šepav . . . Nakaza . . .

Da, to je bio taj najteži dan moga života . . . Dan, kada sam saznao, da nijesam više ko drugi, da sam proklet, da sam bogalj . . . Šepavac . . . Nakaza . . .

A bio je to lijep listopadski dan . . . Četvrtak . . . Još je grijalo sunce . . . I mirisale su dunje. S drveća je često padalo žuto lišće. Osjećala se jesen.

To je bio završetak mog bezbrižnog, veselog dječaćkog života . . . No, ja više nijesam bio kao drugi. Svi su me gledali čudno. Ispočetka su me, pazili. Žalili su me . . . A to mi je bilo teško. Teško mi je bilo tuđe sažaljenje . . . Jer sam u tim očima čitao istinu. Tešku istinu . . . Te oči su me potsjećale na stvarnost, na to da nijesam više kao drugi . . . Da sam nakaza . . .

Naslonjen na štap gledao sam igru drugara . . . I ja sam htio da se igram. Ali ja više nisam mogao. Ja koji sam bio prvi u igri . . . Nenadmašiv . . . Samo sam gledao, gledao . . . I mislio, zašto i ja ne mogu tako? Zašto ja nikada neću moći tako? . . . Nikada . . .

A kada sam prvi puta čuo da viču za mnom šepo, šepo . . . Bilo mi je tako teško, kao da mi je neko nož rinuo u grudi . . . I teže . . . Zabolilo me je . . . „Šepo, šepo“ . . . To ti je ime . . . To ti je oznaka. Fotografija . . . Osuda . . . Sve . . . Ti si šepav . . . Ti si nakaza.

Dr. Viktor Burić,
novi senjsko-modruški biskup.

Grizao sam usne od boli. I plakao sam tako dugo, dugo . . . Majka me je tješila. Tješila je šepavca. A samo je kradom otirala suze . . . Njen sin, njeno dijete, njeno drago dijete šepavo . . .

Tako sam odrastao. Osamljen, tužan . . . Djeca su često vikala za mnom. „Šepo, šepo“. Ali ja više nijesam plakao. Samo sam ih nemoćno pogledao . . . Što sam i mogao drugo? . . . Zar sam ja kriv što sam takav? Što sam šepav? . . .

Živio sam drugim životom nego ostali drugovi. Pa ja sam i bio drugo nego oni. Ja nisam kao oni. Ja sam šepavac. Bogalj . . . Nakaza . . .

Knjige su postale moja jedina zabava, radost i zaborav. — Zeleno polje, loptu, igru, život, zamijenile su knjige, mrtva slova . . . Ja sam živio drugim životom nego ljudi oko mene. Ja sam živio životom knjiga . . .

Znam da sam proklet. Ali ja hoću, ja moram da stignem i prestignem druge zdrave . . . Istorija me je tješila . . . Istorija šepavih i grbavih velikana, izgraditelja čovječanstva . . . U knjigama sam nalazio novi život, novi svijet, nove ljude . . . Svijet u koji sam se uživio . . . I gdje sam se osjećao ravan drugima.

Moja bolna i napaćena duša je čeznula za mirom . . . Za utjehom. Dalje od ljudi . . . Dalje od zdravih . . . Jačih. I često sam znao sate i sate gledati sunce. Udisati miris cvijeća. A noću sam

zlazio iz moje sobe, da gledam vedro zvijezdano nebo . . . I da se pitam, da pitam noć, zvijezde, svemir: „Zašto sam ja, zašto baš a takav? . . .“

A u teškim časovima, koji su mi dolazili tako često, ja sam proklinjao. Želio sam smrt. Život bogalja, nakaze, šepavca dosadio mi je . . . Vječito se osjećati zapostavljenim . . . Vječito osjećati sažaljenje ili prezir drugih. Vječito biti predmet izrugivanja, bogalj, nakaza . . .

Često sam požalio što su mi operirali nogu . . . Liječnik je rekao: „Hitna operacija ili smrt . . .“ Operirali su me. — A ja bih tako volio da su pustili da umrem. Da se ne mučim više . . . Jer ovo, ovo nije život. Ovo je samo lanac muka, fizičkih i duševnih . . . Ovo je dolina, najdublja dolina suza i očaja.

Povik djece: „Šepo, šepo“, parao mi je srce . . . Djeca, draga djeca koju sam tako volio, vrijedjala su me . . . A zar sam ja kriv? Zar sam ja kriv što sam šepav? . . .

I u školi sam često puta čuo da mi kažu: „Šepo, šepo“ . . . A to je bilo najstrašnije što sam mogao čuti. To su bile riječi od kojih sam bježao . . . koje nisam nikako htio . . .

Bogalj, nakaza . . . I zašto je sve to? O, kako bi bilo lijepo svršiti? Kako bi bilo lijepo nestati, isčeznuti umiriti se . . . Ne postojati više. Zaboraviti svu grubost ljudi, svu bol. Zaboraviti da sam bogalj, šepavac i nakaza . . . Kako bi bilo lijepo umrijeti, naći utjehu u smirenju svega . . .

Pomirio sam se s tim da neću moći trčati . . . Da će me sažaljevati. Da ću ostati vječito sam, sam . . .

I uzeo sam knjige. Ali čemu se mučiš nakazo? Nakazo, zar ti hoćeš nešto? Ti? Ne, ti nisi za život . . . Ti si na teret drugima. Društvo te trpi. Trpi, iz milosrđa . . .

Pa, ipak, ipak. — Bilo je časova kada sam tako htio živjeti. Bilo je časova, kada sam čitavim svojim bićem bio protiv smrti, protiv zaboravi . . . Kada sam i ako šepav, nakaza, htio da živim, jer sam čekao, čekao, jer sam čekao ostvarenje mojih snova . . . Jer sam čekao pobjedu ideala . . . Jer sam vjerovao.

Da bilo je lijepih sunčanih dana, baš tako lijepih, kao onaj listopadski dan kada sam saznao da sam proklet, da nisam kao drugi. Da sam bogalj, šepavac, nakaza.

Bilo je lijepih dana. I jutra su bila svježja. I mirisalo je zrelo grožđe . . . I dunje . . . I vjetar je nosio žuto lišće . . . I osjećala se jesen. I ja sam htio živjeti, jer sam znao zašto živim. I ja sam čekao, čekao pobjedu ideala. Ja sam vjerovao.

Bilo je lijepih sunčanih dana . . . Mirisalo je grožđe. Vjetar je nosio suho lišće. I osjećala se jesen . . .

Marko Čović.

U kolarnici

Ljudi na selu zimi, onako od dosade znaju, da odu kojem majstoru: kolaru, kovaču, da koju kažu ili još bolje da koju čuju. Tako su se i u toploj kolarnici moga oca — kod Grge kolara — skupljali mnogi i to ne samo komšije, nego i oni koju su došli s kojim poslom. Neki su ma ništa drugo, donijeli koji nož, da im se naoštri za svinjokolje.

Ne tajim, da sam i sam još kao dječak, nekad satima rado piljio očima u drvo, koje je pod teškim udarcima sjekire dobivalo svoj konačan oblik, kao ovaj ili onaj dio kola. No rado sam volio i da prislušujem razgovor ljudi. Volio sam da čujem prošlost, historiju, jer ljudi su se naročito oni stariji, uvijek rado sjećali svojih mlađih dana i događaja iz prošlosti.

I put me je iz škole vodio ne ravno u sobu, nego u kolarnicu. U njoj sam nalazio obično i majku, koja je s potpaljenim iverjem, koje je tu u obilju ležalo, na štednjaku spremala ručak, užinu ili večeru.

Sa „Hvaljen Isus“ stupio bih u kolarnicu i već bih osim roditelja našao tamo: dida Filipa „čikinog“, dida Lovru Astaluša, bač' Nikolu „gedžinog“, bač' Martina „moliša“ i druge poštene Bunjevce, te sam dakako svima morao dati obligatan „palor“, kako se to već od jednog đaka tada očekivalo.

Otac mi je obično pilao, ili zamahao sjekirom i tesao naplotke za točkove, ili opravljaio ostale pohabane dijelove kola, dok bi ljudi „divandžije“ povelili razgovor. Redovno su prvo zapitali:

— Čiji je to bolesnik? — pri tome bi uprili pogled na pohabana lotra, na slomljeni točak ili drugi dio kola, koji se opravljaio. Ili:

— Šta će to biti majstore? — pitali bi kada nisu znali, šta bi moglo da ispane od klade ili od komada drveta, koji se izrađivao.

Zatim će bač' Nikola i dida Lovra, sada već oba pokojna, — Bog im dao laku dušu! — da se sjete starih vremena.

— Sićaš li se Niko — počeeće dida Lovra — kako nam je bilo pod ženderima, kada su jedno vrime oni gospodarili nad selom?

— Pa to je bio pravi bečarluk. Ali Radaija jih je već vriško ukrotio! — odgovori bač' Niko.

Ja sam samo slušao i — kao što kažu — sve pisao u glavu. Poslije sam doznao, da su ženderi zapravo bili subaše, koji su morali za svaku krađu da odgovaraju, da naknade pokradenome pretrpljenu štetu. No oni bi uslijed svojih dobrih veza, jedva pola vrijednosti ukradene stvari vratili, a onu drugu polovinu zadržali za sebe. Čist bi taj dobitak podijelili među sobom.

Pokradeni se isto tako radovao da je barem polovinu otštete dobio natrag. Ali morao je biti zadovoljan, jer je moglo doći i do nešto gorega. Mogla bi da i strija bukne jedne noći nad glavom. Zato su bili ženderi — subaše ne čuvari tuđe imovine već zapravo strah i trepet 1870—80-ih godina.

O tome se tako jednom raspravljalo, kad ti se otvore vrata od kolarnice i uniđe stric moga oca: dida Nikola, kojega su u selu svi znali po imenu „bačika“. Suhonjav, potpuno bijele sijede kose i brkova. Svaki ga volio i poštivao kao dobričinu i oca mnoge djece. Bio je strastven pušač — no istini za volju — ni čašu nije odbijao od sebe, kao i mnogi drugi.

I sada mu je lula, sa vrlo kratkim kamišem, u zubima. Pri ulazu, izvadi lulu iz ustiju, dotakne sa kamišem trošnu šepicu, te pozdravi pravim bunjevačkim pozdravom, kojega se u posljednje doba — na žalost — mnogi naši stide.

— Hvaljen Isus! — reče promuklim glasom — tu je baš dobro toplo kod vas, — i odmah će prema peći u kojoj je jakim plamenom pucketalo friško natesano iverje.

Križarice iz Bajmaka.

— Amen uvik! ajde, ajde samo bliže peći, mi smo se već nagrijali, — prihvate ostali.

— Je s' čuo novo Nikola? — odmah će dida Filip.

— Kako novo, kad je i staroga dosta?! — mislio je naš bačika Nikola na svakidašnje nevolje čovjeka sa velikom porodicom.

— Pa znaš, za onu opkladu u butiki Lemajera — nastaviće dida Filip — kako znam i ti si bio tada tamo. Marko „peser“ dobio je opkladu, jer je na tragačama, usrid dana oturao Josipa Kražarkovog iz butike upravo k njegovoj kući. Danas su bili prid knezom u općini i on mu je dosudio forintu u ime zaslužene kirije.

— Sve to pijana glava uradi — odvrati i pljuče naš dobri bačika Nikola, kao da bi mu se nešto gadilo. Izvadi zatim kamiš iz lule, duhne nekoliko puta jako u njega, da bi izduvao skupljeni nikotin, te i opet sa dva-tri okretaja učvrsti kamiš u lulu. Zakašlje se nekoliko puta, kao da ga grebe nešto u grlu, a zapravo se

sprema, da nešto nadugačko ispriča. Naime i on ne baš rijedak gost butika i birtija sjetio se jednog svog takvog doživljaja, koji ga, istina, nije stao forintu, nego počinio puno straha i njemu kao i Sepiki Flamanu zvonaru.

Kada je opravio lulu, zamoli od bać' Martina duvankesu, napuni lulu đulanskim duvanom, zapali, povuče dva-tri dima i otpočne:

— Ej ljudi — slušajte sada — da vam ispričam jedan moj strašan doživljaj.

Na te riječi, svi su uprli oči u dobrog baćiku Nikolu i znatiželjno su očekivali najavljeni doživljaj, koji je obećavao mnoge interesantnosti.

I otac mi sjekiroom ukloni sa panja iverje, lupi sjekiru u panj, i nasloni se na naplotak, koji je bio tesao. U potpunoj tišini otpočne baćika Nikola svoj istiniti doživljaj.

— Bilo je to ovoga lita, jednog vrućeg litnog dana, kada sam odmah ujutru onako u gaćama i košulji otišo u butiku na fićok rakije. A od fićoka bilo dva i tri i više, pa bome, ja iz bircuza u bircuz i tiro kera cio dan. Obišo sam mnogo bircuza, ni sam jih ne znam sve, ali mislim da sam prid veče bio već u velikom bircuzu, blizu crkve. Tamo sam sebe još nadolivao, dok se nisam trišten pijan već uveče krenuo kući.

— Nije l' te birtaš baš izbacio? — upada mu u riječ bać' Martin.

— Kako bilo da bilo, dosta to, da sam imao namiru da idem kući, nastavi naš baćika. — Dosta je bilo mislio sam, i vrime je da već idem kući. Nikako sam isteturo iz bircuza. Putem sam bome zaplićao nogama. No nečisti me natento da u još jedan bircuz svrnem. Samo u još jedan, na još jednu čašu. Doteturo se ja do jedne velike kuće sa velikim vratima i pomislio: aha ovde ću još, al' samo da malko žeđ ugasim. Jedva sam ljudi moji, napipo bravu i još teže sam mogo da otvorim velika vrata. No ipak potrefim i uđem. Kad ja unutra, a ono potpun mrak.

— Nisi l' upo u crkvu? — upitaće dida Filip.

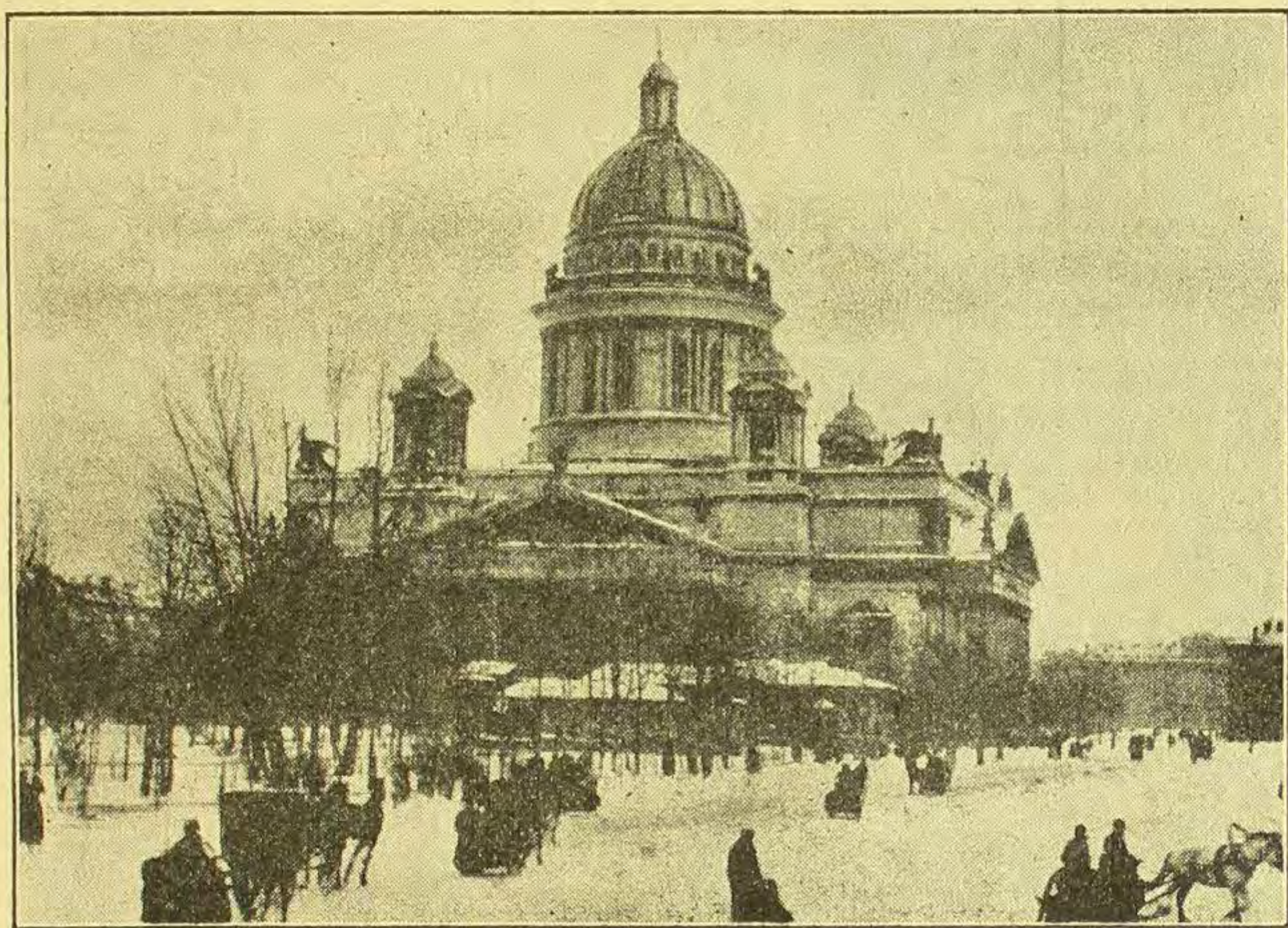
— E, čekajte malo — i nastavi — Pomislim, možda su u drugoj sobi i idem dalje, da tražim drugu sobu. Ali nikako da se snađem. Sad naiđem u mraku na ovo, sad na ono. Vičem birtaša, psujem ga, — kud se u gajtan . . . i tu kresne, — sakrio.

— Pazite ne vidite, koga ima tu, — upozori moja dobra majka blago ali odlučno našeg baćiku na moju prisutnost, kako je to ona uvijek običavala činiti, kada se nekome iskliznula koja nedolična.

— Pa malo sam se zabunio — izvinjava se upozoreni i nastavi dalje.

— Lutao sam u toj mračnoj dvorani dok me piće nije potpuno savladalo, te sam zaspo. Probudio sam se na otkucavanje crkvenog sata. Mnogo je otkucavalo — moralo je biti ponoć. Opi-pam prvo klupu, otvorim oči, te šta vidim prid sobom? Pravi prav-

cati mrtvački sanduk. Protarem dobro oči i vrlo isklištim. Ne viruem njim ni sam, ali misečina je bila te sam mogao dobro da vidim da mrtvački sanduk leži pridamnom. Ustravio sam se i upito, gdi sam ja? Ko mi je to umro? Još jednom protarem oči i razgledam se, kad ono neki kipovi gledaju na me. Opazim i kandilo iznad mrtvačkog sanduka sa fitiljom, koji svitluca, a oko sebe i neke barjake, te konačno posle dugih časova provedenih u najvećem strahu odgonetim da sam ja zapravo u crkvi. Ali kako sam dospio u nju sada u nevrime. Imao sam kada posli dugog nagađanja, da rišim i tu zagonetku.

Katedrala u Petrogradu (Lenjingradu) u Rusiji, pretvorena od boljševičke vlade u muzej bezbožničkog pokreta.

Morao sam svrnuti u crkvu baš kad je zvonar bio došao da odzvoni na večernje pozdravljenje. A imao sam vrimenta da se i Bogu pomolim, da Ga molim za oprostjenje, što sam toliko puta blagdanom propustio da idem u crkvu, a sada upo ovako u nevrime. Jeza i strah me je hvato, kada sam došo k svisti, da sam rob, da moram u društvu da budem sa mrtvačkim sandukom (koji je zbog mrtvačkih misa stajao na srid crkve).

Ali kako da se izbavim iz ove svete tamnice — pomislim. Pokušo sam u svom velikom belaju, da otvorim svaka crkvena vrata no Sepika zvonar jih je sva dobro zaključo. E', ni valjde, moram da dočekam jutro i opet pozdrav Gospin, kada bude Sepika dolazio da zvoni. Dugi su to bili časovi. Možete misliti, kako sam nestrpljivo očekivo kod velikih vratiju svoje spasenje. Ipak jednom začujem korake, koji su se približili crkvi. No pri-

varih se, jer to nije bio Sepika. Taj je pored crkve prošo. Htio sam da vičem, no ipak sam se strpio. Strpljen, spašen — pomislih.

Već je osvanulo, otkucao sat i tri fitalja na četiri, kad najednom začuh i opet korake. I zbilja neko stane prid crkvena vrata, ključ škrine jedanput, dvaput i vrata se otvore, a ja od radosti iz sveg glasa uzviknuh: „Hvala Bogu!“ Kad to čuo Sepika i ugledo me onako bilog, sidog u košulji i gaćama, on se švapski: na čelu, ustima i na prsima križićem prikrsti i u tren se oka okrene, put pod noge, pa ko iz puške, biž kući. Ostavio je i ključ i crkvu i zvonjenje na pozdravljenje. Putem je ajmekao i stalno „oh Kott! oh Kott!“ Boga zvao u pomoć. Tako je bižo, da mu noge valjda ni zemlju nisu dotakle. Ko da je letio. No od radosti trčao sam i ja za njim i vikao: „Ne biž Sepika, ja sam bačika! Ne boj se ništa, kud bižiš, ta ja sam bačika!“ Al' ti moj Sepika ni da haje, nego još bolje biž, sve mu se tur trese. Cigurno je siroma mislio, da sam ja duh pok Đuke Bošnjaka, čija je mrtvačka misa — kako sam dozna — baš prije jedan dan bila. I kad je stigo kući, Sepika je lego u krevet i tri ga je dana hvaćala groznica.

Tog jutra nije bilo ni zvonjenja na pozdravljenja, ali sam ja tog jutra baš — putem do kuće — pobožno pozdravio Gospu, kao valjda ni prije, ni posli nikada tako — završi svoj doživljaj naš bačika.

Smijehom smo dočekali svi prisutni povampirenje dobrog bačike Nikole, poslije jednog grbavog dana i u strahu provedene noći.

Najslade smo se ipak nasmijali pretrpljenom strahu bač' Sepike zvonara, koji je od onda slao uvijek svoga zeta Hanciku da zvoni na večernje i jutarnje pozdravljenje.

Ilija Džinić.

MARIJA I ŽIDOVI

— Narodna —

Šetala Diva Marija,
Po raju, po ravnom polju
Sustrili je Židi-Židovi
Proklete majke sinovi:
„Tako ti Boga Marija,
Šta ti se sjaji u nidri?
Jeli je sunce il misec?
Jeli je dite Isuse?“ —
„Nit mi je sunce, ni misec,
Nit mi je dite Isuse!
Već jesu moje rukave;

Svakakom svilom vezene,
Pričistim zlatom punjene“ —
„Izvadi da mi vidimo“ —
„Šta ću sad kume Ivane?
Oteće Židi-Židovi
Proklete majke sinovi“ —
„Otkini zvizdu od krune,
Pa baci doli u more,
Zvizda će morem ploviti
A Židi će za njom toniti
A ti ćeš po njoj hoditi.

Iz zbirke I. P. Jablanović. ❧

MUDAR SELJAK

Neki je okrutni vojvoda silno prezirao svoje podanike, osobito seljake „Samo kandžijom po njima!“ bilo je njegovo geslo.

Slavio je baš svoj četrdeseti rođendan. Plemstvo se po običaju sakupilo, da mu čestita. I zabava je baš bila u punom jeku kad, najednom uđe sluga i najavi, da pred vratima stoji neki seljak i silom hoće da uđe, jer da nosi vrlo važnu vijest za vojvodu.

„Zar je lud ili što? Zar ne zna, da imam goste? Ali kad već nosi vrlo važnu vijest, neka uđe. Barem ćete, prijatelji, vidjeti, kakve ja imam seljake. Za glavu bih se okladio, da će doći s kakvom molbom, htjet će, da mu učinim kakvu milost. No baš dolazi u pravi čas!“ uvjervavao je vojvoda svoje goste.

Tek što je te riječi izrekao, uđe u dvoranu seljak obučen u svečano ruho i s veselim licem. Svoj se gospodi duboko pokloni i ostane stajati kod vrata.

„Što želiš?“ upita ga vojvoda sav bijesan.

„Vaša milosti“, počne seljak, „čuo sam da ste izgubili prsten, koji je imao veliku vrijednost i koji je bio vašoj milosti veoma drag“.

„Jest, bila je to velika uspomena, koju sam izgubio negdje u lovu“, potvrdi vojvoda. „Možeš li mi nešto reći o njem?“

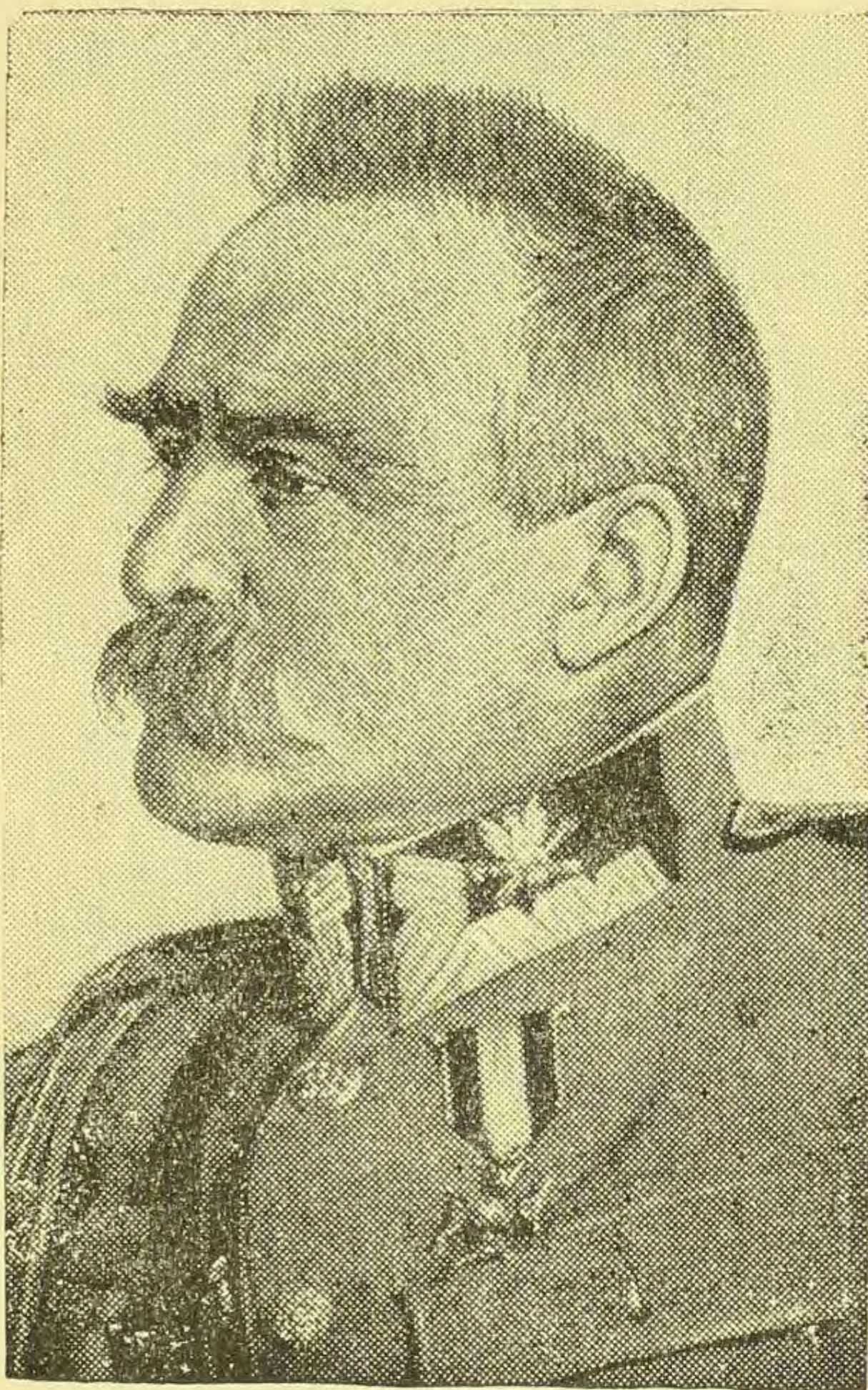
Mjesto odgovora izvadi seljak iza pasa prsten, koji se sav sjao od dragog kamenja.

„Neka pogleda vaša milost, da li je to vaš prsten, pa ako jest, molim, da budem milostivo otpušten, da odem“, seljak će.

Vojvoda skoči i klikne:

„Jest, to je on! A gdje si ga dobio?“

„Našao sam ga“.

Maršal Josip Pilsudski veliki vođa poljskog naroda preminuo je 12. svibnja 1935.

„A gdje?“

„Na putu, koji vodi k vašem dvoru. Bio je između dva kame-
na i zato sam vam ga brzo donio“.

Iza tih riječi nakloni se i pođe

„Kuda ćeš? Zar ne znaš, da sam objavio, da će svaki, koj-
mi nađe taj prsten, dobiti veliku nagradu?“ zaustavi ga vojvoda.

„Oprostite, ali ja toga nisam znao, jer stanujem daleko od ljudi“.

„Ne govori, kao da ne želiš nikakove nagrade. Svoje se riječi
ne ću odreći!“

„Molim, ali ja sam izvršio svoju dužnost...“ govorio je se-
ljak prostodušno.

„Meni je to svejedno“, odvrati vojvoda. „Hoćeš li novaca ili
što drugo?“

„Ako vaša milost dopusti, molio bih nešto drugo“, seljak će,
praveći pri tom tako šaljivo lice, da se gosti nisu mogli uzdržati
od smijeha.

„Što dakle želiš za nagradu?“ upita ga vojvoda.

„Molio bih za dvadeset i pet vrućih batina debelim štapom“,
zamoli seljak, migajući očima.

Svi prasnuše u gromovit smijeh. Vojvoda se jedva snašao,
pa će seljaku:

„Traži drugu nagradu, ili ću morati da mislim, da kod tebe
nije baš sve u redu“.

„Baš zato, što sam kod zdrave pameti, hoću dvadeset i pet
vrućih batina, jer ja od tih ne ću ni jednu dobiti“, odvrati seljak.

„Šta?“ u čudu će vojvoda.

„To je naime ovako: Kad sam došao u dvor i molio vratara,
da me pusti k vama, nije me htio pustiti, dok mu nisam obećao
četvrtinu nagrade, koju ću dobiti za nađeni prsten. A kad je i dru-
gi sluga to doznao, nije me ni on htio pustiti, da uđem, dok i nje-
mu nisam obećao četvrtinu nagrade. U predvorju je bilo još gore.
Tu me je zaustavio upravitelj te me nije htio pustiti, dok mu nisam
obećao polovinu cijele nagrade. I tako meni ne ostaje ništa“.

Tek kad je to seljak izrekao, nastala je bura smijeha.

„To si izvrsno učinio, prijatelju!“ klikne vojvoda. „Što su htjeli,
neka im bude! Kad si sve pošteno podijelio s tim nitkovima, neka
svaki dobije svoj dio“.

I odmah naloži vojvoda, da se „nagrada“ podijeli, pa se za
čas stao razlijegati jauk „nagrađenih“ slugu.

A seljaku dade vojvoda zato, što se pokazao tako čestit i mu-
dar, deset dukata i još ga je pozvao, neka sjedne k stolu među
goste, koje je seoski filozof svojim riječima i dosjetkama ne samo
zabavio, nego im pokazao i to, da i priprosti seljak nije lud, pa mu
je teško, ako gospoda s njim postupaju kao s robom.

Taj je događaj tako djelovao na vojvodu, da je toga seljaka
uzeo u svoje vijeće, te je otada ostao najveći seljački prijatelj.

Iz „Hrvatske Straže“.

Ivan i Bašo

— Hvaljen Isus. —

— Hvaljen Isus, Ivane brate!

— Vazda budi hvaljen, brat' Bašo. A odkud ti?

— Ha, dolazim sa sastanka. Došli su nam mudri ljudi, pa su nas lijepo poučili.

— A šta ste tako lijepog učili?

— E, šta. Eto: Da nema Boga, da čovjek samo ovaj život ima, da taj život treba dobro *iskoristiti*, a da nam to priječe buržuji: kapitalisti i popovi.

— Kaki, kako?

— Eto kako. Kapitalisti nas gule; oni se valjaju u svili a mi „ko kera na zimi“

— A popovi? . . .

— A popovi nas uče, da će nas Bog za strpljivost našu naplatiti u nebesima samo nek trpimo i nek patimo

— A šta ti?

— Pa ja ko i svi drugi: velim, nek ja tade na zemlji imam svaka dobra, a za nebesa kako bude . . .

— Nije dobro, Bašo. Ako se ljudi za nebesa ne budu starali, neće biti srećni ni na zemlji.

— Snaci će ih svakojake nevolje i nesreće.

— A, tako popovi viču. A mi već ne slušamo njihove opomene. Nek ja imam ovoga svijeta . . .

— Hajde, hajde. Ali ja znam, da ćeš se i ti a i svi vi — pokajati.

— Kako bude. Ja sad ovako. Zbogom Ivane!

— S Bogom pošo, Bašo.

Gđica Marica Kolar

Šokica iz Berega, koja je u augustu 1934. u više mahova velikim uspjehom pjevala naše narodne pjesme na zagrebačkoj Radio-stanici uz pratnju šokačke Mikine bande iz Bačkog Brega.

*

Bašo, otkako je ostario, došo u varoš i obrađiva vinograd. Vinograd mu malo odaleko, pijesak dubok a noge stare, pa bome,

uveče ima što da pati. Bole ga noge. Đula ga nagovori i on kupi magarca, sa dvokolicama zajedno.

Magarac miran, ko jagnje, mator, gotovo ko Bašo, a istrajan ko bivol.

Kupio ga od jednog prosjaka. Prosjak bijaše bogalj, nije mogao na noge, pa kupio magare i na dvokolicama obilazio, proseći. Sad, kad se malo otuko, prodo magare pa kupio konja.

Magarac, sad već Bašin, toliko godina prosjački, navikao, da čim čuje

— Hvaljen Isus!

on stane. To je navikao još u prosjačenju. Bašu, svi ga poznavali, kako ga ko sretne i pozdravi ga sa

— Hvaljen Isus!

a magarac stane, kao još kod prosjaka. Iza pozdrava milostinja.

Baši je sprva godilo. Stao na putu, pa se porazgovorio sa znancima.

Ali mu poslije dodijalo. Bilo je da je trebalo i žuriti, ali magarac na svaki pozdrav stane.

Bašo oparmači jedared. Magarac u trk. Ali kad čuje pozdrav od znanaca što nailaze, magarac opet stane. Bašo opet hajkaču, pa udri po magarcu.

Kad je Bašo vidio, da je zalud, on ti kući, sađe sa dvokolice, batinu u šake, šake popljuje pa nazdravi:

— Hvaljen Isus!

I magarca preko ušiju. Onaj zatrese glavom, pa čeka. Bašo opet, snažno vikne:

— Hvaljen Isus!

I opet maksu preko leđa.

Tako je bio magarca čitav jedan sat. Najpre iskaže pozdrav, sad polako, sad više, sad sa grožnjom.

— Hvaljen Isus!

i iza svakog pozdrava po magarcu.

Kad se već zamorio od bijenja, tada sjedne na dvokolicu i i podeka, natrag u vinograd.

Došo tu iza zarazne bolnice, blizu Zorke, Nađarita. Tu ga sretne troje četvoro poznati. Oni pozdrave Bašu:

— Hvaljen Isus!

Kad je magarac čuo prvo

— Hvaljen Isus,

on načuli uši, nadiže rep; kad čuo drugi pozdrav, on skoči u kolima, a kad treći, on spopade dvokolicu i smukne među jame i i bare, tamo, gdje su ciganske čerge i potrče, ko pomaman preko jamurina i barušina. A Bašo u dvokolicama.

Cigani istrču pred njih, ciganke, pobožne, kriču: „Isuse!“ a magarac još bješnji skoči sa brega u duboku baru, kola se razlete a Bašo žbuć u baru s magarcom zajedno.

Cigani ih izvuku. Magarac prebio nogu a Bašo se ugruvao, pa ni rukom ni nogom da makne.

Na Boga, naiđe komšija Mate s koli i Bašu cigani natovare na kola.

Jedva im prostenjao:

— Magarca ubite. A dvokolice su vaše. Cigani tri dana lizali prste iza magareće gozbe, sastavili dvokolice i potukli se čije će da budu.

A Bašo tri dana povraćao vodu što ju proguta, što su se u njoj kupala bila cigančad i valjali svinji iz okolišne pudarine.

*

Ivan potraži Bašu još bolesnog, u krevetu.

— Šta je, šta se dogodilo, Bašo?

— Eto. Taj me vražji magarac nagrdi do zla boga.

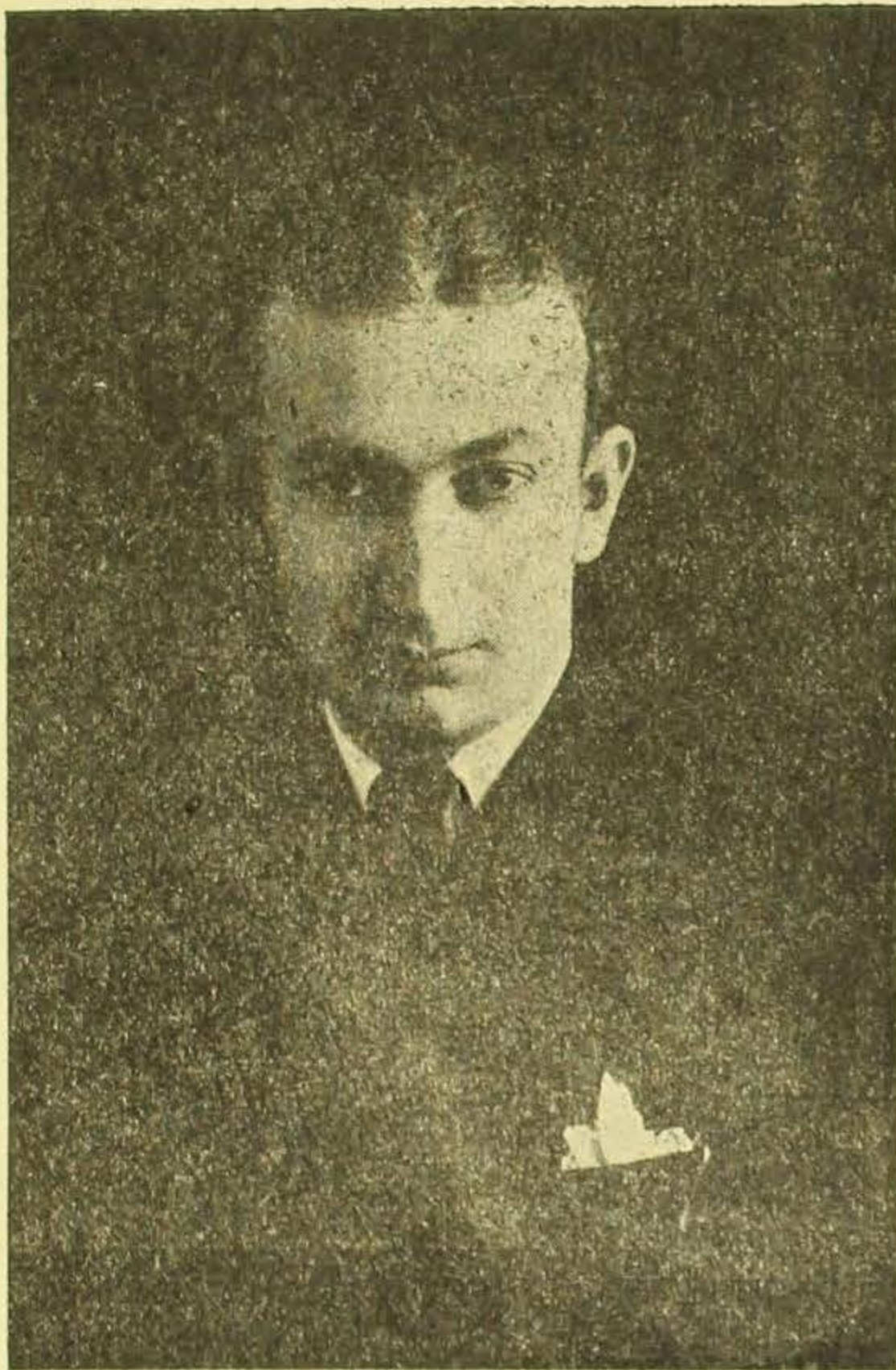
— E, tako je to, brate Bašo. Taj je magarac nalik na ljudsku narav. Dok na

— Hvaljen Isus! stane, dobiće po komadić kruva, još će i napredovati, kao tvoj prosjak, što ti prodo magare. A kad vi komuniste izbijete, batinom iz ljudske naravi taj

— Hvaljen Isus, ona će pobjesniti, kad čuje ime Isus, i kad čuje Bog i vjera, pa će sve čovječanstvo izvrnuti u blato, gdje će se ono obogaljiti, nagutati smrdljive buzalice i bolovati, dugo i dugo, kao i ti, dok se ne oporavi i opet ne prozbori, mirno:

— Hvaljen budi Isus!

— Vazda budi hvaljen!

G. Ante Jakšić
stud. phil. Šokac iz Berega, pisac kazališnog komada „Dida-Tomin jid“ (str. 81) i naš stalni suradnik.

SELJAKOVA MOLITVA U RANO JUTRO

Otvorio sam srce svoje Gospodine pri rađanju novoga dana
 Da uđeš u njega ko svijetlo sunca što ulazi u domove naše,
 Da budeš gospodar dobra i mira moga sirotog stana,
 Da pogledaš smiješkom na moje puste i obilne paše!

U Tvoje sam ime i danas otvorio uzdanjem oči,
 Da Tvoja milost nikad za nas se griješne ne smanji,
 Da noga moja još uvijek putem istine kroči,
 I da nam ko dosad dadeš i kruh naš svakidanji!

Neka se uvijek mržnja iz srca našeg izbriše,
 Ljubav bratinstva i sloge iz naših nek žari se zjena,
 Na naše poljane pusti svoje obilne kiše,
 Paše zaodjeni klicom lijepog i dobrog sijena!

Dozvoli da ova zemlja što leži svježa i crna
 Usjevu našem, grudi ko mati djetetu, poda,
 Da donese iz nje radost bačenih ufanjem zrna,
 Koja će donijet za nas blagoslov svojega ploda!

Nek ova zemlja je majka, koja nas voli i hrani,
 Neka je naša nada što za nas darima cvjeta,
 A Ti je, Gospode, uvijek ljubavlju očinskom brani
 I ljubav tvoja ko i nas neka je stalno sreća!

Ante Jakšić.

Nov čoban

Pogodio gazda novog čobana, pa mu predao stado da tjera na pašu. Jedna matora semekasta ovca previše se napasila, pa je zato išla vrlo polagano i zaostajala za drugima.

Čoban se rasrdi, što se tako polako vukla, pa ne htijući čekati uzme kamen i baci se za njom. Nesrećom pogodi ju u rog i otkrnji ga. Sad se kajao i bojao svoga gospodara, te moljaše ovcu da ništa ne kaže gazdi.

„Imaj mozga“, odgovori mu ovca, „ako ja i ne kažem ništa, ali će kazati moj krnjavi rog“.

Svako djelo, dođe na vidjelo.

DIDA-TOMIN JID

Kazališni komad u jednom činu na dijalektu Šokaca u B. Bregu.

L I C A:

Dida Toma
Fila Marcin
Šumski jager

Šanjika, gimnazijalac
Kći, dida Tomina
Dječak

I. Č I N

(Pred kućom, koja se nalazi na kraju sela, sjedi dida Toma, puni lulu, oljučka i mrko gleda pred sebe kao da nešto važno razmišlja. Iznad komšinske kuće sja sunce i dok se lagano spušta k zapadu baca tople i rumene zrake u dida Tomino dvorište, kao da u njemu želi sve oživiti i ugrijati, a sa ulice se čuje neki muški razgovor, onda prođu putem kola, zalaje pas potrče kokoši i zakokolaču nesnosno i zagušljivo. Sjedi dida Toma, vuče iz lule dim, dok iz pašarina dopire mukanje krava, šuštanje vjetra u granama. Mala, drvena vrata koja vode na ulicu polako se otvore, kroz njih provuče se vrlo oprezno Fila Marcin pogleda dida Tomu i uđe.)

I. P R I Z O R

DIDA TOMA I MARCIN

MARCIN: Evo ja svratijo malo, dida Tomo, da videm šta radite. Reko', nisam davno bijo kod vas po idem sad.

DIDA TOMA: Šta je, šta si došo?

MARCIN: Pa došo sam da vas videm, komšije smo.

DIDA TOMA: Nisi moro doć, nisam ti zvo! Nisam ti željan!

MARCIN: Uh, majku mu, dida Tomo kaki ste vi i čovèk. Ta još nisam dobro ni unišo, a vi bi mi već otirali, umisto da kažete da lipo pored vas sidnem. No to je baš nešto, ja se vamo uputijo da se s vama ko š

čovèkem izdivanim, a vi ope' o'ma' tako.

DIDA TOMA: Znam da ne valjaš ko ni tvoj otac pa šta se onda mogu s tobom pametno divanit. Šta ti još znaš. Dite si. Ja sam stari selski majstor koji zna svašta opraviti i voljijo bi' vidit boljeg od mene. Nije ga još mama rodila. Jer što ja napravim to samo treba stat pa gledat.

MARCIN: Imate pravo, dida Tomo, cilo vas selo poštiva, jer vas svi poznaju ko poštenog i radenog čovèka, koji kad nešto počme opravljat i Bog za njega zaboravi!

DIDA TOMA: Lažeš!!! To
tvojem ocu kaži!

MARCIN: Eto, vi se ope
'o'ma' srdite. Ko je taki i vidijo
bit. Tijo sam eto da vas pofa-
ljam a vi se srdite ko da vam
štogod zlo mislim.

DIDA TOMA: Šta onda i
brbljaš makar šta!

MARCIN: Ta znate, ja sam
vam samo reko što sam čo kad
je neko u selu pripovido.

DIDA TOMA: Taki je i taj ko
i ti! Eto, videš tu kuću!

MARCIN: Viđem!

DIDA TOMA: To sam ja sam
napravijo!

MARCIN: To je lipo.

DIDA TOMA: A videš tu
šupu!

MARCIN: Viđem!

DIDA TOMA: To je videš,
ova moja sveta ruka napravila.

MARCIN: Da šta vam je ono
tamo kraj dasaka?

DIDA TOMA: To je suvaja
na koje meljem.

MARCIN: No i vi što same-
ljete to bi' cigurno sve ja pojijo.

DIDA TOMA: Ždero! Ti ni ne
znaš ništa drugo. Da ti se samo
najist pa u bitange. Ni vrag od
tebe nema nikakve koristi.

MARCIN: Ja sam, pravo da
vam kažem, mislijo, da je to
„kancelarija za vaše privatne
stvari“.

DIDA TOMA: Uh grom te
ubijo! Ti da tako divaniš od
moje suvaje! Ti ni sva vaša fa-
milija nije tako štogod imala od-
kako ju je Bog šopijo i ti da se
onda još prdačiš!

MARCIN: E, jeste vi, dida
Tomo, baš nagal čovek.

DIDA TOMA: Ne divani kad
ne znaš! Još nikad nisam od
tebe č'o pametnu rič!

MARCIN: Ah, baš mi sad
palo na pamet. Je l' bijo kod
vas jager?

DIDA TOMA: Kaki jager?

MARCIN: Pa jager iz šume

DIDA TOMA: Nije bijo.

MARCIN: Ja sam mislijo da
je svakako bijo, pa sam zato i
došo da viđem. Baš prija dva
dana idem ja u selo, kad prid
mene bane Edika svirač pa mi
pripovida da je baš sad eto na-
išo na njega šumski jager i ka-
že da traži nikoga komu bi mo-
go povirit da tako malo pripazi
na šumu. Pa pita jager njega,
možda on zna tako koga za taj
poso i kaže kako bi bilo da do-
đe k vama pa da vas zapita.
D'o bi misečno 600 dinara, a što
ulovite diljili bi!

DIDA TOMA: Pa šta mu je
kazo Edika?

MARCIN: Kaže nije vridno
da ide k vama jer on i onako
zna da to nije za vas, već ste
star, a onda nebi se ni vi sami
cigurno 'tili primit, jer bi sva
drva od vas pokrali.

DIDA TOMA: No ljudi, taj
Edika, to je pogan čovek! Pravi
pravcati huncut!

MARCIN: Pa izbiljom nije
bijo kod vas jager? Ja sam mi-
slijo da će svakako doć! A vidi
samo taj povirovo Edike. A ope
tribo je doć da se s vama izdi-
vani, ja mislim da bi to još naj-
bolje bilo.

DIDA TOMA: (Ustao, htio je da
nekuda ode, ali se zaustavio pa vrlo
gleda u Marcina, dok ga ovaj mirno
promatra i zamišljeno klima glavom kao
da mu je žao što jager nije došao da
se sa dida Tomom izdivani.) Ne bi
tako štogod mislijo od tog Edike!

MARCIN: Pa sad svejedno
već, kad nije došo nije, Valda
se vi ne jidite zbog toga!

DIDA TOMA: Kako se i ne bi' jidijoj! Gotov mi krov iz usta izo! I onda još odgovorijo čoveka da ne dođe. A ovi' sam

dana i moju pušku opravijo, evo doneću pa da ju videš, jer pogodijo bi š njom da zmuriš a ne ovako. (Ode).

II. PRIZOR

MARCIN I DJEČAK

DJEČAK: (Uđe gologlav i bos, drži ruke u džepovima i fićuka: A kad ga vidi bebe ljubiti ne smem. Fila Marcin mu se nasmije.)

MARCIN: Šta ideš?

DJEČAK: Šta bi' išo.

MARCIN: Slušaj, oš ti mene poslušat?

DJEČAK: A šta to?

MARCIN: Otiđi k jageru i kaži mu da je dida Toma kazo da svakako k njemu dođe, jer bi 'tijo š njim divanit.

DJEČAK: O, a šta 'š mi dat?

MARCIN: Evo ti cigaretli, al' cigurno mu kaži nek dođel' (da mu.)

DJEČAK: 'Oću! (Ode.)

III. PRIZOR

MARCIN I DIDA TOMA

DIDA TOMA: (Nosi u rukama jednocijevku, staru i gotovo za'rdalu i daje ju Marcinu, a ovaj je vrlo ozbiljno razgleda.)

MARCIN: To je uistinu puška!

DIDA TOMA: Taku treba samo tražit!

MARCIN: I taj jager nije k vama došo! A ja sam mislijo da će svakako doć. Jer najbolje je ope' da čuje šta ćete vi kazat, pa ni?

DIDA TOMA: (Uzme od Marcina pušku i metne je na astalčić) Taj Edika, to je poganin. Upropastijo mi čili život. Pomisli samo na mišec 600 dinara.

MARCIN: A onda još i ono što ulovite u šume diljite. Sad istina je, vi bi prija ubili kera nego zeca, al' ope' . . .

DIDA TOMA: Ne laj! Kad ja imam pušku pa namišanim taj je zec obro bostan. Naubijo sam ja zecova za moj'ga života više nego što si ti ji' i vidijo.

MARCIN: Pa ja ni ne k-žem, dida Tomo, da niste. Nisam ja to nikad ni mislijo, samo znate kako se svit u selu pa svašta divani.

DIDA TOMA: Kad nema drugog posla nek divani! Al' taj Edika...uh.

MARCIN: Pa obi se vi, dida Tomo, primili da čuvate šumu, da vas je jager pito?

DIDA TOMA: To se zna da bi' se primijo. Čuvo bi' mu šumu, kako mu još niko na svitu nije čuvo, ni' će mu čuvat! A ovaj, je l' ti Filo! Je l' jager već do sad našo koga?

MARCIN: Kazo mi Edika da je ošo u Kolut da pogodi Švabu, kad vi nećete, al' da mu je Edika kazo samo toliko: možda bi se dida Toma primijo, ja sam ciguran čovek bi lipo došo k vama, pogodijo se i sad bi se vi već uveliko puškom na ramenu špancirali po šume.

DIDA TOMA: I ošo esapiš u Kolut?

MARCIN: 'Ošo!

DIDA TOMA: I da Švabu pogodi!

MARCIN: Kokad nema našeg svita, koji bi od tog mogo pošteno živit.

DIDA TOMA: (Češe se iza uha, klima glavom, duboko uzdiše i vidi mu se na licu da se sav predao u teške misli i jedi se kao valjda nikada do

sada. Sa ulice je već i mrak počeo da ulazi u njegovo dvorište, naokolo je svuda već mir, samo s vremena na vrijeme odnekud iz sela dopre djevojačka pjesma, ali je dida Toma ne čuje, niti želi da čuje. U susjednom dvorištu plače nečije dijete piskavim glasom, onda negdje „na velikom sokaku“ pukne bič, prozvrndaju kola i opet nastane tišina)

MARCIN: Sad da sam ja zno, da ćete se radi tog toliko jiditi ne bi' vam ni reko. Ali sam esapijo da ste se vi pogodili . . .

DIDA TOMA: (Gleda ga vrlo ozbiljno, onda sjedne, podlakti se, ali od-

mah i ustane.) Kruv, gotov mi kruv iz usti olo! Znaš li ti šta to za jednog siromu čovèka znači! I to taj Edika, pa da je kogod drugi, već on! Al' čekaj samo, već ću ja njemu pokazat!

MARCIN: A ja, da sam na vašem mistu, ni tom jageru ne bi osto dužan! A sad idem!

DIDA TOMA: Ku' ćeš?

MARCIN: Idem kući. Odviše sam gladan, sve mi zavija u trbuvu. (Ode.)

IV. PRIZOR

DIDA TOMA: (Metne ruke na leđa, stao, pognuo glavu i gleda neko vrijeme u jednu točku pred sobom. Tada sjedne i uzdahne.) Pa to ti je! Pogan je taj naš svit! gleđe kako će ti upropastit. Nikad ti ne misli dobro. Umisto da se raduje kad bi gdi god naš čovek štogod mogobit, on mu još podmeće nogu. Nisi ti to vidijo kod drugog svita. Al' naši su ti taki ko da si je

proklo. Eto, tom je Edike bilo milije da dobije misto mene kolucki Svaba 600 din. misečno. Miliji mu je stranac od svojega. Umisto da je i sam reko: pa dobro bi bilo da barem i naš čovèk dođe na tako malo bolje misto, a on još odgovorijo jagera. No, što je pogan taj naš svit, to samo triba tražit!

V. PRIZOR

DIDA TOMA I KĆI

KĆI: (Izađe na kućna vrata.) Triba dado da jidete!

DIDA TOMA: Najijo sam se i suviše.

KĆI: Možete eto tu prid kućom. Sa' ću ja namistit astalčić pa vi jidite! (Ode.)

VI. PRIZOR

DIDA TOMA: Ta nebi jager boljeg čoveka od mene našo za taj posov. Čuvo bi' mu šumu kako mu još niko živ nije čuvo. Uzo bi pušku na rame i cili dan i cilu bogovu noć bi' išo ispod rastova i nema toga ko bi mi živ makar drvce odno! A onda zecevi, pa misečno 600. din.! E ljudi, ovo je za mene smrtna uvrida! Moram prija vrimena još

ostarit, kika će mi poispadat, očelaviću i nikad neću oprostiti moći tom Edike za taj njegov kereći jezik. Ta šta nije ćutijo, zapušijo laloke a ni još odgovarat jagera! (Ustao je i ide dvorištem, uzdiše i mrguda. Čelo mu je mračno, iz očiju mu sja otrovna mržnja, u duši mu se nešto komeša i muči ga i guši. Njegova kći za to vrijeme iznosi ćupicu s mlijekom i kruh te sve to položi na stol.)

VII. PRIZOR

DIDA TOMA I KČI

KČI: Eto, dado, pa vi jidite, a ja idem u selo.

DIDA TOMA: Ne triba mi! Nosi mi to s očiju!

Kči: Šta vam je dado?

DIDA TOMA: Ništa! Sit sam i brez jila. Ako ćeš it, onda idi i nemoj mi još i ti jidit, jer i onako mi je već dosta!

KČI. (Gleda ga sa strane, slegne ramenima i ode začuđeno u selo.)

VIII. PRIZOR

DIDA TOMA: (Šeta se i mrguda Zastajkuje, trlja rukom čelo i najзад pogleda u ćupicu, sjedne, uklade u tanjur mlijeka i počme polako, preko volje, da jede. Mrk je i zlovoljan. U dvorištu se hvata sve gušći mrak. Na dudu su za-lepršale kokoši, na ulici su se nečija djeca potukla, dok opet koji mališan

udari prutom u dida Tominu kapiju, pas potrči digavši repinu, te laje bijesno i resko, a dida Toma skuplja već prosi-jede obrve ispod kojih sijevne oštar plamen. Šanjika, sa đaćkom kapom bez broja na glavi, u sportskom kaputu, promoli se kroz vrata, priđe dida Tomi, sjedne mu sučelice na kamen pred dudom.)

IX. PRIZOR

DIDA TOMA I ŠANJIKA

ŠANJIKA: Faljen Isus, dida Tomo.

DIDA TOMA: Amen, momče! Još mi samo ti tribaš!

ŠANJIKA: Na zdravlje.

DIDA TOMA: Ne bali!

ŠANJIKA: Ho, majku mu, kažem vam ko čovjeku: na zdravlje, jer viđem da večerate, a vi da ne balim.

DIDA TOMA: Kad ti ne pitam, onda i ne divani!

ŠANJIKA: Idem ja sad, dida Tomo, iz sela i viđem kolutskog Švabu kako ide iz šume.

DIDA TOMA: Tog, što ga jager pogodio za čuvara?

ŠANJIKA: Jest, tog Švabu. Nosi pet veliki' zeceva i pokazuje ljudima na Varginom čošku. Kaže da je sve to ubijo i sad ji nosi kući!

DIDA TOMA: (Ispusti kašiku i vrlo gleda u Šanjiku.) No, tane mu pet!!!

ŠANJIKA: A čo sam da je vas jager 'tijo pogodit, al' ga je

Edika odgovorijo. No, to baš nije, dida Tomo, od njega ni malo lipo. Jednom Švabe dat da u naše šume gospodari! A i jager da je posten čovek, nebi ga tribo ni slušat. Al' znam jedva dočeko da mu Edika kaže.

DIDA TOMA: Smračilo mi se prid očima i sve mi se okreće! I sve zbog tog nitkova!

ŠANJIKA: A eto mogli ste vi, dida Tomo, da čuvate šumu i sad bi i ti zecevi bili vaši!

DIDA TOMA: Tom Edike, čim ga prvi put sretnem na sokaku, tom huncutu, o'ma' ću pljunit u lice i prid cilim svitem ću mu kazati da je — razbojnik i onda nek ide pa nek mi tuži! Eto, sad sam ja te zeceve mogo imat, a sve je ošlo Švabe. Pa to ti je. Miliji je našem svitu i Švaba neg svoj čovek!

ŠANJIKA: Taj će Švaba sve zeceve u šume poubijat, al' onda ono što je još i najglavnije: 600 din. misečno! To je, dida Tomo,

Bogu plakati. Ni taj jager nije ko drugi čovek! Tribo je ope' da vas pita pa da čuje vaš mišalj.

DIDA TOMA: (Ustao, uzvrtio se i ne zna što bi započeo.) Nek mi više ni on ne izlazi prid oče! Je l' je i on taki ko i taj Edika! Ta iz usti mi je gotov krov uzo! Ta neće oni siromu čoveka pomoć! Samo nek mi još jedan put u dvor dođe.

ŠANJKA: Evo, dida Tomo, ako ćete zapaljit cigaretli i onako pušite korov!

DIDA TOMA: Ne triba mi!

Prisila mi je i večera i sve; sa mi je dosta! Živ ću se poždera to će mi prija vrimena u gro otirati! I svemu je taj Edika kriv

ŠANJKA: I barem da ste ga kadgod uvidili.

DIDA TOMA: Al' nikad. Ni sam mu reko ni idi dalje! Ta da san ga uvidijo pa mi ne bi bilo ni toliko žo, al' ovako, ovako! Al i tom jageru neću ostat dužan!!! (Na ulici se čuje razgovor, žene se smiju, u susjedstvu je očajno zarevao magarac cijelo dida Tomino dvorište ispunio svojim neškolovanim glasom. Na kapiji se pokaže jagerova glava.)

X. PRIZOR

DIDA TOMA, ŠANJKA I JAGER

JAGER: (Uđe) Dobro večer, dida Tomo!

ŠANJKA: Idem ja na večeru! (Ode vrlo brzo.)

XI. PRIZOR

DIDA TOMA I JAGER

JAGER: Idem u selo pa sam svratio da videm šta željite. Na putu mi susrilo dite.

DIDA TOMA: (Smrkao se kao mutna i kišna jesenja noć, oči mu se zakrijesile, ruke zadrhtale. Stao dida Tomo pred jagera nadneo mu se u lice, pogledao ga kao da ga želi pogledom presjeći i iz sve snage poviče: Iz moje kuće o'ma' napolje!

JAGER: Šta vam je? Šta divanite?

DIDA TOMA: Napolje! Take hulje u moje kuće ne trpim!

JAGER: Zvali ste mi da dođem, a sad...

DIDA TOMA: Viđeš ta vraca! O'ma' napolje, jer ću odvezati kera i napikaću ga na tebe! Ko bolji volji Švabu, taj nek i ide kod Švabe, a ja ga ne trpim!

JAGER: Ali, za Boga, dida Tomo, ja vas ništa ne razumim. O kakom Švabe vi to divanite?

DIDA TOMA: O tom tvojem,

što si ga pogodijo za čuvara! Vrlo ga dobro poznaješ! I ti još imaš obraza da mi i u kuću dođeš, nije ti ni sramota!

JAGER: Dida Tomo, za Boga, ja nemam ni pojma o nikakom Švabe. Kakog čuvara spominjete?

DIDA TOMA: Pa toga što si pogodijo iz Koluta!

JAGER: Ja da sam pogodijo Švabu iz Koluta za čuvara! Ko vam je to kazo!

DIDA TOMA: (Stao kao ukopan, pa ni da trene okom) I Ediku si poslušao! Taki si i ti ko i on.

JAGER: Ediku?

DIDA TOMA: Umisto da si mu pljunio u gubicu, ti si ga poslušao i nisi ni tijo doć da mi ko čovèka zapitaš da l' bi' se ja primijo, već si ošo u Kolut!

JAGER: Ali ja nisam pogodijo nikakog čuvara, a Ediku već

misec dana nisam vidijo! Ja o ničem nemam pojma! Ako ste mi zato zvali da mi pucujete i tirate iz kuće, onda ću vas tužit za tu uvridu, jer sam ja pošten čovèk!

DIDA TOMA: Nisam ja tebe zvo!

JAGER: Kako da niste, kad malo prija došlo dite i kaže: poručijo dida Toma da smista dođete k njemu!

DIDA TOMA: (Promatra ga velikim nepovjerenjem i mjeri ga od glave do pete. Vidi se da ga je događaj iznenadio i nikako da se snađe. U očima mu se prelijeva nerazumijevanje. Mrak je već pokrio sve stvari koje se još tek nekako razabiru, sa „velikog sokaka“ čuje se pjesma:

Dika diku — umiva u mliku,
A mi rode — nemamo ni vode!

glas biva sve tiši i melankoličniji i odlazi preko kuća niz poljane.) Ja da sam poručijo!

JAGER: Vi da! Valda mislite da ću dopuščat da mi držite za budalu!

DIDA TOMA: Nisam ja nikog zvo! Viruj mi, sinko nisam!

JAGER: A ko vam je kazo da sam ja išo u Kolut Švabu pogodit za čuvara?

DIDA TOMA: Pa sad je tu malo prija bijo Fila Marcin i sve mi je on to reko, pa onda Šanjika . . .

JAGER: I vi ste jim povirovali! Ta oni su se sigurno sva- ma našalili! Nemu valda pametnijeg posla! Kako šte jim samo mogli i povirovat!

DIDA TOMA: Uh! To mi je onaj ždera slago i onaj... onaj... Nek mi više ne zakorači ni jedan u dvor, jer ću jim noge pokidat, čak na sokak ću ji izbacit! Nek mi više ne izlazi na oče! (Sjedne zdvojno na stolicu.) Živ, živ se moram požderati!

JAGER: Ali šta se sad jidite kad znate da sve nije istina.

DIDA TOMA: Živ, živ ću se požderat i prija vrimenta moram umrit.

JAGER: Ali nema smisla da se jidite, dida Tomo, kad znate da su se samo s vama šalili.

DIDA TOMA: Nisam ni ko čovek večero i sve to zbog nji, i ždero sam se zbog nji! I sad se eto jidim što sam se toliko jidijo i jidiću se zbog toga nedilju dana . . . Uh . . . Uh . . . (Iz daljine dopru zruci zvona, a na kapiji se pokaže glava File Marcina i Šanjike. Dida Toma digne glavu i kada ih spazi, skoči, zgrabi sa stola pušku i potrči prema njima vičući:) Ždero! (Lagano se za to vrijeme spušta zavjesa.)

— Zavjesa. —

Ante Jakšić. •

Veče nad poljima

Negdje gavran gače promuklijem glasom
opijen mirisom rascvjetanog granja,
lotos je bijeli zaspo nad talasom
i predo se mirno u naručje sanja.

Pjev se zrikavaca u daljini gubi,
zlatokrili bumbar na počinak l'jeće;
i dok večer plaha krošnje meke ljubi
po nebu se pale i žmirkaju s'vjeće.

Stjepan Bešlin.

Proljeće me je povelu u šumu

Bosonogo, plavo i rumena lica,
Proljeće me smijehom povelu u šumu,
Pratila nas nježnost zaljubljenih ptica
A prah nam se podo po stazi i drumu!

Za nama su djeca trčala sa krikom,
Opijena dahom svježine i snage,
Dok je večer mirno nad selskim šljivikom
Otvarama svoje krupne oči blage.

I proljeće hitro, krhkih nogu bosu',
Tapkalo je vješto sve ispod drveća,
Prvu ružu noseć u kuštravoj kosi,
U očima otsjaj tihih selskih svijeća.

I kad najzad sjede na rub šumske česme,
Zagledav se plaho put selskoga dola,
Čusmo tople glase djevojačke pjesme,
Kao refrain dalek već minulog bola!

Ali toga časa u plavoj tišini,
Mjesečevo dok nas promatralo oko,
Ganuti il' pjesmom il' ljepotom noći,
Uzdahnusmo oba teško i duboko . . .

Iz daljine je došao vlak

Kroz rodna polja, šume i sela
Zadihan stigo je vlak,
Po crnom putu dovuko k nama
Večer i meki mrak.

Za njim su strahom gledali doci,
I vrba zamišljen stas,
Na pozdrav mu se svio samo
Do klasa pozlaćen klas . . .

I on je sopto plućima teškim,
Iz očiju sipao žar,
Ko da je htio izliti na sve:
Nemir, bježanje, jar!

I tek što za tren bješe stao,
U dalj je jurnuo ljut,
Ali je za njim ostala večer,
Sumrakom prelišen put!

Ante Jakšić.

BAKARA

Nema ni godina, kako je došao u naše selo. Nitko ga prije nije poznavao. Svi su ga zvali Bakara, drugog mu imena nisu ni znali. Prozvali ga tako zbog njegove crvene kose. Ničim nije pokazivao, da mu je to mrsko.

Bio je malo čudan. O svojoj prošlosti ni da bi probijelio. I inače je govorio malo i otresito — skoro nabusito. U prvi mah ispitivali ga ljudi o ocu, materi, kući. Ništa! Bakara samo slegne ramenima ili vješto svrne razgovor na drugo. Svi su se u selu poznavali skoro od malih nogu, pa im neobično, da može netko biti među njima o kome mogu tek reći, da je prvi na svakom poslu. No s vremenom se naučili ljudi na Bakaru, te ga puštali u miru.

Radi na ovom, pa onom salašu — rabadžija prvog reda! Žestoko fijukne kosa, kad Bakara zamahne. Gdje radi preko dana, tu provede i noć. Sad kod jednog gazde, sad kod drugog — i skoro već godina.

U zadnje se vrijeme koješta govorka o Bakari. Češće ga viđaju ljudi u krčmi sa Stipom, koga se svi klonuli gdje god su mogli. Nema čovjeka s kim se Stipe ne bi posvadio, koga Stipe ne bi uvrijedio. Radije su mu se i uklanjali, samo da se ne moraju uvijek svađati. Ta nema ni dvije nedjelje, da se Stipe vukao po sudu sa svojim prvim komšijom Matom. Ne da čovjeku mira. Došlo do suda — Stipe izgubio! Kako je bio opak, boji se sada Mate, da mu se ne osveti. Pomno pazi na Stipine korake. Iznenadilo ga je Stipino drugovanje s Bakarom. I drugim je ljudima to čudno — jako čudno! Istina, Stipe se i prije makar s kime družio, ali nikada sa sirotinjom, nadničarima, kao što je Bakara.

* * *

Jedva čekaju ljudi, da počme „ris“. Mate se pripravlja za rad. Jedne noći planu vatra u Matinom „ataru“. Strčali se ljudi. I sa Stipinog salaša dojuri sluga. Stipe baš te noći bio u gradu. Uza sav napor izgori „u tabli“ tri lanca žita.

Nije se znalo za zločinca, ali se nagađalo. Svima sinu Stipino drugovanje s Bakarom.

— „Osveta! Za parnicu!“ mislili ljudi.

Od onda nisu više primali Bakaru na rad. Da nije bio dobar rabadžija i prije bi ga možda napustili. Teško ga je katkada bilo podnositi. U dno bi ih srca vrijeđao ujedljiv smijeh, kojim im se samo on — beskućnik — znao smijati. Tada bi mu tamne, gustim obrvama zasjenjene oči sijevale vatrom pred kojom su svi oni — gazde — spuštali poglede i govorili koješta, samo da prikriju svoju zabunu. No! preko svega su prelazili, samo kad dobro radi.

Iza onog paleža više puta su, kradom, pripovijedale Stipine sluge, da Bakara zna češće, pred večer, doći na salaš njihovog

gazde. Izgleda, da ne može naći posla. Stipe bi Bakari dao i jesti i piti, kad god bi došao, a za sve to, Bakara ni da bi se okrenuo oko salaša!

Za malo nestade Bakare iz sela. Došla jesen. Ni traga, ni glasa od Bakare. Zima ciknula. Bakara kao da je u zemlju propao.

* * *

Puklo proljeće. Voćke se osule sitnim, bijelim cvjetićima. Zemlja odiše novom svježinom. Mlado žito prekrilo polja, s kojih nečujno skliznu sniježni pokrov. Svako jutro, kroz čitav dan, spuštaju se topli pogledi na njive, čija se snaga budi iz duge pospanosti. Pogled bludi dalje, daleko na obzorje sve do vitih jablana, što rastu kraj blatnog drumca. Ljudi izmilili po poljima. Mate ore duboke brazde. Nedaleko radi i Stipe. Ni pogledali se nijesu od one kobne noći.

U poslu prošlo proljeće.

Lagani se sumrak hvatao polja. Kiša tiho rominjala, kad na Stipin salaš banu — Bakara! Sluge ga jedva prepoznale. Zarastao bradom, mrk, divlji uleti u kuću. Ni da bi se osvrnuo na šarova, koji ga još nije zaboravio. Dugo se na samo razgovarao sa Stipom. Iste večeri ode Bakara ljući, mračniji no što je bio.

Sumorna se težina slegla oko Stipinog salaša od one večeri. Vide sluge, strepi Stipe pred nečim, čemu se i oni sami počeli domišljati. Bojao se Bakare! Drugima se nije usudio izjadati. U noći bi se prenuo na svaki štopot.

— „Bakara“ — sunulo bi mu mozgom. Nehotice mu se dizala ruka prema dvocijevki, što visi više kreveta. Ništa — Bakare nije bilo. Potucao se nedaleko u okolici. Nije on zaboravio Stipu!

— „Doći ćeš ti meni pod ruku“ — mislio je u sebi. „Slabo si Stipe platio Bakari tri lanca Matinog žita. Već ćeš znati tko je Bakara.“

* * *

Tiha srpanjska noć. Oko Stipinog salaša lagano se njišu široke krošnje starih bagrema. Sve se utišalo... Najednom žestoki lavež prekinu noć. Za čas se utiša, da odmah za tim provali još jače. Stipe poleti iz salaša s puškom u ruci. Na vratima se sudari sa slugom.

— „Vatra“ — vikne prestrašeno sluga i poleti na bunar.

— „Bakara“ — pomisli Stipe.

Gori Stipin salaš. Plameni jezici ližu uz suhu trsku, sablasno trepere u zraku. Praskaju varnice. Gube se u tami lijeno se njišuć amo-tamo. Sva Stipina čeljad na nogama. Vatra proždire sve više i više.

— „Vode! Vode!“ očajno viče Stipe.

Bar da mu netko dođe u pomoć, još bi se dalo što učiniti! Ovako... Salaš mu na osami. Mate mu najbliži. Poletili ljudi da

mu pomognu. Među prvima Mate sa svoja tri sina! Stipe skoro ne vjeruje svojim očima! Vedro za vedrom pljuska Mate na razbuktalu vatru. Dok nisu drugi stigli, Mate je već bio sav mokar, pocrnio od dima. Kraj njega Stipe preplašen, zbunjen, hrva se s divljim plamenom.

Vatra sve više janjeva.

— „Utrnuće“ — bojažljivo šaptale žene.

Ljudi se razilaze domovima. Crne, na pola izgorene grede strše u noći. Sve što je bilo na tavanu — uništeno! Stipe zuri u čađave zidove, polupane prozore. Tup mu se pogled zaustavlja na crnom, izgorenom zrnu, prosutom po zemlji. Na bunaru gazda-Mate pere čađave, ponegdje i opaljene ruke. Teškim mu korakom prilazi Stipe.

— „Hvala ti Mato“ s mukom progovori Stipe, „da nisi došao su svojima, ne znam, da li bi štogod ostalo!“

— „Bogu hvala! Izgleda, da je dosta bilo žita na tavanu?“

— „Šest lanaca“ — muklo odgovara Stipe.

Zavlada tišina. Mate otare ruke o peškir. Preda ga Stipinoj kćeri. Ona ode. Čim se izgubi iza kuhinjskih vrata, pristupi Stipe bliže i tiho, tiho, što je tiše mogao šanu:

— „Mate . . .“

Ovaj ga pogleda. Ni riječi ne reče.

— „Mate . . . znaš . . . ja sam . . . nagovorio Bakaru, da ti . . . znaš . . . da ti zapali žito . . .“

Činilo se, da ga svaka riječ upravo lomi.

— „Mislio sam . . .“ poče Mate.

Stipe priđe još bliže:

— „Mate! oprost!“

— „Bog ti oprostio, kao što sam ti ja već davno!“

Čvrsto stisne Stipinu desnicu.

— „Baš ti hvala! Znao sam, da si dobar al toliko . . .“

— „Ništa, Stipe“ s blagim osmjehom prihvati Mate, „naši su se oci lijepo slagali i dobro im je bilo. Zašto bi se onda mi svađali, kad toliko trebamo jedan drugoga?! Pa i Božija kaže: „Ljubi bližnjega!“

— „Pravo imaš“ potvrdi Stipe i zagleda se u salaš.

— „Šteta je“ veli Mato, „a je li ti sve izgorjelo?“

— „Ne! malo je ostalo na drugom tavanu.“

— „Ne boj se Stipe!“ poče ga bodriti Mato, „do vršidbe ćeš nekako izvući! Imaš svinja, ni junci ti nisu loši! Daće Bog!“

— „Daće Bog!“ — dva-tri puta pomisli Stipe u sebi. Kao da mu se teški kamen odvaljuje od srca, poče mu nada ulaziti u dušu.

— „Daće Bog!“ Da mi je malo svinje dotjerati, junce i onako spremam za vašar. Daj Bože!“ — okrene se Mati.

Matin je pogled zamišljeno lutao po starim zgradama.

— „Daće Bog! i nehotice pomisli Stipe, kad god pogleda na gole grede svoga salaša.

Prene ga otegnuto mukanje iz štale.

— „Junci se javljaju“ — veli gazda-Mato.

— „Sada ću ih hraniti. Dođi da ih vidiš.“

Prije no što uđoše u štalu pogleda Mate na daleki tok, gdje je već rudila zora.

* * *

Od onda nitko više nije čuo, da bi se njih dvojica osvadila. Bakara kako je došao, tako ga i nestalo iz sela. Nije znali ni na koju je stranu nagnuo, samo bi se sve više puta, za zimskih večeri raspreno razgovor o čovjeku s crvenom kosom.

A. Š.

Pjesma seljaka gradjaninu

*Mi volimo život u kojem trpjet i patiti treba,
Gdje nas naše ruke žuljevima svojim i drže i hrane,
Gdje mislima čistim podižu se oči put vedroga neba,
Gdje na dužnost motre svi kao na brazde zemlje uzane.*

*Maleni i prosti kao naše trskom pokrivenne kuće
Vični smo životu trpljenja i dobrom poštenome radu,
I ništa nas neće odmamiti moći na vaše raspuće,
Ne volimo laži, pretvaranja, što nam pričaju o gradu.*

*Mi volimo večer koja za nas pjesmu o odmoru sklada,
I domaći život iz kojega niče naša prosta želja,
Da nam Gospod čuva po poljima naša rasturena stada,
I da svima nama ova zemlja bude i zadnja postelja.*

*Jer našu je dušu naučila kako bogatstvo se stvara,
I mi znamo da nam naša sreća prava,
Izvire iz česme, iz šuma, iz gustih lijepih četinara,
Smješi se iz žita, vinograda, sočnih i zelenih trava.*

*Zadovoljni hljebom što nam ovdje rodi zahvalni i smerni,
Ovoj zemlji, koja istinski nas voli od prvoga dana,
Ostat ćemo uvijek ko djedovi naši odani i vjerni,
Živjet ćemo tako pošteno, životom svih nas sirotana!*

Ate Jakšić.

ONA JE „ZASTARJELA“

Ona je bila krasna djevojčica. Bilo joj je tek 17 godina, svježa i zdrava, potomak čitave jedne generacije valjanih ljudi. Njezin otac bio je poslovođa neke tvornice Zauzetan, savjestan bez ikakve nepovoljne primjedbe u svojim dokumentima.

Libljen od svojih mušterija on je sakupljao iz dana u dan franak po franak i brojeći ih navečer govorio bi: „Ovo je sve za miraz moje male Josipe“.

Ona je ljubio svoju kćerku, svježnu i zdravu, potomče čitave jedne generacije valjanih ljudi.

* * *

Njezina je majka također ljubila svoju Josipu ali na drugi način. Ona ju je ljubila spremajući joj toplu peć.

Ujutro bi joj načičkala poslužavnik čokoladom s dosta šlaga i maslca.

Navečer, kad bi se Josipa vratila iz svoga modnog salona, ona je našla svoje papuče, dobro ugrijane, a juha se pusila iz tavnjura, a kojemu je bilo išarano cvijeće.

Kad nije uzimala ruma... nikad nije imala migrene... „Ah!... krasnu kćerku imamo...“ govorila bi sretna majka trljajući ruke...

Kad bi ostali na samo, roditelji su sanjali... Oni su već zamišljali, u svojim skromnim relacijama, valjana i ozbiljna mladića, u čije će ruke povjeriti sudbinu svoga djeteta.

Ona mala će se Josipa udati.

Među toliko drugih djevojčica, blijedih i suhih, napudranih i podšanih, ona je davala utisak procvjetale breskve, tako je zdrava i svježa, nasljedivši sve dobre odlike valjanih pređa.

* * *

A zatim jednog dana, kao zločesta životinja, koja zagrizi lijepi plod, koji zrije na suncu, nenavist je ugrizla Josipu svojim željeznim zubom.

Namještenicama, koje su radile skupa s njom, smetao je taj lijepi ljudski cvijet, koji nije bio nalik njima, počele su se podrugivati:

... Ona nije bila suvremena... po modi. A koji je to zločin u modnom salonu! Moda zahtijeva novi moderni šešir na podšišanoj glavi... i vitku liniju.

Isad se Josipa razvijala slobodno. Činilo se, da je ona ignorirala „prednosti“, koje je preporučivao njihov salon, u kojemu je ona bila čedna namještenica. Ona je tako postala heretična... neke stvari izazov svemu što je ona nudila slatkim mušterijama... Ona je zastarjela!...

Sara...? Josipa! Lijepa i zdrava djevojčica, potomak čitave jedne generacije valjanih ljudi.

* * *

Ona je zastarjela! Koji zamah vjetra na breskvino cvijeće! Josipa zbog toga više nije mogla ni da mirno spava. Listala je modne listove. I uistinu sve su dame bile drukčije nego ona.

Ona se pogleda u zrcalo . . . ? Usporedi . . . ? Njezino procvjetano beskrivno cvijeće bilo je anahronizam . . .

Onda ona potrga cvijeće. Naravno rumenilo zamijeni pomada . . . Ona sebi ostriže svoje krasne plave kose . . .

Da li je bila dovoljno napredna . . . ? Čekajte malko . . . ! „Mo- do pozdravlja te ona, koja će smršaviti!“

Počevši od toga dana nesreća je ušla u kuću. Neće više čokolade ujutro . . . ni mlijeka . . . ni maslaca . . . Samo malo čaja.

— Ali, jadno moje dijete . . . govorila bi joj majka kršeći ruke.

— Nema tu „jadno moje dijete.“

I glas je Josipin postao odlučan, odsječen:

— Ja sam smiješno debela!

— Ali nisi . . .

— Ali jesam! . . . Tako mi govore! . . .

— Nenavist!

U podne, daleko od majčinih očiju nije više ništa jela. U četiri bi sata uzela tek malo čaja s biskvitom. Uvečer bi se izmotavala, što je više mogla, zakašnjavajući i vadeći se, da je već jela i t. d.

To je išlo vrlo brzo, osobito posljednjih mjeseci. Ona se gledala s mnogo nade u zrcalo. Ah! . . . kako je breskva izgubila svoje lijepo cvijeće! . . . Drugarice videći na njoj svoju pomadu, umjetno crvenilo, govorile su: „Tako, tako . . . bravo!“

Josipa je uzimala zatim po jedan rum, koji joj je postao ugodan, jer je on strahovito brzo smanjivao kilograme, kojih je, kako joj se činilo, imala previše.

Stari poslovođa je nemoćan bio svjedokom te propasti.

— Da nisi bolesna . . . ?

— Nipošto!

— Ali ti ne jedeš više? . . .

— Nisam gladna. Sada više ne osjećam tako glad.

— Ti nisi ni odjevena dovoljno.

— Pa sada se djevojčice i ne odjevaju previše.

— Čak i u rujnu?

— Meni još nije zima.

— Sve životinje dragog Boga već imaju svoje toplo zimsko krzno . . .

— Ali . . . ja nisam životinja!

— Ti kašlješ? . . .

— Baš . . . trun u grlu! . . .

I dogodilo se ono, što se moralo dogoditi . . . priroda krši sve one, koji idu protiv njenih zakona.

Jednoga je jutra mala Josipa morala ostati u krevetu. Liječnik je dotrčao i pošao je klimajući glavom.

— Šta joj je . . . ? upita znatiželjna vratarica.

— Ona ima vode u peritonitisu . . .

— Šta to znači . . . ?

— Tuberkuloza u crijevima. A i njezina pluća ne vrijede više mnogo.

— Pa?

— Ah! . . . ona je izgubljena.

Kad je vratarica začuđeno zalomila rukama liječnik joj reče:

— Izgubljena kao mnoge druge! Tifoidna groznica je podgriza. Tko bi nabrojio puste žrtve s visokim petama, odjevene u ankoj svili sred ciče zime . . . slabim odijelima, u kojima čekaju ramvaje na vlažnim ulicama, izvrgnute svim strujama zraka.

A njezini roditelji koji živu samo za nju!

— Otac? . . . Majka? . . . Prošlost, okružena samoćom? . . . Budućnost? . . . Ništa. Ah! . . . moda! . . . Kako je teška i krvava odgovornost onih, koji je šire u pučkim slojevima! . . .

I doktor pođe zakopčavajući brižno svoju bundu prije nego zađe na ulicu.

* * *

Pokopali su je sutradan, malu Josipu.

Njezine su joj drugarice poslale vijenac . . . To je bilo zbilja malo . . . nakon što su je poslale u smrt! Otac i majka su je dokora slijedili, utučeni.

Oni su se tako malo nadali toj strahovitoj nesreći!

Jer je njihova mala Josipa bila zaista lijepa djevojčica, svježa zdrava, potomak čitave jedne generacije valjanih ljudi . . .

Pierre l' Ermite.

Kad se stvari smire

Nad kućom mjesec tinja žut,
Miru je selo i dol,
Spokojno sniva kroz polja put,
Budan mi samo je bol.

Sve stvari ljulja srebrn san,
Ni glasa niotkud ni
Jezero glatko kao dlan
Kraj parka spokojno spi!

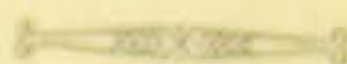
Samo još moje srce sad
Nit mira ima i sna,
Da l' ona što mu zadade jad
Osjeća to i zna!?

Ante Jakšić.

Naše „kraljičke“ pisme

Plakala je Stana (opetaj se i dodaj) Ljeljo!	Iglu će skovati. (opetaj se i dodaj) Ljeljo!
Na crkveni vrati.	Sela mi grkinja
Tišio je Pere	Zlato će odmrstiti,
Svilenom maramom	Pajo j' dućandžija
„Neplač', neplač', Stane!	Svilu će poklonit;
Dosta ćeš plakati:	Pa će opet biti
Dok ja u boj pođem	Ko što je i bilo.“
Pa kući ne dođem	* * *
Ti ćeš ići, Stane,	Hvalila se Mara,
Od drumu do drumu,	Da će saziđat Mara,
Pa ćeš pitat, Stane,	Pod Somborom kulu;
Svakojeg putnika:	Troja će vrata Mara
„Jeste li vidili,	Od suvoga zlata,
Peru gospodara?	I devet pendžera
Jeste l' za njeg čuli!“	Od dragog kamena.
„Nismo ga vidili,	U pendžer je, Mara,
Već smo za njeg čuli.	Ružu usadila.
Da je poginio,	Naišo je Stipe
Glavu izgubio	Na vrancu konjicu.
Rusa mu se glava,	Pa govori Stipe:
Brez svoje gospoje.	„Pušti, ružo, vrižu,
Vode piti neće	Da uđem u kulu.
Brez svoga gospodara,	Pa da vidim, ružo,
Zob zobati neće	Šta mi Mara radi.
Po obali šeta.	Jel mi Mara spava,
Konjic mu se, nane,	Jel o meni sanja?
Po trnju povlači.	Borme Mara spava
* * *	I o meni sanja.
Vezak vezla Manda,	Žao mi je budil,
Srebrnom iglicom	Od mirisa ljubil.“
I sa suvim zlatom,	* * *
Po debeloj svili.	Gospodin plebanoš
Sigrala se s Pajom	Usto pa se šeća,
I u sigri Manda,	U bašču pogleda:
Iglu polomila,	Jeli cvata ruža;
Zlato zamrsila,	Pa uzbere ružu,
Svilu pokidala.	U čašu saliva,
Karala je majka,	Na oltar nosiva,
I nedilju dana.	Misu govoriva.
„Ne karaj me majko,	
Brat mi kujundžija	

Iz zbirke I. P. Jablanović.

Prid prozorom procvatala ruža

Nedjelja je poslije podne. Žene sjede pred kućom na klupi, pa se razgovaraju. Djeca se igraju u prašini, skaču i viču. Malo dalje oko malog stola ljudi se kartaju. I oni su dosta glasni.

— „Kraljicom udri!“ Viče bać Pajo koji stoji i gleda kako se odvija igra.

— „Ubi gornjakom! Tako!“ Napreže se svojim piskutljivim glasom dida Mate. „Eto vidiš, služe!“

Nastane smijeh. Dok mladi komšija Antun miješa karte, dida Mate pobjedonosno uzme kedu i povuče na tabli jednu crtu, a zatim rekne pun dragosti:

— „Još malo, pa će biti deset godina službe!“

Antun ga gleda i otsiječe:

— „To ćemo vidit!“

Najedanput nastane strašna galama. Nasred puta trči čovjek, čudno obučen. U ruci mu kandžija kojom šiba po zraku i više iz svega glasa:

— „Čilaš, vranac, ne, ne! Ijuju! Ha-ha-ha! Tako! Vozi!“

Djeca brzo pobjegnu svojim nanama, a ljudi ostave karte, jer se pred njima zaustavio taj čudan svat. Na njemu su neke stare znošene čakšire svezane iznad članaka uzicom, košulja bez i jednoga puceta, a stari okrugli šešir namjestio se na čupavoj kosi. Brada mu je crna kao ugalj, brkovi odulji, ispod obrva viri par nemirnih očiju.

— „Šta si Andrija, tako goropadan? Valda ti nisu dali rakije?“ upita ga gazda Ivan.

— „Ha, rakrija! Peče . . . peče . . .“ i pokaže ludi Andrija, kako su ga obično nazivali, na svoje grlo.

— „Jesi li gladan? Hoćeš li kolača?“ upita ga stari bać Marko, koji je do sada šutio.

— „A gladan? . . . Ha, ha, da kolača! To Andriji, to!“

Stari je bać Marko znao šta treba raditi u ovakvim zgodama. Ta nije to bio prvi posjet ludog Andrije. Skoro svakoga sveca prođe on po sokacima, zapjeva kakvu pjesmu, ili samo stane mrm-jati nerazumljive riječi, pa stane kod ljudi i čeka. Ovi ga nahrane, on se onda pokupi i ode dalje.

Bać Marko je iznio veliki lakumić koji je još bio vruć i mekan, a sjajio se na suncu kao da je pozlaćen. Pruži Andriji s riječima.

— „Evo ti, pa budi dobar!“

Zagrize Andrija veliki zalogaj, sjedne u hlad drača i sa zadovoljstvom stane naokolo promatrati plašljivu djecu.

U to naiđu sokakom momci. Jedan zasvira na harmonike, a drugi stadoše pjevati poznatu pjesmu „Pod prozorom procvatala ruža“. Jedva su svršili drugi stih, kad ludi Andrija sav bijesan skoči,

baci o zemlju lakumić, zgrabi kandžiju i stane trčati iz svih sila. Pri tom je tako strašno stao vikati, da su iz kuća iztrčali ljudi i žene, da vide šta se dogodilo. Kad su vidili ko pravi graju, samo su slegli s ramenima i vratili se svojim kućama, jer Andriju u ovakovim slučajevima niko ne može umiriti . . .

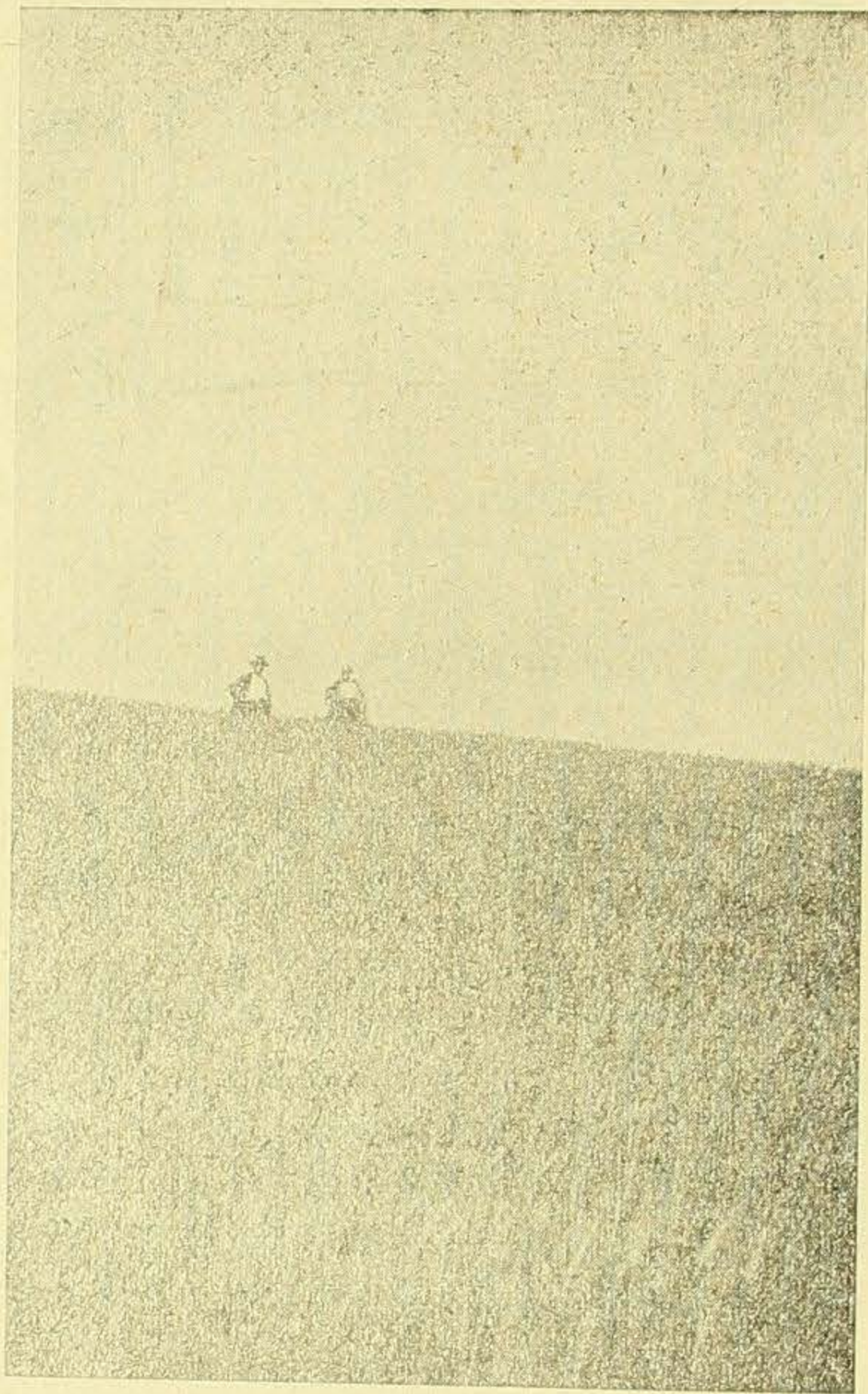
* * *

Nije Andrija od rođenja bio lud. Bio je on čovjek kao i svi drugi, radio je i mučio se kao mnogi njemu slični a bio bogat kao malo ko.

Djetinjstvo je proveo na salašu svoga oca. Imali su krasan salaš ispod T . . ., preko 100 lanaca zemlje i 20 motika vinograda. Otac mu je bio dobar kao komad kruha, a nana ko nana. Mazila je svoga sina i kupovala mu sve što god je zaželio. Nikada se nije vratila iz varoši, a da štogod nije donijela svome miljenčetu. Ta i doticalo je na to . . .

Imao je Andrija i jednoga brata mlađega od sebe tri godine, a zvao se Marijan. Ovaj je bio blage i mirne naravi kao jagnje.

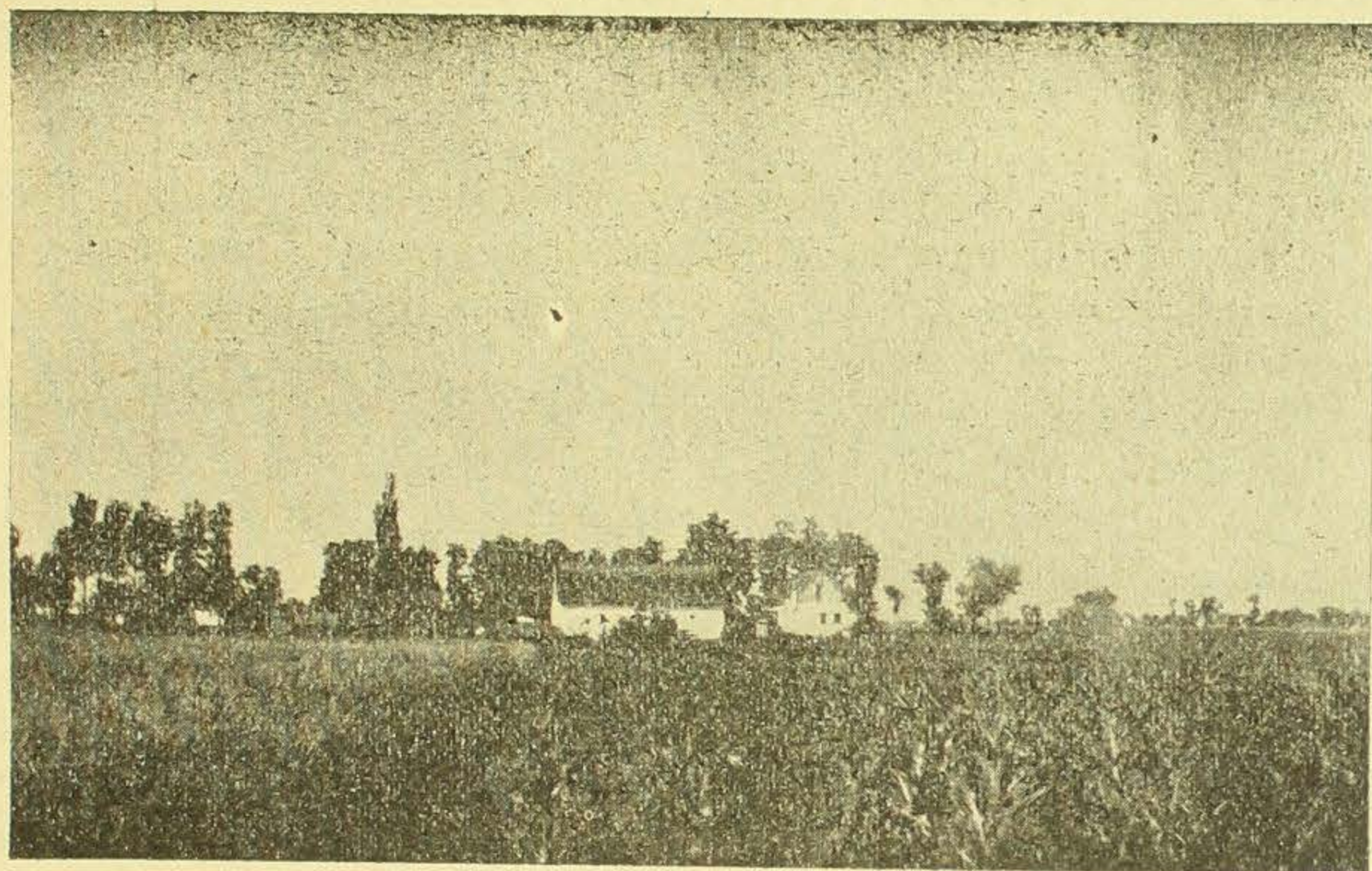
Nana ga je manje volila, od Andrije, šta više bila je često prema njemu i nepravedna. Dok bi Andriji donesivala sad frulu, sad svilen prusluk, crvene čizmice i raznog šećera, svom mlađem sinu bi ili samo nešto dobacila, il na njega sasvim zaboravila. Andrija je tjelesno bio mnogo jači, spretniji uz to silno ohol, a u tučnji uvijek prvi. Zato ga je nana mnogo više volila od tihog i slabunjavoga Marijana.

U moru klasja na Đurđinskoj gredi.

Za sve je to Marijan dobro znao. Vidilo se često na njemu da ga strašno boli ta nepravda, ali nikom se nije mogao potužiti. Zato se i povlačio uvijek u samoću i tišinu. Njegov otac, gazda Mijo, po čitave je dane bio zaposlen oko obrađivanja silne zemlje, pa skoro nije ni znao za bol koja je mučila njegovog mlađega sina. Podjednako je ljubio svoju djecu, ali prema Marijanu bio je mnogo nježniji, jer je ovaj bio slab i miran.

Godina je prolazila za godinom. Kao brze jarebice letjeli su plani nad t... beskrajnim njivama. Andrija i Marijan već su izrasli u kršne momke. Prvi je bio krupan, plećat, debelih crnih obrva i guste kose. Drugi je bio vitak, nešto viši, fina lica i blaga pogleda. Bio je ljepši od svoga brata. To je Andriju silno bolilo. No još više ga peklo što je otac već u naprijed odredio da će i jednom

Tip bunjevačkog salaša.

drugom poslije svoje smrti dati potpuno jednake dijelove zemlje. Malo je bilo Andriji 50 lanaca zemlje. Njegova oholost nije mogla opustiti da bude potpuno izjednačen sa svojim bratom. Bio je zato nezadovoljan i često puta ljut, ali ustati protiv očeve naredbe načilo je navući na sebe prokletstvo. Tužio se samo nani, ali ona mu nije znala drugo reći osim:

— „Sinko, da možem, drage volje bih ti pomogla... Ali znaš kako su baćo...“

Time je bilo sve svršeno. No Andrija se s ovim nije mogao zadovoljiti. Stalno je razmišljao kako da se osveti bratu, kako da se riješi... Nije se on plašio ni krvi... ta koliko je on već nomaka izmlatio na mrtvo ime... Bojao se samo sramote i zatvora...

Jednog mu dana sine u glavu strašna misao. Sakriće se noću kukuruze, dočekati Marijana, kad se oko ponoći bude vraćao od voje Klare i usmrtiti ga iz puške. Vidity ga neće niko, a pucanj

neće nikoga uzbuniti, jer graničari svaki čas pucaju, pa su već ljudi na to i naučili . . .

Paklena je to bila zamisao i velika je morala biti mržnja u duši onoga ko se na to odlučio. No Andrija se nije ničega žacao. Želja za zemljom i novcem tako mu je otupila svaki plemeniti osjećaj da on u Marijanu nije gledao više svoga brata, nego krvnog neprijatelja koga treba maknuti s puta što prije tim bolje.

Kao hladni kamen šutio je Andrija o svojoj odluci i čekao je samo čas, kada će se moći riješiti tereta koji njegovo pohlepno srce tišti već godine i godine . . .

* * *

Bila je tiha i tajanstvena proljetna noć. Blijedi je mjesec obasjavao duge ravni i bijele salaše koji u tom bljedilu izgledale zamišljene i napuštene. Tihi je vjetar njihao duge orahove grane, cvrčkovi su gudili svoje jednolike pjesme.

Vladao je mir i tišina.

Na jednom kao duh preletio je preko njive veliki čovjek s puškom u ruci i sakrio se u kukuruz kraj puta. Zanjihali su se mladi kukuruzi kao da im krivo što imadu tako čudnog gosta. To je bio Andrija.

— „Ponoć je blizu . . . još malo, pa će biti tu“ šaputao je sasvim tiho, skoro nečujno.

Svoj pogled upreo je prema putu i čekao. Nije prošlo ni dobrih deset minuta začuje se neka pjesma. Glas je bivao sve jači. Melodija je bila puna melankolije i djelovala je na svakoje srce, pa i na Andrijino.

Marijan se vraćao na salaš. Dolazio je sve bliže mjestu gdje mu se brat skrivao. Razmak već nije bio veći od trideset koraka. Ne sluteći ništa zapjeva Marijan novu i još tužniju pjesmu: „Prid prozorom procvatala ruža.“ Glas mu je bio pun i zvonak. Pjesma se razlijegala od zove do zove, od salaša do salaša.

Za to se vrijeme Andrija sav znojio u kukuruzu . . . Savjest ga počela peći . . . Svoju ruku dignuti na brata . . . biti ubica . . . biti proklet . . . nesretan . . . No u tom času na drugo uho kao da mu je neko šaptao: šta si kukavica . . . digni pušku . . . opali . . . bićeš gazda . . . imaćeš novaca . . . onih zlatnih teških dukata . . . Andrija kao da se zastidio svoje časovite neodlučnosti, spusti se na koljena i naperi pušku . . .

U tom trenutku desetak koraka prolazio je polagano Marijan. I baš kad je zapjevao; „Ej, čarna ružo, ne smim te uzbrati . . .“, puška opali . . .

Marijan zajaukne, uhvati se za srce . . . zaljulja se i padne . . . Krv mu šikne iz rane, poprska duge listove mladog kukuruza koji se još više stali njihati obasjani blijedim mjesecom . . .

Andrija se brzo skupi i kad je vidio da nema nigdje ni žive duše odjuri prema salašu. Sakrio je dobro pušku i pošao u sobu da legne. San mu nije dolazio na oči . . . Čitavu se noć tresao kao prut. Znoj ga nebrojeno puta oblio, a u glavu dolazile su mu stra-

šne misli . . . Već je u duhu gledao kako ga traže žandari . . . kako ga vežu . . . nose u zatvor . . . i jao već ga vješaju.

Bilo je već jutro. Gazda Mijo je obilazio po salašu. Na jednom nastane silna galama. Sav zadihan doleti susjed Đuka i stade dozivati gazda Miju:

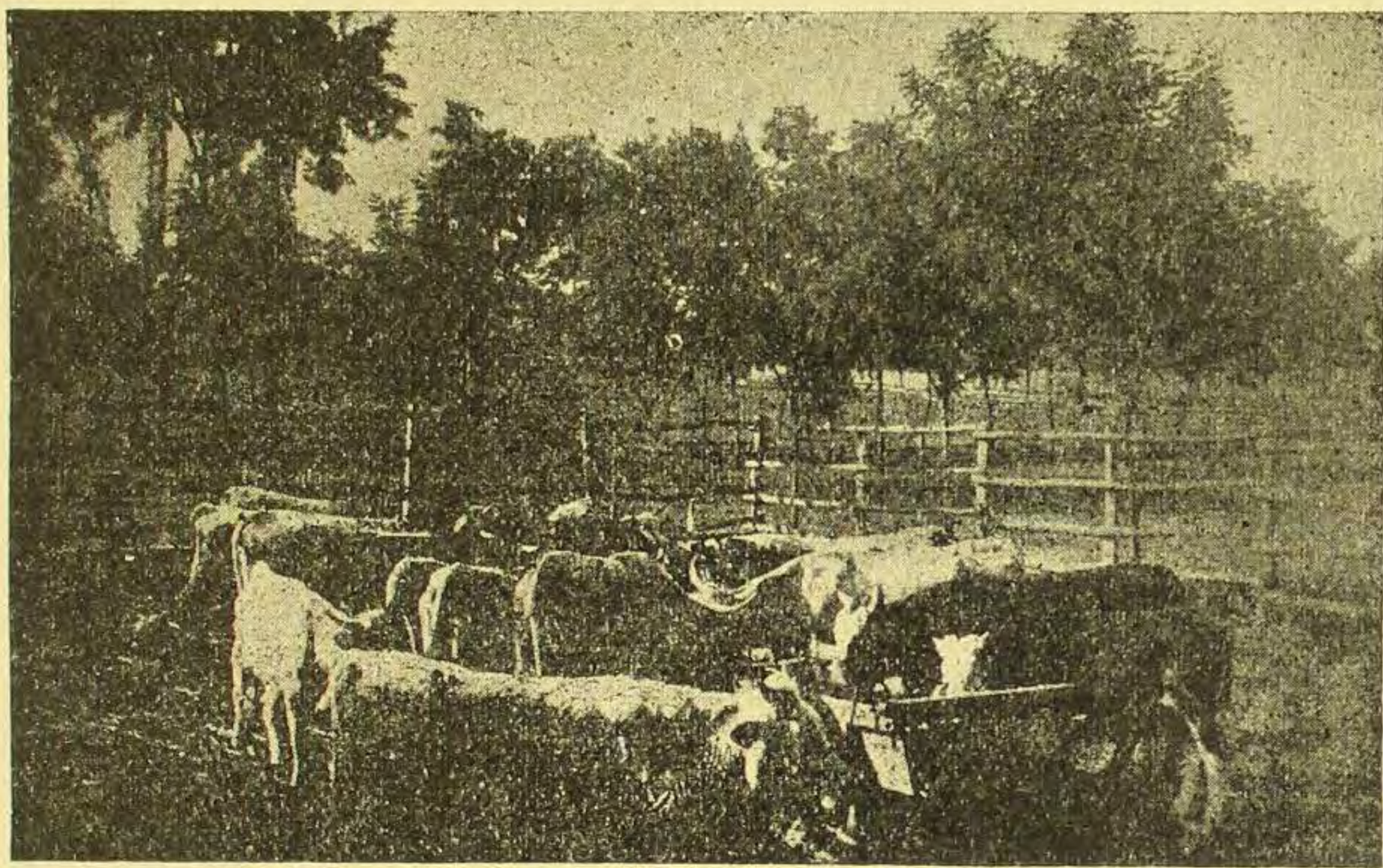
— „Mijo tužni, ajde friško! Ubili ti Marijana!“

Gazda Mijo je sav poblijedio od zaprepaštenja. Iz ruke mu ispadnu vile i onako blijed poleti za svojim susjedom.

Na stazi kraj kukuruza ležao je sav u krvi jadni Marijan.

— „Marijane, rano moja!“ zavapi gazda Mijo, kada opazi svoga sina tako iznakažena.

— „Kome si se ti zamjerio? Ko je na tebe mogao dignuti

Čekamo ručak . . .

ruku? Ko se usudio probosti tvoje dobro srce . . .? Proklet bio proklet . . .

U taj čas došao je i Andrija, koga je probudila susjedova vika. Pretvarao se kao da ne zna ništa. Raspitivao se kod susjeda Đuke i pričinjao se da žali za svojim bratom. Ali kad je čuo kako otac proklinje ubicu, poblijedio je iznenada i otišao kući sav satrven.

Čitav je T . . . proplakao na glas Marijanove tragične smrti. Svi su ga na daleko znali i volili. Bio je prema svakom dobar i blag, bio je svakom prijatelj i brat. Plakala je jadona Klara i niko je nije mogao utješiti . . . Lijevali su gorke suze Marijanov otac . . . nana . . . pa i brat Andrija . . . ali ovaj više zbog duševnog nemira i straha, nego zbog svoga zlodjela, ili zbog tuge za bratom . . .

Ljudi kao ljudi raspravljali su jedno vrijeme o Marijanovoj smrti, no krivac se nije mogao pronaći. Pozatvarani su neki nevini ljudi, pa i osuđeni, ali onaj, koji je zaslužio da bude zatvoren i osuđen, šetao se i nadalje po t . . . njivama.

No pravdi Božjoj još ne uteče niko, pa neće ni Andrija.

Iza tužne smrti svoga sina Marijana gazda Mijo nije dugo živio. Sušio se iz dana u dan ko drvo kojemu je korjenje podrezano. Kad je u jesen žuto lišće pokrilo male humke tihoga salaškarskoga groblja, gazda Mijo je već ležao kraj svoga Marijana . . .

U kući su ostali samo Andrija i njegova nana. Vladali su nad velikim brojem sluga i sluškinja, a njihovim srcem zavladao je nemir.

Andrija je mislio da su mu svanuli sretni dani za kojima je nekada tako čeznuo. Međutim gorko se prevario. Imao je stotinu lanaca zemlje, veliki vinograd, krasan salaš i mnogo novaca. Jedino mira nije imao. Dan i noć, za vrijeme rada i odmora, na njivi i na salašu on je osjećao da ga u grudima nešto grize . . . grize . . .

To su bile boli veće od ikoje druge, muke koje se trpe još samo u paklu . . .

* * *

Godinu dana poslije smrti gazda Mije prvi put je salaš njegovoga nasljednika dobio veselo lice. Čitav salaš i sve je bilo bijelo i čisto, sve u cvijeću i zelenilu, osobito ona velika šatra koja se kočila između visokih dudova.

Na sve strane vrelo je od života. Stari i mladi, ljudi i djeca, svinjari i volari, sve se to komešalo, svi su bili nasmijani i veseli kao da nisu na salašu gazda Andrije.

Najedanput svi su uprli svoje vesele poglede prema putu. Dolazila je povorka kolija sa vjenčanja. Brzo se otvorila kapija i u dvorište su stali ulijetati brzi i nestašni konji sa sjajnim i iskićenim karucama. Najljepše karuce stanu pokraj ulaza u šatru, a iz njih iskoči Andrija. Za njim izađe mlada i lijepa Ana s kojom se prije kratkog vremena vjenčao.

Veselju i igranju nije bilo kraja. Pjevalo se i sviralo cijeli božji dan i duboko u noć, Andrija je bio veseo kao nikada do sada. Igrao je i veselio se sa svojim vršnjacima. Nana ga je sva sretna promatrala i u srcu zahvaljivala Bogu što je njezino miljenče ipak jednom veselo.

No i u čaši najslađega meda nađe se bar jedna kap gorčine . . .

Već je davno prošla ponoć. Što se više pilo, bilo je sve glasnije i radosnije. Igralo se i pjevalo koliko se moglo, a tamburaši su svirali pjesmu za pjesmom. Kad su već sve otsvirali što su znali, malo su stali, a zatim su tiho i nježno stali svirati sjetnu pjesmu: „Prid prozorom procvatala ruža . . .“

Kao da je oštar nož prošao kroz Andrijino srce. Sav je probljedio i stao drhtati, a s čela su mu stale kapati krupne kapi znoja . . .

Odmah su mu priskočili u pomoć i zapitali šta mu je. Davali mu vina, tješili ga, ali pjesma se i dalje orila i Andrija se nije mogao smiriti. Sjetio se one užasne noći kada mu je brat Marijan pjevao ovu istu pjesmu i kada ga je on tako gadno ubio . . .

Jedva je čekao da osvane jutro i da se svatovi razidu . . .

* * *

Kao gazda bio je Andrija čuvaran šta više i škrt. Budno je pazio na svaki korak svojih nadničara, sluga i sluškinja. Teško je onom, koga je ulovio da krade i ljenčari. Zemlja mu je bila dobra i svake godine donesivala obilan rod. Na vagone je prodavao žito i kukuruz. Slagao je stotinaru do stotinarke i nije čudo što je uskoro svoje imanje povećao sa pedeset lanaca zemlje.

Bivao je sve bogatiji, ali i nemir mu se sve više uvlačio u dušu. A to ga je mučilo i grizlo da više nije mogao dugo ostati na salašu, nego je bježao na njive da tamo zaboravi na svoj nemir gledajući rad mladih risara.

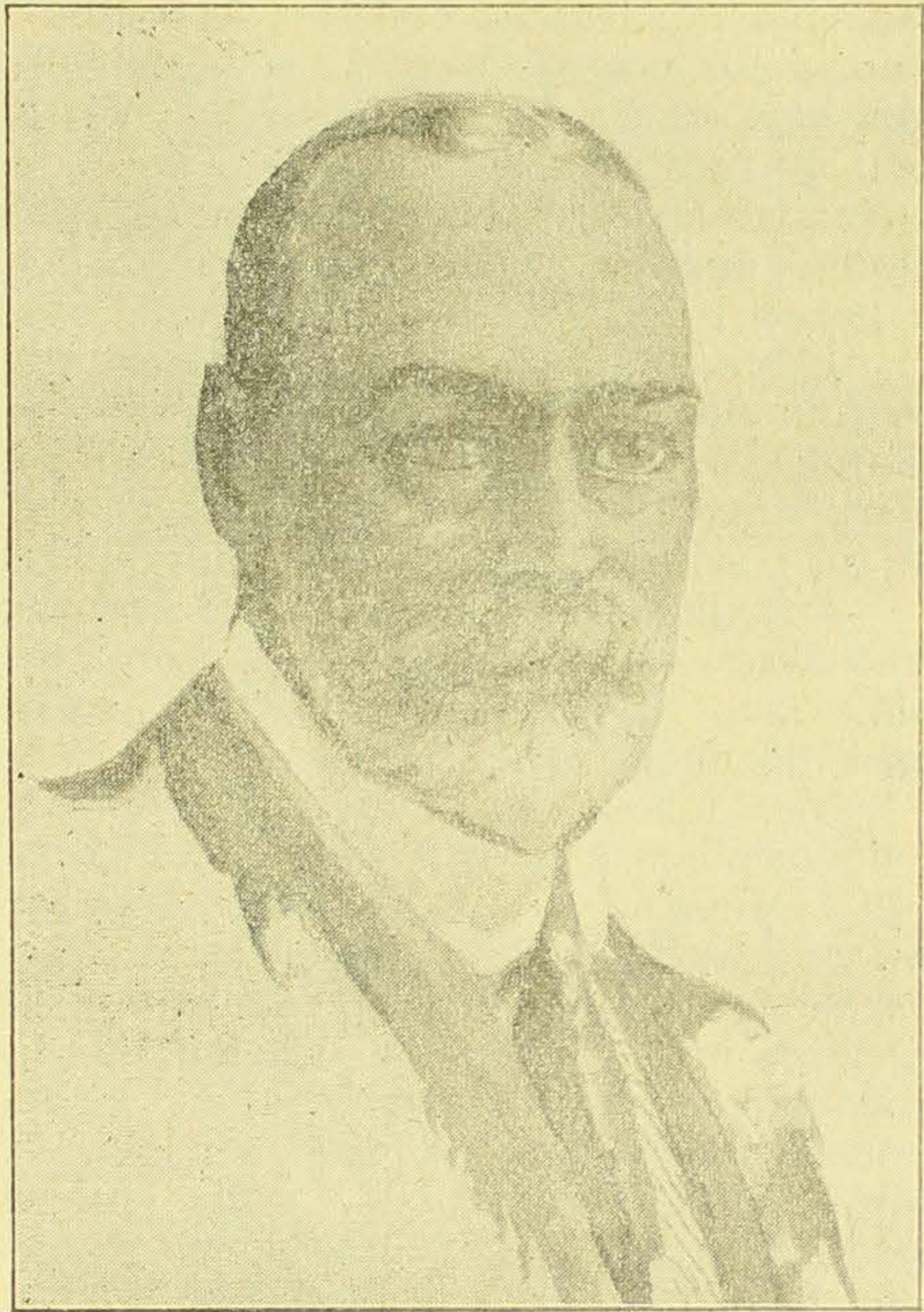
Mlada Ana nije u Andriji našla žude-noga druga. Ona je čeznula za srećem i bezbrižnim životom, a to kraj Andrije nije mogla postići. Dok je on po čitave dane boravio van salaša, ona je skoro sama morala voditi sve poslove oko kuće, iako za to kao kći bogataša nije imala ni volje, ni smisla. Nije prošlo ni pola godine od vjenčanja, mlada je Ana počela venuti kao mladi jorgovan kad mu se uskrate blage sunčeve zrake. I jednog tužnog kišovitog jutra počela je bacati krv . . .

Andrija je tek sada uvidio svoju pogrešku. Svu je svoju brigu obratio na nju, ne bi li je mogao spasiti. Ali sve je već bilo prekasno.

Srce koje vene može naći svoj mir jedino u zagrljaju smrti.

Nekoliko je mjeseci Ana tiho kašljucala, a kada je proljeće svojim cvjetnim štapom dodirnulo mlade trešnje i zapuštene zove, ona je legla u krevet. Njezino lice bilo je već kao vosak, koža prozirna, a oči krupne i suzne. Približavao se kraj . . .

Kad se na Cvjetnicu proljetno sunce blago smijalo na oživjelu

Engleski kralj Đuro V. prigodom 25. godišnjice njegova vladanja 1910—1935.

prirodu, a zvono pozivalo vjernike u divnu t . . . crkvu, jedna mlada duša poletjela je put plavoga neba . . . Umrta je mlada Ana žena bogatog Andrije . . .

* * *

Uskoro je pokosila smrt i zadnju Andrijinu utjehu — njegovu nanu. On je ostao sam. Nikada se u životu nije osjetio tako zapuštenim i osamljenim kao sada. Njegov velik salaš pun svakoga blaga bio mu je pust i hladan kao grob. Nemir ga je izjedao po danu, a još više po noći. Dok je spavao dolazile su mu razne prikaze koje su ga do očaja iznemirivale. Silno se bojao da mu ko noću ne provali u stan i odnese novce, pa je stoga dao gvožđem okovati vrata, a na prozore je metnuo jake rešetke. I to ga nije potpuno umirilo. U njegovom srcu živio je stari crv koji ga je stalno grizao i potsjećao na onu tužnu proljetnu noć . . .

Jedne tihe večeri, kada je svježiji povjetarac njihao duge redove mladog kukuruza, sjeo je Andrija pod granati dud koji je rešio njegovo veliko dvorište. Nedaleko od njega skupili se mladi volari, sluge i sluškinje, te se uz glas tamburice stali veseliti. Pjevali su i svirali naše stare narodne pjesme da je bilo milina slušati.

Andrija je sa zadovoljstvom slušao pjevanje i svirku, pa se sjetio svoga momčenja, kada je i on i te kako uživao u svirci. Ta koliko puta su ga pratili tamburaši i kako se on znao veseliti i gostiti po cijelu nedilju dana . . .

Nije dugo trajalo ovo Andrijino raspoloženje. Mladi tamburaš među ostalima stao je svirati: „Prid prozorom procvatala ruža . . .“

Andrija se sav prenerazi . . . Nije mogao dalje da sluša. Ustane i ode naglo u sobu. I dok su se sluge sa sluškinjama dalje veselile i pjevale, on je legao da zaboravi na bolnu uspomenu koju mu je obnovila spomenuta pjesma. Ali san mu nije dolazio na oči. Pred njim se nizali strašni prizori. Ugledao je u polusnu svog pokojnog oca kako sav blijed i raščupan viče na njega: „Ti si ubio mog Marijana! Proklet bio . . . proklet!“ Marijan mu se isto ukazao. Košulja mu bila sva u krvi. On ga je nježno pitao: „Brate, zašto si mi to učinio? Zar ti je ovako bolje? Zar si sretniji . . .?“ Dolazile su redom nove prikaze Klara, pa nana. Svaka je nešto rekla, a svaka riječ otvarala je novu ranu na Andrijinoj izmučenoj duši . . .

Znojio se i prevrtao po krevetu, ali prikaze nisu odlazile. Njegovi su živci popustili i on je drhtao kao trska i nije mogao ni riječi izustiti. Nikad još takve muke nije osjećao. Već mu se tako činilo da ga otac i Marijan sa svojim hladnim rukama drže za vrat, stežu ga i govore: „Proklet bio . . . proklet . . .“

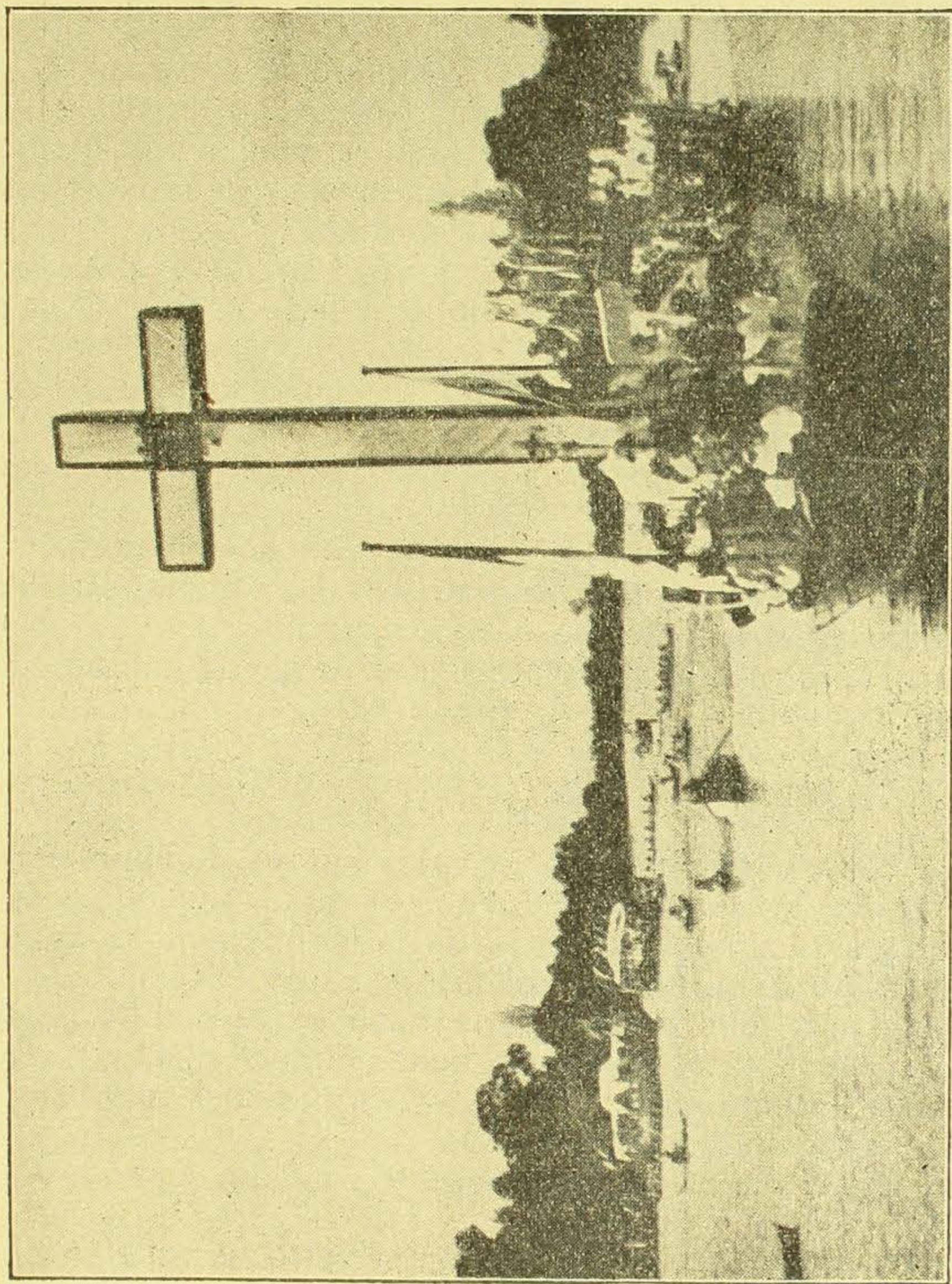
Hladan ga je oblio znoj . . . Osjećao je da već neće dugo . . . već je jedva disao . . . Htio je da progovori . . . da moli za oprostjenje . . . ali nije mogao ni maknuti se. Na grudima kao da je imao težak kamen i osjećao je strašan dim i vrućinu . . .

* * *

Dok se Andrija u snu gledajući strašne prikaze tako mučio, oko salaša bila je prava gungula. Visok plamen dizao se sa nje-

govoga salaša i obasjavao plašljiva lica sakupljenih ljudi. Svi se užurbali, stali su vući vodu i gasiti vatru. No požar se sve brže širio. Već je gorila i košara i dvije kamare šlame. Grede su stale pucati, varnice letjeti na sve strane, a konji, krave, svinji, ovce podigli su užasnu viku. Trebalo je brzo spasavati, a ljudi malo.

Žene su jaukale, djeca trčali tamo amo, ljudise užurbaliskablovima. U to se neko sjeti da je Andrija još u salašu. Pojure na vra-

Procesija na sijamskoj rijeci Meklong. Salezijanski misionari priredili su na rijeci Meklong veličanstvenu procesiju, u kojoj se nosio kip Bl. Djevice Marije. Budisti su sa čuđenjem promatrali čamce, koji su se spuštali niz rijeku sa hiljadama kršćana.

ta ali brava je zaključana . . . Stali su lupati, vikati, ali Andrija se nije probudio. Provaliti se nije moglo, jer su vrata bila sva u gvožđu . . . Na prozoru su bile jake rešetke . . . Dvojica jakih ljudi stali su uz veliki napor lomiti rešetke sa sjekirama, ali slabo se napredovalo.

Vatra je bivala sve opasnija. Krov se srušio. Žito se na tavanu zapalilo. Uz užasan prasak stao je crijep padati sa čardaka koji se isto zapalio . . . Vode je nestalo iz bunara . . . Susjedni bu-

nar bio je daleko . . . Sve je bilo osuđeno na propast . . .

Iza teške muke provale u Andrijinu sobu. Unutra je bilo puno dima. Andrija je ležao sav blijed, uznojen i još je uvijek nešto buncao . . . Ljudi ga brzo probude. On skoči kao bez duše i kad je vidio vatru jurne prema vratima. Otključa . . . Ali u taj čas provali velik plamen u sobu. Zatetura se i pao bi da ga nisu dvoje jake ruke uhvatile i pružile kroz prozor.

Kada je oko sebe opazio sve u strašnom plamenu on je upravo očajno stao zapomagati:

— „Ljudi, pomozite! Dajte vode! Spasite me . . . spasite . . .!“

— „Jao meni! Novac mi je u sobi! Novac . . . novac . . .!“

I već je poletio da skoči u sobu koja je bila sva u plamenu, No ljudi su ga zadržali, a on kao pomaman stao je naokolo onako u košulji i gaćama trčati i vikati da je strahota.

— „Ljudi, pomozite . . . utrnite . . .! Joj meni . . . gledajte . . . Nedajte me . . .! Čuvajte me . . . eno dolazi bačo . . . joj . . . ja proklet . . . proklet . . .“

Andrijino se lice upravo iznakazilo. Njegove oči su se zakrijesile, a riječi su mu bile bez veze i smisla.

Na jednom zgrabi kandžiju i stade mahati po plamenu i ceriti se:

— „Ha-ha-ha! Sad sam vam dao! Znaćete ko je Andrija . . .!“

Zatim skoči i pobjegne u kukuruze. Kratko vrijeme se još čuo njegov promukao glas, a zatim se sasvim izgubio.

Žene su ga promatrale i šaptale jedna drugoj. Ljudi su čudno mahali glavom i govorili:

— „Siroma poludio je . . .“

* * *

Drugi dan oko podne uspjelo je vatru ugasiti. Lijepom salašu, velikoj košari, svinjaku, ambaru i dugom čardaku nije bilo više ni traga. Nekoliko crnih zidova stršilo je u vis, a opaljeni dudovi izgledali su beskrajno tužni kao da plaču za svojim lišćem . . .

Andrije nije više bilo tu. Pet dana našli su ga kod M . . . gdje trči sokacima, maše kandžijom i više neke čudne riječi . . . Dugo nije htio ni blizu ljudima. Tek kada je silno ogladnio približio im se i čekao da mu šta udijele.

Kandžiju nikada nije ispuštao iz ruke. S njom je hodao, jeo i spavao.

Djeca su ga prozvala ludim Andrijom i često se znali s njime našaliti. Obično nije nikoga dirao.

Volio je slušati svirku. Jedino kad bi zasvirali tugaljivu pjesmu „Prid prozorom procvatala ruža“, krv bi mu navalila u glavu i on bi tada sav bijesan trčao sokacima, dok ne bi gdje pao iznemogao.

Zemlju su mu razgrabili brojni rođaci, a njemu, koji je htio da bude jedan od najbogatijih ljudi u T . . ., ostala je samo jedna stara kandžija.

Željezničarev štrajk

Jo je veče željezničar legao razočaran. Već osam dana kako živi u nekoj zagušljivoj atmosferi.

Štrajk, premda općenit, nije baš išao. Drugovi postadoše meki . . . mlitavi!

Oni su bili poslednji. Pa među njima samim bilo ih je četiri, koji bi se bili, a trojica koji ne bi.

On, on bi se tukao. Oh, tući se, borba klasa.

Udri gospodu!

Udri buržulje!

Udri radnike!

Udri posjednike!

Udri sve!

Samo boljševik nek živi, žestoki boljševik, krajna sloboda, gdje bi se kriještalo kao smrt od večera do jutra. Boljševik, koji bi bio živi plamen, čist najčistiji.

* * *

I kada je on uočio ovu jasnoću, na jednom ga zovnu žena.

— Brzo! . . . vidi maloga!

Jednim skokom bio je kod kolijevke. Žena je držala dijete, pomodriilo, oči izbuljene, koje je krčalo i krčalo, kao da ga neka nevidljiva i neodoljiva ruka stezala za grlo.

— Grčevi! . . . reče majka.

— Liječnik, al' brzo! reče otac.

U ovom predgrađu liječnik je bio na kraj svijeta.

Srećom garaža je bila vrlo blizu.

— Jedan taksi, brzo! moje dijete umire!

Jedna grupa odrpanih ljudi s batinama u ruci pogleda ga prijekim okom.

Jedan se odvoji preteći: „Hej! pazi, jer će biti! . . . I taksi štrajkuju“.

— Ali mojeg sina su stegli grčevi!

— E pa dobro, stegli su ga grčevi, pa gotovo i okrene mu leđa,

Za trenutak pogleda ogromnu garažu, gdje ih je bilo, koji bi letjeli 40 km. na sat, da olakšaju bolove njegovog malog. A sad nište, baš ništa! . . .

Štrajk . . .

Uputi se doktoru trčeći kroz mračnu noć jer su i gasovi štrajkovali. Znoj ga oblio kada je stigao. Zazvoni jednom, drugi put. Najzad otvoriše. Bio je to sam doklor.

— Doktore . . . moj sin . . . grčevi! . . . Brzo!

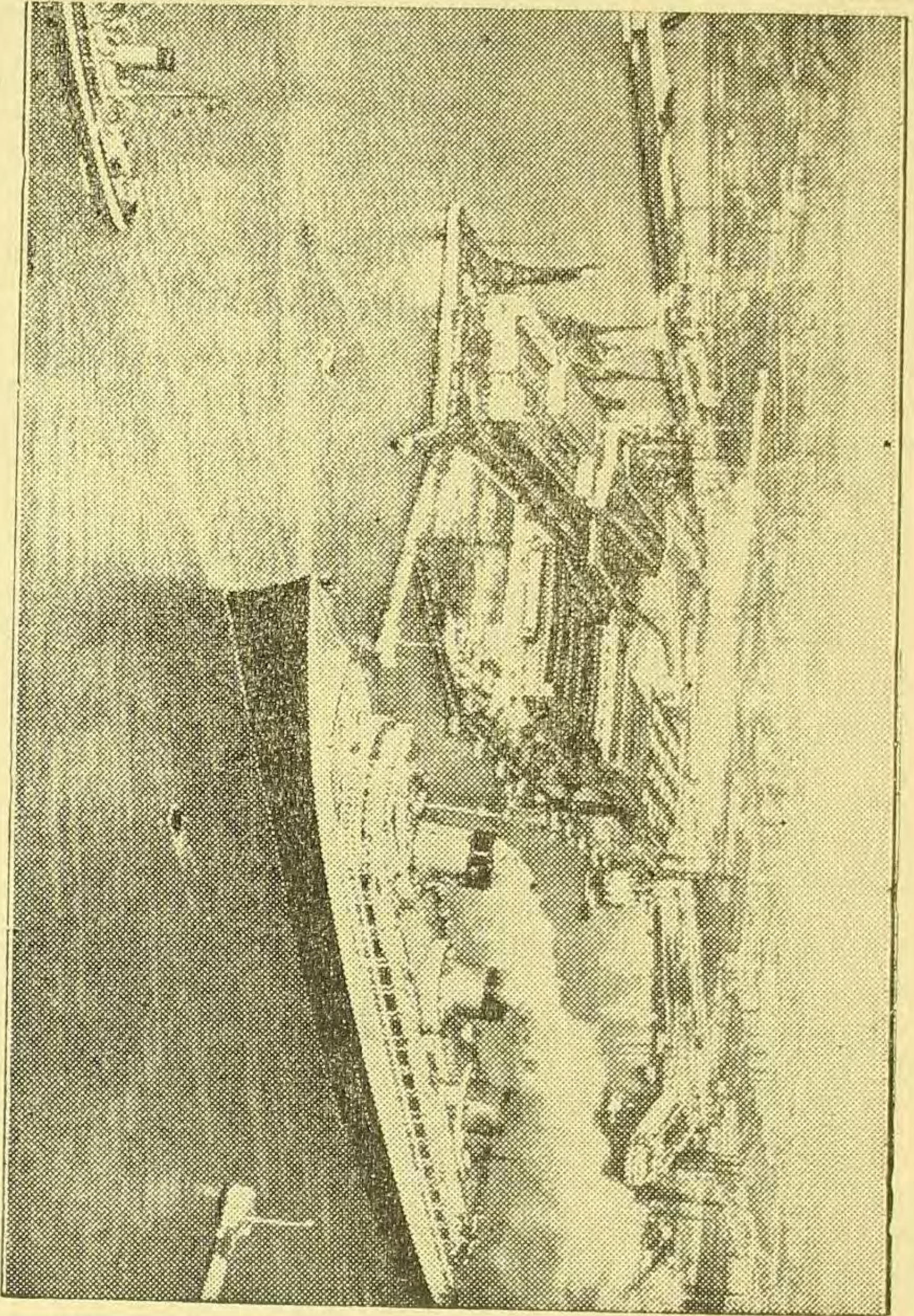
Doktor ga pogleda, njega, njegovu kapu njegov kaput.

— Vi ste željezničar?

— Da.

— E dobro, ne idem.

- Ne ćete doći.
 - Ne, ja radim što i vi. Ja isto štrajkujem.
 - Valjda ne ćete dopustiti, da moje dijete umre!
 - Zašto ne! Kao što ste vi dopustili, da umru djeca ostalih.
- I desno i lijeve ima mališana, koji su poumirali ove nedjelje radi oskudice mlijeka . . . mališana isto tako zanimljivi kao vaš. A je li

Najveći parobrod svijeta „Normandie“ na svom prvom putovanju iz Francuske u Ameriku prevalio je taj put u kraćem roku nego ikoli drugi dosadašnji parobrod te je u New Yorku bio s velikim svečanostima dočekan a na njemu se dovezla i žena francuskog predsjednika republike Lebruna.

to zabrinulo samo za časak vašu skupštinu? A ostalo! . . . Vi to dobro znate! . . .

* * *

U blijedoj zori kroz sitnu finu kišicu, doktor mu pokaže grupu radnika, štampara, krojačica, prodavačica, podnevničarki iz predgrađa koji su odlazili povučeni, šutljivi, koracajući korak za korakom svoja tri kilometra po tom blatnom putu idući na rad, noseći njihov

prtljag njihovu košaricu. Nekoji su kašljucali, nekoji u poderanoj obući, drugi opet bez kišobrana . . .

— Vidite! . . . oni će stići umorni, mokri i za cio dan. Ima ih sa slabim prsima, koji će se možda zaraziti. Zar to nije pritištalo vaše revolucionarne odluke. Nije! E pa dobro, ja vam vraćam milo za drago! . . .

* * *

S laktovima o bedru željezničar pođe i prevalio je ogroman put, pomiješan u ovo ljudsko stado, koje se valjalo Parizu.

Nađe se pred jednom apotekom.

Zatvorena je . . . kuca.

— Seruma! . . . Moj mališ umire od grča.

— Seruma! nema . . .

— Naručite ga! brzo!

— Ne mogu, moja dva pomoćnika štrajkuju.

— Gdje se može dobiti . . . ?

— Na Pasteurovom Institutu . . .

— Gdje je to . . . ?

Apotekar mu napiše adresu . . . Bilo je daleko, tako daleko, da je počeo oklijevati. Rugoba božija! . . . voz je bio tamo, nepomičan na pljusku, stanica zatvorena . . . štrajkom . . . njegovim štrajkom. Slika bijednoga mališa ga još jednom potaknu da pođe, bez cilja, trčeći . . .

* * *

Ulice su tihe, skoro puste.

Svakog časa pogleda, nadajući se možda jednom taksiju, fija-keru. Al' ništa!

Pojavi se neki tramvaj, vođen od nekog mladog čovjeka, neke skitnice. Ali je izgledao, da će se skoro rastrošiti.

Ulice su se ređale jedna za drugom, nesvršive, a kiša je sipila uvijek . . .

Na jednom pojavi mu se neki strah. Ako i Pasteurov Institut takođe štrajkuje? Ako svi ti naučenjaci, koji zarađuju samo jednu trećinu plaće jednog pometača ulica, ne produže njihov besplatan put u zvijezde? On je vidio negdje lice jednog naučenjaka, koji je radeći oko radiuma 18 sati dnevno, dobio rak i izgubio redom prste, šaku, ruku, . . . a koji je produžio . . .

Kada bi najedanput on i njegovi drugovi prestali . . . ? Kad bi i oni štrajkovali . . . ? Biserni štrajk . . . ?

Trčanje ga ubilo . . . Željezničar je bio gladan. Opazi nekog pekara pred vratima njegove radnje.

— Brzo dva kruha!

— Al' ni jednog!

— Kako to?

— Štrajk, dragoviću moj! . . . Seljaci su u štrajku . . .

— I oni?

— Zašto ne? Oni još nemaju svojih osam sati!

Željezničar učini još nekoliko koraka, te se sruši na jednu klupu, da otare čelo. Sjedio je tu zadubljen u svoje misli, kad na jednom spazi neka tri mršava nitkova, koji su kružili oko njega.

— Hej, buržulju, ti imaš vrlo ljep sat. Kad bi ti ga podržavili . . . ?

Gvozdenjak je htio vikati, zvati u pomoć.

— Uzalud! . . . Stražari i oni štrajkuju.

Nitkovi potegoše svoje „budličke“.

Nesretnik se već osjećao zaklan, oderan, u paklu . . .

Barem će skupo prodati svoju kožu.

Digao se, ruke mlitave, znoj na sljepočicama . . .

— Dođite kukavice! . . .

* * *

I on se probudi sav u znoju, sjedeći na svom krevetu među usukanim, izgužvanim ponjavama.

A mali je spavao mirno, sklopljenih ručica, pod svom roza pokrivaču.

Na ulici je odjekivala gvozdena buka kola za mlijeko.

Hrana za ptičice! . . .

Ćilimi, platno za šatore! . . .

Graška! . . . Graška! . . . divljih koreja! . . .

Stan je mirisao mirisom pečenog kruha, i njegova „bolja polovica“ postavi pokraj njega široku šolju čokolade sa kremom.

— Hej buržuljko, strašno sam sanjao.

— Ah, . . . Što . . . ?

— Zamisli si da sav svijet štrajkuje kao mi . . . al' sav svijet!

— To je bilo smiješno . . . ?

— Smiješno . . . baš ne tako! . . .

I još dišući zaduhano, počeo je srkati kakao kroz uzbuđene zube i brkove.

Pierre l' Ermite.

Rano proljeće

*Biserne dršću kapljice
na listićima trave,
svoje glavice nježne
podigle ljubice plave.*

*I dok s istoka sunce
k njima tiho koraca,
pletu vijenac „proljeća“
u skupu svilenih maca.*

Stjepan Bešlin.

Lutrija

Švratio Mate Jokić u dućan, da kupi duhana, kad trgovac izvadi iz fijke neki šareni papir kao novac i podnese Mati pod nos:

„Vidiš li to?“

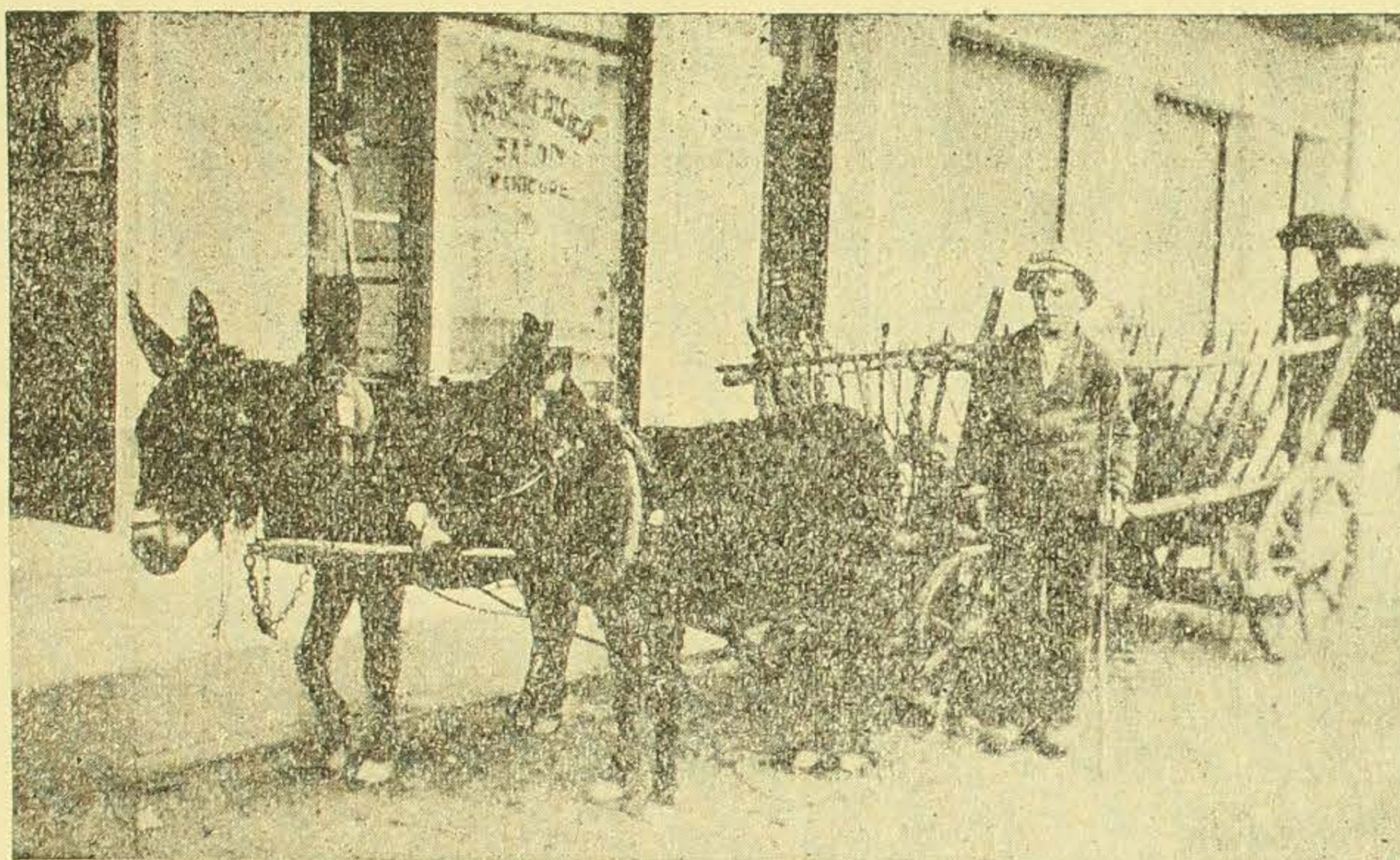
Gleda Mate u papir, promatra ga te će reći:

„Vidim, brate, kako ne bih vidio!“

„A znaš li ti što je to?“

„Ne znam, a reko bih, bit će neki novac.“

„E nije, brate.“

Primorski „paradeši“.

„Nego?“

„To ti je, vidiš, lutrija.“

„Lutrija?“ pogleda trgovca podozrivo Mate.

„Lutrija, slatki brate moj. I evo odmah ću ti i reći, od kolike li je ona važnosti.“

„A za koga to?“

„Može i za tebe.“

„Za mene?“ zaprepastio se Mate

„Da, za tebe. To ti ide ovako. Kupiš eto ovaku lutriju, a tamo onda u gradu se igra. Znaš, gospoda tamo miješaju, preturaju neke brojeve, pa čiji broj bude izvučen, taj onda dobije.“

„Što dobije?“

„Novac! I to, dragi brate moj, ne malo da dobije, nego mnogo. Evo za ovaj papir, kod mene što je, ako ga posluži sreća, može da dobije pedeset hiljada dinara.“

„Uha, a šta košta taj papir?“

„Tebi ću dati za dvjesta dinara.“

„Češe se Mate iza uha, misli i premišlja, a nikako da se riješi.

„Eto, znaš, ako baš nemaš, a ja ću ti dati onako na veresiju, ti ćeš se ovdje potpisati, da si mi dužan dvjesta dinara i ništa brate.“

„I veliš, može da se dobije pedeset hiljada?“

„Može, i to vrlo lako. Samo ću tebi dati, i ako ne uzmeš sada, nemoj se ljutiti na mene, ako neko drugi kupi, kada odeš. Znaš, novac nije šala, a ja imam evo mnogo takvih lutrija, pa sad ko ima sreće, blago njemu.“

Potpisao se Mate, da je dužan dvjesta dinara, uzeo lutriju, pažljivo je savio i metnuo u džep. Kod kuće ga je žena čekala na večeru. Stol je bio već postavljen. Sjeo Mate za stol, gleda ženu, rekao bi joj, ali ne zna samo, kako bi. Traži zgodne riječi, ali ih od neke užurbanosti ne nalazi, sve su nekuda otišle i sada nikako da se vrate. Bojao se Mate, da će ga baba grditi, ali se najzad ipak odlučio:

„Znaš, ovaj, kako da kažem, mi možemo još i sretni i bogati ljudi postati.“

„Mi?“

„Jest mi.“

„Danas se ne postaje lako bogat.“

„E ti to misliš, ali može se dogoditi. Znaš, imam ovdje jedan papir u džepu, pa ako imam sreće, mogu na njega da dobijem pedeset hiljada dinara. Pomisli, što li bi sve mogli kupiti!“

„Kakav je to papir?“

„Evo da ti ga pokažem.“

Izvadio Mate lutriju, a žena je obrće, zagleda:

„A gdje si to dobio?“

„Kod trgovca.“

„Što si platio?“

„Ništa.“

„Pa zar se takve stvari tek tako daju?“

„Ma nije, znaš, nije mi tako dao, nego onako na veresiju.“

„Za koliko?“

„Za dvjesta dinara.“

„Oh, što si, ako Boga znaš, pod matoru glavu uradio! Ja evo nemam dinara u kući za so, a ti mi se zadužuješ . . .“

„Nemoj tako ženo. Pomisli samo, da možemo dobiti pedeset hiljada dinara, i eto sad što je dvjesta dinara prema tolikim novcima!“

Zamislila se žena. Možda će ipak dobiti, ko zna, a onda ima čovjek i pravo. Ipak je on u pravu. Razveselila se baba, nada joj obuzela srce i raspričala se, teku joj riječi, kao da ih sipa iz rukava, a sve o tome, kako će sebi odmah, čim dobiju novac, kupiti novo odijelo, da joj ne će biti Stana Simićeva ni pod petom. Govori ona tako, a Mate je motri ispod oka:

„I ne bi ti bilo sramota, da mi se takva matora opravljáš?“

„Nisam ja matora ako si ti.“

„Ne bi ja tebi dao novca za takve stvari.“

„Ne bi baš ni ja htjela primiti. Misliš valjda, da je baš evo meni stalo mnogo do toga novca!“

„Ima tu pametnijih stvari da se nabavi . . .“

„Ja mislim, da sam ja prva na redu, pa tek onda sve ostalo dolazi.“

„A što da ja vodim s tobom brigu?“

„Samo da nije mene . . .“

„Uh, našao bih sedam takvih. Bogat čovjek može da ih na svakom koraku nađe.“

„Ti nisi čovjek, ti si . . .“

„Ni riječ više da mi nijesi kazala! Razumiješ li, ni riječ ne ću više da čujem!“

„E baš hoću!“

„A kad hoćeš, onda evo ti!“

Zamahnuo Mate rukom i udario ženu po obrazu, da se odmah zaniжела. Nastao u sobi plač:

„Ti da mene tučeš? Nijesi me ni vrijedan! Idem odmah, jer ne ću više sa nečovjekom da živim.“

„Idi! Idi! Briga me. Moći ću ja i bez tebe, samo dok dobijem novac! Ima još takvih baba na svijetu, kao što si ti, nemoj misliti da si jedina!“

Ostao Mate sam kod kuće, a baba nikako da mu se vrati. Po selu pukla bruka: Mate otjerao ženu! Ali se on nije mnogo sekirao. Neka, mislio je, samo dok odem u nedjelju u dućan pa ću se raspitati, što je sa lutrijom.

U nedjelju je naišao na seoskog pisara, povjerio mu stvar o lutriji, a ovaj zatražio, da je vidi. Izvadio bojažljivo Mate papir i dao pisaru.

„E, brate slatki, reče pisar, pa ovo ti ne valja.“

„Kako?“ zaprepastio se Mate.

„To je još od prošle godine, to se već prije igralo i ne važi više.“

Odjurio Mate kao bez glave u dućan, dočekaо ga ljubazno i susretljivo trgovac, ali ga Mate udari tvrdom šakom po glavi, da se odmah srušio. A Mate upravo ode rad žene.

Ante Jakšić

Vuk i pas.

Oštrio vuk zube, kad dođe odnekuda pas i upita ga:

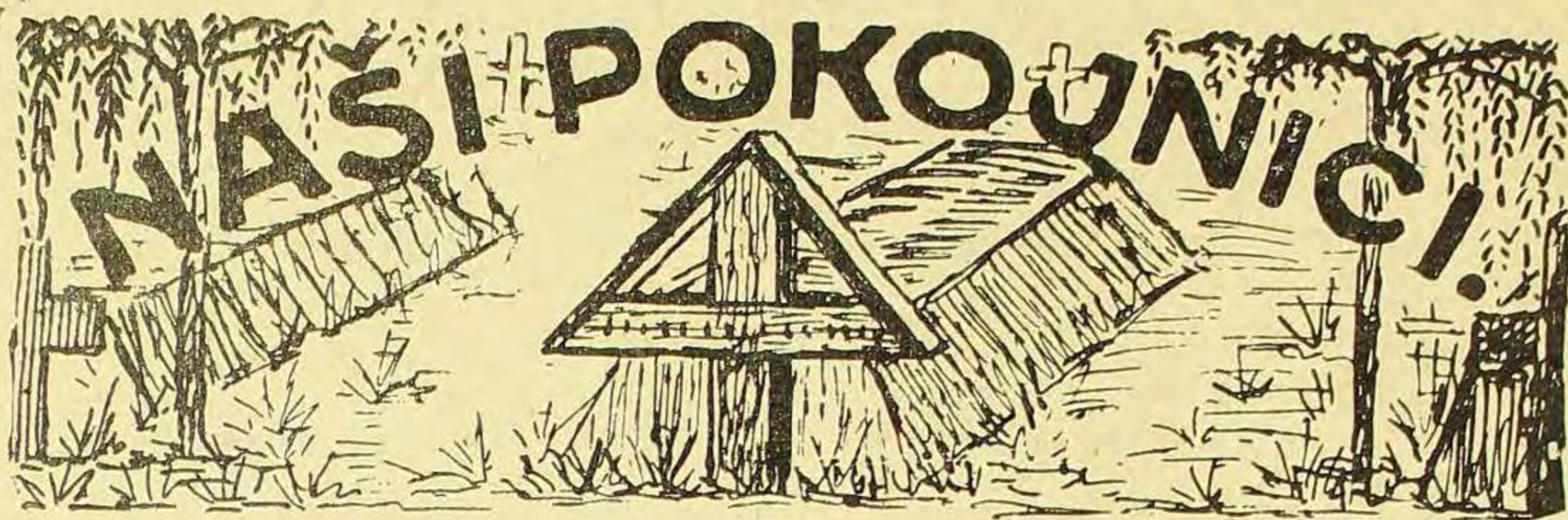
„Zar ti još nisi čuo, da će zavladatai opći mir?“

„Čuo sam“ — odgovori vuk, — „ali ja u to sumnjam“.

„E, moja sumnjalice!“ — nasmije se pas, „zar ti ne znaš, da danas više ne pobjeđuju zubi, već pamet?“

„O znam ja to vrlo dobro“ — odgovori vuk — „ali je meni lakše zube oštriti nego pamet.“

Po Ezopu.

† prof. Ivan Vojnić Tunić

U srce naroda ime zapiši, a narod će haran zlatnim slovima ime ti slavno za zvijezde prikovat.

Hugo Badalić.

Sve svoje znanje i svu svoju ljubav i nježnost poklonio je mladeži toj „cvjetnoj budućnosti naroda svog.“ Stalni i neprekinuti vez ljubavi i odanosti spajao ga je s njegovim đacima od početka

† prof. Ivan Vojnić Tunić

pedagoškog rada pa, tako reći, do posljednjeg časa života. I nije se nikada čulo da se ko potužio na dobroga „profesora Ivana“ koji je prema svakom bio blag, pa i prema onima kojima su geometrija i matematika slabije isle od ruke. Kao odličan odgojitelj dobro je poznavao svoje đake i svakom bi upravo neopazice znao pružiti svoju pomoć. U tom je bio nenatkriljiv.

Ivan Vojnić Tunić bio je ne samo dobar i savjestan profesor, nego i jedan od najglavnijih nacionalnih radnika zadnjih decenija. Gdje god je trebalo raditi za našu narodnu stvar on je bio uvijek među prvima i najspremnijima. Ta se njegova spremnost osobito istakla poslije svjetskog rata, kada je tešku upravu subotičke gimnazije uzeo u svoje ruke. On

je za kratko vrijeme uspio nacionalizirati našu gimnaziju tako da je ona prozvana prvom „Bunjevačkom gimnazijom.“ Nažalost kratko je vrijeme Ivan Vojnić Tunić bio na ravnateljskom mjestu, no on je i dalje nastavio svoj započeti rad, makar su ga mnogi u tome nastojali spriječiti.

I u svim našim udruženjima Ivan Vojnić Tunić radio je neumorno i s ljubavlju. Hrvatskom pjevačkom društvu „Neven“ bio je jedno vrijeme pretsjednik, a najstarijoj našoj ustanovi Pučkoj kasini stalni odborni član. Aktivno je sudjelovao i na „Razgovorima“ naše dobro poznate „Subotičke Matice.“

Premda je prof. Ivan Vojnić Tunić bio među prvim i najrevnijim našim nacionalnim radnicima, on je ipak htio da ostane nepoznat i sakriven. Njegova poznata skromnost nije dopuštala da mu ljudi iskažu hvalu i slavu. Ta bio je uvjeren da se za rad u narodu ne smije primati nikakva nagrada, a sa hrvatskim pjesnikom Šenoom znao je dobro da „Hvala ljudska voda je vrh pijeska . . .“

A kada je 8. srpnja nenadano zaklopio svoje oči i dobro mu srce prestalo kucati čitave legije đaka i štovalaca pošlo je njegovu odru da se od njega oprostite. Čitava Subotica ga je ispratila na njegov zadnji put, a na grobu mu je prof. Ivan Malagurski u ime hrvatskog pjevačkog društva „Neven“ održao dirljiv oprosni govor.

Slava nezaboravnom prof. Ivanu Vojniću Tuniću! Svijetla mu uspomena dugo ostala u našem narodu! Počivao u miru! A. L.

† Matija Išpanović

„Imamo novog učitelja, imamo dobrog učitelja . . .“ istrčavši iz škole stala su djeca vikati jednog sunčanog jesenskog prijepodneva.

„Kako se zove nov učitelj? raspitivao sam razdragane male prijatelje. To me silno zanimalo jer sam i ja kao desetogodišnje dijete uskoro imao poći u razred koji je dobio novog učitelja.

„Ne znamo kako se zove, al dobar je kao ni jedan do sada . . .“

Tako su se djeca iz „Bajske škole“ veselila jednog blagog jesenskog prijepodneva, a i meni je bilo drago što ću uskoro imati dobrog učitelja . . .

To se brzo i ispunilo. Početkom rujna 1923. god. upisao me otac u četvrti razred osn. škole gdje je predavao taj novi učitelj. On je uistinu bio tako dobar i blag da sam ga zavolio kao svoga oca. Poklonio nam je svu svoju pažnju i ljubav, bio je strpljiv, blag, vazda spreman da pomogne i oprost. Iza njegova blijeda i ispaćena lica krilo se meko i toplo očinsko srce i plemenita, nježna duša. To smo najviše osjećali mi njegovi đaci, njegova djeca . . .

Taj dobar i blagi učitelj zvao se *Matija Išpanović*.

Istom sam kao odrastao doznao da je naš ljubljeni učitelj Matija Išpanović već od svoje rane mladosti bio jedan od najmarljivijih naših nacionalnih radnika. Kao narodni prosvjetitelj neumorno

je radio za naš Rod u Bikiću, Pavlovcu, a najviše u Subotici. Bio je stalni suradnik nekada bunjevačkog „Nevena“, a slao je suradnje i u naš jedini kalendar „Subotičku Danicu“. Mnogo se isticao i na političkom polju, a u Dobrovoljnom vatrogaskom udruženju bio je više godina pretsjednik.

Poslije svjetskog rata opet je u Subotici, gdje je postao školski nadzornik salaških škola, ali na tom položaju nije osta zadugo. Imenovan je za upravitelja šegrtske škole gdje je ostao sve dok nije stavljen u penziju.

Radio je mnogo i svuda, pa ga je i smrt zatekla u radu. Lijepog proljetnog dana 2. svibnja ispustio je svoju dobru i veliku dušu. Velika ga je masa svijeta ispratila do njegovog posljednjeg zemaljskog počinka da mu tako zadnji put na vidljiv način izrazi svoje duboko poštovanje i iskrenu ljubav

Slava dobrom narodnom učitelju Matiji Išpanoviću! Darovao mu Gospodin pokoj vječni.

E. K.

† Dr. Josip Vojnić H.

Dne 24. svibnja 1935. umro je, iza duga bolovanja, veliki pobornik prvog bunjevačkog omladinskog društva „Kolo Mladeži“ i jedan od prvih naših narodnih boraca — još iz starih vremena — dr. Joško Vojnić Hajduk.

Uvijek skroman, uvijek povučen, vazda promišljen i miran, a nepokolebiv u svom uvjerenju: radio je za svoje Bunjevce gdje je samo mogao i gdje je najopasnije bilo. On se nije bojao niti vlastodršcima reći istinu u oči, pa ma kako im ta neprijatna bila.

Poslije svršenih nauka stupio je u kancelariju svoga šurjaka dr. Age Mamužića, a nakon njegova povlačenja u mir, istu i preuzeo. Bio je jedno vrijeme i gradski glavni odvjetnik u Subotici. Ali se ondašnjim vlastodršcima nije sviđalo njegovo bunjevačko osvjedočenje, pa je, baš pred rat, stavljen u mirovinu.

Nakon oslobođenja nije aktivno sudjelovao u političkoj borbi. Istupio je javno samo jedamput, pa kad ga niti vlasti, niti birači nisu shvatili, on se povukao iz javnog političkog života, ali je po politiku, osobito u Subotici, budno pratio, te svojim jednomišljenicima rado savjete davao.

Zadnjih godina teško je bolovao, dok 24. svibnja 1935. neizdahnu svoju veliku slavensku dušu.

Sahranjen je uz veliko saučešće prijatelja i poštovaoca u „senčansko“ groblje u Subotici.

Slava, vječna slava dr. Jošku Vojnić Hajduk. Bog mu dao pokoj vječni.

I. P.

ŽITNICE SVIJETA

Nas Hrvata živi preko polovice u žitorodnim krajevima, koji su dio glavne žitnice Evrope. Ta *evropska žitnica* počinje od žitorodnih krajeva Rusije, zapravo Ukrajine, te obuhvaća Rumunjsku, Bugarsku, Jugoslaviju i Mađarsku: to su države najrodnije žitaricama u Evropi. Iz te evropske žitnice, to jest iz tih žitorodnih krajeva opskrbljuju se žitom druge evropske zemlje, u kojima rodi premalo žita. Prije rata je težište te žitnice bila Ukrajina, jer se odanle najviše vozilo žito u zapadnu Evropu. Sad je Ukrajina radi boljševičke politike, koja je uništila seljačko gospodarstvo, izgubila svoju nekadanju žitnu važnost, a preuzele su njenu ulogu zapadnije države, osobito Rumunjska i Mađarska.

Izvan Evrope najvažnija je *sjeveroamerička žitnica*, koju čine osobito istočni krajevi Sjedinjenih Država i susjedni im krajevi Kanade. Ali izvoz žita iz Sjedinjenih Država posljednjih godina pada, pa se i proizvodnja snizuje. Naprotiv u Kanadi proizvodnja raste.

Treća je po redu i važnosti *južnoamerička žitnica*. To je ponajprije Argentina, zatim države Paragvaj, Urugvaj, južna Brazilija i Čile. Najviše se žitarica odatle izvozi u Englesku i Njemačku. Kukuruz se iz nijednog dijela svijeta toliko ne izvozi, koliko iz južne Amerike.

Na četvrtom je mjestu u svijetu *australska žitnica*. Nju čini Australija, Nova Zelandija i Tasmanija. Izvozi žito u Englesku.

Isto tako je za Englesku posebno važna i *peta žitnica* svijeta. To je Indija. Raste najviše tu kukuruz i riža, a izvozi u Englesku.

To su eto glavne svjetske velike žitnice, iz kojih se svijet najviše opskrbljuje i koje najviše utječu na cijene žitaricama u svijetu. Zato što u tim žitnicama rodi svake godine ukupno više žita, nego što ga svijet može prekupiti i potrošiti, zato su cijene žita u cijelom svijetu tako niske. Ove je godine u Americi bila užasna suša, a i kod nas je manje rodilo žita nego lane, a lane opet manje nego preklane, pa se očekuje da će cijene žitu poskočiti. No al kako su danas svi poslovi u svijetu jako zamršeni, to ni trgovina žitom nije jasna, pa se ne može predvidjeti kakove će se cijene formulirati.

Ovo su samo neka nagađanja, dok čovjek snuje, a Bog određuje.

Kad smo već kod žita, vrijedno je spomenuti kada je žetva u pojedinim dijelovima svijeta. U Argentini, u većem dijelu Čile, zatim u Australiji i Novoj Zelandiji žetva je u mjesecu *siječnju*. U istočnoj Indiji žetva je u *veljači i ožujku*. U Meksiku, Egiptu, Perziji i Siriji žetva je u *travnju*. U Alžiru, Tunisu, Maroku, sjevernoj Maloj Aziji, Kini i Japanu žetva je u *svibnju*. U Španjolskoj, Portugalu, Italiji, Grčkoj i Kaliforniji žetva je u *lipnju*. U Jugoslaviji, Bugarskoj, Rumunjskoj, Mađarskoj, Austriji, Francuskoj u južnoj Rusiji i u Sjedinjenim Državama Sjeverne Amerike žetva je u *srpnju i početkom kolovoza*. U Čehoslovačkoj, Poljskoj, Njemačkoj, Belgiji, Nizozemskoj i Danskoj žetva je u *kolovozu*. U Engleskoj, Švedskoj, Norveškoj, Finskoj i u većem dijelu Kanade žetva je u *rujnu*, a u sjevernoj Rusiji u *listopadu*.

Dr.

„Klasje naših ravni“

Prošle zime desilo se nešto za našu Suboticu posve neobično. Malo bolje upućeni poznavaoč njenih stanovnika morao se snebiti od čuda gledajući šta se to događa. Tumač je tomu teško bilo dati.

Pa o čemu se to zapravo radi? — O književnom „stvaranju“. Još nam je u živoj uspomeni ona „hiperprodukcija na književnom polju.“ Mrtva Subotica koja sve dosada nije u stanju da održi jedan čestit mjesečnik kao da se trгла od sna. Najedamput je osjetila potrebu da se raspiše. Možda će biti ispravnije reći da su neki osjetili tu „potrebu“ ne pisanja nego... Svejedno ona je dobila tri nova lista. Od tri jedini je jedan privukao na se pažnju kulturne javnosti naše i ostale.

Nikao je u krilu „Pučke kasine“ u njenoj mladoj prosvjetnoj sekciji, a članovi ga okrstiše „Klasje naših ravni“.

Prvi broj „Klasja“ izišao je iz štampe za Uskrs i probudio je u publici toliko zanimanje da je upravo razgrabljen. Nakon nedjelju dana već ga se nije moglo dobiti, a ipak bi trebalo da on krasi biblioteku svakog našeg inteligenta i seljaka.

Svi hrvatski listovi izrazili su se o njemu prohvalno. Nikakvo čudo, jer „Klasje“ nije list bez boje. U njemu se jasno odražuje katolički i nacionalni naš smjer. „Klasje“ se prilagodilo osjećajima našega naroda. Ideje koji prožimaju naš narod zahvatile se duboko i u „Klasju“.

Značajno je svakako da je ovaj časopis pokrenut baš u dvadesetoj godišnjici smrti velikog našeg nacionalnog borca Paje Kujundžića. Njemu je i posvećen ovaj prvi broj, a već prvi članak nosi naslov: „Nacionalni rad Paje Kujundžića.“ Vrijedni pisac A. Kokić dostojno nam je predstavio djelo i rad Pajin. Ovakav prikaz dobro dolazi u vrijeme kada se radi na tome da mu se podigne spomenik koji će pričati pokolenjima zahvalnost onih za koje se žrtvovao.

Kao svaki almanah prepuno je poukom, pjesmama i pričama i „Klasje“. Njegove 64 stranice daju našem narodu najljepše plodove uma i srca mladih bunjevačko-šokačkih pisaca.

Od pjesnika najveseliji ostaje Kokić. Nema u njega kakvih dubokih misli niti dosadnog sanjarenja — on je pjesnik čije srce žarko ljubi rodnu grudu, koji je očaran njenom ljepotom. I vjeran je sin svoje nane. — Stihovi su mu tako zvonki i umiljati.

Najveći pjesnik Šokac jest Jakšić. Kontrast je Kokiću po tom što u njega nema onolikog veselja. On čeka Isusa da ga tješi, da mu donese tišinu. Imade i zgodnih misli. Od Jakšića se smije očekivati mnogo, ako ga se „realnost još jače ne dotakne.“

Novelama su pridonijeli ljepoti „Klasja“: Čović, Šemudvarac i Vujković. Nijedan od njih nije bez talenta, no i od njih smijemo očekivati više, a uvjereni smo da će nam u idućem broju i dati.

Svakom našem čovjeku uvijek će biti žao naših sunarodnjaka koji su ostali pod Madžarima, a tomu je dao oduška P. Pekić u članku: Bunjevci na mirovnoj konferenciji u Parizu. Opisana su tu sva nastojanja da Bajski Trokut dođe u granice ove države.

Socijalne radnje Ante Kopunovića daju novom almanahu jednu osobitu vrijednost. Kao što je njegovo: „Židovsko pitanje“ i „Socijalna nauka katoličke Crkve“ ne piše se u nas često.

Još su surađivali: Dr. Matanić, Dr. Ostrogonac, Veco Čović, Ing. Dulić, Bešlin i t. d.

O opremi „Kjasja“ se može reći da nešto slično još nijesmo imali. Ono nam svakako služi na ponos.

Mi sa naše strane upozorujemo svu našu inteligenciju koja ima volje za rad neka se priključi kolu tih mladih radnika. Treba da svi uočimo vrijednost jednog ovakvog časopisa, te ga svim silama podupremo neka nam se i kroz njega pronese slava, neka se i za nas čuje i znade.

OKRUTNA MAJKA

— Narodna —

Služio je Vide kod turaka,
 Služec Vide ubio turčina.
 Daje Vide nebrojeno blago,
 Neće bula nebrojeno blago.
 Ona oće baš glavu za glavu.
 Vide ide svojoj miloj seli,
 Gnjivan Vide u selinom dvoru.
 Al je sela njemu besidila:
 „Što si gnjivan u mojemu dvoru?“
 „Dok ti stanem, sele, besiditi,
 Ti ćeš, sele, i suze roniti:
 S turčinom sam kavgu zametnio
 I u kavgi turčina ubio.
 Dajem buli nebrojeno blago,
 Neće bula nebrojeno blago
 Ona oće baš glavu za glavu.“
 Al je sela njemu besidila:
 „Ne bud gnjivan u mojemu dvoru,
 U mene su tri ranka jednaka
 Jednoga će prigoriti majka,
 Prigoriti majka, za ujaka.“
 Svu je noću majka se mislila
 Kojega će prigoriti ranka,
 Prigoriti ranka, za ujaka.
 Sama sebi sela besidila:
 „Ako li ću Radu prigoriti,

Kome će se radovati majka?
 A ako ću Milu prigoriti,
 Koga li će milovati majka?
 A Neuće j' knjige izučilo.“
 S otim bila zora zabilila.
 Ide majka budi svoga ranka:
 „Oj Neuće moje dite drago!
 Ustani se moje dite drago,
 Pa opravljaj sebe i konjica
 Da idemo uji u svatove.“
 Ustade se Neuk dite mlado
 I opravlja sebe i konjica
 Pa odoše uji u svatove.
 Kad su očli ujinome dvoru
 Od svatova nigdi nikog nema,
 Samo side tri mlada dželata:
 Prvi veli: da lipa junaka,
 Drugi veli:
 Kako će ga prigoriti majka?
 Treći ćuti ništa ne besidi
 Mane mačom očiće mu glavu.
 Naleteć mu besidila glava:
 „Eto meni ujini svatova,
 I eto mi ujnini darova!
 Bog ubio onu svaku majku
 Što prigori ranka za ujaka!“

Iz zbirke I. P. Jablanović.

ZA REDUŠE I STANARICE

Izvrstan medeni liker pravi se na ovaj način: U pola litre finog špirita metne se po 1 dkg. pelina, stolisnika, matičnjaka, prstenka i paprene metvice. A da se tom liker u dade po volji poseban okus, možemo mu dodati ili zelenih oraha, ili kore od narandže, ili borovnice ili čeg drugog. Sve ćemo to ostaviti par dana na suncu. Sad ćemo pol kg. čistog i vrcanog meda rastopiti u jednoj litri tople vode. Voda ne smije biti vruća, jer bi se tim izgubile ljekovite sastojine meda. Sve se to smiješa, dobro promućka i ostavi na miru. Čim se je liker izbistrio, odmah se može piti. Ali ako tko želi imati bolji i ljepši liker, taj neka sve to ostavi na miru par dana, a zatim neka ga filtrira kroz papir. Nu tko želi slabiji liker, taj neka uzme manje špirita. Ovaj je liker ne samo zdravo već i bezopasno piće, a uz to je veoma ljekovit.

Uništavanje moljaca. Sukneno mnoge naše stanarice strada od moljaca. Moljci se najbolje i najbrže uništavaju *formaldehidom*. Uzmi krp u, namoči je u formaldehid i metni je u ormar. Zatim ormar dobro zatvori. Poslije dvanaest sati možeš izvaditi

krpu, jer su kroz to vrijeme uništeni ne samo živi moljci, već i cijelo njihovo leglo. Formaldehid neostavlja iza sebe nikakva mirisa. Može se kupiti u svakoj ljekarni.

Čaše, boce i vaze postat će kristalno sjajne, ako ih očistimo sitno narezanim ostacima istisnutih limunova.

Protiv glavobolje dobro djeluje, ako ispiješ šalicu crne kave s limunovim sokom. Isto tako je dobro oprati ruke do preko lakata i lice hladnom vodom pa onda dobro istrti peškirom da se osuši.

Čuvanje mesa U tople ljetne dane i najsvježije se meso vrlo lako i brzo kvvari. Svaka reduša ne može da nabavlja i stalno kupuje led, niti ima za čuvanje mesa potreban hladnjak. Da bi se meso ljeti što duže svježije održalo, treba ga zaviti u krp u, koja je prethodno namočena u sirće (ocat). Ovako preparirano meso se mora ostaviti na hladnom mjestu. Na ovaj način reduša može slobodno uveče kupovati meso za sutradan, ono će ostati svježije sve do upotrebe; najmanje dva dana.

Da limun dade više soka, dobro je ugrijati ga.

Ako ti padne što u oko, kapni malo čistog maslinova ulja u nj. Uspjeh je siguran.

Medeni kolači. Utuci i prosij malo mirisavih klinčića, metni u zdjelu, ulij jedno jaje i jednu kašičicu sode bikarbone, to dobro umuti. 25 dk. meda uskuhaj i tako vrelo lijevaj u zdjelu i miješaj, sad sipaj brašna dok tijesto ne bude malo tvrđe nego uzlivanca. Namaži tepsiju i pospi s brašnom, metni tijesto u tepsiju, zamoči ruku u vodu pa tako rastanji. Nasijeci oraha ili mandula na dugačko pospi ozgora, dok se peče ne miči. Siječi izhlađeno. Ovi kolači mogu se održati i više mjeseci.

Manje vunene stvari sačuvati ćete od moljca, oko ih dobro umotate u novinski papir. To je i ugodnije i jeftinije od naftalina.

Limun i umivanje. Ne odbacuj iscijeđene limunove, nego ih metni u vodu preko noći. Ujutro se u toj vodi umij. To vrlo dobro djeluje na kožu.

Da srebrne stvari ostanu sjajne, upotrijebi vodu od kumpira, koju ugrij, te u njoj ishlapni te srebrne stvari. Ostatak će dugo sjajne i ne ćeš ih trebati tako često čistiti.

Alva torta. Pet bjeljanaca i 9 uvrh kašika šećera umutiti i na vodi skuhati da provre; 13 uvrh kašika isječenih oraha i s jednog dobrog palca meda u čaši (od 2^{1/2} deci), to dodati kad se skine s vatre i miješajući ohladiti. Metne se između dvije holepne i izreže na uske i dugačke komadiće.

Mrlje od šećernih tekućina, to jest od kompotu, malinovca, limunade, ribizova soka itd., nije dobro isprati samo vodom. jer će se takva mrlja opet pojaviti na tome mjestu. Najbolje se takve mrlje čiste soda-vodom, jer ugljična kiselina, koja se u njoj nalazi, izvršno djeluje na rastapanje šećera, koji se upio u tkaninu.

Mast za kurje oči. Kupi u ljekarni diachylona, dodaj tome 10 kapi terpentinova ulja i 20 kapi čistog stolnog ulja, pa sve smiješaj, metni na krpicu i stavi na kurje oko.

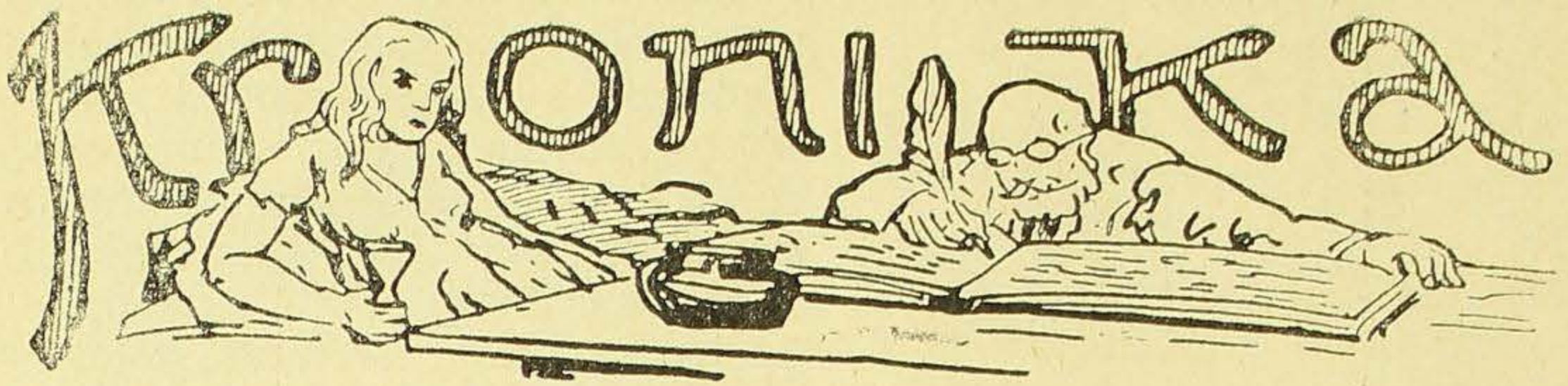
Da cipele postanu nepromočive, namaži potplate dobro lanenim uljem, a vrške ricinovima uljem. Ali i jedno i drugo ulje treba prije ugrijati te mazanje nekoliko puta ponoviti.

Za svaku ranu dobar je eter, jer njim namazana rana brzo zacjeljuje i boli se znatno olakšavaju.

Vodu, u kojoj se kuhala riža, nemoj, kad rižu ocijediš, proliti, jer se u njoj mogu izvršno oprati svilene čarape, svilene bluže i svileni rublje uopće. Ako u takvu vodu namočimo rublje prije peglanja, dobit će vrlo lijep sjaj.

Dobro piće od meda. Na jedan dio vinskog octa smiješaju se dva dijela meda, pa se to kuha, dok se ne zgusne kao sirup. Zatim se ohladi i spravi u boci. Kad hoćeš piti, nalij na osam dijelova svježe vode jedan dio toga meda, pa je to piće još bolje od limunade, osobito za bolesnike.

Zaprašene uljene slike čiste se najbolje mlakom vodom i mekanim suknom. Nikada ne valja kod takvoga čišćenja upotrebljavati sapuna ili benzina.

(Od 15. X. 1934. — 25. X. 1935.)

Omladinska društva. Naša se omladina na sve strane stala buditi i osvješćivati. Ona vidi da joj je jedini spas u organizacijama i to katoličkim. Zato naši omladinci više ne oklijevaju, nego u grupama hrle u katolička društva gdje god se osnuju. Taje u Šebešiću u Križarsko bratstvo od prve stupilo 45 mladića. Šebešićki su križari vrlo marljivi. Na Bezgrješno Začeće i Papin dan priredili su vrlo uspjele akademije. Osim toga sagradili su lijep križarski dom.

U *Tavankutu* su križari mnogo brojniji. Kod osnivanja društva ih već bilo preko 120 omladinaca, čiji broj raste svakim danom. U *Bajmaku* također postoji križarska organizacija. A u *Vajski* i *Sonti* radi se na tom da se za naše mlade Šokce osnuju križarska društva kao i u ostalim našim mjestima.

Obljetnica smrti Najvećeg Bunjevca. Subotička Matica je uvela lijepu svečanost. Svake godine 13. siječnja slavi se obljetnica smrti Ivana Antunovića — Najvećeg Bunjevca. Toga se dana za Pokojnika služi zadušnica da mu se tako ispuni posljednja želja. Na „Razgovoru“, koji je također posvećen Ivanu Antunoviću, iznašaju se radovi

Subotičke Matice, zasluge naših velikana itd. Proslava obljetnice smrti Najvećeg Bunjevca sve više dobiva karakter narodnog blagdana.

Glas od naše braće. Na Marin dan 2. veljače 1935. „Bajska kršćanska čitaonice“ održala je svoje uobičajeno Veliko prelo. Na prelu se skupili Bunjevci i Šokci u vrlo velikom broju. Program se sastojao iz ovih točaka: 1. „Navjestina igra“ pozorišni komad od Ivana Petreša. 2. Marin Velin i santovačke Šokice Marija Filaković, Marta Jelić i Evica Majstorović pjevali su šokačke narodne pjesme. 3. Koncertat čuvenih kaćmarskih tamburaša. Uspjeh je bio iznad očekivanja.

Nov narodni poslanik. Na dan 5. svibnja 1935. održani su poslanički izbori, te je za narodnog poslanika izabran, ogromnom većinom glasova g. *Josip Vuković Đido*, kome i uredništvo „Danice“ izrazuje svoje najtoplije čestitke.

Otvorenje „Hrvatskog doma“. Proširene i obnovljene prostorije „Hrvatskog doma“ otvorene su na vrlo svečan način 14. rujna. Otvorenju je prisustvovao i sam naš Natpastir preuzv. gosp. *Lajčo Budanović* subotički biskup.

Goste je pozdravio gosp. dr. Marko Kuntić odvjetnik.

Novi župnik Novog Sada. Smrću opata Franje Fata glavna novosadska župa ostala je prazna. Novosađani su zamolili Duhovnu Oblast u Subotici da im dade novoga župnika. Od predložena tri kandidata izabran je nama dobro poznati preč. gosp. Franjo Švraka. Novi je župnik već zauzeo svoje mjesto. Čestitamo.

Otkriće spomenika don Frani Buliću. Najvećem hrvatskom arheologu don Frani Buliću uz veličanstvene svečanosti otkriven je spomenik 8. rujna u Zagrebu. Toga dana došlo je u Zagreb više tisuća gostiju iz Dalmacije i drugih krajeva lijepe naše domovine. Osobito se isticali seljaci i seljanke u krasnim hrvatskim narodnim nošnjama. Spomenik je podignut na inicijativu zaslužnog našeg društva „Hrvatske žene“ u Zagrebu. Slava don Frani!

Omladinsko slavlje u Baču. U nedjelju 20. listopada uz velike svečanosti posvećen je barjak katoličke omladine starodrevnog Bača. Na tu je svečanost došao biskupov izaslanik presvj. gosp. Blaško Rajić generalni vikar subotičke biskupije. Osim toga prisustvovalo je hrvatsko pjevačko društvo „Neven“ iz Subotice, hrvatsko tamburaško društvo „Zrinjski“ iz Iloka, „Bunjevačko kolo“ iz Sombora, veća grupa gostiju iz Sonte i Vajske.

U subotu na večer priređena je bakljada u čast presvj. gosp. Blaška Rajića i kume gđe Marije Azaševac. U nedjelju u jutro pošla je po selu povorka uz sviranje dobrovoljne vatrogasne glazbe iz Bača. U 10 sati pošla je procesija župnom dvoru i do-

pratila je presvj. gosp. Rajića u crkvu sv. Pavla. Špalir su pravili Šokci u krasnoj narodnoj nošnji i gosti koji su klicali biskupskom izaslaniku. Za vrijeme svečane pontifikalne sv. Mise, koju je služio presvj. gosp. B. Rajić, uz ravnanje g. dra Mihovila Katanca pjevao je vrsni zbor hrvatskog pjevačkog gručva „Neven“. Propovijed je imao kapelan vlč. g. Z. Luckarž. Poslije službe Božje blagoslovljen je krasan barjak omladine Katoličke Akcije u Baču. Svečano zborovanje je otvorio preč. g. dr. Stjepan Tumbas župnik u Baču. Govorio je s puno oduševljenja g. Ante Kopunović stud. phil. Zatim je omladinac gosp. Stržić deklamirao pjesmu „Na ruševinama starog Bača“ od A. Kokića. Kraće govore održali su izaslanici Subotice, Sombora i Vajske, a zatim je zborovanje završeno. Na banketu je palo više nazdravica i otpjevana je naša himna.

Poslije podne u 5 sati otvorena je izložba šokačke narodne nošnje i ručnih radova. Što je izložba tako krasno uspjela zasluga je č. s. Vestine koja je u nju uložila mnogo truda. Zatim su gosti posjetili ruševine staroga grada Bača o kojem je g. Stjepan Ognjanov stud. theol. održao vrlo lijepo predavanje. Navečer je hrvatsko tamburaško društvo „Zrinjski“ održalo koncert iza kojeg je slijedila zabava.

Bunjevačka Pučka Kasina u Subotici dala je za nadgrobni spomenik pop Paje Kujundžića svotu od 10,000 din. Za istu svrhu priložio je dr. Babijan Malagurski 5000 din. dok su ostali dali manje svote. Nacrt za nadgrobni spomenik izradio je g. prof. Ivan Malagurski.

NARODNE PISME — OMLADINSKE

Oj planino, alaj si mi slatka,
Litna noći alaj si mi kratka!

Teško dolu di se voda sliva,
I divojki koja poručiva.

Poljubi me u bijelo lice,
Ja ću tebe u čarne očice.

Tri jabuke i tunje,
Na dolafu istrule,
Istrule su stajajući
Diku čekajući.

Oj jeseni zelena,
Još ja nisam spravljena,
Još ja nisam pripravila
Diveru peškira.

Oj zelena šumice,
Što je tebi curice?
Mene boli moja glava
Švaler me ostavlja.

Mrzak mi je ovaj svit,
Što ne gledu ko je lip,
Samo koja tala ima
Ma ćorava bila.

Vijolice ja bih tebe brala,
Samo nemam kome bih te dala
Ja ću brati u čašu mećati
Pa će mojoj diki mirisati.

Udaću se a na jesen neću,
Već na drugu ma bilo za slugu.
Sluga služi, pa će kuću kupit,
Ja ću presti, pa ću kruha jisti.

Šta se ono u kraj puta praši?
Jel je vila, jel marama bila?
Nit je vila, nit marama bila,
Iđu dvoje, al ne poznam ko je.
Iz daleka baš ko moja dika,
A iz bliza nije ni prilika.

Šta ću sama brez svoga dragana!
Crna noći, oćel dika doći.

Da je mene poljubila draga,
Sve bih jade bacio brez traga.

Vidim diko da si srca prava
Veneš za mnom ko zelena trava

Ditelina zelena,
U korenu sazrila,
Tako svaka i divojka
Koja čeka momka.

Oj zelena šumice,
Ded popivaj curice,
Evo mene, evo moga
Švalera novoga.

Vita jela donela:
Žen' se diko dok triba.
Žen' se diko dok je volja
I moja i tvoja.

Ova nova mašina
Što je žito čistila,
Žito čisti, kukolj baca
To košta novaca.

Pusti, Bože, kišu iz oblaka,
Pa rastiroj babe sa sokaka,
Nek ne pravu spletke od momaka,
Od momaka i od divojaka.

Volim tatu da mi kupi Katu,
Molim čiku da mi kupi diku.
Skupa Kata za deset dukata,
Skupa dika za deset cvancika.

Ja u dolu a dika na gredi,
Dika na me kroz marcelin gleda,
A ja na nju kroz zelenu travu.
Metni glavu na zelenu travu,
Pa ćeš čuti kako trava kreće,
Tako tebe moje srce neće.

NEVJEROJATNO.

A.: „Govori se, da imadeš oko sto hiljada dinara duga. Je li to istina?“

B.: „Istina je. Ali zamisli: Kad sam počeo, nisam imao ništa!“

JOCA I MOCA.

— Kako si dragi druže,
— Joca će da zapita Mocu, koga iza dugoga vremena sastaje na ulici. Zapitani odvrća:

— Pa makar ti pukao od jeda: — ništa gore od tebe ...

NJEGOVA ŽENA.

Izgubila se Mitru žena. Pa mu policijski činovnik javlja:

„Pronašli smo vašu ženu g. Mitre.“

„A šta kaže?“

„Ništa.“

„Onda to nije moja žena“.

BOGATI UJAK.

— Moj ujak stalno putuje i uvijek ima mnogo novaca.

— A što je tvoj ujak?

— Kondukter na tramvaju.

NEZAHVALNOST.

Mladi liječnik žalio se svom prijatelju:

„Tako nepažljivog i nezahvalnog čovjeka još nisam vidio. U nedjelju je bio kod mene na ručku, prejeo se i pokvario želudac. I sad čujem da ga od te bolesti liječi drugi liječnik!“

ZANIMANJE.

— Moj je muž takav vještak, da kad radi, svi ga gledaju otvorenih ustiju.

— A što je vaš muž?

— Zubar.

LIJENČINE.

— Zašto nosite po jednu cjepanicu, kad ostali radnici nose po dvije?

— Zato . . . jer su oni lijeni da isti put prevale dva puta.

NIJE GA POJEO.

Gost je platio račun za večeru i nije konobaru ostavio ni pare za napojnicu.

„A za konobara?“ upita zlovoljan konobar.

„Nisam valjda pojeo i konobara da moram i njega da platim . . .“

ZARUČNIČKI PRSTEN.

— „Zaručnik“ dolazi u zlatarnicu:

— Molim vas, primite natrag ovaj prsten, koji sam juče od vas kupio.

— Kako? Zar se ne svidja gospdžici?

— On da, ali ja ne!

KO ZNA BOLJE!

— Ja znam govoriti engleski i francuski.

— A ja znam šutjeti kineski i japanski.

GLUP UČITELJ.

— Naš je učitelj vrlo glup čovjek! — priča Perica kod kuće.

— Kako to?

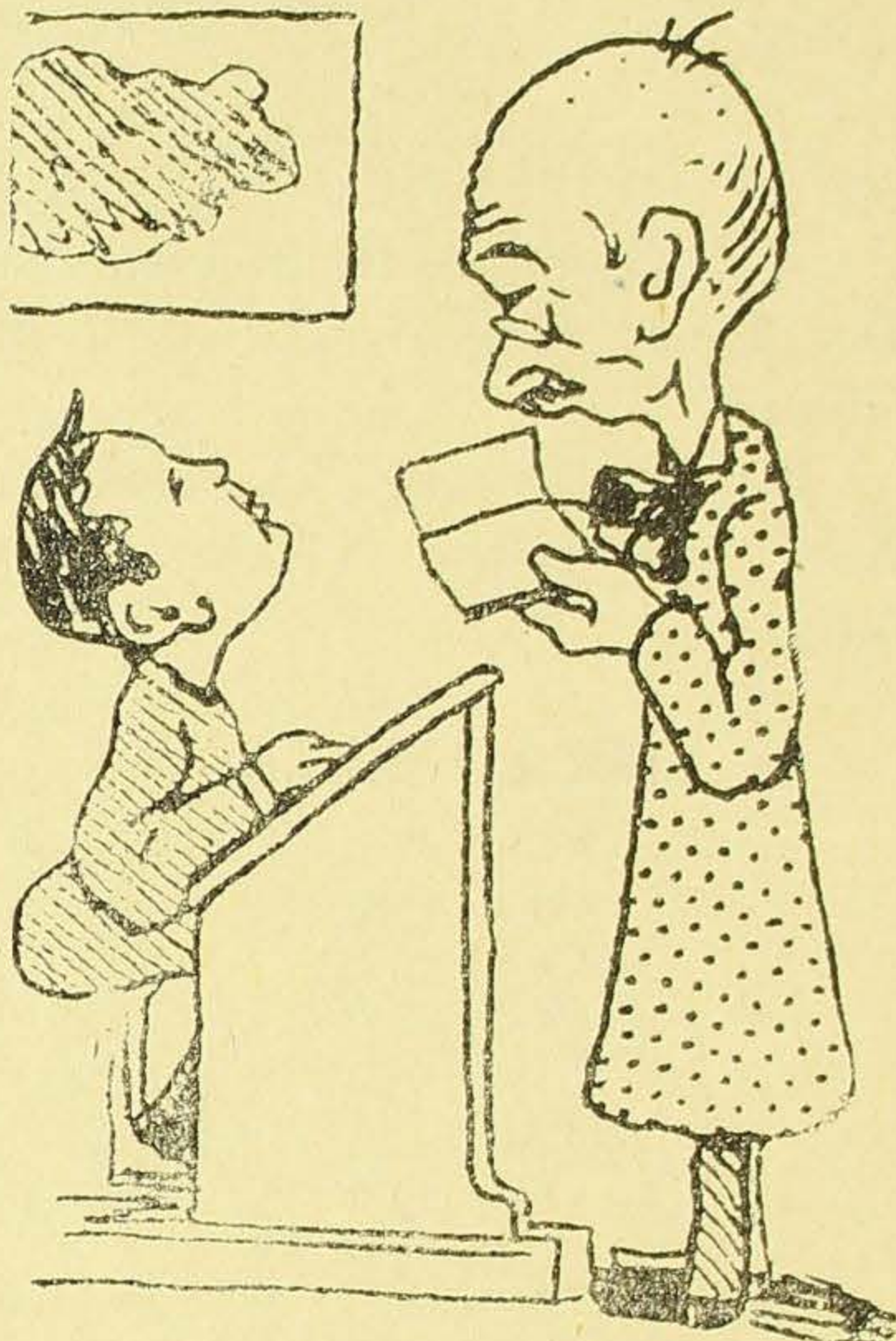
— Za sve nas mora da pita!

ODGOVORILA MU.

Gospodin: „Svi muškarci, koji se žene, glupaci su.“

Gospođica: „Kako to da se vi još niste oženili?“

I TO JE MARAMICA!

Učitelj: „Marko, Zašto si ti odrezao puca s rukava svog novog kaputa?“

Marko: „Jer su mi zapinjali za nos!“

NE JEDU LJUDI MNOGO.

„Hoće li, gospodo,“ pita knjižar, „veliku Kuharicu za 100 dinara ili malu za 30 dinara?“

„Dajte mi malu. Mi vrlo malo jedemo.“

BRZOJAV.

Repićevima su se rodili dvovci. Otac sav sretan nad sretnim porodom, brzojavlja tastu:

„Danas dobili dvojke. Sutra više. Pozdrav. Repić.“

10. GODINA.

Kiša je padala, kada je Ličanin bio u Zagrebu. Iza deset godina došao je opet u Zagreb. I tada je padala kiša. Došavši kući kaže: „Ah u Zagrebu pada kiša već deset godina“.

SA SUDA.

SUDAC: „Osuđuješ se na trideset dana o kruhu i vodi“.

CIGANIN: „Ma ne bi li dali malo bolju hranu, gospodine, pa ostanem makar i cijelu zimu.“

ODGOVORIO MU.

UČITELJ: „Nije li te stid, da tako dugo već ideš u školu, pa još ne znaš dobro ni čitati. Kad sam ja bio tako malen kao ti, znao sam već lijepo i brzo čitati.“

UČENIK: „Da, ali ste sigurno imali i boljega učitelja!“

DA SE POHVALI.

GOSTIONIČAN: „Ja nikad ne kupujem vino iz druge ruke!“

GOST: „To se vidi! Potječe iz izvora“.

IZBAČENA IZ RAJA.

Mala Milka dokazala je, da ima snažna pluća, jer preko cijelog dana viče i plače. Petogodišnji Stipko upita mamu:

„Je li, mama, mala sestra je došla s neba?“

„Dabome.“

„To sam odmah mislio. Ona se u raj u toliko derala, dok je anđeli nisu bacili na zemlju...“

RAČUN.

UČITELJ: „Koliko je tri manje tri?“

MIŠKO: „?“

UČITELJ: „No, ako imaš na tanjiru tri komada pečenke i sva tri pojedeš — šta ti ostane?“

MIŠKO: „Krumpir“

ZAŠTO.

— Mama, onaj gospodin nema nijedne kose na glavi.

— Tiše, sine, da ne čuje.

— Zašto, zar on još to nije primjetio?

Protiv

DEBLJINE

upotrebljavajte
neškodljive

SLATINSKE tablete za mršavljenje

sastavljene iz prirodnih mineralnih soli i bilinskih ekstrakta. Proizvadjia apoteka

Mr. BAHOVEC, Ljubljana. U svim ljekarnama

100 tabl. Din. 46.—, 200 tabl. Din. 74.—

Reg. br. 142—3 od 10. VII. 1934.

NE VOLI JE.

— Koja je kovina najskuplja? — upita mlada žena svoga muža.

— Platina, zlato moje!

— Onda ti mene ne voliš najviše . . .

— Zašto? . . .

— Jer mi kažeš, zlato moje a ne: platino moja!

PAPIGA.

„Ova papiga je sigurno ženska.“

„Zašto?“

„Jer se neprestano ogleda u zdjeli vode.“

NEPRAVDA.

— Zašto si tako uplakan?

— Učitelj me je tukao samo zato, jer nisam na karti odmah mogao naći Ameriku. A Kolumbo je trebao nekoliko mjeseci, dok ju je našao . . .

DISKRECIJA.

A: „Želio bih s vama govoriti u tri oka.“

B: „Valjda u četiri?“

A: „Ne, u tri — kad ja imam samo jedno!“

NE TRAŽI PREVIŠE.

— Konoboru, jučer je piletina bila škandalozna. Dajte mi i danas piletinu, ali samo, ako je vrlo, vrlo i opet još jednom vrlo mlada.

— Gospodine, onda bi najbolje bilo, da uzmete — jaja!

NA POŠTI.

SELJAK: Molim, je li stiglo kakvo pismo za mene?

ČINOVNIK: Post restant?

SELJAK: Ne, katolik!

U ŠKOLI.

PROFESOR: „Kažite mi razliku između Afrike, našeg Primorja i Srijema!“

Niko se ne oglašuje. No ipak jedan ustane i pobjedonosno usklikne:

ĐAK: „U Africi je Tutan-kamen, u Primorju samo kamen, a u Srijemu — Slankamen!“

DJEČJE PRIČE.

— Jeli mama, ja mora da sam vrlo dobro dijete.

— Po čemu misliš?

— Pa ti mijenjaš sluškinje svaki mjesec dana, a ja sam već pet godina kod tebe.

NERVOZA.

— Od čega ste toliko nervozni?

— Od lova.

— Pa to je najljepši šport!

— Da, ali ja ne mogu da dobijem dozvolu za lov.

POKVAREN SVIJET.

ŽENA: „Danas je strašno pokvaren svijet! Svaki je čovjek varalica — Jutros mi je netko podmetnuo lažnu deseticu.“

MUŽ: „A gdje ti je?“

ŽENA: „Hvala Bogu, sretno sam je podmetnula mesaru, a da on to nije opazio.“

ZABUNIO SE.

SUDAC (optuženiku): Vi ste ukrali Martinu Kapiću iz džepa buđelar sa 30 dinara!

OPTUŽENIK: Oprostite gospodine suče! Zabunio sam se. Mislio sam da ima više novaca.

Sajmovi-vašari u Jugoslaviji

(Na području novosadske Trg.-Indust. i Znanstvene Komore.)

Po najnovijem propisu.

- A**da 19 mart. 10 aug. i 25 okt.
Apatin 1 maj. 1 okt.
B. Palanka 30 mart. i 1 i 2 maj.
 30 jul. 1 i 2 okt.
B. Topola 18. apr. 13 jula 20
 aug. i 4 okt.
B. Brestovac 1 nedjelje mjeseca
 maja svake godine.
B. Petrovac 11 mart. 13 maj.
 26 aug. 11 nov.
B. Gradište 22 maj 20 aug.
B. Petrovoselo 8 maj. 30 aug.
 i 1 nov.
Bač 21 maj. 8 sept.
Bajmok 24 maj, 17 aug. i 11 nov.
Bezdan 15 mart. 16 jun. 29 sept.
 i 19 nov.
Budisava 15 juli.
Crvenka ponedj. poslije 26 aug.
 svake godine.
Čantavir 2 febr. 1 maj. 24 sept.
Čerević 20 jula.
Čurug 4 mart. 1 jun. 6 okt.
Desp. sv. Ivan 23 mart. 5 jul.
 18 okt.
Erdevik 7 apr. 7 jula 27 sept.
 27 okt.
Feketić 15 maj. 15 aug. 31 okt.
Gložan 25 maja 15 okt.
Golubinci 20 maj. 6 sept.
Gornji Kovilj 7 apr. 7 jun. 21 sept.
Gospođinci 25 aug.
Morgoš 12 mart. 23 jun. 11 okt.
Mlok 24 apr. 13 jun. 2 aug. 23
 okt 25 nov.
Irig 2 dana pred Teodorovu su-
 botu 2 dana pred pravoslavne
 Duhove na dan 26 aug.
Kucura 2 okt.
Kula u sub pred 29 apr. u sub.
 pred 24 jun. u sub. pred 6 aug.
 u sub. pred 15 okt.
- Mali Idoš** 23 maj. 5 sept.
Martonoš 8 jun. 12 sept.
Mol 30 maj. 30 sept.
Novi Sad 22 i 23 mart. 10 i 11
 maj. 9 i 10 aug. 11 i 12 okt.
N. Sivac 3 apr. 10 jun. 23 sept.
N. Vrbas 28 mart. 12 sept.
Odžaci 6 apr. 11 jun. 28 sept.
Pačir 6 maj. 18 sept.
Pašićevo 19 jul. 27 okt.
Pivnice nedj. posle 20 apr. i u
 nedj. posle 22 okt.
Ruski Krstur u ponedj. posle 14
 juna svake god.
Sekić 17 jun. 27 sept.
Senta 26 mart. 22 jun. 17 aug.
 19 nov.
Sombor 25 mart. 30 maj. 28 aug.
 25 nov.
Subotica 24 febr. 16 maj. 8 sept.
 28 okt, ako datum ne pada u
 nedjelju, onda pred datum u
 nedj. biva sajam i 29 jun. na
 datum.
Srbobran 12 mart. 28 jul. 20 sept.
 10 nov.
Srem. Karlovci 2, 3 i 4 dec. sva-
 ke godine.
Stanišić 12 apr. 4 okt.
Stara Kanjiža 1 mart. 24 maj.
 30 aug. 8 nov.
St. Moravica 19 mart. 29 jun.
 2 nov.
St. Pazova 31 jul. 30 okt.
St. Bečej 8 apr. 5 jul. 17 okt.
St. Futog 29 mart. 16 aug. 1 nov.
St. Vrbas 18 jun. 6 aug. 22 okt.
Sv. Miletić 7 maj. 20 okt.
Šaj. sv. Ivan 10 mart. 10 jun.
Temerin 5 maj. 4 sept.
Titel 6 apr. 22 aug. 20 okt.
Torža u nedj. poslije 2 okt.

Čudnovato ustrojstvo čovječjeg tijela.

Čovjek je zaista kruna stvorenja. Nijedan stroj, koliko god je savršen, ne može se usporediti s čudnovato stvorenim čovječjim tijelom. Ali što je neki stroj savršenije gradjen, to su finiji njegovi dijelovi, a time je opasnije i oštećenje. Čovječje tijelo je podvrgnuto istim zakonima: ono što je u tvornicama nezgoda, često malenkostima uzrokovana, u čovječjim organima to su poremećaji koje nazivamo „bolešću“.

Ljekovito bilje u svrhu sprečavanja i liječenja oboljenja.

Problem liječenja biljem zanimao je oduvijek liječnike. Ti su mnogo držali do bilja i tvrdili su da se za svaku bolest nalazi izvjesna ljekovita biljka.

Kasnije su polagano sve manje pažnje pridavali liječenju biljem. Očišćene biljne sokove upotrebljavali su u razne svrhe kemije, tako postepeno nastade kemička industrija sa zadaćom industrijskog priredjivanja lijekova, koji su imali jednako djelovati kao i ljekovito bilje. —

Danas, upravo iz tog razloga, vratili su se na stajalište, da ljekovitom bilju i travama pripada medju lijekovima prvo mjesto.

Dr. PEARSON držao se starog iskustva, da razuman čovjek neće odbijati naravna sredstva, jer je narav još uvijek naš najbolji liječnik. Bog nije bilje stvorio da se s njime hrani stoka, već da ga i čovjek upotrebi kao lijek. Biljke nisu samo za gledanje, one hrane i liječe.

Kada i kako treba sakupljati ljekovito bilje?

Ljekovitog bilja, kao na primjer titrice, paprene metvice, žalfije i dr., nalazi se skoro svuda, pa i u našoj zemlji. Mnogo ljekovito bilje raste na sjeveru, na visokim bregovima, pa i u drugim dijelovima svijeta, naročito u Indiji. Dru PEARSONU je uspjelo otkriti cio niz stanovišta takovog ljekovitog bilja.

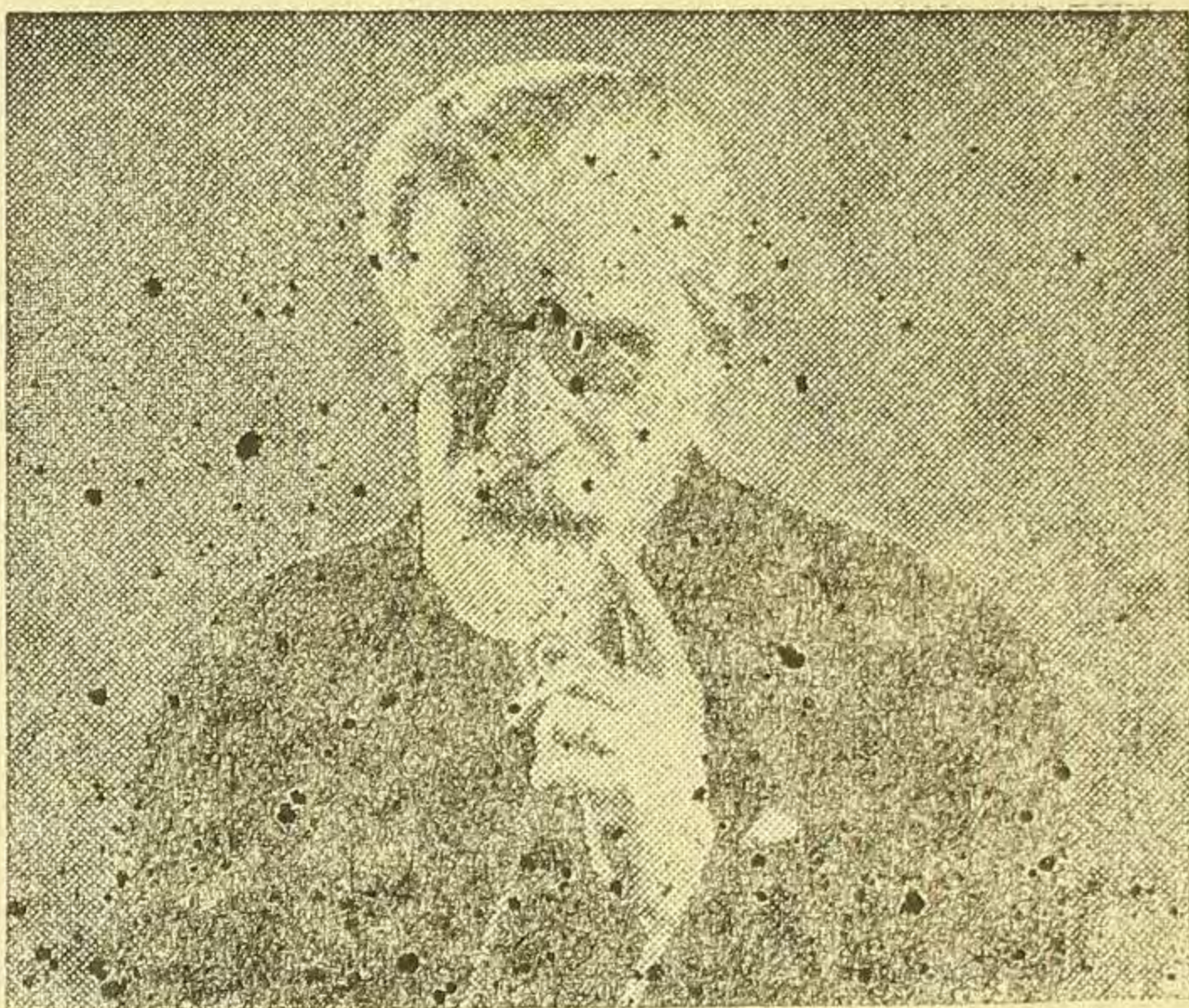
Kad je Dr. PEARSON točno proučio djelovanje svake pojedine biljke, osvjedočio se je da čaj, sastavljen od više vrsti bilja, mora najbolje djelovati. Ali koje biljke i koje trave treba upotrebiti u tu svrhu?

Ali to još nije bilo dosta. Trebalo je ustanoviti koji dio tih biljki ima najveću ljekovitost, da li peteljka, cvijet, korijen, kora ili list. Valjalo je točno saznati u kojem predjelu pojedine biljke rastu najbolje. Još je trebalo ustanoviti u koje ih godišnje doba najvećma treba sabirati.

Napokon je trebalo ustanoviti kako se biljke imaju sušiti i kako ih sačuvati da ništa ne izgube od svojeg ljekovitog učinka.

Dugotrajnim i napornim radom sastavio je napokon Dr. PEARSON čaj od 15 izabranih biljki i trava odredjenog djelovanja.

Dolazimo do spoznaje da sabiranje ljekovitog bilja nije tako jednostavno, da je to zapravo znanost. I kad je Dr. PEARSON na tome mnogo godina radio uspjelo mu je sastaviti čaj, izvanredno blagotvornog djelovanja, kome je dao ime „HERSAN“.

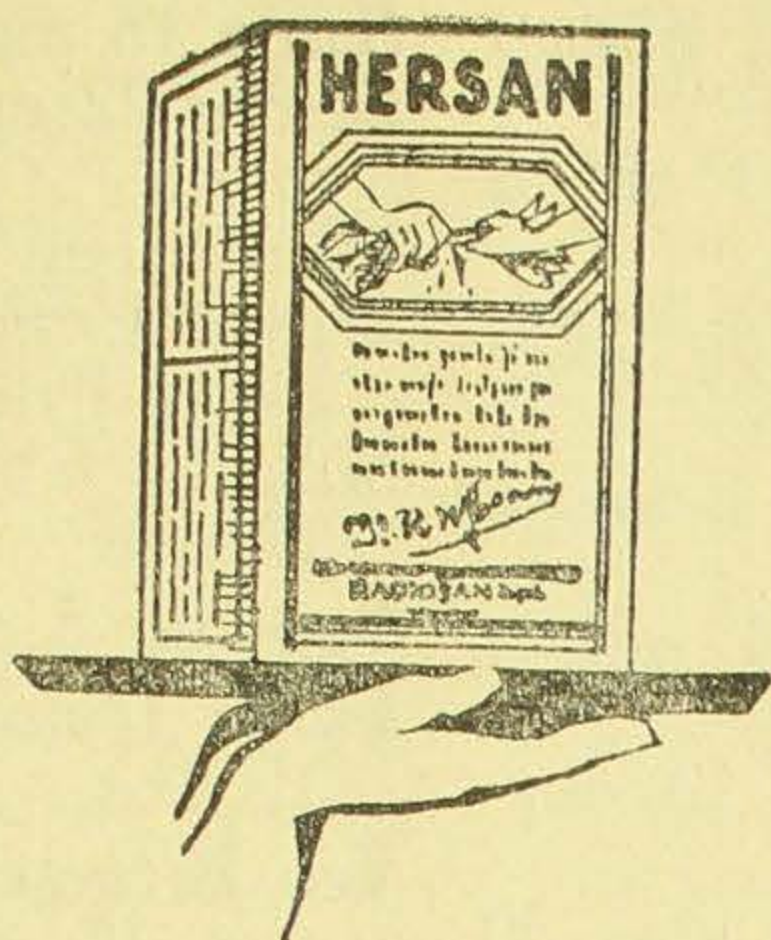

Dr. R.W. Pearson

ZDRAVLJE

pomoću ljekovitih svojstava bilja upotrebom „HERSAN čaja“ mješavine naročitih biljki po propisu Doktora R. W. Pearsona šefa liječnika u Bengaliji (Engl. Indija).

Dugogodišnjim iskustvom ustanovljena je vrijednost „HERSAN čaja“ i to sa nedvojbenim uspjehom kod oboljenja: ovapnjenja arterija, bolesti kolanja krvi, ženskih bolesti, bolova kod menstruacije (mijena mjesečnog pranja), migrene, reumatizma, bolesti bubrega, bolesti jetara, smetnja u želucu, otrovanja, zatvorenosti, gihata, crevnih oboljenja, haemoroida, općenitom i pre-naglom debljanju, te proti žgaravci. -- „HERSAN čaj“

Hersan ČAJ

dobiva se u svim apotekama. Poučnu knjižicu i uzorak šalje Vam badava:

„**RADIOSAN**“ Zagreb, **Dukljaninova ul. 1.** Reg. Sp. br. 14.001—35.

Tovariševo 1 apr. 13 okt.
Turija 22 apr. 13 aug. 25 okt.
Žabalj 15 apr. 20 jun. 29 sept.
15 nov.

(U ostalim mjestima bivše
Vojvodine.)

Alibunar (Banat) 15 mart. 15 maj.
15 aug. 15 okt.
Banatsko Aranđelovo 4 okt.
Banatski Gaj 1 maj. i 7 nov.
Banatsko Novoselo pred pravosl.
Đurđevo i prav. Preobraženje
u subotu.
Bašaid (Banat) 27—28 febr. 9—10
maj. 11 i 12 sept.
Bavanište 28 febr. 20 nov.
Begej sv. Đurađ 15 apr. 15 jun.
20 sept pred dat. u nedj.
Bela Crkva 5—6 mart. 21 jun.
18—19 aug. i 18—19 okt.
Beli Manastir 10 jan. 25 febr. 10

apr. 30 jun. 20 aug. 15 okt.
pred dat. u ponedj.
Beodra 6 maja, 6 sept. 1 nov.
Boka (Banat) 25—26 mart. 9—10
sept. 1—2 nov.
Branjina 2 mart. 16 apr. 14 sept.
i 14 dec.
Branjin-Vrh 2 febr. 8 jun. 5 avg.
15 nov.
Crepaja 4 apr. i 8 sept.
Crna Bara 15 febr. 15 apr. i
15 okt.
Čenej 24 maj. 20 aug. 22 okt.
Čoka 12 jan. 3 apr. 22 maj. 29
septembra.
Darda 27 mart. 18 maj. 24 aug.
2 nov.
Debeljača iza 18 mart. i pred 15
nov. u petak i sub.
Deliblato 4—6 aprila i 8—10
septembra.
Dobrica 6 maj. 1—2 sept.

Draž 25 jan. 25 apr. 26 aug. i 2 nov.
Gudurica (Banat) maj. i okt. u prvi utorak.
Hajdučica u nedj. između 20 i 31 aug.
Ilандža mart. jun. sept. i nov. u zadnju subotu.
Itebej (Stari i novi) 24 apr. i 16 okt.
Jarkovac 4 apr. 21 jun. 19 aug. i 25 okt.
Jaša Tomić 25 mart. 29 jun. 30 aug. 26 okt.
Karanac 25 mart. i 10 okt.
Kneževi Vinogradi 24 jan. 4 maj. 15 aug. 25 nov.
Konak 20 mart. 21 jun. 20 sept.
Kovačica 1—2 apr. 1—2 okt.
Kovin 17 mart. 4 maj. 6 sept.
Kumane 17 apr. 30 jul. i 28 sept.
Lug nedj. 24 apr. u ponedj. i prvog ponedj. okt.
Margitica treći dan Duhova i 8 nov.
Mariolana 15 mart. 15 jun. 15 sept. 15 nov.
Melenci 6 juna, 27 augusta, 7 novembra.
Mokrin 13 febr. 20 maj. 26 aug. pred dat. u četvrt. sub. i nedj.
Mramorak 29-31 mart. 28--29 aug.
Ninčičevo 16 maj. 16 sept.
Nova Kanjiža 29 apr. 1 aug. i 1 nov.
Novi Bečej 25 mart. 17 aug. 3 okt.
Novoselo 16 maj. 20 aug.
Omoljica 18 aug.
Padina prvog četvrtka apr. i okt.
Pančevo u četvrtak pred 22 apr. 9 jul. 18 sept.
Perlez pred 15 mart. 27 jun. i 2 nov. u sub. i nedj.
Potiski sv. Nikola 1 apr. i 1 okt.
Samoš 15 maj. 13 okt.

Sarča 15 mart. 15 sept.
Sečanj 22 apr. 12 jun. i 18 oktobra.
Skorenovac 1 juna i 28 sept.
Srpska Crnja 30 mart. 20 jul. 8 okt. i 1 dec.
Suza 21 febr. 23 maj. 12 sept. i 12 dec.
Šupljaja 5 apr. i 6 sept.
Uljma 1 mart. 15 maj. 15 aug. i 15 dec.
Vel. Bečkerek 1 mart. 10 apr. 25 maj. 17 aug. 12 okt. 23 novembra.
Vel. Kikinda 25 febr. 24 apr. 24 jun. 20 sept. i 1 dec.
Vel. i Mal. Torak 25 mart. 5 jul. 10 sept.
Vranjevo 13 maj. 13 jul. 30 okt.
Vršac po srpsk. kalen. pred sv. Savu, Cvjetnicu, sv. Iliju i sv. Luku u četvrtak.
Zmajevac 14 febr. 4 apr. 6 jul. 26 okt.

(U Hrvatskoj i Slavoniji.)

Andrijevc 5 maj. 28 aug.
Babina greda 21 apr. i 7 aug.
Bapska Novak 20 apr. prvi i treći dan po Tijelovu, 6, 7 i 8 sept.
Bakar 13 do 15 jul. i 30 nov.
Bizooac 10 jan. 19 mart. 1 jun. i 20 sept.
Bjelovar 17 apr. 19 maj. 17 sept. 20 okt.
Bosiljevo 19 mart. utorak po Uskrsu. utorak po Spasovu, ponedjeljak po Vidovu, 26 jul. 24 aug. 14 sept. i 15 okt.
Brod-Moravice 25 mart. 10 maj. 16 aug. 15 nov. marveni.
Brod na Kupi 19 mart. i 23 apr.
Brod na Savi tri dana pred pravosl. Blagovijest, tri dana pred Sv. Trojstvo, tri dana pred Porciunkulu, 22 nov. marveni.

- Brod na Sutli* 24 febr. 22 mart. 19 apr. 17 maj. 25 jun. 13 jul. 24 aug. 14 sept. i 30 nov.
- Bršadin* 10 apr. 18 jula i 21 nov.
- Cernik* godišnji na dan sv. Linarte, prva nedjelja po rim. kat. Spasovu, 29 jun. i 6 nov.
- Crikvenica* 15 jan. 15 aug. i prvu nedj. po Uskrsu.
- Čazma* 8 mart. 20 apr. 23 jul. 3 aug. prvoga ponedjeljka poslije sv. Triju Kralja, prvog utorka po Duhovima, prvog ponedjeljka po sv. Kati, 23 okt.
- Čepin* 8 apr. na drugi dan Duhova 9 sept. i 11 novembra marveni.
- Dalj* 14 febr. 5 maj. 30 okt.
- Daruvar* u subotu pred pravosl. Bijelu nedjelj. 1 apr. u subotu po pravosl. Spasovu, 27 juna 26 jul. 11 aug. u ponedj. po rimo kat. Maloj Gospi, 31 okt.
- Donja Stubica* u sub. pred pokladama, u sub. pred prvom kvatrenom nedj. u sub. pred Cvjetnicom, u sub. pred drugom kvatrenom nedjeljom, na dan poslije Petrova, na dan sv. Lovrinca, u sub. pred anđeoskom nedjeljom, u sub. pred trećom kvatrenom nedjeljom, u sub. pred sv. Terezijom, u sub. pred adventskom nedj. u sub. pred četvrtom kvatrenom nedj.
- Donji Miholjac* tri dana prije sv. Valenta, tri dana prije Cvjetne nedjelje. Četvrtak onoga tjedna, u kojoj pada dan sv. Kilijana, tri dana prije sv. Mihajla, t. j. 26 sept. marveni sajmovi.
- Dakovo* 20, 21 i 22 jan. 24 jul. 26, 27 i 28 okt.
- Erdevik* 7, 8 i 9 april. 7 i 8 jun. 27, 28 i 29 sept. 27 i 28 okt.
- Feričanci* 18 i 19 mart. 5 dana prije Duhova, na duhovsku nedjelju. 19 aug. prva nedj. iza sv. Stjepana kralja, 27 okt. 1 nov.
- Garešnica* 3 jul. na trojački rim. kat. utorak, u ponedjeljak po anđeoskoj nedjelji, 28 okt.
- Golubinci* 20 maj. 6 sept. i 23 okt.
- Grubišnopolje* 20 mart. 4 okt. osmi dan po rim. kat. Spasovu, 10 apr. i na dan poslije Imena Marijina u sept. 16 dec. marveni.
- Ilok* 20 apr. 13. jun. 2 aug. 23 oktobra.
- Indjija* 16 febr. 22, 23 i 24 apr. 1. 2 i 3 jun. 19 aug. 26 27 i 28 sept. 17, 18 i 19 dec.
- Irig* dva dana prije pravosl. Teodora, u petak prije pravosl. Duhova, 26, 27 i 28 aug.
- Ivanić-Grad* 7 jan. 15 febr. 12 mart. 24 apr. 15 maj. 30 jun. 12 jul. 29 aug. 22 sept. 4 okt. 6 nov. i 21 dec. Ako sajam pada u nedjelju ili na državni blagdan, onda se drži slijedeći dan.

Najljepšu nagradu prima čovjek u starosti, ako si je tijelo za vrijeme učvrstio protiv nemoći starosti, te uz dobro zdravlje može da promatra, kako se drugi moraju boriti protiv slabosti, tjeskobe srca, omaglice, glavobolje, šuma u ušima, nesposobnosti za rad, reumatizma, gihta i preuranjeno ovapnenja žila. Jedno pravilno izvedeno svakogodišnje 6—12 tjedno liječenje pomoću sokova odgovarajućeg ljekovitog bilja osvježuje cijeli organizam, oživljuje optok krvi, drži probavne organe u redu i štiti protiv preranog starenja. Iz takovog prokušanog ljekovitog bilja proizvadja se uostalom i opće poznati Planinka čaj-Bahovec, koji se u tu svrhu danas već općenito upotrebljava, a naročito za čišćenje krvi i cjelokupnog organizma.

- Ivankovo* 14 febr. 10 jun. 14 sept. i 11 nov.
- Jasenovački Jablanac* 2 augusta, robom.
- Jastrebarsko* 7 jan. utorak poslije Duhova, ponedjeljak po Škapularu, 9 sept. i 7 dec.
- Karlovac* na Miholjice, na Vidovo, 15 jun. na Jakovo 25 jul. na Miholje, 29 sept. na Tominjne 21 dec.
- Klenak* drugi i treći dan pravosl. Uskrsa, drugi i treći dan pravosl. Duhova, na pravoslavni Petrov dan 12 jun.
- Koprivnica* 3 febr. 27 mart, 4 maj. 2 jul. 28 okt. 7 dec.
- Kostajnica* 19 mart. 26 jul. 21 sept. i 21 nov.
- Krapina* 3 febr. 19 mart. 15 i 16 maj. 27 jun. ponedj. po Škapularu, ponedj. po Preobraženju, ponedj. po Imenu Marije, na Miholje, na Martinje, na Nikolinje.
- Križevci* 20 jan. 14 febr. u ponedj. po Cvjetnici, 3 maj. trojački utorak, 27 jun. 18 jul. 2 aug. 28 aug. 14 sept. 18 okt. 11 nov. i ponedj. prije Božića.
- Kukujevi* dva dana prije svetog Trojstva i na sv. Trojstvo, 20 jul. 16 okt.
- Kutina* 4 maj. prvu srijedu po sv. Petru i Pavlu, i prvu srijedu po sv. Klari.
- Laćarak* 24 i 25 jul.
- Lepoglava* 26 mart. 14 okt.
- Ličko Petrovo selo* 13 jul.
- Lipik-Buč* 2 febr. 6 maj. 4 oktobra.
- Lipovljani* 19 mart. 25 aprila, 8 jun. 30 aug. 15 okt. i 8 decembra.
- Marija Bistrica* u ponedj. po Đurđevu, u četvrt. po bijeloj nedj. na duhovski ponedj. u ponedj. po Tijelovu, na dan lica Božjega, na dan iza Male Gospe, na dan poslije Sviju Svetih, u ponedj. po sv. Katarini.
- Mitrovica* 20, 21 i 22 mart. 4, 5, 6 maj. 26, 27 jun. 31 jul. 1 i 2 aug. 19, 20 i 21 sept. 29, 30 i 31 okt.
- Morović* 5 i 6 jul. 13, 14 i 15 aug.
- Našice* 5 i 10 mart. 8 i 13 jun. 10 i 15 aug. 25 i 30 nov.
- Nova Gradiška* 25 mart. 21 aug. 1 nov. na pravosl. Duhove.
- Novi Slankamen* 17, 18 i 19 mart. 16, 17 i 18 okt.
- Novska* 20 jan. 25 mart. 15 jun. 28 okt.
- Nuštar* 29 jan. 11 mart. 19 apr. u četvrt. prije rim. kat. Duhova, 23 jul. 24 aug. i 4 nov.
- Osijek* 16 i 17 jan. 22, 23 apr. 31 maj. i 1 jun. 18 i 19 jul. 1 i 17 okt. 23 i 24 nov.
- Pakrac* 2 jan. drugi dan pravosl. Duhova, 2 aug. i 21 sept.
- Petrinja* na Veliki Petak, na petak poslije Tijelova, 10 aug. i 21 dec.
- Podravska Moslavina* 10 jan. 1 mart. tri dana prije Male Gospe. i 18 okt. marveni.

Ljudi, koji sviraju, sretniji su i vrijedniji. Pomoću praktičnih uputa svjetske firme glazbala Meinel & Herold mogu uzrasli isto kao i djeca lakoćom naučiti svirati na kojem god glazbalu. Firma svakoj mušteriji besplatno daje te upute i samo glazbalo vanredno jeftino se dobije kod nje, pošto se ovdje kupuje izravno od tvornice, odnosno njenog tvorničkog skladišta. Radi čistoće njihovog zvuka te radi dobre kvalitete ova glazbala uživaju prednost po čitavom svijetu. Jugoslavenska prodajna centrala tvornice glazbala Meinel & Herold u Mariboru br. 251. na zahtjev posve besplatno šalje svoj lijepi ilustrirani cjenik.

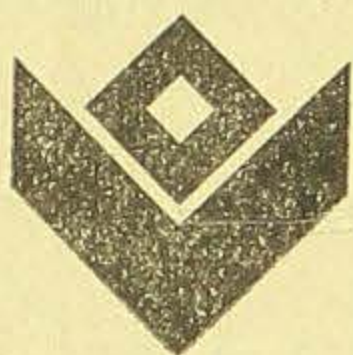
- Požega* u jan. 8 dana pred Antunovo u koliko je taj dan nedj. onda u ponedj. u ponedj. pred Cvjetnicu, u ponedj. pred Duhove, 8 dana pred sv. Lovrinca u augustu, u koliko je taj dan nedj. onda u ponedj. 8 dana pred Tereziju u koliko je taj dan nedj. onda u ponedj. sve marveni.
- Ruma* 12 febr. 23 aprila. 11 jun. na pravosl. Petrov dan, 10 jul. 10 okt. 19 nov.
- Samobor* 14 febr. 19 mart. na Veliki Petak, 22 maj. 28 jul. 10 aug. 21 dec.
- Sesvete* 11 mart. 25 maj. 22 jul. i 2 nov.
- Sisak* 3 maj. na Spasovo, 14 sept. 19 nov.
- Slatina* 18 i 19 mart. 9 jul. 31 aug. 16 dec. marvom.
- Stara Gradiška* 16 augusta 29 septembra.
- Stara Pazova* 31 jula, 30 okt.
- Stari Mikanovci* 1 apr. 9 febr. 20 maj. 21 sept. marveni.
- Stari Slankamen* 27, 28 i 29 jun.
- Staro Topolje* 30 jun. marveni.
- Sv. Ivan Zelina* 26 mart. na Vel. Četvrt. dan po Spasovu, dan po Tijelovu, 25 juna, 27 jula, 14 augusta, 7 septembra i 20 novembra.
- Sveti Ivan Žabno* 11 jan. 8 febr. 1 mart. 15 apr. 16 maj. 24 jun. 6 jul. 25 aug. 23 sept. 11 okt. 22 nov. 30 dec. Ako je koji od tih dana nedj. sajam se drži u ponedj.
- Šid* 10, 11 i 12 febr. 17, 18 i 19 mart. 30 i 31 okt. 1 nov. 10 11, 12 i 13 dec.
- Širokopolje* 12 marta, 28 septembra.
- Tovarnik* 25 mart. 15 jun. 22 i 23 aug. i 20 sept.
- Valpovo* 21 febr. 5 maj. 21 jun. 21 augusta i 5 decembra marveni.
- Varaždin* 21 jan. 18 febr. dan iza gluhe nedj. i 24 apr. 20 maj. 24 jun. 25 jul. 25 aug. 18 sept. 10 okt. 6 novembra 21 decembra.
- Vinkovci* 30 i 31 jan. 13, 14 15 i 16 maj. 3, 4, 5 i 6 augusta, 29 oktobra.
- Virje* 20 jan. 4 apr. 1 maj. 21 jun. 25 jul. 18 aug. 21 septembra 11 nov.
- Virovitica* 2 jan. 24 i 29 mart. 27 apr.
- Vrpolje* 6 jan. 11 febr. 24 jun. i 5 nov.
- Vukovar* 1 mart. 29 i 30 apr. 1 maj. 22, 23 i 24 jun. 13, 14 sept. 13 14, i 15 nov.
- Zabok* 23 febr. 21 maj. 6 aug. 25 nov.
- Zagreb* Cvjetni u četvrt. prije Cvjetnice. Markovski 26 apr. 18 maj. 27 jun. Margaretski 13 jul. Kraljevski 21 aug. Šimunski 28 okt. Nikolinjski 9 decembra.
- Zemun* 11, 12 i 13 maj. 13, 14 i 15 augusta, 25, 26 i 27 septembra.
- Županja* 1 februara i 26 augusta marveni.

Tovioci svinja, pravi „Bački prašak“ za svinje dietetička je doknadna hrana sa krvnim i mineralnim solima i velikom sadržinom D-Vitamina, tačno udešen za tijelo svinje. Prašak imade tu zadaću i svrhu, da seljačko svinjogojstvo i tovljenje učini koristonosnijim. Upućujemo Vašu pažnju na oglas Apoteke Gebauer, Bač (Dunavska banov.) u našem kalendaru.

ŠTAMPARIJA

JOSIP HORVÁTH

SUBOTICA, Jelačićeva ul. 5. (Kod male kapele).

IZRAĐUJE: Pozivnice, dopisnice, pi-
saće papire, kuverte, posmrtnice,
plakate, cirkulare, vizitkarte, svako-
vrsne knjige i sve ostale tiskanice uz

Najjeftinije cijene!

Najtačnija izradba!

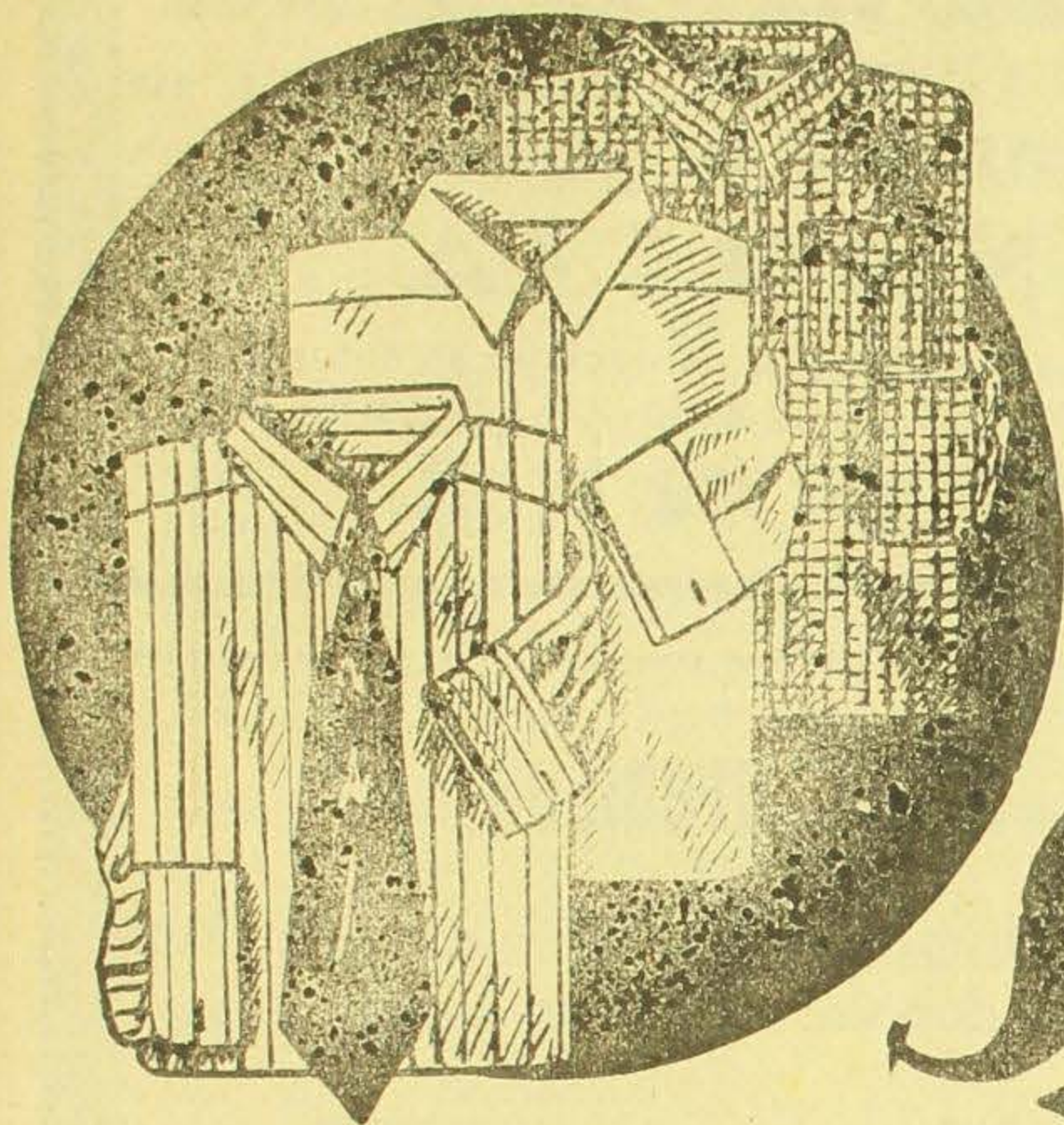
KRALJ. JUGOSLAVIJA POVLAŠĆENA KNJIŽARA

„JEDINSTVO“

Vlasnik: SVET. PETROVIĆ

Knjižara
svih školskih učbenika
kao i knjiga zabavnih, pravnih i
poučnih, — domaće i strane literature.
Veliko stovarište svakovrsnog papira, kancelarijskog
i školskog pribora. Prodaje sviju vrsta pi-
saćih mašina i aparata za u-
množavanje kao i pri-
bora za iste.

TELEFON BROJ: 7-44. **SUBOTICA** KARADORDEV TRG 8.

Košulje

za rad, svečanost i šport, kao i sve muško i žensko rublje, iz platna, cefira, oksforda, bafista, svile i šifona, kao i toplo zimsko muško i žensko triko rublje, dobavlja uz jako snižene cene

TRGOVSKI · DOM

Sternicki

TVORNICA · RUBLJA · I · ODELA

Celje br. 258.

Veliki ilustrovani cenovnik badava! Što ne odgovara se promeni ili vrati novac!

Lozne kalemove i domaće korjenjake!!!

od pet „ČUDO GROŽĐA“
Muscat oliver, najveće na svetu, Muscat Kraljica Vinograda, Kraljica Jelisaveta, Muscat Mathias Jovana, Bernat Jovan i

70 drugih raznih stonih i vinskih sorata,

okalamljeni na razne ameri-
kanske podloge i

1 milijun **prporaka**

Sve sa uputstvom za sadjenje i gajenje. Cjenovnik besplatno.

Hiršl Ladislav

diplomirani viši baštovan lozni i voćni velerasadnik
SUBOTICA, Trg sv. Ćirila i Metoda 7. — Telefon 66.

Tražite moj oglasni cjenovnik!

HINDENBURG JAGODE, najveće na svijetu!!!

100 kom. rasade	Din. 30.—
100 „ Erfurtski džin „	30.—
100 „ Mammuth „	25.—
100 „ Anana „	20.—

Najplemenitije voćke, ruže, ukrasno drveće.

Ogroman izbor!!!

ZKIM.org.rs

NEMATE ZA BACANJE

nikakvih gvozdениh stvari t. j.: **motike, vile, kose** i sve dijelove **poljoprivrednih strojeva** jer

KIŠ ANDRIJA

mašinski bravar, vam sve popravlja garancijom sa autogen varenjem. Primam sve bravarske poslove, instalacije vodovoda i popravke motora.

Subotica, VI. Zrinjski trg br. 11.

U današnja teška vremena

čovjek nije u stanju dvaputa kupovati, a to izbjegavate kupnjom dobre robe, koja se dobiva isključivo kod firme:

Ivić Aleksandar

POMODNO-MANUFAKTURNA TRGOVINA

Subotica, Štrosmajerova ul. 5.,

gdje stalno ima na skladištu: **engleskih muških i ženskih štofova, lionske svile** u svim novim desenima i bojama, kao i sva ostala **manufakturna roba**,

Posjetite moju radnju i uvjerite se o kvalitetu i jeftinim cijenama.

Litografija i kartonaža

Ernesta Fišera

Subotica, Karadžićeva 26. Telefon 62.

Vrši sve litografske i kartonaške poslove najljepše i najjeftnije. Relif.

ZA ČIŠČENJE KRVÍ

upotrebljavajte „**PLANINKA čaj-BAHOVEC**”

Zacijelo je već mnogima poznato i ne može se nikada dovoljno toplo preporučiti, da se čovječjem tijelu moraju od vremena do vremena, a naročito u jeseni i u proljeću, putem prirodnog liječenja dovadjeti takove tvari, koje očiste od nataloženih tvari i obnavljaju krv.

Da to liječenje za osvježivanje i čišćenje krvi obavite zaista najzdravijim, to jest najprirodnijim sredstvom, pijte po ljekarniku Mr. L. Bahovec u Ljubljani sastavljeni krv osvježujući i čisteći „**PLANINKA**“-čaj koji je najuspješnije prokušán. Kako proizlazi već iz imena, „**PLANINKA**“-čaj sastavljen je većinom iz planinskog ljekovitog bilja. Naročitom pažnjom i skrbi izabrano je doba branja pojedinog bilja, jer nije svejedno, u koje ljetno doba se bere bilje. — Ljekovito bilje, koje se upotrebljava za sastav krv osvježujućeg i krv čistećeg „**PLANINKA**“-čaja, bere se baš u to doba, kada je u najvećoj mjeri napunjeno sa ljekovitim sokovima.

Kako je iz niže navedenog razvidno, upotrebljava se „**PLANINKA**“-čaj radi svoje sastavine te radi ljekovitih tvari bilja sa dobrim uspjehom kod slijedećih bolesti:

- kod začepljenosti,
- kod slabe probave,
- kod napetosti tijela zbog crijevnih plinova,
- kod slabe djelatnosti crijeva,
- kod bolesnih jetara i žuči, te kod žučnog kamenca,
- kod zlatne žile (hemoroida),
- kod ugojenosti (prekomjerne debljine),
- kod raznih kožnih bolesti (čirova, koprivastog osipa, prišteva, sujedica itd.),
- kod ovapnjenja žila (arterioskleroze).

Da izbjegnute svim tim oboljenjima, te da se uzmognete veseliti trajnom zdravljju, razborito je, te se svakomu najtoplije može preporučiti svakogodišnje 6—12 tjedno liječenje sa

„**PLANINKA**“-čajem **BAHOVEC**

sastavljenim većinom iz najboljeg ljekovitog planinskog bilja

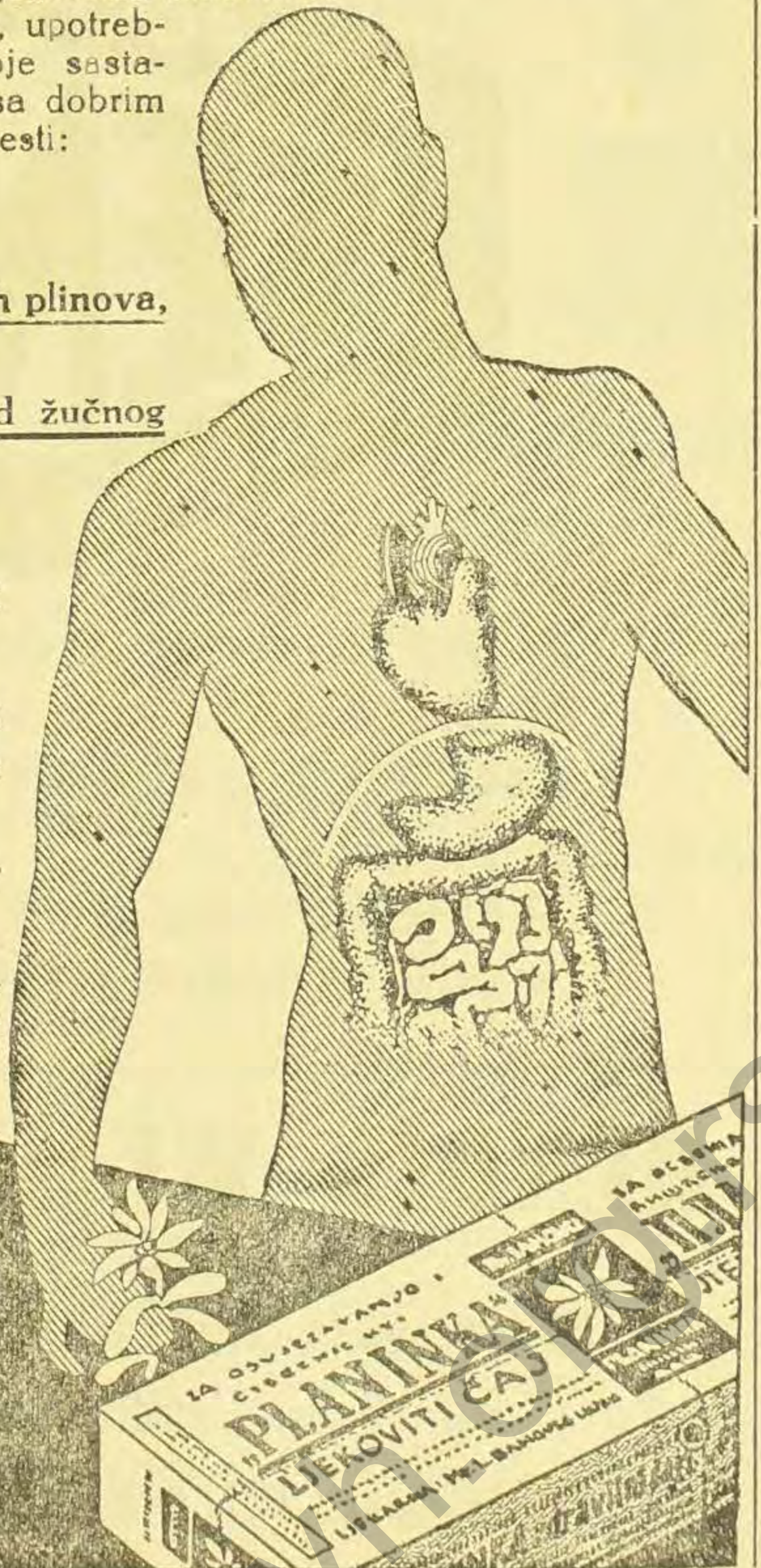
Zahtjevajte u apotekama izričito samo

„**PLANINKA**“-čaj **BAHOVEC**

u plombiranim paketima te sa naslovom proizvajdača

Mr. L. BAHOVEC, LJUBLJANA

Reg. S br. 2834 od 23 I 1935

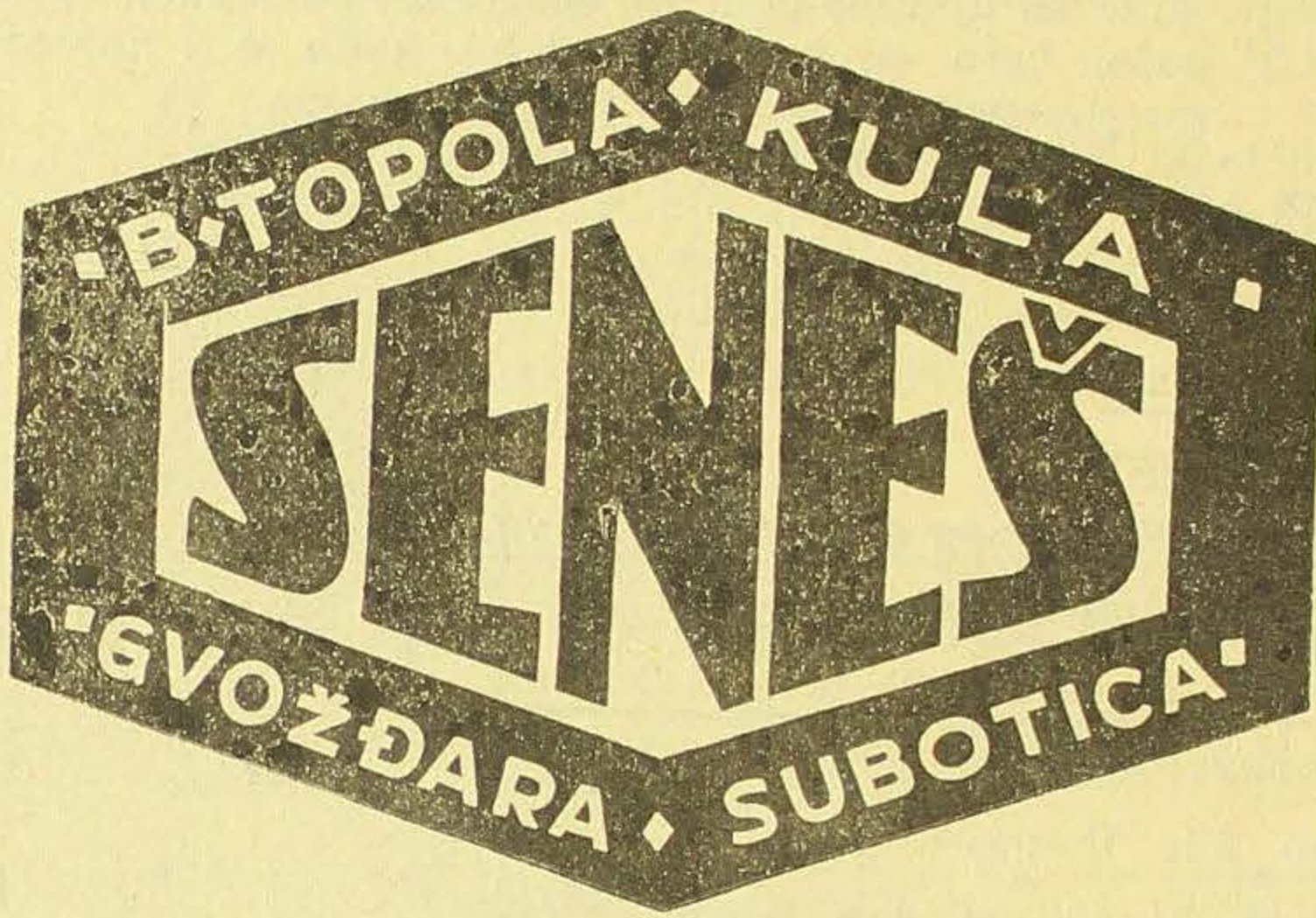

Pomodna manufakturna trgovina

MI. KUJUNDŽIĆ I TUMBAS

SUBOTICA, Jelačićeva ul. 13.

Preporučuje svoje veliko skladište **svile, ženskih i muških štofova**, svakovrsne **manufakturne robe** uz najpovoljnije cijene.

je vodeća firma u

1. **POSUDU**
2. „**ROSTFREI**“, „**BERNDORF**“

jedaćem priboru

3. **PEĆIMA, ŠTEDNJACIMA**
i svim ostalim stvarima za kuhinju.

HENRIK WEISS, SUBOTICA

Veliko stovarište specijalnih kapa i šešira

Borsalino i francuski **Mossanto**

šeširi stalno na skladištu.

Jelačićeva ulica br. 5. (Kod male kapele,)

Želiš biti lijepa, mlada
A ti rabi kremu „Nada“;
Da ti lice bude čisto,
„Nada“ sapun uzmi isto.

NADA KREM I SAPUN

za lice

kao i sve ostale drogerijske i foto potrepštine,
dobivaju se kod

Drogerija „Nada“ V. Gabrić SUBOTICA.

Preko puta od Gradske kuće. Telefon broj 637.

KOPIRANJE FOTO-AMATERSKIH SLIKA NEČUVENO JEFTINO!

Kod zlatnog križa.

Manufakturna trgovina

Kod zlatnog križa.

Jović i Milosavljević

Jelačićeva ul. broj 4.

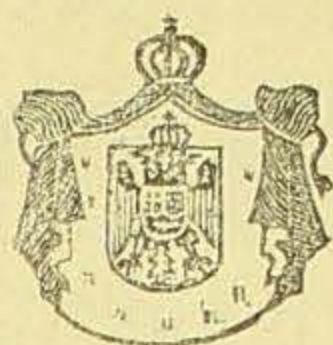
Preporučuje svoje bogato stovarište u velikom izboru:

Svile, štola za muška i ženska odijela,
plišanih čaršapa za krevete, mebl štola,
zavjesa, konofasa, zefira, satina i sve vrste
manufakturne robe, u velikom izboru!

Tepiha za sobe u svim širinama i cijenama!

Tačna i solidna posluga, cijene umjerene!

KRALJEVINA

JUGOSLAVIJA

SCHLOTZER „PAPIRUS“

Trg Svetog Trojstva 3.

SOMBOR

Trg Svetog Trojstva 3.

Veliki izbor školskih, kancelarijskih materijala,
školskih trgovačkih knjiga, naliv pera, sva-
kovrsnih papira za pakovanje, i slika za li-
citare uz jeftine cijene.

PREPRODAVCIMA VELIKI POPUST!

Prilikom **UDAJE I ŽENIDBE**

Vaše djece, posjetite našu prodavao-
nicu, gdje dobijate najjeftinije

Jorgane, Kanape i otomane

Vršimo sve prepravke

INDUSTRIJA JORGANA

i tapetarških proizvoda

Prodavaonica: Trumbićeva ul. 11. pileška pijaca

Radionica: Pašićeva ul. 9.

Oglašivanja u kalendarima

obavlja uz najpovoljnije
uslove stari specijalni stručni

BLOCKNEROV

kalendarski odio

u koncernu INTERREKLAM D. D. ZAGREB,
Masarykova 23. Telefon: 21-65 Pošt. pret. 1-78.

**Predlozi i troškovnici
besplatno!**

Stipan Mihalj

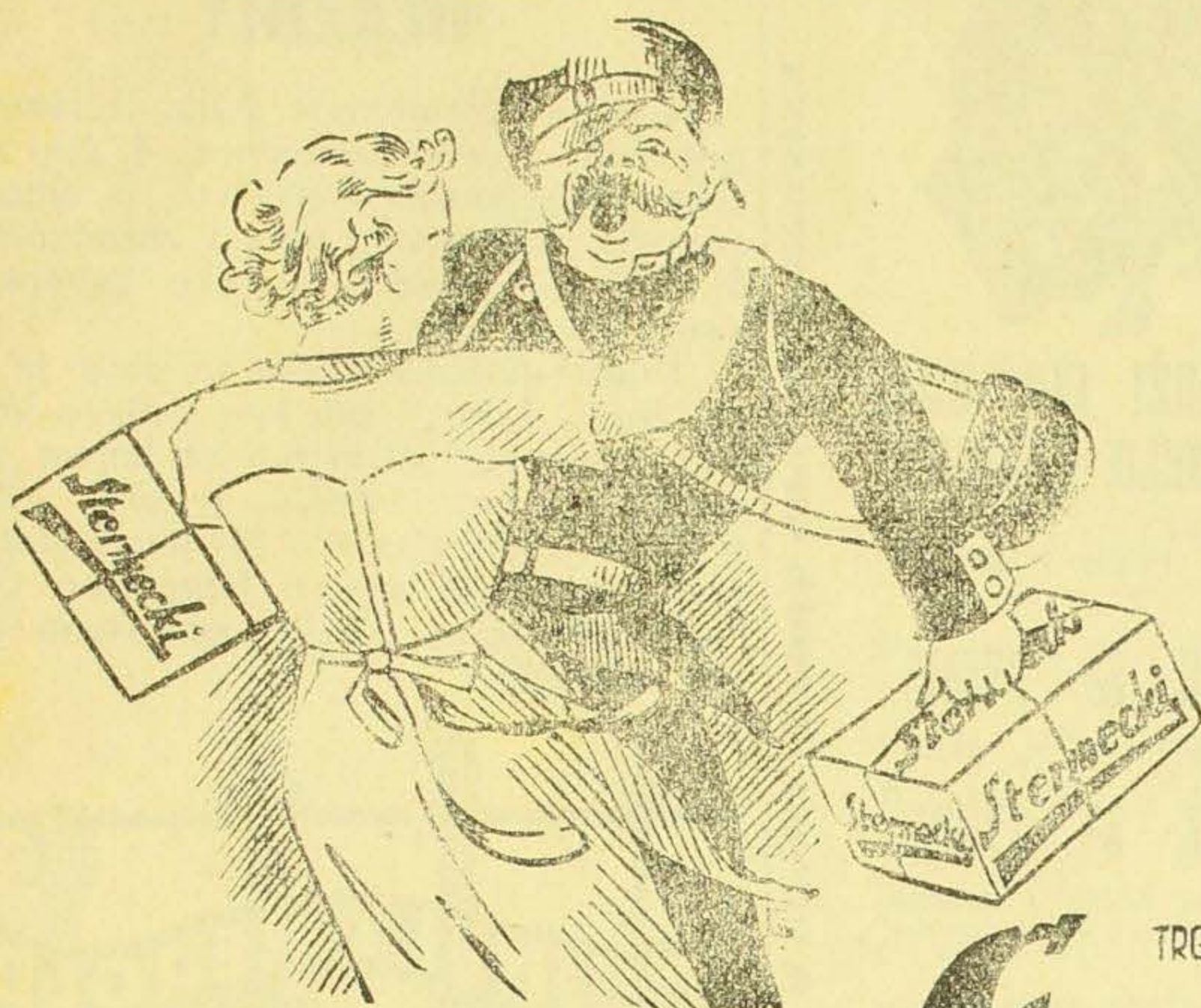
strojna stolarija

SUBOTICA, IV. Zlatarićeva ulica br. 22.

Prima svakovrsne stolarske poslove.

Izrada izvrsna! — Cijene jeftine!

POKUŠAJTE DA SE UVJERITE!

I VI ĆETE

od radosti zagrliti poštara, kada će Vam doneti paket od Trgovackog doma Stermecki, ali prije treba pisati po nove uzorke svile, vune, barhenta, delena, cefira tiskanine i razne druge moderne tkanine za žensku, devojačku i dečju odeću. Cene su opet jako snižene, a izbor je ogroman!

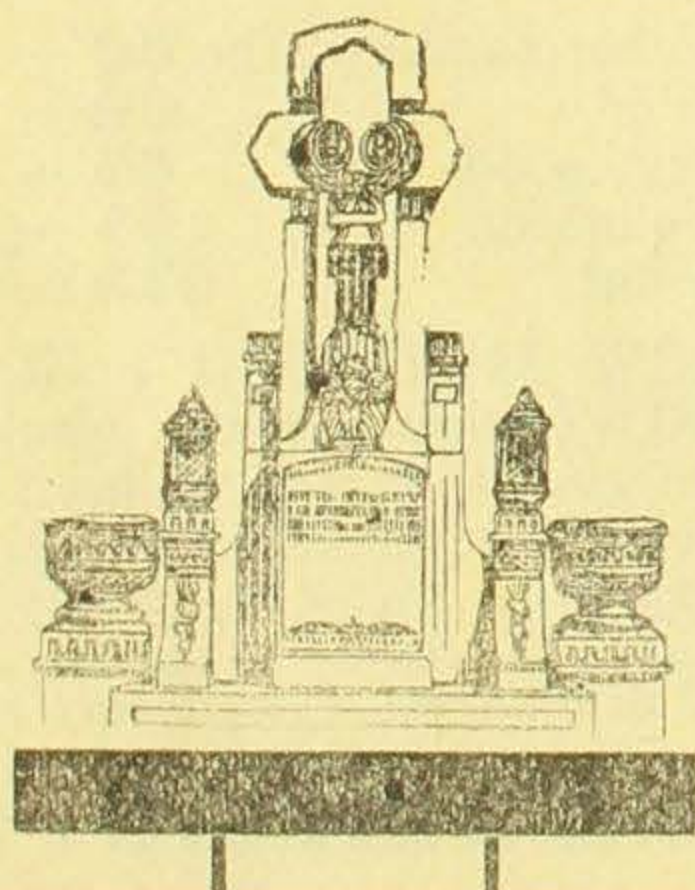
CELJE br. 258.

Uzorki i veliki ilustrovani cenovnik besplatno!

TRGOVSKI · DOM
Stermecki
 TVORNICA · RUBLJA · I · ODELA

PALATINUS IVAN

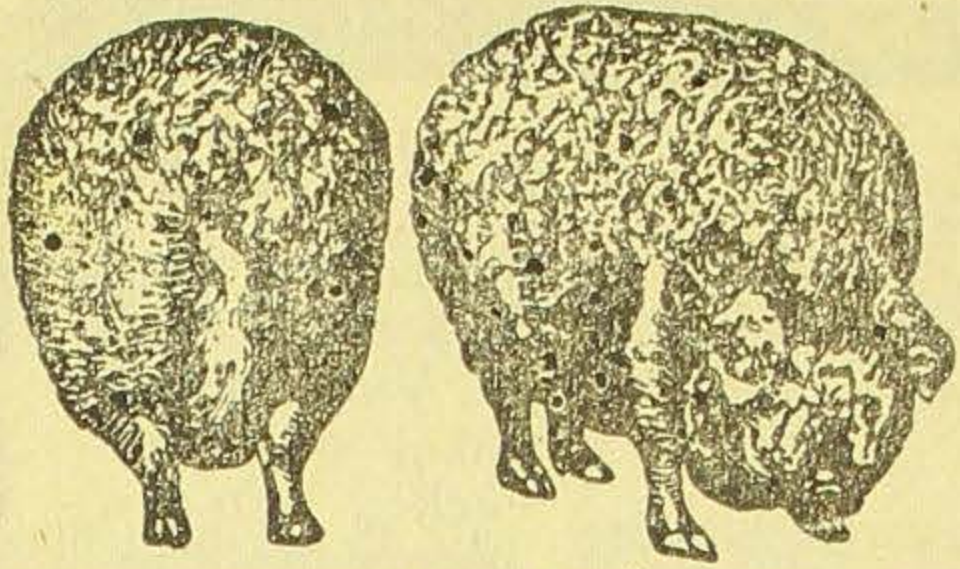
KAMENOREZAČKA RADNJA NA MAŠINSKI POGON
SUBOTICA

Preporučuje vlastite izradbe
 UMJETNIČKE NADGROBNE SPO-
 MENIKE, KRIŽEVE, MRAMORNE
 PLOČE, I GRAĐEVINSKE POSLO-
 VE; REZANJE SLOVA I POZLA-
 ČIVANJE:

SVE UZ NAJSOLIDNIJE CIJENE.

Trgovina: Jelačićeva ulica 9.
 Radionica: Mađarska ulica 22.

**„DOBAR ZAJUTRAK DRŽI CIO DAN,
DOBRO KLANJE — CIJELU GODINU!“**

Tako se veli po starom iskustvu!

Hoćete li **dobro** klati? Hoćete li **bolje** prodavati? Onda upotrebite

„Pravi Bački prašak za svinje“

Skraćuje vrijeme tovljenja i Produljuje — kobase!

„Pravi Bački prašak za svinje“

dietetička je doknadna hrana sa krvnim i mineralnim solima te sa bogatom sadržinom D-Vitamina, tačno udešeno za tijelo svinje i

OMOGUĆUJE povoljniji uzgoj uz manje opasnosti gubitka, brži i znatno bolji razvoj i očvršćavanje osnove kostiju kod mladunaca, upravo divlju volju za žderanje, povećanu sposobnost za primanje krme, zdravu dobru probavu, mnogo bolje iskorišćivanje hrane, potpuno izrabljenje sposobnosti tovljenja, i time povišenu konačnu težinu, znatno skraćivanje vremena tovljenja, kao i brzo dozrijevanje za klanje,

PREDUSREĆE I LIJEČI

toliko zastrašujuće bolesti kostiju (omekšavanje kostiju, ukočenost nogu, hramljenja, uzetost, grčeve), zakržljavanje svinja (zaostajanje u rastu i ishrani), upale kože (krastava kora, osip, prljava boja kože), kašalj, gliste, glad za mineralnom soli i manjkavu sastavinu krvi (lokanje gnoja, lizanje i glodanje zidova staje, žderanje prašćića) itd.

SVLADAVA sigurno tvrdokorno pomanjkanje apetita i gubitke na težini, različite oblike smetnja u želucu i crijevima (spori rad želuca i crijeva, začepjenost, neprirodna vrienja, proljev itd.) loše izrabljenje krme, bolesti stvarajuće uplive, pristupačnost za zarazne bolesti te uslijed osebnih kemoterapeutičkih sastavnih dijelova, opasnost pošasti za vrijeme tople godišnje dobi. Cijena jedne originalne kutije (oko pola kile) Din 10.

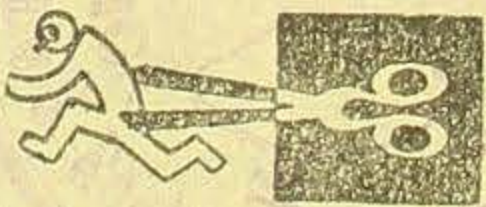
Jedini proizvađač: **APOTEKA GEBAUER**
BAČ, Dunavska banovina,

kamo treba da se uprave i sve narudžbe. Poštarina (oko 6 Din) ide na trošak naručioca, nu ako se naruči 5 ili više kutija najednom, onda se ne zaračunaju nikakovi poštanski troškovi.

Zatražite još danas besplatan opis!

Režete se ali u-

pravo u vlastito meso, ako kupujete patvorine ma da možete tisućstruko prokušati, zakonom zaštićeni izvorni proizvod dobiti kod samoga proizvađača. Samo od ovoga postanu Va-

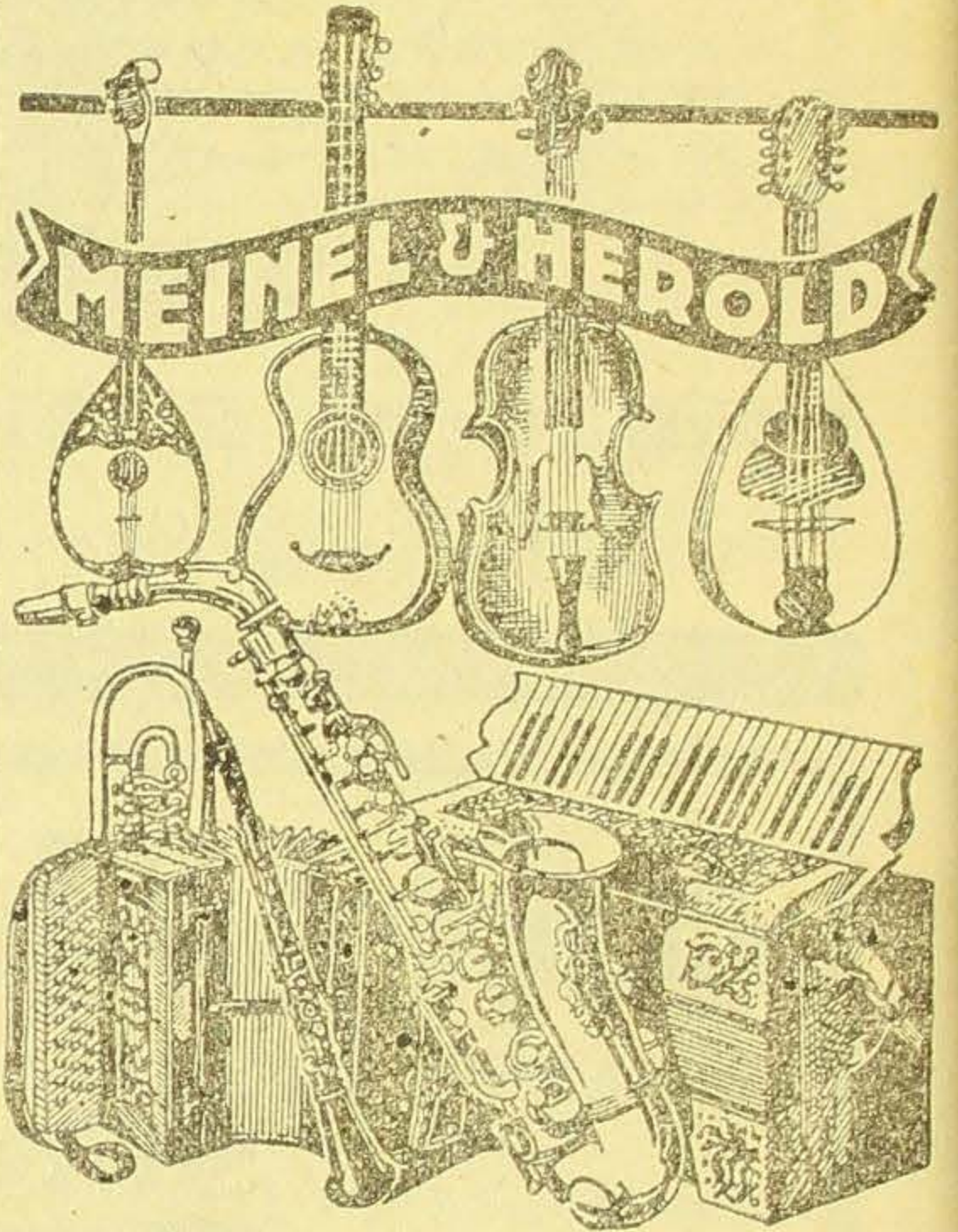
še svinje **„KREPKI, ZDRAVI, KRASNI,
SPREDA — STRAGA MASNI!“**

Preštampavanje zabranjeno!

ŠEST VELIKIH ISTINA O GLAZBI!

1. Ona oplemenjuje dušu, 2. razvedruje ćud, 3. jača pamćenje, 4. čini svirača obljubljenim u društvu, 5. omogućuje da zaboravimo jade i razočaranja, 6. služi kao prijatelj te ako ustreba, i kao vrelo zarade.

Dobro glazbalo dakle prijatelj je za cio život. Uzrasli isto kao i djeca lakomom mogu naučiti svirati na kojem god glazbalu i bez učitelja, budući velika svjetska firma glazbala Meinel & Herold svakoj mušteriji posve besplatno daje poučnu knjižicu „Kako postanem dobar svirač“.

Ručne harmonike od Din	69	—	Ogroman
Gusle od	69	—	izbor raz-
Tamburice od	65	—	nih glaz-
Mandoline od	95	—	bela u ilus-
Gitare od	138	—	trovanom
			cjeniku!

ODLIČNI MUZIČARI I GLASOVITI ZBOROVI kupuju svoja glazbala radi čistoće zvuka, dobre kvalitete i jeftine cijene od firme Meinel & Herold. **SVAKO GLAZBALO NA 8 DNEVNI POKUS!** Zatražite odmah lijepi ilustrovani cjenik dobijete ga **POSVE BESPLATNO**, dosta je samo jedna karlica na firmu

MEINEL & HEROLD d. s. o. j. skl.
tvornice glazbala i harmonika, MARIBOR, br. 251.

Najveća oprema kuća glazbala u Jugoslaviji — Zatražite besplatni ilustrovani cjenik!

zkvh.org.rs

SUBOTIČKE

NOVINE

Izlaze po prigodi.
Uredništvo i uprava je u Subotici
Matica Subotička.

Pojedini broj 1 Dinar
Pretpлата na godinu 1 D. od broja
Za inozemstvo dvostruko.

GODINA XVI.

Izdavač i odgovorni urednik: BLAŠKO RAJIĆ Beogradski put 52.

Šta imamo?

Mi katolici imademo velikoga Papu, mnogo duševnih radnika — svetih biskupa, dosta naučenjaka, pjesnika, umjetnika, raznih organizacija za prosvjećivanje naroda, koja su mnogo bolja od onih naših protivnika. Imademo mastora u politici, sayremenih parlamentaraca i junačko svećenstvo; šaljemo svake godine na desetke hiljada heroičnih misionara među poganski svijet. Svaki se dan žrtvuje na stotinu hiljada časnih sestara u bolnicama, sirotištima i zavodima za siromahe.

Eto, zato smo mi katolici, u vjersko-kulturnom smjeru prva svjetska velisila, kako je kazao prije

par godina neki nekatolik: valuta katolicizma stoji najviše, katolicizam je Amerika među vjeroispovijestima.

Jedino što nemamo mi katolici, to je što nemamo časopisâ-novinâ, koji bi odgovarali našoj impozantnoj veličini, niti po broju, niti po unutarnjoj snazi sadržaja.

Utjecaj je sveučilišta, knjiga, svećenstva, pučkih predavača ogroman, ali još je veći utjecaj novina. I kao što reče sveti Papa Pijo X: „Uzalud ćete graditi crkve, dizati škole i držati misije — uzalud sav vaš rad bez dobrih časopisa-novina, koji će vam služiti i za napadaj i za odbranu“.